Täysistunto

Tiistai 8.10.2019 klo 12.02—21.59

5. Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2020

Hallituksen esitys HE 29/2019 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan, jolle muut valiokunnat voivat antaa työjärjestyksen mukaisesti lausunnon 30 päivän kuluessa siitä, kun esitys on lähetetty valtiovarainvaliokuntaan.

Valtiovarainministeri Mika Lintilän esittelypuheenvuoron jälkeen tämä lähetekeskustelu jatkuu ryhmäpuheenvuoroilla, joiden pituus voi olla enintään 7 minuuttia. Ryhmäpuheenvuorojen ja debatin jälkeen keskustelu jatkuu nopeatahtisena ryhmäpuheenvuorojärjestyksessä. Etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus on enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeenkin pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen asiakohdista 6—27. Näin sopinee?

Keskustelu

12.06 **Valtiovarainministeri Mika Lintilä** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen talouspolitiikan päämääränä on hyvinvoinnin lisääminen. Tällä tarkoitetaan ekologisesti ja sosiaalisesti kestävää talouskasvua, korkeaa työllisyyttä ja kestävää julkista taloutta. Tavoitteena on, että normaalin kansainvälisen talouden tilanteessa julkinen talous on tasapainossa vuonna 2023 ja julkisen velan suhde bruttokansantuotteeseen alenee. Tämä edellyttää 75 prosentin työllisyyttä.

Hallituksen talouspolitiikalla on kolme kärkeä. Ensimmäinen on työllisyyden parantaminen, toinen yritysten uudistaminen ja investointien tukeminen sekä kolmas julkisen talouden saaminen vakaalle pohjalle. [Mika Niikko: Se ei toteudu!] Ilman korkeampaa työllisyyttä emme onnistu julkisen talouden saamisessa vakaalle pohjalle. Työllisyyden paraneminen puolestaan edellyttää, että elinkeinoelämämme kykenee uudistumaan ja näin työllistämään entistä enemmän.

Talouskasvu on tällä hetkellä vakaata, mutta se hidastuu huipustaan. Maailmantalouden kasvanut epävarmuus korostaa kestävän talouspolitiikan merkitystä. Tässä tilanteessa on tärkeää viedä eteenpäin hallituksen kunnianhimoisia tavoitteita työllisyyden ja talouden rakenteiden uudistamiseksi.

Hallituksen tavoitteena on luoda yrityksille ja kotitalouksille ennakoitavuutta, jatkuvuutta ja luottamusta. Hallituksella on vastuu siitä, että talouden puitetekijät ovat kunnossa siten, että yritykset ovat valmiita investoimaan ja työllistämään ja että työnhakijat ja työn-

tekijät voivat luottaa mahdollisuuksiinsa työllistyä ja kehittää osaamistaan. Mitoitamme finanssipolitiikan vastuullisesti ja suhdannetilanteen edellyttämällä tavalla. Ensi vuonna talouspolitiikan viritys tukee talouskasvua ja työllisyyttä. Heikentyneisiin suhdannenäkymiin vastataan aivan oikeilla finanssipolitiikan reaktioilla. [Antti Lindtman: Näin on!]

Arvoisa puhemies! Talousarvioesityksen määrärahoiksi ehdotetaan 57,6 miljardia euroa. Päätösperäisesti pysyvät menot kasvavat nettona 1,1 miljardia euroa ensi vuoden budjetissa. Tämän lisäksi ikäsidonnaisten valtion menojen kasvu, täysimääräiset indeksikorotukset sekä veroperustemuutosten vaikutusten kompensaatio kunnille näkyvät menojen nousuna vuoteen 2019 verrattuna.

Pysyvien menojen lisäksi hallitus tekee tulevaisuusinvestointeja 1,37 miljardin edestä. Niiden tavoitteena on aidon muutoksen aikaansaaminen. Tulevaisuusinvestoinneista ei aiheudu menoja enää vuonna 2023, ja ne rahoitetaan omaisuustuloilla. Investointiohjelman loppuosalle, noin 1,7 miljardille eurolle, on kehysvaraus vuosille 2021 ja 2022. Jos kehysvarausta jää käyttämättä, kehystasoa lasketaan vastaavasti.

Arvoisa puhemies! Finanssikriisin jälkeisenä aikana yritystemme investoinnit uuden teknologian hyödyntämiseen ovat laskeneet merkittävästi. Tämä on osaltaan pitkittänyt Suomen talouden pääsyä kasvun tielle. Ensi vuoden talousarviossa on tärkeässä roolissa yritysten uudistumisen tukeminen. Koko Suomen elinvoimaan tehdään budjetissa merkittäviä satsauksia. Hallitus investoi merkittävästi osaamiseen ja koulutukseen.

Elinkeinoelämän uudistamiseksi ja uusien innovaatioiden mahdollistamiseksi ehdotetaan 33 miljoonan euron Business Finlandin avustusvaltuuden lisäystä. Julkinen raha toimii vipuna yritysten omille investoinneille tutkimukseen ja tuotekehitykseen. Yliopistojen perusrahoitusta korotetaan 40 miljoonalla eurolla ja ammattikorkeakoulujen perusrahoitusta 20 miljoonalla eurolla. Kansainvälisen kasvun ohjelmaan varataan määrärahoja yhteensä 13 miljoonaa euroa. Tulevaisuusinvestoinneista kohdennetaan yritysvetoiseen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan sekä kiertotalouden ja toimialojen kasvun tukemiseen 88 miljoonaa euroa vuonna 2020. Alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman tukemiseen ehdotetaan 20 miljoonaa euroa.

Elinkeinoelämän ja kansalaisten kannalta on keskeistä, että väylät ovat kunnossa koko maassa. Perusväylänpidon rahoitukseen ehdotetaan pysyvää 300 miljoonan euron tasokorotusta korjausvelan kasvun pysäyttämiseksi ja korjausvelan vähentämiseksi. Lisäksi perusväylänpitoon ehdotetaan 40 miljoonan euron kertaluonteista lisäystä ja vaarallisten tasoristeysten poistamiseen 12 miljoonan euron lisärahoitusta.

Tuottavuutta kasvatetaan osaamisen ja innovaatioiden kautta. Koulutuspanostusten lisäksi hallitus on tehnyt erillisen investointien kasvuun tähtäävän ohjelman. Haluamme kannustaa yrityksiä niin aineettomiin kuin aineellisiin investointeihin. Selvitämme ja valmistelemme pikaisesti esityksen määräaikaisista kaksinkertaisista poistoista neljän vuoden ajaksi kone- ja laiteinvestointeihin. Lisäksi selvitämme pikaisella aikataululla mahdollisuutta antaa esitys määräaikaisesta tutkimusyhteistyökannustimesta. Hallituksen tavoitteena on uudistusten voimaantulo vuonna 2020.

Tämä hallitus haluaa huolehtia myös maatalouden toimintaedellytyksistä. Ympäristö- ja luonnonhaittakorvauksiin osoitetaan kertaluonteisesti 130 miljoonaa euroa vuodelle 2020. Elintarvikeviennin edistämiseen ehdotetaan 2 miljoonaa euroa, ja harvaanasutun maaseudun kehittämiseen 4 miljoonaa euroa. Maatilatalouden kehittämisrahastoa ehdotetaan lisäpääomitettavaksi kertaluonteisesti 31 miljoonalla eurolla.

Arvoisa puhemies! Luottamusta tulevaisuuteen vahvistaa parhaiten mahdollisuus tehdä työtä ja yrittää. Hallituksen 75 prosentin työllisyystavoite näkyy monin tavoin budjetissa. Työllisyyspaketissa päätimme karsia palkkatuen byrokratiaa ja uudistaa työllisyyspalveluita kuntakokeilujen kautta.

Palkkatuen käytön lisäämiseksi yrityksissä ehdotetaan julkisiin työvoimapalveluihin lisäystä 10 miljoonaa euroa. Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenoihin ehdotetaan yhteensä 24,8 miljoonan euron korotusta kohdennettavaksi muun muassa palkkatuen digitaalisiin palveluihin ja työlupaprosessien tehostamiseen. Osatyökykyisten työkykyohjelmaan kohdennetaan 10 miljoonaa euroa. Maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistämisen edistämiseen ehdotetaan yhteensä 12,6 miljoonaa euroa.

Aktiivimallin leikkurin poistuminen 1.1.2020 on mukana budjettikirjassa. [Antti Lindtman: Oikein!] Hallitusohjelman mukaisesti tehdään työllisyysvaikutuksiltaan sitä vastaavat toimet. Työttömyyspäivärahan lisäpäivien alaikärajaa korotetaan vuodella 62 vuoteen.

Ammatillisten taitojen parantamiseksi ammatillisen koulutuksen opettajien ja ohjaajien palkkaamiseen sekä opetuksen ja ohjauksen tukitoimiin ehdotetaan 80 miljoonan euron lisämäärärahaa ja työpaikkaohjaajien lisäämiseen 2,5 miljoonan euron rahoitusta. [Antti Lindtman: Tukeekohan kokoomus tätä?]

Arvoisa puhemies! Luottamusta siihen, että kaikki pidetään mukana yhteiskunnassa, vahvistavat oikeudenmukaisuutta ja turvallisuutta lisäävät toimet. Parannamme perheiden asemaa, perusturvaa ja pienimpiä eläkkeitä. Lapsilisän yksinhuoltajakorotusta ja neljännestä sekä sitä seuraavista lapsista maksettavaa lapsilisää korotetaan 10 eurolla. Elatustukea korotetaan 7 eurolla. Näihin uudistuksiin ehdotetaan yhteensä 36,3 miljoonan euron määrärahalisäystä. Lapsi- ja perhepalveluiden kehittämiseen sekä lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman jatkamiseen ehdotetaan 10:tä miljoonaa euroa.

Pienimpien eläkkeiden korotuksen nettomääräinen kustannus koko julkiseen talouteen on noin 183 miljoonaa euroa. Perusturvaan ehdotetaan tehtäväksi 20 euron korotus, jonka kustannusvaikutus on valtiolle noin 40 miljoonaa euroa.

Turvallisuutta parannetaan. Poliisitoimen määrärahoihin ehdotetaan 7,5 miljoonan euron lisäystä poliisimiesten määrän nostamiseksi asteittain 7 500 henkilötyövuoden tasolle vuoteen 2023 mennessä.

Puolustusvoimien toimintamenomäärärahoihin ehdotetaan 5,5 miljoonan euron korotusta henkilö- ja tehtävämäärän lisäämiseksi sekä kertausharjoitusten määrän lisäämiseksi ja vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen uuteen toimintamalliin.

Arvoisa puhemies! Täällä kello räpyttää punaista, mutta käsittääkseni käytössä oli 15 minuuttia. — Ai kymmenen? [Jukka Gustafsson: Kyllä se on hyvä puhe, antaa mennä vaan! — Puhemies: Vielä loppulauseet, olkaa hyvä.] — Valitettavasti meillä oli tieto, että oli 15 minuutin esittelypuheenvuoro, mutta [Paavo Arhinmäki: Lopun voi kirjata pöytäkirjaan!] palaan tekstiin myöhemmissä vastauspuheenvuoroissa.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ryhmäpuheenvuoron jälkeen ministerit saavat vielä 5 minuutin mittaiset vastauspuheenvuorot, niin siellä sitten loput. Ja nyt mennään ryhmäpuheenvuorokierrokseen.

12.17 **Antti Lindtman sd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vuosia ja vuosia jatkuneiden leikkausten jälkeen suomalaiset äänestivät eduskuntavaaleissa muutoksen puolesta. [Välihuutoja] Suomalaiset haluavat parempaa, ja sen suomalaiset ansaitsevat. [Jukka

Kopra: Eivät saaneet!] Pääministeri Rinteen hallituksen ensimmäinen talousarvio tekee muutoksesta totta. Se vie Suomen leikkauslinjalta uudistus- ja investointilinjalle. [Välihuutoja] Hallituksella on kolme tärkeää päämäärää: ilmastonmuutoksen torjunta, työllisyyden ja osaamisen vahvistaminen sekä oikeudenmukaisuuden lisääminen.

Puhemies! Talousarvio käsitellään tilanteessa, jossa maailmantalouden epävarmuus on kasvanut. Arviot Suomenkin talouskasvusta ovat heikentyneet. Hallituksen vastaus heikkenevään suhdanteeseen — kasvua ja työllisyyttä tukeva, lievästi elvyttävä linja — näyttäisi saavan hyväksynnän asiantuntijoilta. ”Olennaista on, että elvytys toteutuisi panostamalla tulevaisuuteen. Kyse voi olla tie- ja ratahankkeista, ympäristönsuojelusta tai koulutuksesta ja tutkimuksesta. Nuorten koulutustasoa pitää nostaa. Myös panostukset lapsipolitiikkaan vahvistavat talouttamme pitkällä aikavälillä.” Näin Sixten Korkman tuli tiivistäneeksi tämän keltaisen kirjan punaisen langan Helsingin Sanomissa jo viikkoa ennen sen julkistamista. [Arja Juvosen välihuuto]

Arvoisa puhemies! Suomi siirretään nyt aikakauteen, jossa hallituksen päätökset eivät enää lisää vaan vähentävät ihmisten välisiä tuloeroja. Nyt heitä, joilla on vähiten, autetaan eniten. Eläkkeitä, perusturvaa, lapsilisän yksinhuoltajakorotusta sekä opintotuen huoltajakorotusta nostetaan. Pieni- ja keskituloisten verotusta kevennetään. Yksin aamuin illoin omista lapsistaan ja päivisin muista huolehtivan lähihoitajan, siis todellisen arjen sankarin, käteen jää ensi vuonna yli 500 euroa enemmän vuodessa. Arjessaan sinnittelevän yksinhuoltajaopiskelijan toimeentulo paranee sekin yli 500 eurolla. Suomea uutterasti rakentaneet eläkkeensaajat ansaitsevat hekin parempaa vuosien leikkausten jälkeen. Pienimpiin eläkkeisiin tehdään nyt kauan kaivattuja korotuksia. Ikänsä työssä ja kotona ahkeroineen eläkeläispariskunnan, joista toinen on keskimääräisellä työeläkkeellä, toinen takuu- ja kansaneläkkeellä, ostovoima kasvaa pelkästään ensi vuonna enemmän kuin viime hallituskauden aikana yhteensä. [Sanna Antikaisen välihuuto]

Arvoisa puhemies! Koulutukseen ja tutkimukseen ohjataan 350 miljoonaa lisäeuroa heti ensi vuonna. [Ben Zyskowicz: Kyllä se oli surkea se Sipilän hallitus, kuulitteko, ministeri Kulmuni?] Koulutuksen ja tutkimuksen kunnianpalautus on hallitukselle arvovalinta. Tälle hallitukselle jokainen lapsi on arvokas, ja siksi ensi vuoden elokuusta alkaen ainuttakaan lasta ei lähetetä päiväkodista kotiin ennen ruokailua sen vuoksi, että vanhemmat ovat työttömiä. [Timo Heinonen: Niin tehtiin Sipilän aikanakin!]

Tälle hallitukselle jokainen nuori on yhtä arvokas. Kenenkään ei pidä joutua keskeyttämään opiskelua rahanpuutteen vuoksi. [Mika Niikon välihuuto] Siksi SDP:n pitkäaikainen tavoite oppivelvollisuuden laajentamisesta ja aidosti maksuttomasta toisen asteen opiskelusta etenee. [Paavo Arhinmäen välihuuto] Peruskoulussa tasa-arvoa vahvistetaan ja harrastuksia tuodaan koulupäivän yhteyteen. Ammatillinen koulutus saa ensi vuonna 1 400 opettajan vuosipalkan verran lisää rahaa.

Arvoisa puhemies! Työllisyyden hoidossa siirrytään Vartiaisen ja Wahlroosin keppilinjalta pohjoismaiselle aktiivisen ja yksilöllisen tuen työllisyyden hoidon linjalle. Palkkatuen käyttöä lisätään kohti Ruotsin tasoa, epäoikeudenmukainen aktiivimalli puretaan. Talouden ja työllisyyden kannalta saavutettavuus niin kiskoilla kuin kumipyörillä on maakuntien elinvoiman elinehto. Perusväylänpidon rahoitusta nostetaan kolmanneksella, lapio lyödään maahan joka puolella Suomea.

Arvoisa puhemies! Yksi sivistyksemme mitta on se, miten huolehdimme heistä, jotka tämän maan meille ovat rakentaneet. Vuosien keskustelun, viivyttelyn ja jarruttamisen jälkeen sitova mitoitus vanhusten ympärivuorokautiseen hoivaan kirjataan nyt vihdoin ja vii-

mein lakiin. [Välihuutoja — Sanna Antikainen: Missä rahat?] Tänään Suomessa on vielä lähes sata vanhustenhuollon yksikköä, joissa on vähemmän hoitajia kuin suositus vaatii. [Välihuuto perussuomalaisten ryhmästä] Nyt hoitajien alimitoitus kielletään lain voimalla. [Välihuutoja — Puhemies koputtaa]

Arvoisa puhemies! Keskustelu vanhustenhoivasta, niin kuin täällä kuulemme, on saanut kummallisia piirteitä. [Kokoomuksen ja perussuomalaisten ryhmästä: Kyllä!] Ne tahot, jotka vuosien ajan ovat estäneet sitovan mitoituksen kirjaamisen lakiin, kyselevät nyt täällä suureen ääneen, milloin asia toteutuu täysimääräisesti. [Välihuutoja] Edelleenkin, puheenjohtaja Orpo, [Puhemies koputtaa] Suomen kansa ei vieläkään tiedä, hyväksyykö kokoomus sitovan mitoituksen vai purkaisiko kokoomus valtaan tullessaan paremman vanhustenhoivan sitovat normit. [Välihuutoja] Toivottavasti tähän saamme tänään vastauksia. [Välihuutoja]

Hoitajakeskustelun komeimmasta voltista vastaavat kuitenkin perussuomalaiset, jotka väittivät täällä viime viikolla, että hallituksen esitys sitovasta mitoituksesta johtaa hoitajien palkanalennuksiin. [Arja Juvosen välihuuto] Hyvät perussuomalaiset, ainoan kerran, sen ainoan kerran, kun hoitajien palkkoja on leikattu, te pitelitte saksia. [Vasemmalta: Ohhoh!] Teidän tuellanne edellinen hallitus ensin yritti viedä hoitajilta [Puhemies koputtaa] sunnuntai- ja ylityökorvaukset ja lopulta onnistui viemään lomarahat, [Puhemies: Aika!] ja kaiken tämän jälkeen te vielä leikkasitte vanhuspalveluista kymmeniä miljoonia euroja. Näitä virheitä tämä hallitus nyt korjaa. [Petteri Orpon välihuuto] Arvoisa oikeisto-oppositio, jos teillä on epäilyksiä siitä, parantaako hallituksen esitys hoitajien työoloja, kuunnelkaa hoitajia: ”Tämä on merkittävä parannus hoitajien jaksamiselle.” Näin kommentoi lähi- ja perushoitajien puheenjohtaja Silja Paavola hallituksen esitystä. Väkevä todistus.

Myös kotihoidon palveluita parannetaan, perusterveydenhoitoon toteutetaan hoitotakuu. Hyvinvointi tehdään kunnissa, ja siksi kunnilta leikkaaminen lopetetaan ja valtionosuudet nousevat yli miljardilla eurolla.

Arjen turvallisuutta vahvistetaan myös kääntämällä vuosien vähentämisen jälkeen poliisien määrä vihdoin nousuun kohti 7 500:ta poliisia. Edustaja Zyskowicz, kävikö tässä nyt niin, että arvoliberaalit keskustavasemmistolaiset tekevät nyt sen, mihin te oikeistokonservatiivit ette pystyneet: 300 konstaapeli Reinikaista lisää kentälle huolehtimaan suomalaisten turvallisuudesta. [Petteri Orpo: Mehän se nimenomaan hoidettiin! — Välihuutoja]

Arvoisa puhemies! Vain me suomalaiset voimme suojella suomalaista luontoa. Ympäristömme suojeluun ohjataan historiallinen yli 100 miljoonan lisärahoitus ensi vuodelle. Etenemme määrätietoisesti kohti hiilineutraalia Suomea vuoteen 2035 mennessä. [Ben Zyskowicz: Missä ilmastoteot?] Toimenpiteet toteutetaan oikeudenmukaisesti. Me tiedämme, että mitä pitemmäksi toimia lykätään, sitä kalliimmaksi lasku tulee. Tässä muutoksessa on myös uuden kasvun mahdollisuus.

Puhemies! Sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä tukee linjaa, jossa paremman huomisen ratkaisut tehdään jo tänään. Tiedämme, että edessä oleva tie ei ole helppo, mutta liikkeelle on lähdettävä huomiseen uskoen. Leikkauksista uudistuksiin, näivettämisestä investointeihin, ja näille valinnoille [Puhemies koputtaa] toivomme myös rakentavan opposition tukea.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Kun täällä puheenvuoro pidetään, niin koetetaan välttää sellaista yhtäaikaista kommentointia. Välihuudot ovat sallittuja.

12.25 **Jani Mäkelä ps** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus kuvittelee, että Suomi on kokoaan suurempi maailmalla. Talousarvioesitys ensi vuodelle noudattaa valitettavan johdonmukaisesti tätä suuruudenhullua ajatusta. Hallitus nimittää ilmastojohtajuudeksi polttoaineveron korotusta, joka nostaa maailman maista aiemmin kolmanneksitoista kalleimman polttoaineen nyt jo yhdeksännelle sijalle. [Pia Viitanen: Perussuomalaiset nosti bensaveroa viime kaudella!] Tämä sijoitus ei ole kunniaksi. Ilmasto ei kiitä, mutta nousseet kuljetuskustannukset kylläkin siirtyvät täysimääräisesti tuotteiden hintoihin, köyhimpiä kaikkein eniten kurittaen.

Hallitus ilmoittautuu vapaaehtoiseksi taloudellisten motiivien liikkeelle ajamien siirtolaisten taakanjakomekanismiin. Ei ole perälautaa tai ajatusta, mitä tehdään, kun Turkin raja vuotaa taas ja kun meritaksitoiminta Libyan rannikolta kiihtyy. Edellinenkin siirtolaiskriisi on hoitamatta, laittomasti maassa oleskelee edelleen tuhansia, mutta kerjäämällä kerjätään uusia ongelmia.

Jälleen kerran ollaan niissä pöydissä, joissa laskut kouraan jaetaan. Rinteen hallitus edistää euroalueen yhteisen budjetin perustamista. Siinä oltaisiin yhteisvastuullisesti takaamassa muiden lainoja ja sitomassa jäsenmaiden talouspolitiikkaa yli hallituskausien. Hallitus, kokoomuksen tuella, antautui jo ennalta miljardiluokan lisälaskuun Suomelle, kun nettomaksuosuutemme nousee EU:n uudessa rahoituskehyksessä. Suomelle hankitaan turhalla riitelyllä Euroopasta uusia vihamiehiä ja samaan aikaan liittolaisuussuhteita tiukan talouden pohjoisiin maihin heikennetään.

Aluepolitiikaksi hallitus väittää sitä, että nostetaan lämmityksen ja liikenteen hintaa, laiminlyödään tieverkon korjaamista ja heikennetään maatalouden edellytyksiä. Jopa maakuntakeskukset tyhjennetään valtion palveluista, kuten poliisilaitoksista ja verotoimistoista. [Vasemmalta: Höpö höpö!] Maaseudun näivettämisen myötä asukkaat saadaan pakenemaan arvottomiksi muuttuneista asunnoistaan asutuskeskuksiin ammattiyhdistysten vuokralaisiksi. [Naurua]

Yleensäkin perinteiset suomalaiset arvot on heitetty romukoppaan, ja tilalla on monikulttuuria. Taustalla on ajatus tuoda Suomi täyteen ulkomaalaista halpatyövoimaa. [Eva Biaudet: Aina on ollut monikulttuuria!] Tämä halpatyövoimakiima on yhteistä kokoomukselle ja vihervasemmistolle, toki eri syistä.

Arvoisa puhemies! Ulosotossa on yli puoli miljoonaa suomalaista. Heidän veloistaan iso osa tuli 90-luvun alun eurokriisin myötä. Perussuomalaiset esittävät tulevan syksyn vaihtoehtobudjetissaan toimenpidekokonaisuuden ulosottovelallisten aseman parantamiseksi. Kun hallitus aikoo heikentää kotitalouksien ostovoimaa, perussuomalaisten vaihtoehdossa esitetään sen kasvattamista.

Tuoreesta eurokriisistä ja menetetystä vuosikymmenestä Suomen hallitukset ja kansalaiset ovat selviytyneet velkaantumalla. Samalla Suomi myönsi ja takasi kriisilainoja, joita ei koskaan makseta takaisin. Miksi hallitus haluaa jatkaa pään lyömistä EU:n ja euroalueen seinään? USA:n, Saksan ja Kiinan teollisuuden ja kansainvälisen kaupan alamäki on jo käynnissä, ja on vain ajan kysymys, koska tämä negatiivinen kierre tarttuu myös palvelusektoriin. Suomi ei tälläkään kertaa tule välttymään kansainvälisten suhdanteiden heikkoudelta. Jo nyt talouden kasvuennustetta on jouduttu laskemaan. Mitä hallitus aikoo tehdä, jos tästä alkaneesta taantumasta tulee jälleen eurojäsenyyden sivuvaikutuksena pitkittynyt matalasuhdanne — tilanteessa, jossa suomalaiset kotitaloudet ovat ennätyksellisen velkaantuneita?

Aivan erityisesti täytyy ihmetellä, mitkä ovat hallituksen keinot päästä 75 prosentin työllisyystavoitteeseen. Tutkimusten mukaan suomalaisten valtava enemmistö ei usko hallituksen työllisyystavoitteen toteutuvan, ja syyt tähän uskonpuutteeseen on helppo nähdä. Arvonlisäveron alarajan nostolla ei pitkälle pötkitä. [Paavo Arhinmäki: Vastustatteko sitä?] Kun talouskasvu pysähtyy, ei tempputyöllistäminenkään kauan lohduta. Kun listalla ei ole mitään uusia konkreettisia työpaikkoja lisääviä toimia vaan päinvastoin entistenkin purkamista, koko talousarvion pohja putoaa.

Arvoisa puhemies! SDP voitti vaalit lupaamalla satasen lisää pienimpiin eläkkeisiin ja lupaamalla laittaa vanhustenhoidon hoitajamitoituksen kuntoon. Nyt ei tule satasta eikä tule hoitajia. [Jukka Gustafsson: Kaikissa näissä edetään lupausten mukaisesti!] Hoitajien sijaan tulee laki henkilöstömitoituksesta — kuinka ollakaan — aprillipäivänä, vähän ennen vaaleja. Hoitajamitoituksen toteutus ja rahoituksen järjestäminen jäävät seuraavan hallituksen murheeksi. Aprillia! Tämä hallitus tullaan muistamaan valevappusatasesta ja aprillihoitajamitoituksesta. [Naurua]

Puheet koulutuksen kunnianpalautuksesta voidaan unohtaa. Kunnia ei tuo yhtään lähiopetustuntia ammattikouluun, koska rahaa hallitus ei sinne ammattikouluun anna. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Kyllähän antaa!] Koulutusmiljardi ja opintotuen korotus ovat täysin unohtuneet. [Jukka Gustafsson: Edustajan korvat heiluu jo!] Valtion omaisuutta myydään uusien pysyvien — huomatkaa: pysyvien — menojen rahoittamiseksi. Näitä menoja hallitus kutsuu tulevaisuusinvestoinneiksi, vaikka ne oikeastaan eivät ole tulevaisuutta eivätkä varsinkaan investointeja.

Pääministeripuolueen asemasta huolimatta SDP myötäilee vihreiden ja vasemmiston tavoitteita. Keskusta on hylännyt koko maan kehittämisen ja perinteiset kannattajansa, duunarit ja pienyrittäjät.

Perussuomalaisten viesti hallitukselle on, ettei suomalaisilla ole varaa haavekuviinne ja turhuuksiinne. Meille riittää Suomen kokoinen Suomi, joka on suomalaisten koti, edunvalvoja ja turvapaikka maailmassa. [Paavo Arhinmäki: Perussuomalaisten viesti on: faktoilla ei niin väliä!]

12.31 **Timo Heinonen kok** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hyvät ministerit, hyvät edustajakollegat ja muut paikalla olijat! Kokoomuksen eduskuntaryhmä on tutustunut Rinteen hallituksen talousarvioesitykseen todella huolestuneena. Ensi vuoden talousarviossa on toki hyvääkin. On hyvä, että esimerkiksi koulutukseen saadaan lisäpanostuksia. Kokoomus antaa kiitosta myös siitä, että hallitus kunnioittaa parlamentaarisesti sovittua tiestön korjausvelkaohjelman jatkoa. Ja kiitos myös siitä, että jatkatte huolehtimista uskottavasta maanpuolustuksesta. Poliisejakin toki lisäätte, mutta ette lupaamallanne tavalla.

Mutta ehkä perustavalaatuisin ongelma koko Rinteen budjetissa on se, että kaikki lisäpanostukset tehdään rahalla, jota hallituksella ei ole — rahalla, jota hallituksella ei ole. Tämä tarkoittaa sitä, että raha otetaan lapsiltamme ja tulevilta sukupolvilta. [Välihuutoja] Luulisi, että viimeistään tuoreet syntyvyysluvut olisivat saaneet teidät ymmärtämään, miten vastuutonta teidän toimintanne on. [Eva Biaudet´n välihuuto]

Valtion velanotto kääntyy jälleen kasvuun. Neljän vuoden hyvä kehitys pääministeri Juha Sipilän hallituksen jäljiltä kääntyy nyt rajuun lisävelanottoon. Velaksi eläminen on, arvoisa hallitus, leikkaamista lapsiltamme. Valtiontalouden holtittomasta hoitamisesta kärsivät eniten he, jotka eniten yhteiskunnan tukia tarvitsevat. Tällainen vastuuttomuus ta-

loudenpidossa ei ole heikoimmassa asemassa olevien puolustamista. Tilanteen tekee entistä vakavammaksi se, että hyvä työllisyyskehitys on jo pysähtynyt. Työttömyys ei ole enää vähentynyt. Te ette esitä yhtään konkreettista toimea, jolla työttömät pääsisivät takaisin töihin — ei yhtään konkreettista tointa. Toisin oli viime kaudella. [Paavo Arhinmäki: Ja kokoomus leikkasi!] Silloin kokoomuksen ja keskustan ollessa hallituksessa maahamme syntyi jopa 140 000 uutta työpaikkaa. Moni työtön sai töitä. Monen perheen tilanne parani. Pitkäaikaistyöttömyys onnistuttiin puolittamaan. Myös nuorisotyöttömyys väheni merkittävästi. Nyt tilanne ministeri Harakan aikana on toinen.

Arvoisa puhemies! Hyvä pääministeri Rinne ja taloudesta vastaava valtiovarainministeri Lintilä, te olette rakentaneet koko hallitusohjelmanne juuri sen varaan, että viime kaudella alkanut hyvä työllisyyskehitys jatkuisi. Teot kuitenkin puuttuvat. Teidän itse itsellenne asettama 75 prosentin työllisyysaste vuonna 23 on karkaamassa jo lähdössä. Teidän asettamaanne työllisyystavoitteeseen ei enää riitä edes paperilla suunnittelemanne 60 000 työpaikkaa, tavoite on paljon kauempana.

Me emme kuitenkaan ajattele niin kuin te, arvoisa pääministeri Rinne, viime kaudella oppositiojohtajana. Me emme julista, että te epäonnistutte omassa työllisyystavoitteessanne. Sellainen ilakointi ei vie asioita oikeaan suuntaan eikä ole yhteiselle isänmaallemme hyväksi. Me haluamme tarjota ratkaisuja, ja siksi olemme antaneet teille vapaasti käytettäväksi jo 16:n konkreettisen toimen ohjelman, jolla saatte tähän maahan 60 000 uutta työllistä. [Satu Hassin ja Heli Järvisen välihuudot] Kokoomus auttaa teitä, arvoisa hallitus, tässäkin mielellään. [Jukka Gustafsson: Ei uskota!]

Te, arvoisa pääministeri, olette nyt kuitenkin rakentaneet sen tuulentuvan, minkä lupasitte olla rakentamatta. Te otatte rahaa lapsiltamme, myytte myös kansallisomaisuuttamme, valtionyhtiöitä, käyttääksenne tästä rahasta valtaosan muutaman vuoden arjen pyörittämiseen, [Jukka Gustafsson: Kokoomus on ottanut enemmän valtionvelkaa kuin mikään muu puolue. Miten voitte sanoa noin?] ja tämän lisäksi te otatte vielä enemmän lisää velkaa. Tuon valtion omaisuuden ovat aiemmat sukupolvet työllään yhteiseksi hyväksi ansainneet, eikä sitä pitäisi käyttää vaalilupausten lunasteluun parissa kolmessa vuodessa, vaan sitä pitäisi käyttää oikeisiin tulevaisuusinvestointeihin. [Paavo Arhinmäen välihuuto] Tällaisia tulevaisuusinvestointeja olisivat esimerkiksi korkeakoulujen, yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen pääomittaminen niin, että siitä hyötyisivät myös tulevat opiskelijat ja sukupolvet. Toinen esimerkki ovat nopeat rautatieyhteydet. Käyttäkää rahaa siis vastuullisesti. Arvoisa puhemies, omalla palkallanne te, pääministeri Rinne, saatte meidän puolestamme tehdä mitä haluatte, mutta tämä valtionomaisuus ja nämä rahat ovat meidän kaikkien yhteisiä, ja niitä teidän tulee käyttää vastuullisesti.

Arvoisa puhemies! Moni suomalainen on kysynyt, voiko teihin, pääministeri Rinne, enää luottaa? Kysymys on aiheellinen. Te lupasitte vaalien alla, vielä vaalien jälkeenkin, monenlaista. Kirjoititte paljon tärkeitä asioita hallitusohjelmaan, kauniita sanoja — nämä lupaukset petetään yksi toisensa jälkeen. [Oikealta: Kyllä! Vasemmalta: Eikä!]

Vanhustenhoidon 0,7 sitova hoitajamitoitus piti hoitua kuntoon tunneissa ja yhdellä lauseella lakiin, jos ihmiset vain äänestävät sosiaalidemokraatteja ja demarit hallitukseen, niin tämä toteutuu. [Paavo Arhinmäki: Kannatatteko te nyt?] Vanhustenhoidosta vastaavan ministerin Krista Kiurun suu kyllä käy, mutta ei niitä lisähoitajia tällä tavalla näy. [Paavo Arhinmäki: Kannatatteko hoitajamitoitusta?] Arvoisa puhemies, nyt tämä lupaus on petetty. Vanhustenhoitoon tarvitaan lisää hoitajia nyt eikä aprillipäivänä vuonna 2023.

Te, arvoisa pääministeri Rinne, lupasitte myös kaikille alle 1 400 euroa eläkettä saaville 100 euroa lisää puhtaana käteen. Monelle heistä te ette valtaan päästyänne anna euron euroa. [Perussuomalaisten ryhmästä: Se oli lupaus!] Moni eläkeläinen luotti teidän sanaan — eivät he enää luota. Te lupasitte vielä elokuussa, että myös ihan jokaisen suomalaisen ostovoima vahvistuu ensi vuonna — näin ei tapahdu. Teidän toimienne myötä useille työtätekeville suomalaisille jää vähemmän rahaa käytettäväksi ensi vuonna kuin tänä vuonna, [Paavo Arhinmäki: Suurituloisin 20 prosenttia, josta kokoomus on huolestunut!] ja samaan aikaa te kiristätte bensa- ja dieselveroa yhdessä yössä 7 sentillä, valmistelette ruuhkamaksuja Suomeen, leikkaatte kotitalousvähennystä ja niin edelleen. Mitä te vastaatte, pääministeri Rinne, kun ihmiset kysyvät teiltä: voiko teihin luottaa?

Arvoisa puhemies! Pääministeri Rinne, edeltäjänne pääministeri Juha Sipilä totesi hieman kuin testamenttinaan: ”Antti, älä sössi taloutta.” Nyt te olette sitä sössimässä. [Naurua] Kokoomus ei voi tätä sivusta toimettomana katsoa. Emme voi antaa tukea teidän esittämällenne velanoton budjetille, budjetille, jota leimaa työllisyystoimien lykkäys ja velanoton kasvu. Siksi tulemme esittämään loppuvuoden aikana oman vastuullisen ja välittävän vaihtoehtomme, jossa 1) työn ja eläkkeiden verotus ei kiristy vaan kevenee, 2) koulutukseen panostetaan, 3) työttömyydestä kärsiviä autetaan saamaan töitä, 4) mielenterveyspalveluiden terapiatakuu toteutetaan, 5) teemme tuloksekkaita, maalaisjärkisiä ilmasto- ja ympäristötekoja — ja kaikista ikäihmisistä kannetaan huolta — 6) tulevaisuusinvestoinnit ovat todellisia, ja 7) tämä toteutetaan niin, että hyvä talouskehitys voi jatkua, työttömyys edelleen vähentyä ja työllisyys parantua.

Arvoisa puhemies, me haluamme luoda suomalaisille toivoa tänäänkin. [Välihuutoja]

12.39 **Antti Kurvinen kesk** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime viikolla tässä maassa puhuttiin siitä, saavatko lapset ja vanhukset juoda maitoa ja syödä lihaa. Kun tätä keskustelua kuunteli, joutui vakavasti kysymään, ovatko asioiden mittasuhteet menneet tasavallassa sekaisin. Meidän linjamme keskustassa on se, että me annamme suomalaisten syödä ja juoda, mitä he haluavat: kasviksia, kalaa tai lihaa. [Paavo Arhinmäki: Kuka oli kieltämässä? — Ben Zyskowicz: Te olette ainoita, jotka puhuu tästä!] Me laitamme energiamme ihmisten arjen parantamiseen ja oikeiden ongelmien ratkaisemiseen. Arki- ja järkipolitiikkaan.

Rouva puhemies! Sain itse kasvaa tavallisessa, turvallisessa suomalaisessa kodissa. Vanhempani tulivat kohtuullisesti toimeen. Se osaltaan mahdollisti minulle elämässä eteenpäin menemisen, opiskelemisen, harrastamisen, töiden saamisen ja myöhemmin myös politiikkaan mukaan lähtemisen.

Suomi on edelleen maailman parhaita maita varttua aikuiseksi. Useimmilla lapsilla ja nuorilla asiat ovat kohtuullisen hyvin. Liian monessa perheessä on kuitenkin arjessa tiukkaa. Joka seitsemäs lapsi joutuu elämään suoranaisessa köyhyydessä. Oppimiserot ovat kasvaneet, ja monessa koulussa on rauhatonta. Liian monta nuorta on vaarassa jäädä kokonaan syrjään.

Suomi on myös edelleen maailman parhaita maita vanheta. Kuitenkin liian moni ikäihminen sinnittelee pienellä eläkkeellä. Maamme vanhustenhoidossa on kiistattomia ja vakavia puutteita.

Arvoisa puhemies! Näitä ongelmia me keskustassa haluamme ratkaista. Näitä ongelmia myös tämä hallitus haluaa ratkaista.

Keskustan linja on tehdä politiikkaa, joka antaa turvaa yhteiskuntamme heikoimmille ja töitä mahdollisimman monelle suomalaiselle niin maaseudulla kuin kaupungissa. Ihmisille on rakennettava luottamusta huomiseen ja toivoa paremmasta tulevaisuudesta. Tämä tulevaisuudentoivon herättäminen on myös parasta lääkettä niin sanottuun vauvapulaan.

Puhemies! Lapsiperheköyhyyden vähentämiseksi parannamme budjetissa hauraimmassa tilanteessa olevien perheiden toimeentuloa. Nostamme yksinhuoltaja- ja monilapsisten perheiden lapsilisiä ja pienimpiä vanhempainpäivärahoja. Keskustan ja erityisesti uuden puheenjohtajamme Katri Kulmunin tavoite on poistaa lapsiperheköyhyys Suomesta. Jokaisella lapsella ja nuorella on oltava tasa-arvoinen oikeus sivistykseen. Siksi pienennämme päiväkotien ryhmäkokoja, tuemme opettajien jaksamista, takaamme koulurauhan ja annamme kaikille lapsille ja nuorille mahdollisuuden harrastukseen koulupäivän yhteydessä. Hallitus valmistelee lukio- ja ammattikouluopintojen maksuttomuutta. Tätä uudistusta voi verrata peruskoulun syntyyn. [Oikealta: No ei nyt aivan!]

Jokainen ikäihminen ansaitsee riittävän toimentulon ja ihmisarvoisen, inhimillisen hoivan. Nostamme pienimpiä eläkkeitä ja toteutamme vanhustenhoidon henkilöstömitoituksen. [Ben Zyskowicz: Milloin? — Sanna Antikainen: Mistä rahat?] Uudistuksia tehtäessä on turvattava myös kotihoidon ja omaishoidon voimavarat.

Hyvä eduskunta! Hallitus olisi toki voinut valita myös toisin. Olisimme voineet laittaa kaiken liikkumavaran esimerkiksi veronalennuksiin, mikä on ollut kokoomuksen linja ennen vaaleja ja myös vaalien jälkeen. [Ben Zyskowicz: Väärä todistus!] Kokoomuksen ratkaisu kaikkiin ongelmiin on suurituloisten verojen keventäminen. On vaikea ymmärtää, miten Suomen julkinen talous pidetään tasapainossa ja pienituloisimpia kannustetaan töihin alentamalla kaikista rikkaimpien verotusta. [Arto Satosen välihuuto]

No, politiikka on valintoja ja puolueilla on eroja: hallitus kohdentaa maltilliset veronalennukset pieni- ja keskituloisille. [Jukka Gustafsson: Oikein! — Perussuomalaisten ryhmästä: Afrikkaan!]

Me keskustassa takaamme, että Suomen taloutta hoidetaan jatkossakin järkevästi. Edustaja Heinonen: emme salli Suomen talouden sössimistä! [Ben Zyskowicz: Ihanko totta? Näinhän on tapahtunut!]

Olemme myös valmiita kääntämään kaikki kivet, jotta työttömät työllistyisivät. Laskujeni mukaan viime aikoina yli tuhat työpaikkaa on joutunut Suomessa liipaisimelle, koska yritykset ovat käynnistäneet yt-neuvotteluita. Maailmalta tuleva epävarmuus alleviivaa, että työllisyyden parantaminen on nyt jos koskaan meistä itsestämme kiinni. [Timo Heinonen: Epävarmuus tulee tuolta aitiosta!] Tärkeintä on huolenpito yrittäjyyden edellytyksistä ja työelämän uudistaminen. Yrittäjien verotus ei kiristy. Budjetissa tuetaan yritysten kasvua ja kansainvälistymistä. Etenkin työpaikoilla tapahtuvassa paikallisessa sopimisessa on viimeistään ensi keväänä päästävä eteenpäin. Me keskustassa odotamme kolmikannalta tuloksia. [Ben Zyskowicz: No niin muutkin!]

Uudet ratkaisut työllisyydessä eivät tule olemaan helppoja ja osa niistä tulee olemaan kipeitä. Työelämän uudistamisen ja työttömyyden hoidon osalta haluan siteerata John F. Kennedyä: ”Emme tee näitä ja muita asioita, koska ne ovat helppoja vaan koska ne ovat vaikeita.” [Mika Niikon välihuuto]

Työllisyysratkaisut eivät tule olemaan helppoja, vaan ne ovat vaikeita. Mutta ne ovat välttämättömiä suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan pelastamiseksi ja säilyttämiseksi. [Timo Heinonen: Ei rahan jakaminen ole vaikeata!]

Arvoisa puhemies! Hallituksessa on viisi erilaista puoluetta. Ne ovat kuitenkin osoittaneet pystyvänsä yhteistyöhön ja päätöksiin, joilla parannetaan ihmisten arkea ja rakennetaan sosiaalisesti ja alueellisesti eheämpää Suomea ja tasa-arvoa. [Ben Zyskowicz: Rahan jakamiseen pystytte, missä vaikeat päätökset?]

Kalevi Sorsa ja Johannes Virolainen rakensivat punamullalla suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan. [Toimi Kankaanniemi: Entäs Paavo Väyrynen?] Nyt Rinteen—Kulmunin punamulta peruskorjaa ja uudistaa sen hyvinvointiyhteiskunnan.

12.46 **Iiris Suomela vihr** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensi vuonna astumme uudelle vuosikymmenelle. Tämä budjetti siis määrittää, mihin 2020-luvun ensimmäiset eurot käytetään. Tämä hallitus aikoo käyttää ne eurot maailman ensimmäisen hiilineutraalin hyvinvointivaltion rakentamiseen.

Tämä aika ei ole suinkaan ensimmäinen kerta, kun hyvinvointivaltio on murroksessa. Paineen alla se on ollut vähintään koko minun sukupolveni eliniän ajan. Me synnyimme keskelle yhtä maailmanhistorian syvimmistä murroksista. Neuvostoliitto oli juuri romahtanut, ja idänkauppa lakkasi vetämästä. Kylmän sodan loppu toi Suomeen laman, mutta maailmalla se avasi samalla tilaa toivolle. Moni oletti historioitsija Francis Fukuyaman tavoin, että uuden vuosituhannen myötä me liu'umme rauhanaikaan, jossa maailmantalouden alati syvenevä keskinäisriippuvuus estää kalliit kriisit ja sodat. Toisin kävi.

Rauhan vuosituhannen sijaan tästä ajasta on hyvää vauhtia tulossa talouskriisien, kauppasotien, hirmumyrskyjen ja metsäpalojen vuosituhat — aika, jona talouden, sodan ja luonnon kriisit kietoutuvat toisiinsa entistäkin tiukemmin. Ilmastonmuutoksen tuhojen myötä miljoonat ihmiset ovat menettäneet kotinsa, sadot kärsivät, juomavesi loppuu ja konfliktit syvenevät.

Näiden kriisien keskelle minun sukupolveni syntyi. Me emme tunne muunlaista aikaa. Kun me olimme lapsia keskellä lamaa, leikattiin perheiltä, pienituloisilta ja peruspalveluista. Laman runtelemien aikuisten paha olo siirtyi aivan liian monelle meistä, ja samalla reikiä turvaverkoissa revittiin yhä suuremmiksi. Kun me pääsimme vihdoin itse kurottamaan kohti aikuisuutta, iski uusi kriisi, uusi lama ja uudet leikkaukset, tällä kertaa koulutuksesta, köyhiltä ja opiskelijoilta. Samalla ilmastonmuutos on vain kiihtynyt kiihtymistään.

Juuri kriisien aikana vahvaa hyvinvointivaltiota tarvitaan kaikista kovimmin ja kipeiten. On syytä muistaa, että tämän maan hyvinvointivaltio rakennettiin kahden maailmansodan raunioille.

Arvoisa puhemies! Leikkaamisen sijaan on tullut jälleen aika rakentaa uutta. Tämän hallituksen tärkein tavoite on rakentaa maailman ensimmäinen hiilineutraali hyvinvointivaltio. [Ben Zyskowicz: Missä ne teot on?] Tätä tavoitetta ei ole valittu siksi, että muutos tulisi helposti, nopeasti tai ilmaiseksi, vaan koska nyt on pakko toimia, ilmastolakossa joka perjantai seisovia nuoria lainatakseni.

Tavoitteen ydin on kirkas: meidän on vähennettävä päästöjä ja köyhyyttä samaan aikaan. [Sari Sarkomaa: Missä on ympäristöministeri?] Jatkossa päästöjä voi syntyä vain yhtä paljon kuin mitä tämän maan metsät ja suot pystyvät itseensä sitomaan. Samalla on rakennettava uudenlaista hyvinvointia ja käännettävä lamojen ja kriisien runtelemat ihmiskohtalot kohti toivoa.

Yhden suuren loikan sijaan tämä muutos vaatii miljoonia pieniä askeleita. On meidän tehtävämme varmistaa, että jokainen eteenpäin astuva saa vanhan tilalle jotain uutta, mielellään jotain entistä parempaa. Muutos ei nimittäin ole sama asia kuin luopuminen. On

meidän tehtävämme varmistaa, että jos robotin ohjaama sähköauto vie ammattikuljettajan työt, hän ei putoa tyhjän päälle vaan pääsee kouluttautumaan uuteen ammattiin.

Oppiminen on reilun muutoksen peruskivi. Siksi tämä hallitus aloittaa koulutuksen kunnianpalautuksen ja panostaa kaikenikäisten suomalaisten oppimiseen, niin varhaiskasvatukseen kuin korkeakouluihin ja aikuiskoulutukseen. [Ben Zyskowicz: Missä hallituksen ilmastoteot? — Timo Heinonen: Missä koulutusmiljardi?] Näin jokainen pääsee tavoittelemaan omia unelmiaan.

On meidän tehtävämme varmistaa, että kun nuoren pojan mieli murtuu paineen alla, apua on saatavilla. Tässä ei ole aiemmin onnistuttu. Mielenterveysongelmat ovat olleet merkittävin syy työkyvyttömyyden taustalla miltei koko minun sukupolveni eliniän ajan. Tämä luisu katkeaa nyt. [Ben Zyskowiczin välihuuto] Hallitus panostaa niin mielenterveyspalveluihin ja opiskelijahuoltoon kuin muihin matalan kynnyksen palveluihin, jotta jatkossa jokainen pääsee viikossa hoitoon, oli ongelma sitten mielessä tai kehossa.

Muutoksen keskellä meidän on pidettävä kaikki mukana. Köyhyys ei aktivoi vaan lannistaa, ja toimeentulotuki on tämän maan pahin kannustinloukku. Pahimmillaan ansaittu euro ei tuo lisää leipää pöytään vaan jopa leikkaa tuloja. Näin ei voi jatkua. Työnteon pitää kannattaa aina. Siksi tämä hallitus jatkaa parhaan sosiaaliturvamallin hiomista samalla, kun akuuttiin vajeeseen puututaan sosiaaliturvan korotuksilla. Veronkevennykset kompensoivat ilmastotoimien hintaa pieni- ja keskituloisille, ja tämä hallitus parantaakin kaikkien paitsi rikkaimpien suomalaisten ostovoimaa.

On meidän tehtävämme varmistaa, että kun perheenäiti luopuu bensasyöpöstä vanhasta autostaan, tarjolla on laaja kirjo kestäviä vaihtoehtoja arjen eri tilanteisiin. Sähköautojen hankintaa ja lataamista helpotetaan, raiteisiin panostetaan ja pyöräteitä rakennetaan.

Koko ajan on kuitenkin syytä muistaa, miksi näillä toimilla on kova kiire. Kiire on sen bangladeshilaisen lapsen takia, jonka kotimaa uhkaa hukkua meren alle. Kiire on sen espanjalaisen maanviljelijän vuoksi, jonka pellot uhkaavat muuttua kuolleeksi aavikoksi. [Ben Zyskowicz: Missä ovat hallituksen ilmastoteot?] Kiire on kaikkien niiden miljoonien ihmisten takia, jotka ovat joutuneet pakenemaan kotoaan ilmastonmuutoksen aiheuttaman kuivuuden ja nälänhädän kiihdyttämien levottomuuksien takia. Kiire on, jotta emme menetä pohjoisen ainutlaatuista luontoa ikiajoiksi ja jotta lapsemmekin pääsevät nauttimaan metsistä ja leikkimään lumessa. [Sebastian Tynkkysen välihuuto] Kiire on siis nimenomaan ihmisten ja luonnon elonkirjon takia. [Ben Zyskowicz: Missä hallituksen teot?]

Maapallo selviää kyllä, mutta meille olot käyvät todella tuskaisiksi jo parin asteen lämpenemisen myötä. Emmekä me ole tämän ahdingon kanssa yksin: joka yhdeksäs eliölaji on uhanalainen Suomessa. Siksi hallitus panostaa historialliset 100 miljoonaa euroa luonnonsuojeluun. Yksittäisten panostusten lisäksi on muutettava talouden rakenteita. Kansainvälisesti murros on käynnissä jo nyt. Jo nyt ilmastonmuutos saa jopa Yhdysvaltain kovimmat kapitalistit siirtämään sijoituksensa pois saastuttajilta. Talouden murros on siis täällä. [Sari Sarkomaa: Mitä tekee Suomen hallitus?] Me voimme valita, olemmeko mukana vai jäämmekö jälkeen.

Tämän hallituksen valinta on selkeä. Ensi vuonna me uudistamme niin verot kuin yritystuet. Uudistettavaa riittää, sillä työ- ja elinkeinoministeriön keväällä 2017 julkaiseman arvion mukaan vain pieni osa yritystuista tukee elinkeinoelämän uudistumista ja uuden työn syntymistä. Pahimmillaan tuet kiihdyttävät saastumista, ja nyt jos koskaan on aika valjastaa nämä tehottomat miljardit ilmastonmuutoksen ratkaisemiseen. [Ben Zyskowicz: Näkis vaan tekoja!] — Ensi vuonna tapahtuu. — [Ben Zyskowicz: Hyvä!] Kaiken on muu-

tuttava, sillä kuolleella planeetalla ei ole sen koommin velkakelloja kuin hyvinvointivaltiotakaan. [Välihuutoja] Kaiken on muututtava, sillä muuten lapsilla ja nuorilla ei ole tulevaisuutta, tulevista sukupolvista puhumattakaan. Juuri lapset ja nuoret ovat tärkein syy ilmastotoimille. Nyt on kiire varmistaa, että maapallo on elinkelpoinen vielä 40 vuoden kuluttua — silloin, kun tänä syksynä koulunsa aloittaneet lapset yltävät tämän salin keskiikään eli 47 vuoteen asti.

Uskon ja luotan, että tämä yhdistää meitä kaikkia. Uskon ja luotan, että esimerkiksi jokaisen vanhemman ja isovanhemman tahto on, että hänen lapsensa ja lapsenlapsensa tulevaisuus on valoisa ja turvallinen. Siksi tästä maasta on tehtävä maailman ensimmäinen hiilineutraali hyvinvointivaltio. Se ei tapahdu helposti, hätäisesti tai ilmaiseksi, mutta se on tehtävä.

Tämä budjetti on vasta alkua. Tällä tiellä meidän on jatkettava, jotta tulevat sukupolvet voivat hyvin vielä sillä lauluista tutulla 2080-luvulla. [Puhemies koputtaa] Se on tämän hallituksen tärkein tehtävä. — Kiitos. [Oikealta: Missä rahat? — Välihuutoja]

12.53 **Jussi Saramo vas** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hienoa saada pitää juuri tänään vasemmiston ryhmäpuhe, kun Suomi on tekemässä täyskäännöstä ja hyvinvointivaltiota aletaan peruskorjata sen purkamisen sijaan. [Ben Zyskowicz: Kuulitteko, edustaja Kulmuni?] Politiikkaa ei tehdä vain harvoille pääomillaan eläville vaan kaikkien yhteiseksi hyväksi. Kaikkea ei kuitenkaan ole mahdollista korjata kerralla, ja osassa asioita vasemmisto olisi toki halunnut nopeampaa etenemistä.

Vasemmistolle tärkeää on inhimillisyys tänään ja huomenna, kun vanhuksista ja sairaista pidetään huolta. [Arto Satonen: Millä rahalla?] Yhtä tärkeää on lopettaa tulevaisuudesta leikkaaminen, kun koulutusta aletaan vuosien heikennysten jälkeen parantaa. Kestävä tulevaisuus edellyttää meiltä myös toimenpiteitä ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi. [Ben Zyskowicz: Missä hallituksen ilmastoteot?]

Arvoisa puhemies! Varhaiskasvatuksella on tutkitusti suuri vaikutus lasten myöhempiin oppimistuloksiin. Koska nyt käsitellään rahaa, olisi hyvä kaikkien ymmärtää sen olevan myös taloudellisesti paras mahdollinen investointi tulevaisuuteen. Meille on ollut tärkeää, että koko maassa kaikille varhaiskasvatusta tarvitseville lapsille palautetaan siihen yhtäläinen oikeus. Samalla varmistetaan, ettei varhaiskasvatuksen ryhmissä ole liikaa lapsia, vaan hoitajilla ja opettajilla on aikaa kohdata lapsia yksilöllisesti.

Peruskoulumme on ollut kansainvälinen menestys, mutta oppimistulokset ovat viime vuosina heikentyneet. Symbolista on, että haasteeseen tarttuu uusi kansanrintamahallitus, olihan peruskoulu alkuperäisen kansanrintaman luomus. Perusopetuksen laatu- ja tasaarvo-ohjelma on erinomainen tulevaisuusinvestointi.

Kiireellisimpiä toimenpiteitä vaaditaan ammatillisiin oppilaitoksiin. Liian moni nuori on jätetty hankalassa iässä heitteille, kun koulupäivän pituudet ovat voineet olla vain muutamia tunteja eikä läsnäoloa edes niille tunneille ole edes odotettu. Nuorille on annettu vastuuta muttei tukea ja mahdollisuuksia sen käyttämiseen. Pidämme erinomaisena, että nyt ollaan sijoittamassa nuorten tukipalveluihin.

Tärkeä on myös leikkauksia paikkaava lukioiden pysyvä lisärahoitus.

Olemme iloisia myös siitä, että yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen perusrahoituksen hallitusohjelman mukaiset korotukset ollaan toteuttamassa täysimääräisinä heti ensi vuonna. [Jukka Gustafsson: Nämä menivät kaikki perussuomalaisilta ohi!]

Arvoisa puhemies! Suomalaisten terveyserot ovat kansainvälisessä vertailussa suuret. Pienituloinen kuolee useammin syihin, jotka olisivat olleet vältettävissä oikea-aikaisella hoidolla. Pienituloinen mies kuolee yhdeksän vuotta suurituloista aiemmin. Suomi käyttää rahaa sosiaali- ja terveyspalveluihin EU:n keskiarvoa vähemmän, ja erityisen suuri ero on muihin Pohjoismaihin. Rahan puute ei kuitenkaan ole ainoa ongelma, ja sote-uudistuksen vatvomisen aikana tilanne on huonontunut. Sekä inhimillisistä että taloudellisista syistä on välttämätöntä, että uusi hallitus tekee sote-uudistusta palveluita tarvitsevien ihmisten eikä suuryritysten voiton maksimoimisen ehdoilla. Hoivaa tarvitsevat eivät kuitenkaan voi odottaa rakenteellisia uudistuksia. Esimerkiksi vanhusten ja vammaisten palveluissa tarvitaan lisää hoitajia niin pian kuin heitä vain on saatavissa. On tärkeää, että hallitus parantaa palveluita sekä sitovilla mitoituksilla että kunnille tarkoitusta varten annettavalla rahoituksella.

Arvoisa puhemies! Palvelut ovat hyvinvointivaltion pohja, ja suurin osa niistä järjestetään kunnissa. Kuntatalous tekee tänä vuonna oikeistohallituksen jäljiltä historiallisen huonon tuloksen. Siksi on tärkeää palauttaa kunnille se peräti yli miljardi euroa, jonka edellinen hallitus niiltä vei, muun muassa perussuomalaisten ja kokoomuksen äänin. [Välihuutoja kokoomuksen ryhmästä]

Hyvinvointivaltion pohjana ovat palveluiden lisäksi taloudelliset turvaverkot. On upeaa, että eläkeläisköyhyyttä vähennetään nyt korottamalla sekä takuu- että kansaneläkettä, jolloin myös pientä työeläkettä saavien tilanne paranee. Pienten eläkkeiden korotus on vasta hyvä alku, ja sitä on jatkettava. Hallitus poistaa myös yhden suurimmista epäoikeudenmukaisuuksista, niin sanotun työttömyysturvan aktiivimallin, jonka uhreiksi on joutunut tuhansia ihmisiä ilman todellista mahdollisuutta vaikuttaa asiaan. Tärkeitä ovat myös pienet korotukset kuntoutusrahaan, sairaus- ja vanhempainpäivärahoihin sekä työttömyysturvan peruspäivärahaan ja työmarkkinatukeen.

Olennaista on kuitenkin luoda aitoja työllistymismahdollisuuksia. Vuonna 2015, ennen edellistä hallitusta, alkanut viennin vahva veto johti työllisyysasteen nousuun. Koska hallitus haluaa edelleen nostaa työllisyysastetta, ei voida enää luottaa markkinoiden vetoon vaan on tehtävä myös vaikuttavia poliittisia toimenpiteitä. [Oikealta: Missä toimet?] Edellinen hallitus markkinoi sosiaaliturvan heikennykset työllisyystoimina. Oppositiosta on esitetty — vielä tänäänkin kokoomus on esittänyt — että samaa linjaa jatkettaisiin, mutta on epäuskottavaa, että leikkaamalla ennestään köyhiltä ihmisiltä voitaisiin pakottaa heitä töihin, joista saatavalla palkalla ei elä. Pohjoismaissa hyväksi havaittu keino on aktiivinen työllisyyspolitiikka ja palkkatukijärjestelmään panostaminen, jota tervehdimme ilolla. Palkkatuki parantaa ikääntyneiden, vajaatyökykyisten, pitkäaikaistyöttömien ja työttömyyden takia alaa vaihtavien mahdollisuuksia työllistyä. Ihmiset kyllä haluavat olla mukana rakentamassa yhteiskuntaa, kun heille vain siihen annetaan mahdollisuus.

Arvoisa puhemies! Tervehdimme ilolla yhteisen omaisuutemme korjausvelan purkamista, kun tieverkkoa ja rautateitä aletaan korjata. Luonnonsuojelun määrärahojen ja poliisien määrän lisääminen saavat nekin tukemme.

Kaikkeen rahat eivät kuitenkaan riitä, etenkään kun verotukseen ei saatu vasemmiston ja ekonomistienkin kannattamia rakenteellisia uudistuksia. Esimerkiksi osinkoverojärjestelmä on huono sekä tasa-arvon että markkinoiden toimivuuden kannalta. Ei ole järkevää suosia osaa kaikkein rikkaimmista ihmisistä verottamalla pienimmällä prosentilla varakkaimpien listaamattomien yritysten omistajia. [Petteri Orpo: Mitä te sille olette tekemässä?]

Vasemmisto on myös halunnut lopettaa edellisen hallituksen harjoittaman yhteisen omaisuuden myynnin. Se on lisännyt todellista velkaantumista. [Kokoomuksen ryhmästä: Myytte kuitenkin!] Myynnistä saatava raha on hävitty jo samalla vuosikymmenellä, koska valtionyhtiöiden tuotto on korkea ja valtion lainojen kiinteät korot miinusmerkkisiä. Mielestämme viisasta on jättää omaisuudenmyynnit minimiin ja käyttää investointeihin ensisijaisesti omaisuuden tuottoa. Ja tämän myös tämä budjettiesitys mahdollistaa.

Arvoisa puhemies, aivan lopuksi: Mikään puolue ei koskaan saa kaikkea haluamaansa, mutta talouspolitiikan suuri linja on nyt poikkeuksellisen hyvä. [Puhemies: Aika!] Koska kasvu on hiipumassa, on lievästi elvyttävä linja oikea. Valtion on tehtävä kaikki sen eteen, ettei yksityisen kysynnän hiipuminen muutu massatyöttömyydeksi.

13.02 **Anders Adlercreutz r** (ryhmäpuheenvuoro): Ärade talman! Eduskunta päättää ensi vuoden talousarviosta eurooppalaisittain huolestuttavassa tilanteessa. Täällä Suomessa väestö ikääntyy ja lapsia syntyy yhä vähemmän. Syrjäytyminen ja epätasa-arvo ovat todellisia ongelmia. Koulutustasomme on kääntynyt laskuun ja tiestömme kunto on heikentynyt. Lukuisat suomalaiset yrittäjät ovat huolissaan siitä, miten löytäisivät yritykseensä työntekijöitä. Investointitasomme on alhainen, ja lapsemme ovat syystäkin huolissaan siitä, miltä planeettamme näyttää, kun he ovat aikuisia. Samalla poliittinen keskustelu on kärjistynyt, ja vastakkainasettelua pahentavia uhkakuvia luodaan ilman faktapohjaa.

Nämä haasteet ovat meille tuttuja. Nämä ongelmat olivat tiedossamme ja mielessämme, kun kirjoitimme sitä hallitusohjelmaa, johon tämän hallituksen ensimmäinen talousarvio pohjautuu.

Ärade talman! Denna regerings utbildningslöfte håller. Regeringen gör betydande tilläggssatsningar på alla stadier. Vi återinför den subjektiva rätten till småbarnspedagogik på heltid och minskar gruppstorlekarna. Vi gör en familjeledighetsreform som långt motsvarar den modell som jämställdhetsorganisationerna länge har drivit. Reformen underlättar vardagen för familjerna, förbättrar kvinnors ställning på arbetsmarknaden och den vägen sänker den också indirekt tröskeln till att bilda familj. Om jämställdhet inte intresserar, väcker reformen antagligen motstånd, men om man tror på den, om man ser jämställdhet som ett egenvärde, då finns det skäl att stödja reformen.

Arvoisa puhemies! Tämä hallitus uskoo, että yritykset osaavat valtiota paremmin päättää, kenet palkkaavat. Sen takia helpotamme ulkomaisen työvoiman palkkaamista. Me näemme myös, että meidän ei tulisi edes vihjaista täällä tutkinnon suorittaneelle ulkomaalaiselle, että hän ei ole tervetullut jäämään. Se olisi jo kansantaloudellisesti järjenvastaista. Siksi opiskeluoleskelulupaan tulee automaattinen pidennys opiskelijan valmistuttua. Nämä ovat muutoksia, joita oppositio toki saattaa vastustaa, mutta joita kansantalous ja yrityksemme kannattavat.

Ärade talman! Svenska riksdagsgruppen och SFP välkomnar regeringens företagsstrategi där vi har förbundit oss att konkret göra framsteg som ger den flexibilitet som arbetsmarknaden behöver. För att uppmuntra till investeringar inför regeringen dubbla avskrivningar under fyra år — en tydlig signal om att det lönar sig att satsa på framtiden. Dessutom erbjuds företagen ett extra 50 procents skatteavdrag för forsknings- och innovationsprojekt.

Det är helt klart att denna regering gör det lättare och mer sporrande att vara företagare. Att det därutöver görs tydliga satsningar för att lindra psykisk ohälsa är av stor betydelse också när det gäller att skapa förutsättningar för ett bättre arbetsliv. Det är bra att också rättsvården får tilläggsresurser.

Den här regeringen förhåller sig ambitiöst till kampen mot klimatförändringen. Det råder det ingen tvekan om. Alla åtgärder finns ännu inte med i denna budget men vår riktning och vår gemensamma vilja är klar.

Arvoisa puhemies! Se, joka sanoo, että ilmastotoimet heikentävät työllisyyttä, ei ole kuunnellut yrityksiämme. Ne kaipaavat selkeää tiekarttaa, ja tämä hallitus tulee heille sellaisen antamaan. [Ben Zyskowicz: Missä ovat hallitukset ilmastoteot?] Me nopeutamme fossiilisista polttoaineista luopumista sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla. Siksi hallitus kompensoi polttoaineveron korotuksen pieni- ja keskituloisille suunnatuilla verohelpotuksilla. [Toimi Kankaanniemi: Entä yrittäjille?] Tuleva energiaverouudistus parantaa maamme teollisuuden kilpailukykyä samalla, kun se tukee fossiilisten polttoaineiden käytön vähentämistä. Tämä hallitus vauhdittaa energiamurrosta, koska me tiedämme, että se on meidän kaikkien etu.

Ärade talman! Svenska riksdagsgruppen och SFP tycker att det är bra att det i budgetförslaget också finns fokus på landsbygdsnäringarnas lönsamhet.

Med tanke på vårt lands tvåspråkighet finns det många bra saker att nämna. Bland annat finns ett anslag för att förnya vår nationalspråksstrategi och Folktingets grundfinansiering höjs.

Arvoisa puhemies! Niin yksittäisiä ihmisiä kuin yliopistoja ja koulujakin koskeneen neljä pitkää vuotta kestäneen indeksijäädytyksen jälkeen istuva hallitus on nyt päättänyt palauttaa sosiaalietuuksien ja koulutusmäärärahojen normaalit indeksikorotukset. Sillä on hintansa, mutta sellaisen yhteiskunnan me haluamme. RKP on myös saanut läpi vaatimuksensa opintotuen sitomisesta indeksiin jo ensi vuodesta alkaen. Tämä vaikuttaa opiskelijoiden arkeen myös pitkällä aikavälillä. Myös yksinhuoltajaperheiden lapsilisiä ja pienimpiä eläkkeitä korotetaan.

Arvoisa puhemies! Makrotasolla budjettialijäämä kasvaa noin kahteen miljardiin euroon. Se on enemmän kuin kahden aiemman vuoden noususuhdanteen aikana, mutta Suomi täyttää silti EU-sopimuksen velkakriteerin sekä tänä että ensi vuonna. Sen sijaan vaarana on, että velkasuhde alkaa kasvaa 2020-luvun alussa. Tämän estämiseksi tarvitaan kaikkia toimenpiteitä työllisyysasteen nostamiseksi 75 prosenttiin. [Ben Zyskowicz: Niitä odotellessa!] Se tavoite — edustaja Zyskowicz — on ehdoton, jotta julkinen talous olisi tasapainossa vuonna 2023. Hallitusohjelma sanoo sen selvästi: tämä hallitus ei sulje pois mitään toimenpiteitä työllisyysasteen nostamiseksi. Tarvitsemme tukea, tarvitsemme palveluita, tarvitsemme uudenlaisia työsuhteita, mutta tarvitsemme myös rakenteellisia uudistuksia ja uskoa siihen, että Suomessa on mahdollista onnistua, että meillä on kykyä uudistua ja että sinun onnistumisesi ei ole minulta pois.

RKP on mukana hallituksessa huolehtiakseen siitä, että nämä tavoitteet saavutetaan. Tarvitsemme sellaista uudenlaista ajattelua ja uudistushalukkuutta, joita Rinteen hallituksen ensimmäinen talousarvioesitys vahvasti ilmentää.

Ärade talman! Vi behöver det nytänkande och den reformvilja som det här regeringsprogrammet och den här budgeten är ett starkt uttryck för.

13.09 **Sari Essayah kd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Alkukesästä kävimme tässä salissa keskustelua Antti Rinteen hallituksen ohjelmasta. Me kristillisdemokraatit nostimme huolemme erityisesti siitä, että hallitusohjelman talouspohja oli rakennettu vahvasti oletukselle talouskasvun säilymisestä ja työllisyyden lisäämisestä, vaikka asiantuntija-arviot osoittivat jo muuta.

Nyt näistä keskusteluista on aikaa nelisen kuukautta. Tuolloin ollut vahva oletus on jo nyt valitettavasti vahvistunut monissa ennusteissa. Eilinen valtiovarainministeriön ennuste oli suoraa puhetta: Päätetyillä toimenpiteillä julkisen talouden tasapainotilaa ja työllisyystavoitetta ei saavuteta, lisähaasteena euroalueen ja maailmantalouden kasvun hiipuminen ja siten myöskin vientikysynnän hidastuminen. Vuonna 2023 hallituksella on käsissään 3,7 miljardin alijäämä. [Oikealta: Ohhoh!]

Ilman kestävää taloutta ei ole yhteiskuntaa, joka pystyy huolehtimaan vanhuksista, sairaista ja lapsista. Julkisen talouden pitkäjänteistä kehittämistä ei tulisi nyt laiminlyödä, vaan päätöksissä tulee korostua pitkän tähtäimen kestävät ratkaisut, [Arto Satonen: Juuri näin!] jotta myös tulevaisuudessa voidaan kantaa huolta yhteiskunnan heikoimmista.

Arvoisa rouva puhemies! Maailmantalouden heikkenemisen estämiseen pystymme vaikuttamaan rajallisesti, mutta sen sijaan nyt tehtävillä päätöksillä on jopa ratkaiseva vaikutus esimerkiksi siihen, mihin suuntaan suomalaisten ostovoima kehittyy. Hallituksen esittämät veronkiristykset ja polttoaineveron korotus syövät erityisesti kuluttajien ostovoimaa, jota tässä synkkenevän maailmantalouden sekä viennin haasteiden keskellä juuri tarvittaisiin. Suunnitellut veronkiristykset tulevat myös rokottamaan muun muassa autoa työmatkoilla tarvitsevia haja-asutusseutujen ihmisiä eivätkä näin ollen edistä koko maan asuttuna pitämistä.

Työllisyyden ja ihmisten arjen sujuvuuden kannalta pidämme tärkeänä myös, että hallitus luopuu suunnitelmistaan leikata kotitalousvähennystä. Omassa vaihtoehtobudjetissamme tulemme esittämään vähennyksen säilyttämistä, sillä kotitalousvähennykseen oikeuttavilla kotitalous-, hoiva- ja hoitotöillä on tärkeä merkitys arjessa pärjäämisen kannalta, ja sillä luodaan työpaikkoja.

Työllisyyden parantamiseksi on uskallettava edistää paikallista sopimista, työn tuottavuuden parantamista, ensimmäisen ulkopuolisen työntekijän palkkaamisen helpottamista ja työttömyys- ja sosiaaliturvan uudistamista — niitä odotellessa.

Hallitukselta odotetaan nyt vastuullista ja esimerkillistä taloudenhoitoa. Heräteostoksia valtionvelalla ei tulisi tehdä. Esimerkiksi erityisavustajien ja valtiosihteereiden palkkaukseen varattujen määrärahojen merkittävä lisääminen ei puhu vastuullisuuden puolesta. Vaikka valtionbudjetin mittakaavassa kyse ei ole sen kaatavasta meno-osuudesta, osoittaa se hallituspuolueiden ahneutta. [Oikealta: Kyllä! — Välihuuto perussuomalaisten ryhmästä] Myöskään tavalliset menonlisäykset valtion omaisuutta myymällä eivät ole kauaskantoista talouspolitiikkaa. Varsinaiset tulevaisuusinvestoinnit muun muassa uusiin infrahankkeisiin jäävät nyt selvittelyyn.

Arvoisa puhemies! Syntyvyys on laskenut jo kahdeksana vuonna peräkkäin, eikä kuluva vuosi näytä tuovan muutosta negatiiviseen kehitykseen. Me kristillisdemokraatit kannamme huolta erityisesti lapsiperheiden tulevaisuudesta. Syntyvyyshaaste ja lapsiystävällisen yhteiskunnan rakentaminen näkyvät hallituksen toiminnassa kuitenkin valitettavan

vähän. Tarvitsemme lapsiystävällistä politiikkaa, jossa lapsivaikutukset ovat yksi keskeinen arviointialue uudistuksia tehtäessä. Perheiden hyvinvointi on keskeinen tekijä koko yhteiskunnan hyvinvoinnin kannalta.

Perheiden toiveita ja tarpeita tulee kuunnella. Perhevapaiden käytön tulee olla joustavaa, ja niissä pitää korostua perheiden valinnanvapaus. Väestöliiton perhebarometri myös osoittaa, että valinnanvapaus on perheiden tahto. Suomalaiset myös haaveilevat suuremmista perheistä kuin he todellisuudessa saavat.

Viimeaikaisessa keskustelussa lasten hankkimatta jättäminen on rinnastettu jopa ilmastoteoksi. Tällainen rinnastus on täysin ihmisarvon vastaista ja herättää syvää huolta yhteiskuntamme lapsivastaisesta asenteesta. Hallitukselta odotetaan nyt näkyvämpää ulostuloa lapsiystävällisen politiikan kanssa, jota se toivottavasti haluaa ajaa.

Arvoisa puhemies! Kristillisdemokraatit kantavat huolta mielenterveysongelmien lisääntymisestä ja toisaalta palveluiden liian heikosta saatavuudesta. Esimerkiksi psykiatrista erikoissairaanhoitoa saaneiden nuorten määrä on kasvanut merkittävästi lähes koko maassa eikä hoidoksi auta enää perusterveydenhuollon sektoripalvelut. Myös lasten mielenterveysongelmat ovat lisääntyneet. Erityisesti matalan kynnyksen ja ennalta ehkäisevien palveluiden tarve on merkittävä. Tarvitaan enemmän resursseja mutta myös parempia ja koordinoidumpia toimintamalleja, muun muassa palveluiden saatavuus osana työllisyyspalveluita. Laitettavat resurssit maksavat itsensä tulevaisuudessa takaisin, kun ihmiset voivat paremmin. Tärkeää on, että pidämme kaikki mukana.

Arvoisa puhemies! Ikäihmisten määrän voimakkaasti kasvaessa vanhustenhoitoon, kotipalveluihin ja omaishoitoon tarvitaan merkittäviä panostuksia. Ikäihmisten kuntoutusta, ennalta ehkäisevää ja toimintakykyä parantavaa tai sitä ylläpitävää kuntouttavaa otetta on aivan liian vähän.

Eduskuntavaalien alla kaikki eduskuntapuolueet sitoutuivat toteuttamaan hoitajamitoituksen. Asiaa veivät tuolloin aktiivisesti eteenpäin erityisesti hallituksessa nyt olevat vasemmistopuolueet. Nyt kuitenkin näyttää siltä, että tuo lupaus jäi enemmän tai vähemmän vaalipaneeleihin. Sosiaali- ja terveysministeriössä valmistellussa lakiluonnoksessa ehdotetaan, että ympärivuorokautisen hoivan sitova hoitajamitoitus tulisi voimaan elokuussa 2020, mutta kaavaillun 0,7:n mitoituksen voisi alittaa siirtymäaikana, joka kestäisi huhtikuuhun 2023. [Timo Heinosen välihuuto] Ei ole varmaankaan sattumaa, että vastuu mitoituksen toteuttamisesta osuu ratkaisevasti seuraavalle hallitukselle. Rahaa tälle uudistukselle ei yksinkertaisesti löytynyt. Kristillisdemokraatteja ihmetyttää kyllä se, että rahaa löytyi moneen muuhun mutta ei vanhuksille asti.

Arvoisa puhemies! Kristillisdemokraatit löytävät hallituksen esittämästä valtion talousarvioesityksestä toki myös paljon kannatettavia esityksiä ja tavoitteita, [Puhemies koputtaa] mutta peräänkuulutamme kuitenkin kestävän talouspohjan säilyttämistä, jossa epärealistiset odotukset eivät ole budjetin kivijalka. Kestävän kehityksen tavoin rakennetaan budjetti [Puhemies koputtaa] myös tulevaisuutta ajatellen. Meillä on oltava mahdollisuus jatkossakin pitää huolta heikoimmassa asemassa olevien perusturvasta ja palveluista [Puhemies koputtaa] sekä rakentaa kestävää perustaa tuleville sukupolville.

13.17 **Harry Harkimo liik** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Valtiovarainministeriö arvioi kesäkuussa ensi vuoden kasvun 1,2 prosenttiin. Nyt he arvioivat, että se olisikin enää prosentin. Olen varma, että parin kuukauden kuluttua he tulevat laskemaan sen alle 1:een. Sen huomaa jo nyt, että talous menee alaspäin, rakentaminen vähenee. OP

ennustaa 0,5:n kasvua ensi vuodelle. Veikkaan, että oikea luku tulee olemaan jossain 0,5:n paikkeilla. Siksi työllisyystilanne ei hallituksen toimilla parane. Työttömyys voi jopa kasvaa. Tästä voi tulla vielä 500 miljoonan lasku, joka on budjetoitu nyt toiveikkaille työllisyysodotuksille. Silloin lainaa otetaan 2,5 miljardia.

Yritykset ennakoivat heikkenevää taloustilannetta — eivät ne palkkaa ketään ilman tarvetta, vaikka työntekijä saisi kuinka paljon palkkatukea. Sen sijaan työntekijöitä pitäisikin saada liikkumaan sinne, missä on töitä. Työministeri Harakka kehui, että valtio on jo luvannut antaa työnantajan työntekijälle maksamista muuttokustannuksista puolet verovapaasti. Se on muutoksena kosmeettinen ja koskee täysin eri asiaa. Ensinnäkin, tämä on täysin työnantajan armon varassa oleva tuki. Toisekseen, ei muuttoavustus houkuttele ihmisiä muuttamaan. Nyt tarvitaan keinoja, jotka auttavat ihmisiä uskaltamaan muuttaa ja kokeilemaan työn perässä liikkumista. [Anneli Kiljunen: Mitkä ovat teidän keinonne?] Siihen tarvitaan kunnon porkkana. Esimerkiksi vuokralle muuttaville voitaisiin maksaa vuokrat työsuhteen koeajalta, ja työn perässä muuttavat vapautetaan varainsiirtoverosta, niin kuin ensiasunnon ostajat. Nämä olisivat tehokkaita keinoja, suoraan työntekijöihin kohdistuvia. Nyt valtio rakentaa kansantaloudellisia pilvilinnoja nojaten esimerkiksi tehottomaan palkkatukeen.

Arvoisa puhemies ja hyvä hallitus! Politiikka on nykyään helppoa. Ensin luvataan ennen vaaleja maat ja taivaat, sitten otetaan lainaa ja toteutetaan osa lupauksista. Mutta iso kysymys budjetissa ei ole niinkään velan määrä vaan se, mihin rahat käytetään. Ensinnäkin on paikallaan kysyä: kun valtio elvyttää ja myy omaisuutta nyt, mitä tehdään sitten, kun oikeasti tulee taantuma? Olisin hyväksynyt valtion omaisuuden myynnin, jos sillä tehtäisiin järkeviä toimia. Järkeviin investointeihin olisi nyt varaa. Sellaisia olisivat esimerkiksi ratahankkeet, jotka ovat nyt jääneet jäihin. Jos haluamme saada ihmisiä liikkumaan työn perässä, järkevä tapa on rakentaa nopeita yhteyksiä, joilla kulkevat sekä ihmiset että tavarat. [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä] Raideliikenne tukisi myös Suomen hiilineutraalia tavoitetta.

Ilmastonmuutoksen vastaiseen taisteluun tarvitaan isoja vipuvarsia. Hallituksen keinot ovat liian pieniä tässäkin asiassa. Suomella pitäisi olla kunnianhimoa. Voisimme esimerkiksi päättää päivästä, jonka jälkeen täällä ei valmisteta asioita muista kuin kierrätettävistä materiaaleista. Se pakottaisi bisneksen hakeutumaan kohti kestäviä ratkaisuja eli keksimään juuri sellaisia innovaatioita, joista maailmalla on yhä enemmän kysyntää. Sitä ennen olisi korkea aika päästä irti turpeesta. Vihreät ovat hallituksessa — eikö tuo nyt olisi ensimmäinen asia, joka pitäisi poistaa? [Eduskunnasta: Ei ole!]

Tulevaisuuden talouskasvun ja talouden kehityksen näkökulmasta on tärkeää, että Suomi pystyy houkuttelemaan maahan työvoimaa, joka on koulutettua ja osaavaa. Matalapalkka-alojen työmarkkinoiden avaaminen koko maailmalle ei pelasta hyvinvointivaltiota. Tarvitsemme tänne kansainvälisiä asiantuntijoita, jotka tuovat mukanaan myös investointeja ja verkostoja. [Olli Immonen: Ja jotka pääsevät jo nyt Suomeen!] Mutta on helppo sanoa, että tarvitsemme lisää asiantuntijoita. Sen sijaan pitäisi puhua siitä, olemmeko todella löytäneet ja käyttäneet kaikki keinot houkutellaksemme heitä tänne. Meillä on pienet palkat, korkea verotus, korkeat elinkustannukset, huono maantieteellinen sijainti ja monelle haasteellinen ilmasto. Olisi paikallaan alkaa luomaan kansainvälisten palveluiden superverkostoa, joka huolehtisi, että tänne töihin tulevien lapsilla olisi sopivat koulut ja muut palvelut ja auttaisi myös työn hakemisessa puolisoille. Nyt kaivattaisiin mielikuvitusta, ennakkoluulottomia ja uusia keinoja.

Sama asetelma on keskustelussa hoitajamitoituksesta. Se ei puutu todelliseen ongelmaan eli siihen, että hoitotyö ei ole ammattina houkutteleva. Vastuu on suuri ja palkkaus vaatimaton. [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä] Hallituksen valta vaikuttaa siihen on rajallinen, mutta yhteiskunnallisena kysymyksenä hoitotyön arvostus on mitä tärkein. Tulevaisuudessa tarvitsemme silti yhä enemmän hoitotyön tekijöitä. Koulutusmääriä pitää nostaa ja huolehtia, että alalle myös jäädään.

Sama koskee yksinyrittäjiä. Jos kannustamme ihmisiä yrittäjiksi, pitää meidän myös huolehtia, että se on oikeudenmukaisella tavalla yhteiskunnan tukemaa. Yrittäjän eläke- ja sosiaaliturva ei ole sitä vieläkään. Siihen on aika tulla muutos. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Nyt ryhmäpuheenvuorokierroksen jälkeen vastauspuheenvuorot ministereille, valtiovarainministeri Lintilälle ja pääministerille, molemmille 5 minuuttia.

13.24 **Valtiovarainministeri Mika Lintilä:** Arvoisa rouva puhemies! Muutamia huomioita. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Nyt se puhe loppuun!] — En aio pitää loppuun puhetta, joka jäi äsken kesken, [Jukka Gustafsson: Odotimme niin!] vaan muutamia huomioita, joita ryhmäpuheenvuoroissa tuli esille.

Oppositio läpi linjan keskitti huomiota hallituksen lisääntyneisiin menoihin budjetissa. Se on tietysti aina syytä huomioida, mutta jos itse asiassa katsotaan alijäämää, joka tulee ensi vuoden budjettiin, niin sehän on alijäämäinen noin 2 miljardia, ja jos siihen otetaan huomioon sitten meidän menolisäykset, siis päätösperusteiset menolisäykset, jotka kuuluvat siihen, vähennetään suhdanneluonteiset menot sieltä, korkomenojen lasku ja verotulot, niin ensi vuoden budjetti on 300 miljoonaa enemmän alijäämäinen kuin tämän vuoden. Eli puheet varsin holtittomasta rahankäytöstä ovat aika tavalla yliammuttuja.

Haaste on ilman muuta kova: Me olemme erittäin vaikeassa taloudellisessa tilanteessa kansainvälisen talouden vaikean ennustettavuuden vuoksi. Vientivetoisena maana me kärsimme tällä hetkellä jo kauppasodasta, brexitistä, Euroopan talouskehityksestä, ja nämä ovat varmasti niitä asioita, jotka tekevät budjetin tekemisestä niin nyt kuin parina seuraavana vuonna entistä haastavampaa. [Välihuuto perussuomalaisten ryhmästä]

Se, että en kuullut kovinkaan montaa menojen säästämiskohdetta, mitä tuotiin... [Välihuutoja — Markus Mustajärvi: Hävittäjähankinnat! — Eduskunnasta: Yritystuet! — Perussuomalaisten ryhmästä: Se sanottiin monta kertaa!] — Niin joo, maahanmuuton kustannukset, joo, olette oikeassa, ne tulivat. No, siitä voisin sanoa sen, että katsoin, että esimerkiksi 2016, kun perussuomalaiset olivat hallituksessa, ne kulut olivat 827 miljoonaa. [Välihuutoja] Ensi vuonna ne ovat 408 miljoonaa eli ne ovat yli puolta vähemmän, [Välihuutoja] mutta ymmärrän kyllä, että jostain se huomio pitää kohdentaa, [Paavo Arhinmäki: Mitä muurahaisia sinne perussuomalaisten penkkeihin yhtäkkiä ilmestyi?] mutta yhtä kaikki, kyllä... [Hälinää — Puhemies: Kuunnelkaa ministerin puhetta nyt!] Yhtä kaikki, edelleen tämä suurin haaste meillä tulee olemaan — mitä olen useamman kerran tässä salissa korostanut — se, kuinka me onnistumme työllisyysasteen saavuttamisessa. [Välihuutoja oikealta] Kaikista suunnista, mistä lähestytään tätä budjettia ja julkisen talouden suunnitelmaa, keskeisessä roolissa on työllisyystavoitteiden täyttyminen, [Arto Satonen: Kyllä, niin on!] ja sitä ei yksikään puolue voi ohittaa tässä. [Timo Heinonen: Niitä odotellessa!]

Hallitus on tehnyt omia toimiansa, tekee niitä jatkuvasti. Me odotamme kevään riiheen ensimmäisiä esityksiä työmarkkinajärjestöiltä, mutta koko ajan hallituksen oma työllisyystyöryhmä on työskentelemässä — ja, totta kai, meidänhän täytyy tehdä näitä toimia koko ajan siinä raamissa, jota tämänhetkinen lainsäädäntö meille antaa ja edellyttää, haastattelut ynnä muuta vastaavaa. Me olimme elokuussa tilanteessa, että meillä oli Suomen mittaushistorian korkein avoimien työpaikkojen lukumäärä. Eli meidän ongelmamme kohtaannosta on erittäin realistinen ja erittäin ratkaisevassa roolissa. Hallitus tekee budjetissa lisäpanostuksia työ- ja elinkeinokeskusten resursseihin. Me tarvitsemme entistä enemmän suoraa apua niille, jotka ovat jääneet oikeastaan tämän työvoimaresurssin ulkopuolelle. Meillä on edelleen korkea työttömyys ja meidän tulee esimerkiksi ikäluokista, jotka ovat hiukan iäkkäämpiä, hakea sille työllisyysasteelle nousua, meidän tulee maahanmuuttajien osalta saada ehdottomasti korkeampaa nousua ja osatyökykyisten osalta. Eli kyllä me tarvitsemme useita eri keinoja. On käytetty paljon keinoja, helppoja keinoja ei varmasti ole olemassa. Mutta yhtä kaikki, kyllä tämän yhteiskunnan julkisten palvelujen rahoitus ratkaistaan sillä, kuinka me saamme hoidettua työllisyysasteen ja ihmiset töihin. [Ben Zyskowicz: Niitä odotellessa, ministeri Lintilä!]

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ja nyt vastauspuheenvuoro, pääministeri Rinne, 5 minuuttia.

13.29 **Pääministeri Antti Rinne:** Arvoisa puhemies, värderade talman! Alkukesästä julkaisimme hallitusohjelman, kerroimme yhteisestä tulevaisuusvisiosta, jolla Suomesta rakennetaan sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävää yhteiskuntaa. Työ on edennyt suunnitelmallisesti. Budjetissa ja julkisen talouden suunnitelmassa nämä linjaukset konkretisoituvat tämän vaalikauden ensimmäisiksi ratkaisuiksi. Tämä on 2020-luvun ensimmäinen tulevaisuusbudjetti. Hallituksen talouspolitiikan päämääränä on ihmisten hyvinvoinnin lisääminen. Tavoitteenamme on, että kaikilla suomalaisilla on huomenna paremmin kuin tänään. [Oikealta: Entäs ylihuomenna?]

Arvoisa puhemies! Laitamme liikkeelle investointeja tulevaisuuteen noin 750 miljoonalla eurolla ensi vuonna. Tulevat vuodet mukaan lukien tämä tarkoittaa nyt yhteensä 1,35 miljardin euron tulevaisuusohjelmaa. Investoimme ennen kaikkea koulutukseen, osaamiseen, ilmastotoimiin ja luonnonsuojeluun — asioihin, jotka vahvistavat menestyksemme perustaa ja maapallon säilymistä elinkelpoisena. Investoimme erityisesti talouden ja työllisyyden kasvun edellytysten vahvistamiseen. Ilman näitä panostuksia osaamiseen ja hyvinvointiin edessämme olisi hitaan kurjistumisen ja näköalattomuuden tie.

Arvoisa puhemies! Talouskasvun täytyy hyödyttää kaikkia, eikä vain niitä, joilla jo menee ennestään hyvin. Siksi me teemme merkittävät pysyvät panostukset palveluihin, perusturvaan, pieniin eläkkeisiin ja lapsiperheiden tukeen. Käytettävissä olevat tulot kasvavat tämän budjetin esityksillä noin 70 prosentilla suomalaisista — siis 70 prosentilla suomalaisista — ja suhteessa eniten pienituloisilla. Haluamme, että ihmiset pääsevät helposti lääkäriin ja kenenkään ei tarvitse olla huolissaan omasta tai läheistensä ikääntymisestä. Siksi laitamme hoitotakuun ja hoitajamitoituksen lakiin. [Välihuutoja oikealta]

Haluamme katsoa hyvin pitkälle tulevaisuuteen. Pitkällä aikavälillä koulutus on paitsi hyvää talouspolitiikkaa myös tehokkain väline eriarvoistumista vastaan. Koulutuspanostuksia on heti ensi vuonna 350 miljoonaa euroa — heti ensi vuonna 350 miljoona euroa. [Ben Zyskowicz: Osa on määräaikaisia!] Hallitusohjelman mukaisesti päätösperusteiset

uudet pysyvät menot rahoitetaan kehyskaudella pääosin päätösperusteisilla lisätuloilla ja uudelleenkohdennuksin — rahoitetaan pääosin lisätuloin ja uudelleenkohdennuksin.

Arvoisa puhemies! Hyvinvointivaltion tulevaisuus ja sen rahoituksen kestävyys sekä julkisen talouden tasapaino ovat hyvin paljon kiinni työllisyysasteen kehityksestä. Hallitus on vahvasti sitoutunut asettamaansa työllisyystavoitteeseen. Työllisyystavoitetta ei saavuteta tekemättä mitään. Tässäkin asiassa hallitus etenee suunnitelmallisesti ja asioita huolellisesti valmistellen. Työllisyyspolitiikassa hyödynnämme vahvasti muiden Pohjoismaiden onnistuneita esimerkkejä. Etenemme palveluiden ja ihmisten kannustamisen kautta. Teemme politiikkaa ihmisiä tukien, kannustaen ja kaikki mukana pitäen.

Arvoisa puhemies! Budjetti sopii näkyvissä olevaan heikentyvän talouskasvun näkymään hyvin, kuten valtiovarainministeriön talouskatsauksessa todetaan. Varmistin tänä aamuna keskustelemalla ylijohtaja Spolanderin ja valtiosihteeri Hetemäen kanssa tästä talouskatsauksesta, ja lopputulos oli se, että valtiovarainministeriön keskeiset virkamiehet tukevat sitä hallituksen finanssipolitiikan linjaa, joka löytyy näistä budjettikirjoista. [Ben Zyskowicz: Mikä yllätys!] Ensi vuoden meno- ja tulolinja tarkoittaa sitä, että finanssipolitiikka on lievästi elvyttävää. Se tukee talouskasvua. Uudistusten ja investointien tekemättä jättäminen ja leikkaaminen olisi vahingollista politiikkaa sekä tässä tilanteessa että tulevaisuuden kannalta. Aktiivisempaa finanssipolitiikkaa on peräänkuulutettu jo pitkään kansainvälisessä keskustelussa. Sitä ovat esittäneet esimerkiksi EKP:n väistyvä ja tuleva pääjohtaja, ja viimeksi täällä Suomessa painavan puheenvuoron siitä käytti Sixten Korkman viime viikonloppuna. Tämän hallituksen finanssipolitiikka toteuttaakin juuri tällaista aktiivista linjaa.

Arvoisa puhemies! Arvoisa kokoomus, edustajat Mykkänen ja Orpo, kysyitte, voiko minuun luottaa. Jos sitä mitataan sillä, miten kansalaisille annettuja lupauksia täytetään, niin kyllä voi. Vain viisi kuukautta vaaleista, ja pienituloisille eläkeläisille on tulossa ensimmäinen erä useamman vuoden kuluessa luvatusta sadasta eurosta. Pelkästään noiden korotusten toteuttaminen tarkoittaa tällä vaalikaudella noin 800:aa miljoonaa euroa. Te lupasitte ennen vuoden 2015 vaaleja, ettette leikkaa koulutuksesta lainkaan. [Vihreiden ryhmästä: Kuinkas kävikään!] Tästä koulutuslupauksesta huolimatta te leikkasitte yli 3 miljardia euroa viime vaalikaudella. Kyllä voi minun lupauksiini luottaa.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Nyt uskoisin, että edustajat haluavat käydä debattiin. Siltä tämä silmämääräisesti näyttää. Pyydän edustajia, jotka haluavat käyttää puheenvuoron, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta.

13.35 **Jussi Halla-aho ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Julkisen talouden ongelmia ei ratkaista sillä, että siirrellään pennosia momentilta toiselle, vaan tekemällä sellaista politiikkaa, joka pitkällä aikajänteellä vähentää menoja ja siten tarvetta verottaa työtä ja yrittämistä.

Valitettavasti tämä hallitus toimii päinvastoin. Se tekee negatiivisia tulevaisuusinvestointeja. Suomelle kriittisen vientiteollisuuden toimintaedellytyksiä rapautetaan entisestään esimerkiksi dieselveron korotuksella mutta myös epämääräisillä ja ristiriitaisilla puheilla koskien vaikkapa metsien käyttöä maassa, joka harjoittaa maailman vastuullisinta metsäpolitiikkaa.

Toisaalta hallitus kasvattaa rakenteellisesti menoja haalimalla maahan lisää sosiaaliturvan asiakkaita sekä helpottamalla turvapaikkajärjestelmän hyväksikäyttöä että edistämällä

alipalkattujen halpatyöläisten maahanmuuttoa. Parempi väki toki saa halpoja remontti-, ravintola- ja siivouspalveluja, mutta julkiselle taloudelle tämä on tuhoisaa kehitystä, [Puhemies koputtaa] ja se syventää luokkayhteiskuntaa.

13.36 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy tähän heti sanoa, että jos edustaja Halla-aho on huolissaan palkkojen polkemisesta, niin en ymmärrä, minkä takia Euroopan parlamentin istunnossa te äänestitte lähetettyjen työntekijöiden direktiiviä vastaan, joka nimenomaan parantaa tilannetta niin, [Vasemmalta: Ohhoh!] että palkkoja ei poljeta. Te täällä puhutte toista mutta tosiasiassa olette äänestänyt niitä uudistuksia vastaan, jotka nimenomaan laittavat tämän palkkadumppauksen kuriin, ja teitte sen porukassa, joka on erittäin oikeistolainen, ja juuri niistä syistä.

Arvoisa puhemies! Nyt olennaista on se, että tässä hallituksen talousarvioesityksessä reagoidaan tähän suhdanteen heikkenemiseen, mikä on tapahtunut. Oppositio täällä haluaisi jatkaa leikkauksia. Oppositio ei haluaisi reagoida, [Leena Meri: Eihän niin ole sanottu!] mutta samaan aikaan on moitittu hallituksen koulutuspanostuksia liian pieniksi. Arvoisa kokoomus, kertokaa: kun te haluaisitte käyttää vähemmän menoja, niin mistä te leikkaisitte, koulutuksesta, johon nyt tulee kolme- ja puolisataa miljoonaa euroa, [Puhemies koputtaa] perusväylänpidosta, luonnonsuojelusta vai kuntien miljardeista? [Antti Kurvinen: Hyvä kysymys!] Kertokaa, mikä on se teidän leikkauslistanne.

13.37 **Petteri Orpo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kurvinen täällä lainasi Kennedyä. Minusta hallituksen kannattaisi lainata Mikko Spolanderia, lukea hänen viisaat ohjeensa siitä, miltä julkisen talouden kehittyminen näyttää ja ennuste näyttää, ja se, kun hän sanoo, että ennusteen mukaan rahat eivät riitä hyvinvointiyhteiskunnan ylläpitoon.

Kaikkien kellojen pitäisi nyt hälyttää. Teidän pitäisi ymmärtää, että tämä teidän politiikkanne johtaa ihmisten palveluiden ja suomalaisten hyvinvoinnin osalta katastrofiin. Te jaatte tuloja ja lisäätte menoja, joihin rahoja ei ole. Valtiovarainministeri Lintilä sanoi aivan oikein, että työllisyystoimet ovat kaikki kaikessa, mutta kuten Spolander sanoo: niitä odotellessa. Ei nyt ole, hyvä hallitus, aikaa odotella. Teidän pitäisi palata Säätytalolle, jaksottaa uudelleen nämä menolisäykset, ottaa lusikka kauniiseen käteen ja keskittyä työpaikkoihin, auttamaan niitä 300 000:ta ihmistä, jotka ovat työttöminä, [Puhemies koputtaa] ja niitä 110 000:ta avointa työpaikkaa löytämään toisensa. Se vaatii tekoja nyt!

13.39 **Antti Kurvinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Taidan käyttää vähän tällaisen maataloushenkisen puheenvuoron tässä.

Totean nyt alkuun, kun tuolta tuli oppositiosta väite, että maaseutua kurjistetaan: me hoidamme ensi vuodelle viljelijöille luvatut ympäristötukikorvauksen kompensaatiot ja vaikeiden alueiden tuen rahat, [Perussuomalaisten ryhmästä: EU leikkaa!] mitkä jäivät edellisiltä maatalousministereiltä tekemättä toissa kaudella — itse asiassa edustaja Orpo oli silloin maatalousministeri, ja hänen ohjelmansa ongelmat hoidettiin.

Mutta päämaatalouspuheenvuoroni, arvoisa puhemies, on se, että nythän meillä on mahdollisuus jakaa sitä satoa, jonka Juha Sipilän hallitus kylvi viime kaudella sillä kovalla taloudenpidolla ja niillä uudistuksilla, mitä viime vaalikaudella tehtiin. Mutta nyt pitää tehdä vähän uutta kylvöä. Kylvetään perhepolitiikassa, kylvetään uusilla työllisyystoimilla, kylvetään koulutuksessa.

Täällä esitettiin väite, että aluepolitiikka on unohtunut. Me laitamme infraa pitkin Suomea kuntoon. Ja puhemies, kysyisin nyt muun muassa aluekehityksestä ja yrittäjyydestä vastaavalta elinkeinoministeri Kulmunilta: voitteko kertoa, mitä kaikkea uutta aluepolitiikkaan punamultahallitus tuo?

13.40 **Emma Kari vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse muistan elävästi sen, kun neljä vuotta sitten silloinen kokoomuslainen valtiovarainministeri esitteli talouslinjansa eduskunnan istuntosalissa, ja silloin leikattiin kaikesta siitä, mikä suomalaisille on tärkeintä. Keskellä kuudetta sukupuuttoaaltoa suomalaiseen luonnonsuojeluun tehtiin massiiviset leikkaukset. Kun oppimistulokset heikentyivät ja oppimiserot kasvoivat, työttömien lapsilta vietiin oikeus yhdenvertaiseen varhaiskasvatukseen ja lapsiryhmiä kasvatettiin. Näiden päätösten seurauksena 1 600 ammatillisen oppilaitoksen opettajaa irtisanottiin, pelkästään Helsingin yliopistosta sadat ihmiset menettivät työpaikkansa ja kaikista köyhimmiltä ihmisiltä leikattiin.

Nyt tämä leikkausten tie on ohi, ja nyt rakennetaan parempaa maata: Yli 100 miljoonaa euroa luonnonsuojeluun, 350 miljoonaa euroa koulutukseen, ja ihmisiä nostetaan köyhyydestä sadoilla miljoonilla euroilla. Ja se, ystävät, on arvovalinta — se on vain hyvin erilainen kuin kokoomuksen arvovalinta. [Ben Zyskowicz: Ottamalla kolmekymppisiltä ja heidän lapsiltaan!]

13.41 **Paavo Arhinmäki vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun maailmantalous näyttää heikkenevän, se saattaa heijastua tai todennäköisesti heijastuu myös Suomen talouteen. Sen vuoksi on järkevää tehdä lievästi elvyttävä budjetti ja samaan aikaan sosiaalisesti oikeudenmukainen budjetti. Nyt lisätään koulutukseen, perusturvaan, eläkkeisiin ja työllisyydenhoitoon ja samalla puretaan niitä kaikkein epäoikeudenmukaisimpia päätöksiä, kuten aktiivimalli.

Arvoisa rouva puhemies! Täällä on selvä väärinkäsitys siitä, millä nämä rahoitetaan. [Leena Meri: Kerro!] Nämä rahoitetaan verotuloilla, joita kerätään enemmän. [Naurua] Sen lisäksi tarvitaan toimivia työllisyysratkaisuja, joilla pystytään vuoteen 2023 mennessä työllisyysastetta nostamaan ja tätä alijäämää parantamaan.

Arvoisa puhemies! Kun täällä kritisoidaan sitä, mitä tapahtuu tavalliselle suomalaiselle, niin minäpä kerron: 70 prosenttia saa ensi vuonna enemmän käteen rahaa painottuen pienituloisimmille, [Puhemies koputtaa] ja kaikkein suurituloisin 20 prosenttia on ainoa, joka maksaa vähän enemmän. [Puhemies: Aika!] Sitä 20:tä prosenttiako kokoomus ja perussuomalaiset haluavat vain puolustaa? [Ben Zyskowicz: Mitä tapahtuu kolmekymppisille, jotka kaiken tulevat maksamaan?]

13.42 **Jussi Halla-aho ps** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Nimeni mainittiin muutama puheenvuoro sitten, joten on varmaan paikallaan vastata.

Vuonna 2018 hyväksytty muutos lähetettyjen työntekijöiden direktiiviin ei aiheuttanut mitään muutoksia Suomen lainsäädännössä. On hyvä asia, että tämä asia on jo järjestyksessä ja oli jo silloin järjestyksessä suomalaisessa lainsäädännössä. [Paavo Arhinmäki: No miksi vastustitte?] — Te ette ehkä nyt ymmärrä tätä, mutta EU-lainsäädäntödirektiivit ja asetukset ovat aina tyypillisesti valtavan laajoja paketteja, joista on hyvin helppo populistisia tarkoitusperiä varten [Naurua] kaivaa yksityiskohtia ja rummuttaa niitä loputtomiin julkisuudessa, ja kyse on myös kompetenssikysymyksistä, siitä, missä kaikissa asioissa me

haluamme laajentaa EU:n kompetenssia, antaa sille lisää päätösvaltaa, [Paavo Arhinmäki: Te ette halua parantaa työntekijöiden asemaa!] ja milloin haluamme pitää sen omissa käsissämme.

13.43 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä, kyse on todella laajasta paketista, [Ben Zyskowicz: Puhemies, tästäkö meidän pitää nyt puhua?] joka on tehty nimenomaan työntekijän suojelemiseksi ja sen suojelemiseksi, että kun EU:ssa on sisämarkkinat, niin Puolasta ei tulla tänne tekemään niillä työehdoilla vaikka kuinka pitkäksi aikaa töitä. Tästä on kysymys, ja tätä vastaan, edustaja Halla-aho, te äänestitte, ja sen vuoksi, oikeisto-oppositio, teidän puheenne työntekijöiden palkkadumppauksesta ovat vailla pohjaa. Tämä on fakta, ja tätä te ette pääse karkuun, vaikka kuinka kiemurtelisitte.

13.44 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Valtiovarainministeri Lintilä, te luettelitte paljon hyviä asioita. Puheenne jäi kuitenkin kesken. Olisiko siellä viimeisellä sivulla ollut niitä rahoituskeinoja tähän, millä tämän kaiken rahoitatte? Kertokaa se Suomen kansalle.

Valtiovarainministeriön omat virkamiehetkin lakonisesti toteavat, Rinne, teidän hallituksenne toimista, että ”niitä odotellessa”. Itse en aio hengitystä pidättää niitä odotellessa. Se ei kyllä yllätä, että me emme teihin luota eivätkä luota enää suomalaisetkaan, [Paavo Arhinmäki: Enemmistö kuitenkin!] mutta luulisi, että te olisitte huolissanne, kun teidän omat virkamiehennekään eivät enää näytä teihin luottavan.

Ongelma on se, että hyvinvointiyhteiskunnan palvelut — varhaiskasvatus, peruskoulu, sote, vanhustenhoito — eivät kestä Rinteen hallituksen linjaa. [Paavo Arhinmäki: Vastustatteko te parannuksia?] Ministeri Kulmuni, miksi te keskustassa annatte porata reikää hyvinvointiyhteiskunnan perustaan? Miksi te poraatte reikää hyvinvointiyhteiskunnan perustaan? Ja ministeri Kulmuni, teidän pitää nyt kertoa: oletteko te ylpeitä edeltäjänne, [Puhemies koputtaa] pääministeri Sipilän työn tuloksista [Puhemies: Aika!] vai häpeättekö te niitä? [Paavo Arhinmäki: Vastustatteko te koulutukseen panostamista?]

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Mennään debattia vähän aikaa läpi, ja sitten annan ministereille puheenvuoroja.

13.45 **Anders Adlercreutz r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Ministeri Lintilä avasi hyvin tämän budjetin päänumeroita, muun muassa sen, että toki meillä on alijäämää 2 miljardia, ja se ei ole ikinä hyvä. Viime vuonna paremmassa suhdanteessa se oli 1,7. Puhutaan aika lailla samoista kokoluokista.

Toinen asia: Suomalaiset yritykset ovat jo pidempään harmitelleet pitkiä käsittelyaikoja, kun tänne halutaan ulkomaisia erityisasiantuntijoita, ja asiasta käytiin keskustelua sekä Hesarin että Ylen sivuilla viikonloppuna. Hallitusohjelmassa luvataan, että näitä monelle yritykselle hyvin tärkeitä prosesseja nopeutetaan. On puhuttu siitä, että käsittelyminimi olisi neljä viikkoa, siinä missä se tänä päivänä helposti voi olla yli kaksi kuukautta. Kysyisin hallitukselta: millä aikataululla tämä äärimmäisen tärkeä ja hyvä uudistus saadaan vietyä läpi?

Bästa regering, hur snabbt kan ni få igenom garantin som så många företag väntar på, garantin om att behovsprövningen endast ska ta fyra veckor?

13.47 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ihmettelen sitä, että täällä puheissa kristillisdemokraatteja lukuun ottamatta yksikään muu puolue ei ole kantanut huolta suomalaisen yhteiskunnan tulevaisuuden kestävyyden kannalta merkittävimmästä ongelmasta eli syntyvyyden romahduksesta. [Antti Kurvinen: Minä kannoin!] — No sitten kuuntelin huonosti. — Mutta me olemme todellakin saaneet tuoreita katastrofilukuja, ja jos tätä emme saa korjattua, niin edessämme on hyvinvointiyhteiskunnan, kilpailukyvyn, eläkejärjestelmän kestävyyden ja myös ilmastopäästöjen torjunnan kyvykkyyden rapautuminen.

Kaksi vuotta sitten Virossa moninkertaistettiin lapsilisät. Kolmen lapsen perhe saa kuukaudessa lapsilisää 500 euroa ja sen lisäksi vielä 300 euron kertaluonteisen vauvarahan, kun Suomessa kolmen lapsen perheessä lapsilisä on noin 340 euroa — ja kun ottaa vielä huomioon, minkälaiset tuloerot näillä mailla on. Virossa syntyvyys saatiin nousuun. [Puhemies koputtaa] Eikö nyt olisi aika panostaa väestö- ja perhepolitiikkaan?

13.48 **Harry Harkimo liik** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Katsoin eilen A-studiota ja kuuntelin ministeri Kulmunin puheita, kun hän sanoi, että kyllä Sipilän hallituskin sai työllisyyden kuntoon. Onko tässä joku ymmärrys vai mikä tässä on? Silloin elettiin nousukautta, kaikki meni hyvin, ihmisiä palkattiin, ja talous meni ylöspäin. Ei se sama asia tapahdu, kun talous menee alaspäin. Työllisyys ei tule lisääntymään sillä tavalla. Se pitäisi ymmärtää.

13.49 **Ville Tavio ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa valtiovarainministeri Lintilä, te vastasitte perussuomalaisten kysymykseen maahanmuuton kustannuksista tuossa hyvin ylimalkaisesti ja viittasitte siihen Sipilän hallituksen aikana tapahtuneeseen turvapaikanhakijavyöryyn ja siihen koko hänen tilanteeseensa, [Antti Rantakangas: Te olitte mukana siinä!] jossa hän kutsui maailman tänne tervetulleeksi kylään ja perussuomalaiset sitten heitettiin hallituksesta ulos. [Välihuutoja vasemmalta] Onko teillä mitään tietoa maahanmuuton kustannuksista? Onko valtiovarainministeri millään tavalla velvollinen mielestänne ottamaan kantaa näihin kustannuksiin? Perussuomalaiset eivät voi ymmärtää, että te nostatte kiintiöpakolaisten määrää vähintään sadalla vuositasolla. Kertokaa, tiedättekö kukaan siellä ministeriaitiossa, mistä nämä virkamiehemme aikovat hakea nämä sata tänne tulijaa. Vuositasollahan se nousee sitten vähintään 850 kiintiöpakolaiseen, jotka te haluatte turvapaikanhakijoiden lisäksi. Näiden kustannukset ovat jo miljardiluokassa. Se on miljoona per yksi turvapaikanhakija, yksi pakolainen, [Puhemies koputtaa] joka ei täällä työllisty.

13.50 **Antti Rantakangas kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Lintilä kertoi vain tosiasiat. Edustaja Tavio ja perussuomalaiset, ette te pääse irti siitä vuoden 2016 budjetista. [Leena Meri: Emme me nyt siitä puhu, vaan tästä budjetista!] Te hyväksyitte 800 miljoonan maahanmuuton kustannukset. Ette te olleet lähtemässä hallituksesta pois ja vaatineet, että nämä Suomeen tulleet pitää pakkopalauttaa. Ette te vaatineet. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Nyt te täällä kritisoitte sitä, että maahanmuuton kustannukset ovat puolittuneet siitä ajasta — puolittuneet 800 miljoonasta 400 miljoonaan. Eikö tämä ole hyvä suunta? Ja kertokaa teidän kannattajillennekin, että kun te lähditte pois hallituksesta, niin tilanne parani ja maahanmuuton kustannukset alenivat, ja tämä on hyvä Suomen kansan kannalta. [Perussuomalaisten ryhmästä: Törkeää!]

13.51 **Petteri Orpo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Takaisin tähän budjettiin: Julkisen talouden suunnitelma kertoo, että vuonna 23 alijäämä kunta- ja valtiontaloudessa on 5,5 miljardia — 5 500 miljoonaa, hirvittävä summa — ja hallitusohjelmassa lukee, että julkinen talous on tasapainossa vuonna 23. Hyvä hallitus, kukaan ei enää usko, että pystytte tähän. Tällä ohjelmalla, näillä olemattomilla työllisyystoimilla, kukaan ei usko. Eivät ekonomistit, eivät virkamiehet. Ja mitä te teette? Tumput suorana siellä odotatte, että työmarkkinajärjestöt tekevät työllisyystoimia. Minusta tämä on vastuutonta, ja sehän kohdistuu meidän lapsiin, niihin tuleviin sukupolviin, jotka joutuvat sitten korjaamaan näitä jälkiä — ja seuraava hallitus, varmasti oikeistohallitus, korjaa vasemmistohallituksen jäljet.

13.52 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puheenjohtaja Orpo, kyllä tämä on ihan totta tämä kokoomuksen velkaantumispitsa. Tästä me näemme selkeästi, että vastuupuolueista kultamitalisijalla, ylivoimaisella sellaisella, on kokoomus, kun puhutaan siitä, kuinka paljon valtiota on velkaannutettu. Eli tässä suhteessa puheidenne uskottavuus on hieman kyseenalainen.

Puhemies! Täällä on myös kokoomukselle esitetty tärkeitä kysymyksiä, joihin toivon, että te saatte areenaa vastata ja vastaatte. Eli kun moititte valtion menojen lisäystä tietyissä kohdin, niin mistä te leikkaisitte? [Ben Zyskowicz: Ei kun me huolehditaan tuloista työllisyyden kautta!] Leikkaisitteko te koulutuksesta? Leikkaisitteko te vanhustenhoivasta? Leikkaisitteko te esimerkiksi palkkatuesta? [Paavo Arhinmäki: Vai onko kokoomuksella taikaseinä?] Oletteko eri mieltä valtiosihteeri Hetemäen kanssa, joka nimenomaan sanoi, että työttömät on jätetty heitteille ja nyt tarvitaan palkkatuen parannusta?

Haluaisimme tietää, arvoisa kokoomus — Antti Lindtman esitti teille juuri kysymyksen — mistä kokoomus leikkaisi, ja nyt tietenkin odotamme, että saamme myös siihen vastauksen. [Antti Kurvinen: Hyvä kysymys!]

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Annan nyt kaksi debattipuheenvuoroa, ja sitten ministereille. Edustaja Mykkänen ja sitten edustaja Halla-aho.

13.53 **Kai Mykkänen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä piirakka, jota edustaja Viitanen heilutteli, on erityisesti edustaja Viitasen ja edustaja Gustafssonin käsissä kulunut nyt muutaman viikon, [Paavo Arhinmäki: Vuoden!] ja ehdotan, että otamme yhteisen puhelun tulevalle komissaari Jutta Urpilaiselle ja kysymme, muodostuiko tämä piirakka holtittoman taloudenpidon takia vai finanssikriisin takia. Ja jatkokysymyksenä voidaan myös kysyä, oliko se kokoomus, joka halusi pehmoilla silloin, vai oliko kenties muissa sen hallituksen puolueissa ongelmia. [Välihuutoja] Jokainen tietää, että finanssikriisin jälkeen oli aidosti pakko täyttää kassaa myös velalla. Ei lisätty menoja, joita velaksi lisätään, vaan silloin pysyttiin tässä.

Pääministeri Rinne, te vastasitte epäilyihimme vakuuttamalla, että teihin voi luottaa, ja kyllä minäkin teihin luotan siinä, että pystytte tekemään päätöksiä, joilla lisätään menoja ensi vuonna, mutta kun teillä on siellä myös lupaus tuleville sukupolville tasapainosta. Kysyn, ministeri Lintilä: Paljonko vuonna 2023 täytyy leikata pysyviä menoja, jos työllisyyspaikkoja ei tule lisää vaan pysytään valtiovarainministeriön eilisissä perusuraluvuissa eli 73 prosenttia? Paljonko joudutte 2023 leikkaamaan euroissa menoja? Silloinhan kertaluon-

toiset eivät enää ole joka tapauksessakaan voimassa, eli niitä opettajia ei ole omassa silloin. [Puhemies: Aika!] Nyt puhutaan pysyvistä menoista. Paljonko te leikkaatte niitä?

13.54 **Jussi Halla-aho ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On todella mielenkiintoista, että keskusta syyttää oman hallituksensa tekosista puoluetta, joka heitettiin sittemmin ulos edellisestä, Juha Sipilän hallituksesta. [Välihuutoja]

Sanoisin valtiovarainministeri Lintilälle siitä, että kun puhutaan maahanmuuton kustannuksista, niin ei pidä tuijottaa yksisilmäisesti vastaanottokustannuksia, jotka vaihtelevat suuresti vuotuisen turvapaikanhakijamäärän myötä. Kyse on niistä pysyvistä rakenteellisista kustannuksista, joita syntyy ihmisistä, jotka eivät kokemusperäisesti koskaan työllisty tai ainakaan saavuta kantaväestön tulotasoa. On laskettu, että Somaliasta ja Irakista Suomeen muuttanut ihminen aiheuttaa keskimäärin 10 000—15 000 euron kielteisen nettovaikutuksen julkiselle taloudelle joka ainoa vuosi. Kun mitään reseptiä ei tämän ongelman korjaamiseen ole keksitty, ainoa toimiva keino on pyrkiä vähentämään maahanmuuttoa tällaisista maista. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Nyt ministereille vastauspuheenvuoroja. — Pääministeri Rinne, 3 minuuttia.

13.56 **Pääministeri Antti Rinne:** Arvoisa puhemies! Muutamia asioita nostan esille tästä keskustelusta.

Edustaja Orpo nosti esille tämän julkisen talouden suunnitelmassa olevan 5,5 miljardin euron ennusteen vuodelle 2023 — jos mitään ei tehdä — ja hän totesi edellisessä puheenvuorossaan, että rahat eivät riitä hyvinvointivaltion ylläpitämiseen, mutta unohti sanoa: jos ei tehdä mitään.

Niin kuin tuolla valtiovarainministeriön talouskatsauksessa todetaan, siellä odotetaan, että hallitus tekee hallitusohjelman mukaisesti niitä toimenpiteitä, jotka liittyvät työllisyyteen. Me emme ole luvanneet — tämä hallitus ei ole luvannut — toimenpiteitä ennen vakaata harkintaa ja huolellista suunnittelua, ja niitä toimenpiteitä lähtee liikkeelle ensi vuoden kehysriihessä huhtikuussa ja elokuussa 2020. Ne ovat ne keskeiset ajankohdat. Niitä kannattaa, edustaja Orpo, seurata tosi tarkkaan. [Ben Zyskowicz: Sitä odotellessa!] Niitä kannattaa seurata todella tarkkaan, sieltä tulee sitten.

Mitä tulee edustaja Räsäsen esittämään kysymykseen syntyvyydestä, niin kannattaa tässäkin suhteessa lukea tuota hallitusohjelmaa. Sieltä löytyy lapsiperheisiin liittyviä merkittäviä kokonaisuuksia, joilla halutaan nimenomaan vahvistaa niiden ihmisten, jotka kykenevät hankkimaan perhettä ja haluavat hankkia perhettä, mahdollisuuksia sitä viedä eteenpäin.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ministeri Kulmuni, 3 minuuttia.

13.57 **Elinkeinoministeri Katri Kulmuni:** Arvoisa rouva puhemies! Vastaan muutamiin kysymyksiin, joita tässä esitettiin, ja haluan ehkä muistuttaa siitä kilpailukyvyn pohjasta, mitä edustaja Halla-aho epäili teollisuuspolitiikan suhteen, että kuinka hallituksen linjat siihen purevat. Kuten olen aikaisemminkin tässä salissa todennut, se, että vastataan ilmastonmuutoksen vastaiseen taisteluun pitämällä huolta suomalaisen teollisuuden kilpailukyvystä esimerkiksi alentamalla teollisuuden sähköveroa kohti eurooppalaista minimiä, on

mitä suurimassa määrin teollisuuspolitiikkaa, vahvaa sellaista, ja auttaa myös yhteiskuntaamme sähköistymään — ja on muuten myös erittäin tärkeässä roolissa aluekehityksen suhteen, koska useat meidän suurista teollisuuslaitoksistamme ovat ympäri tämän maan. Sillä on erittäin iso merkitys koko tälle kansantaloudelle. [Petteri Orpo: Miksette te tee sitä sitten?]

Toisekseen edustaja Kurvinen nosti esiin nämä aluepolitiikkaan ja aluekehitykseen liittyvät asiat, ja on erittäin tärkeää, että useampi kymmenen miljoonaa euroa, ensi vuonnakin 20 miljoonaa, lähtee liikkeelle kestävään aluekehitykseen ja sen puolesta tehtävään työhön. Maakunnille tulee lisäpanostuksia, ja on sopimusperusteisuutta, jota jatketaan. Itse asiassa sitä hyvää pohjaa, sitä sopimusperusteisuutta, joka viime vaalikaudella lähti liikkeelle siitä, että Varsinais-Suomessa ja läntisessä Suomessa kasvu lähti etenemään, pyritään laajentamaan myös muille alueille, joilla on kova positiivisuuden kierre ja huutava pula työntekijöistä tällä hetkellä, ja sen eteen toki hallitus tekee työtä.

Vaikkapa se liittyy aluekehitykseen kaikkinensa, että yhteisellä päätöksellä parlamentaarisesti 300 miljoonaa euroa tulee lisää perusväyliin ja infrastruktuuriin, ja se jos mikä on tärkeä asia elinkeinoelämälle mutta myös joka ikiselle suomalaiselle tien ja raiteen käyttäjälle.

Sitten haluan kommentoida vielä edustaja Heinoselle, kun kysyitte, miksi porataan reikiä, että kyllä minun kysymykseni on oikeastaan osoitettu teille: [Timo Heinonen: Vastatkaa nyt ensin!] Kokoomus on esittänyt miljardiluokan veronkevennyksiä, ja tässä salissa te vastustatte joka ikistä menolisäystä, jota tämä hallitus on tekemässä varhaiskasvatukseen, korkeakoulutukseen tai peruspalveluihin, ja samalla te haluaisitte keventää veroja suurituloisilta miljardiluokassa. Kyllähän tämä, jos mikä, poraisi reikiä valtion kestävään taloudenpitoon.

Ehkä lopuksi vielä edustaja Harkimolle muistutuksena: kun viime vaalikaudella hyvässä yhteistyössä keskustajohtoisessa hallituksessa kokoomuksen ja perussuomalaisten kanssa tehtiin asioita vaikeassakin taloustilanteessa, silloinhan tehtiin alijäämää 5 miljardia euroa ensimmäisessä budjetissa. Talouden tilanne oli erittäin vaikea, mutta niin vain yhteistyöllä päästiin eteenpäin, ja sen hyvän sadon ansiosta pystytään tänäkin vuonna sitten laittamaan liikkeelle asioita edellisen hallituksen toimien pohjalta. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä]

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ministeri Andersson, 3 minuuttia.

14.00 **Opetusministeri Li Andersson:** Arvoisa puhemies! Tässä on useissa puheenvuoroissa puhuttu lupauksista tuleville sukupolville ja myöskin kannettu huolta syntyvyyden laskusta, [Ben Zyskowicz: Te ainakin lupaatte heille velkaa!] mutta, hyvät edustajat, kehottaisin teitä pysähtymään tarkastelemaan, mitä ovat ne käytännön menolisäykset, mitä tämä hallitus ensi vuoden budjetin myötä on tekemässä ja joita niin kovasti tässä salissa tänään on kritisoitu. [Ben Zyskowicz: Kuka on kritisoinut? — Naurua]

Me pidämme huolta siitä, että suomalaisten lasten oikeus varhaiskasvatukseen ei enää ole riippuvainen siitä, missä kunnassa lapsi saattaa asua, tai siitä, ovatko vanhemmat työttöminä vai eivät. Me suuntaamme lisää rahaa suomalaisiin peruskouluihin samalla tarkastellen meidän erityisopetuslainsäädännön tukea suomalaisten opettajien työlle. Ja perussuomalaisille tiedoksi: me kohdennamme lisää rahoitusta myöskin suomalaisiin ammatillisiin oppilaitoksiin [Mika Niikko: Ne ovat kertaluontoisia, eivät pysyviä! Siinä on ero!] ja

nimenomaan opettajien ja ohjaajien lisäpalkkaamiseen, jotta me voimme huolehtia siitä, että saamme lisättyä lähiopetuksen määrää suomalaisissa ammatillisissa oppilaitoksissa. Tämän lisäksi hallitus aloittaa nyt valmistelun toisen asteen maksuttomuudesta ja olemme parantamassa suomalaista oppilas- ja opiskelijahuoltoa.

Nämä jos jotkin ovat äärimmäisen tärkeitä panostuksia, joilla parannamme suomalaisten lasten ja nuorten hyvinvointia, joten, arvoisat edustajat, nämä lisäpanostukset eivät ole mitään reikien poraamista suomalaisen hyvinvointivaltion perustaan, [Välihuutoja] vaan tämä on suomalaisen hyvinvointivaltion perustasta huolehtimista ja sen korjaamista. [Ben Zyskowicz: Missä on niiden rahoitus, ministeri Andersson? — Paavo Arhinmäki: Se on tässä budjettikirjassa! — Ben Zyskowicz: Ai se rahoitus? — Paavo Arhinmäki: Kyllä! — Hälinää — Puhemies: Kuunnellaan!]

14.02 **Ulkoministeri Pekka Haavisto:** Arvoisa puhemies! Muutama sana yhdestä tärkeästä asiasta, josta sali on hieman jo keskustellut, eli tehdäänkö nyt tarpeeksi vai liian vähän ilmastonmuutoksen eteen.

Pidän nyt tällaisen ulkoministerin puheenvuoron. Ministeri Mikkonen on parhaillaan maailmalla neuvottelemassa uusista toimista ilmastonmuutoksen torjumiseksi, mutta kun minulta kysytään, miten Suomi edistää tätä hiilineutraaliustavoitetta vuonna 2035, niin olen kertonut: Lisäämme luonnonsuojelun määrärahoja 100 miljoonalla, jossa on myöskin investointeja, jotka vaikuttavat meidän ilmastokysymyksiimme. Edistämme valtiovarainministerien yhteistyötä, jonka ministeri Orpo aikanaan aloitti — siihen on tullut nyt valtavasti uusia maita mukaan — jotta valtiovarainministerit maailmalla tekisivät enemmän ilmastonmuutoksen torjumisen eteen. Edistämme kiertotaloutta 25 miljoonalla. Satsaamme biokaasuun. Käytämme rahaa energiatuen myöntövaltuuksiin, jotta voitaisiin siirtyä kivihiilestä pois. Näitä määrärahoja lisätään. Käytämme lisää rahaa maankäyttösektorin ilmastovaikutuksiin. Investoimme sähköautojen infraan, teemme pyöräteitä, investoimme ratahankkeisiin, kuten ministeri Kulmuni tässä hyvin sanoi. Leikkaamme ympäristölle haitallisia tukia ja käytämme lisää varoja kehitysyhteistyön puitteissa nyt ilmastoasioihin.

Tässä ei ole kaikki, mutta tie on minusta hyvin selvä. Lähdemme tälle tielle, ja minusta on hyvin tärkeää, että Suomi vastaa tähän kansainväliseen huutoon myöskin. Olemme sitoutuneet ilmastonmuutoksen torjuntaan, meillä on hyvin kunnianhimoinen tavoite, ja mielestäni tässä budjetissa sen tavoitteen asiat näkyvät.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Tässä tuli vielä kysymyksiä ministeri Lintilälle ja ministeri Harakalle.

14.04 **Valtiovarainministeri Mika Lintilä:** Arvoisa rouva puhemies! Olen edustaja Orpon kanssa samaa mieltä siitä, että mikäli tämä linja jatkuu, niin rahat eivät riitä hyvinvointiyhteiskunnan pitämiseen. [Toimi Kankaanniemi: Mistä leikataan?] Se on ihan selvä, ja se on varmasti meidän kaikkien haaste täällä, ja tämä asia täytyy ottaa vakavasti. Se on ihan selvä. [Ben Zyskowicz: Sitä odotellessa!]

Tähän oikeastaan, viitaten samalla teidän ryhmäpuheenjohtajanne Mykkäsen puheenvuoroon: Hän kysyi, paljonko leikataan, ”jos”. En ala jossittelemaan, ”jos”, mutta kun viitattiin julkisen talouden tasapainoon, niin meillä on oikeastaan kaksi merkittävää ongelmaa siellä. Ensinnäkin tämä työllisyysaste, josta mainitsin aiemmin. Nämä laskelmathan on tehty nyt valtiovarainministeriön 73 prosentin työllisyysasteen mukaan. Jos me pääsem-

me siihen 75:een, johon uskon, että päästään [Ben Zyskowicz: Just sanoitte, ettette ala jossittelemaan!] — jos päästään ja kun päästään — niin se tarkoittaa kahta miljardia pois sieltä. [Kai Mykkänen: Optimismijossittelua!] Se toinen, josta kannan erittäin paljon huolta, on meidän kuntien taloudellinen tilanne. Tällä hetkellä se näyttää noin miljardia miinusta julkisen talouden puolelle, ja tämä on erittäin iso ongelma meille. Nämä molemmat vaikuttavat sitten tähän.

Eli yhtä kaikki, mistä täällä meitä muistutan, on se, että me tarvitsemme sen sote-uudistuksen. Me tarvitsemme julkisen sektorin tuottavuuden nostamista. Me tarvitsemme rakenteellisia uudistuksia, ja niitä täytyy tehdä pian, koska me maksamme... [Kai Mykkänen: Missä ne ovat?] — Me yritimme tehdä niitä viime kaudella, me yritämme tehdä ja teemme niitä tällä kaudella. Kaikki puolueet täällä ovat olleet tekemässä muuten niitä.

Sitten edustaja Halla-aholle sanon vain sen, että viittasin vain faktisiin lukuihin, ja minun mielestäni meidän kaikkien pitää olla tyytyväisiä, että viidessä vuodessa nämä luvut ovat puolittuneet.

14.06 **Työministeri Timo Harakka:** Arvoisa puhemies! Haluan kiittää edustajia hyvästä keskustelusta. Haluan vain oikaista yhden väärän tiedon: Edustaja Heinonen väitti, että työttömyys ei enää laske ministeri Harakan kaudella. Tosiasia kuitenkin on, että elokuussa työttömyys laski yli 10 000:lla edellisestä elokuusta. [Leena Meren välihuuto] Työttömyys laskee, työllisyys kasvaa, ja kuten nyt jokainen ajatteleva ihminen ymmärtää, niin se ei nyt ole minun ansiotani tämän kolmen kuukauden jälkeen, mutta lupaan tehdä kaikkeni sen eteen, että työllisyys kasvaa niin, että voimme rahoittaa hyvät päiväkodit, hyvät peruskoulut, kirjastot ja sairaalat. [Ben Zyskowicz: Sitä odotellessa!]

Meillä on aitoa työvoimapulaa monella alalla ja alueella, joka uhkaa jo yritysten kasvua ja investointeja. Yksi vastaus on se, että tehostamme kansainvälistä rekrytointia, jotta Suomeen saadaan ammattitaitoisia työntekijöitä, joita meillä ei nyt ole tarpeeksi. Heillä, jotka eivät suin surminkaan hyväksy sitä, että muualta maailmasta tulee ihmisiä Suomea rakentamaan, tänne töihin ja tänne opiskelemaan ja perustamaan perhettä, on nyt kyllä vastuu kertoa suomalaisille yrityksille, miten nyt nopeasti saadaan kymmeniätuhansia ammattitaitoista työvoimaa, [Jussi Halla-aho: Eikö löydy koko EU:n alueelta?] jos kukaan ei muualta saa Suomeen tulla [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] — samoilla ehdoilla kuin suomalaiset, samoilla vaatimuksilla ja samoilla oikeuksilla.

Vastauksena edustaja Adlercreutzille: Olen todella murheellisena kuullut Supercellin perustajan Ilkka Paanasen hätähuudon siitä, että erityisasiantuntijat joutuvat odottamaan kuukausia, jopa yli vuoden, työlupaa Suomesta. Lupaan hänelle ja muille, että hallitus pitää kiinni hallitusohjelman sitoumuksesta lyhentää oleskeluluvan saamisen yhteen kuukauteen, ja sitä auttaa se, että työperäinen maahanmuutto siirtyy sisäministeriöstä työ- ja elinkeinoministeriöön. Tämä siirto on toteutumassa, ja lupaan kiirehtiä sitä. [Antero Laukkanen: Hyvä!]

Edustaja Orpo, syytitte työministeriä toimettomuudesta. Kuinka ollakaan, juuri tänään lähetin kaikille Suomen kunnille kutsun osallistua valtakunnalliseen kuntakokeiluun, joka tarkoittaa sitä, että jopa 40 prosenttia työnhakijoista siirtyisi kuntien vastuulle. Tällä tiivistyvällä palveluyhteistyöllä tavoitetaan merkittäviä työllisyysvaikutuksia, ja sivumennen sanoen, edustaja Orpo, tämä on ehkä merkittävin työllisyyspalvelu-uudistus vuosikausiin — vuosikausiin. [Välihuutoja — Ben Zyskowicz: Tuloksia odotellessa, ministeri Harakka!]

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Anna vielä minuutin mittaisen puheenvuoron pääministeri Rinteelle, ja sitten mennään debattiin.

14.09 **Pääministeri Antti Rinne** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan todeta edustajille sen, että valtiovarainministeriön arvion mukaan talouskasvu tämän budjettiesityksen mukaan vahvistuu puolella prosentilla. Se on merkittävä osuus tuosta kokonaisuudesta, joka talouskatsauksen mukaan on toteutumassa. Sen lisäksi haluan kiinnittää huomiota siihen, että valtiovarainministeriö on laskenut, että kestävyysvaje on suhteessa bkt:hen noin 4,5 prosenttiyksikköä tällä hetkellä, ja siellä on sivulla 99, tässä talouskatsauksen taulukossa 30, aika pitkä lista niistä asioista, joilla voi vaikuttaa tähän kestävyysvajeeseen tulevaisuudessa. Siellä on sellaisia asioita, joissa toivon — ja haastan myöskin opposition mukaan keskusteluun — että voidaan viedä yhdessä niitä asioita eteenpäin. Nämä kaikki asiat ovat hallituksen valmistelussa tällä hetkellä, mutta toivon teiltä myös panosta tähän kokonaisuuteen.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Sitten jatketaan debattia.

14.10 **Kalle Jokinen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitus rakensi alun perin tämän ohjelmansa kahden prosentin talouskasvun varaan, [Paavo Arhinmäki: Ei rakennettu!] ja nyt valtiovarainministeriö ennustaa puolentoista prosentin talouskasvua ja siitä aina laskevasti tuonne yhden prosenttiyksikön tuntumaan. Laskevassa taloustilanteessa toimenpiteiden talouden ja työllisyyden kohentamiseksi pitäisi olla etupainotteisia ja niiden pitäisi olla nopeita ja vaikuttavia. Mutta mitä Rinteen hallitus tekee? Se köllöttelee ja lupaa tehdä toimenpiteitä vuoden päästä. Ryhtykää nyt toimiin, hyvä hallitus, ja tehkää niitä vaikuttavia toimenpiteitä.

Menolisäysten suhteen olette olleet ahkeria, ja niiden rahoittamiseksi suunnitellaan valtion tuottavan omaisuuden myyntiä. Pääministeri Rinne ei sitä ymmärrä, mutta keskustan pitäisi ymmärtää, että siemenperunoita ei kannata myydä tai tulee nälkä jossain vaiheessa.

Eli nyt kannattaa paneutua tähän työllisyys- ja talouskysymykseen. Ottakaa se kokoomuksen 16 toimenpiteen lista ja tarkastelkaa sitä vakavasti ja ottakaa siitä asioita ohjelmaanne, ja varsin pian.

14.11 **Arja Juvonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus, haluatte helpottaa ulkomaalaisen työvoiman saapumista Suomeen. Luin yrittäjäbarometrin tältä vuodelta, ja siinä kysyttiin yrittäjiltä, oletteko valmiita palkkaamaan ulkomaalaisia henkilöitä. Pääkaupunkiseudulla peräti 66 prosenttia yrittäjistä vastasi ei, ja koko maassa prosentti oli 75 prosenttia, elikkä tässä tällaista faktaa.

Hyvä hallitus, te olette jääneet telineisiin. Teillä on pallo jalassa, ja se pallo on hoitajamitoituspallo. Te olette syöneet lupauksenne, te olette syöneet sananne ja siirrätte vastuun hoitajamitoituksesta seuraavalle hallitukselle, koska teillä ei ole rahaa. [Ben Zyskowicz: Juuri näin!] Tämä on kerta kaikkiaan järkyttävää. Te olette syöneet lupauksenne Suomen kansalle, suomalaisille vanhuksille ja hoitajille, ja nyt minä kysyn teiltä: Mille teistä siellä tuntuu? Mille tuntuu, kun olette syöneet sananne ja ulkoistatte tämän hoitajamitoitusasian seuraavalle hallitukselle? Kertakaikkisen törkeää.

14.12 **Paavo Arhinmäki vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minua hämmästyttää se, että myös kokoomuksella — ei ehkä se, että perussuomalaisilla — tuntuvat olevan eduskunnan budjettiaikataulut niin hukassa. Nimittäin kun hoitajamitoitus astuu vuonna 2023 voimaan, [Perussuomalaisten ryhmästä: Henkilöstömitoitus!] silloin siihen pitää olla rahat vuoden 2023 budjetissa. Ja kuka sen budjetin tekee? Sen tekee Rinteen hallitus. Saman budjetin yhteydessä on julkisen talouden suunnitelma, jossa pitää olla rahat myös tuleville vuosille. Ja kuka sen julkisen talouden suunnitelman tekee? Rinteen hallitus. Eli väite siitä, että tämä jätetään seuraavan hallituksen niskoille, yksiselitteisesti on väärä. [Mika Niikko: Velka jätetään!] Miksi 2023? Asiantuntijaryhmä, jossa on Suomen parhaat asiantuntijat, on arvioinut, että siihen mennessä pystytään kouluttamaan [Puhemies: Aika!] ja palkkaamaan riittävästi hoitajia huolehtimaan tästä hoitajamitoituksesta. [Kimmo Kiljunen: Ja Rinteen kakkoshallitus hoitaa loput!]

14.13 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Emme kritisoi panostuksia vaan sitä, että te teette sen lisävelanotolla. [Ben Zyskowicz: Juuri näin, ministeri Andersson! — Välihuutoja vasemmalta] Emme me leikkaisi vaan me tekisimme nimenomaan toisinpäin: me hoitaisimme työllisyyttä, ja miljardin ansiotuloveron kevennyksestä isoin osa kuitattaisiin haittaverojen korotuksilla, mutta ei bensan ja dieselin veronkorotuksella, niin kuin keskusta tekee. [Välihuutoja]

Mitä tulee valtion omaisuuden myyntiin, niin kun näitä piirakoita heilutellaan, [Puhuja näyttää paperia] kyllä sosiaalidemokraatit on se puolue, joka myy valtion omaisuutta — ja käyttää sen itse asiassa käyttötalouden tilkkeeksi. Se menee kahdessa kolmessa vuodessa pois, mitä teidän isät ja esi-isät ovat tienanneet tälle maalle.

Arvoisa puhemies! Vielä kysyisin valtiovarainministeri Lintilältä: kun edustaja Arhinmäki tomerasti kertoi, että rahat on, onko tässä keltaisessa kirjassa vuonna 2023 kuinka monelle hoitajalle varattu määrärahat, eli kuinka monta hoitajaa Suomessa on lisää 2023 [Puhemies: Aika!] ja paljonko tässä on rahaa varattu siihen?

14.14 **Anneli Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Heinonen ja kokoomus, tämä hallitus ei tee reikiä, vaan tämä hallitus paikkaa viime hallituskaudella tehtyjä heikennyksiä, leikkauksia perusturvaan ja vanhusten palveluihin. Mutta puolestaan kokoomuksen työllisyyspaketissa on selkeät leikkausesitykset. Kokoomus leikkaisi edelleen kaikkein heikoimmassa elämäntilanteessa olevilta ihmisiltä — työttömiltä, yksinhuoltajilta, lapsiperheiltä, opiskelijoilta, pieniltä eläkkeensaajilta — [Oikealta: Miten?] kun te leikkaisitte toimeentulotukea. Te lisäisitte omavastuuta toimeentulotukeen, ja silloin kyse on kaikkein pienituloisimmista ihmisistä. Elikkä teidän leikkauslinjanne jatkuisi. Te olette myös valmiit heikentämään pitkäaikaistyöttömien työttömyysturvaa, [Pia Viitanen: Aktiivimallihenki!] kun te olette vaatimassa työttömyysturvan porrastamista. Työttömyysturvan porrastaminen tarkoittaa kaikkein pienituloisimmille pitkäaikaistyöttömille selkeätä leikkausta. [Puhemies: Aika! — Arto Satonen: Hyvä tavaton!] Elikkä sitä kautta te olette myös heikentämässä kaikkein vaikeimmassa elämäntilanteessa [Puhemies: Aika!] olevien työttömien tilannetta, päinvastoin kuin tämä hallitus tekee nyt ministeri Harakan johdolla.

14.16 **Jani Mäkelä ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen ohjelma ja tämä budjetti ovat esimerkkejä siitä, miksi nämä niin sanotut sateenkaarihallitukset

eivät toimi. Paras, mitä tässä saadaan aikaan, on tällainen vesitetty kompromissi kaikkien tavoitteista, jossa yksikään lupaus ei toteudu kunnolla ja velka kasvaa siitä huolimatta. Seuraa vain selvityksiä. [Eva Biaudet: Se on nimeltään politiikka!] Menoja kasvatetaan selvästi enemmän kuin talouskasvu on. Se onnistuu vain korkeammilla veroilla, velkaa ottamalla tai valtion omaisuutta myymällä. Varmuuden vuoksi tämä vasemmistohallitus tekee nämä kaikki kolme. [Paavo Arhinmäki: Oliko tämä sateenkaarihallitus vai vasemmistohallitus?] Miten vasemmisto voi myydä omaisuutta, vaikka on haukuttu vuosikausia muita omaisuuden myymisestä? Kuinka se myyminen nyt sitten onnistuu? Onko niin, että kun hallituskausi on ohi ja valtion omaisuus on myyty ja velkaa on otettu lisää, niin seuraava hallitus joutuu tempoilemaan näiden pysyvästi nostettujen menojen kanssa entistä velkaisempana? Ymmärrättekö te tämän? Onko tämä teidän tarkoituksenne?

14.17 **Markus Mustajärvi vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Melkein kaikissa puheenvuoroissa on kannettu huolta talouden ja työllisyyden heikkenevistä näkymistä ja aivan aiheesta. Epävakaus lisääntyy Suomessa, Euroopassa, maailmassa, ja se on syytä muistaa paitsi talousarviokäsittelyn myöskin julkisen talouden suunnitelman yhteydessä.

Mutta yksi asia tuntuu olevan kaiken kritiikin ylä- ja ulkopuolella. Se on Suomen historian suurin hankintapäätös, HX-hävittäjähankinta, massiivinen asehankinta — lähtökohtahinta 10 miljardia euroa, ja kun ottaa elinkaarikustannukset huomioon, tuon summan saa kertoa kahdella taikka kolmella. Ja mikä siinä on kaikista pelottavinta, se jättihankinta saattaa perustua menneen ajan sodankuvaan ja uhkakuvaan, ja jos tässä talous- ja työllisyystilanteessa tehdään massiivinen virhearvio, joka ei vastaakaan tuleviin uhkakuviin, niin silloin me maksamme kyllä kauhean hinnan tällaisen hankkeen toteuttamisesta. [Välihuutoja oikealta]

14.18 **Heli Järvinen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Moni tätä keskustelua seuraava on kohtuullisen häpsingillään johtuen siitä, että koskaan Suomella ja Suomessa ei ole ollut niin paljon rahaa kuin nyt ja siitä huolimatta hyvinvointivaltion puolustaminen ei ole koskaan varmaan ollut yhtä hankalaa kuin nyt. Sitä vastaan ainakin saadaan kuulla huutoa ja paruntaa, kun hyvinvointivaltiota puolustetaan.

On ilman muuta selvää, että talouden tasapainon tulee olla meidän tavoitteena, ja työllisyys on iso keino siihen, mutta kyllä tämä keskustelun epäsuhta myös kertoo siitä, että meillä valuu rahaa sellaisiin asioihin, jotka eivät hyödytä meitä suomalaisia ja tämän yhteiskunnan rakentajia. [Oikealta: No ei kyllä kehitysyhteistyökään!] Sitä kuluu harmaaseen talouteen, sitä kuluu tehottomiin mutta jopa haitallisiin yritystukiin, ja meidän pitää saada nämä asiat kuntoon. [Ben Zyskowicz: Te olette hallituksessa! Korjatkaa!]

Meillä on myös valtio, joka on onnistunut hyvin asioissa: Ruotsissa työllisyys on aivan huipussaan. [Puhemies: Aika!] Valtio teki 6 miljardin euron ylijäämän viime vuonna. [Puhemies koputtaa] Mitä voimme oppia naapureilta?

14.19 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ei ole ihme, että keskeisimmät valtiovarainministeriön virkamiehet kirjoittavat tiedotteeseensa hätähuudon. Hallitus on vaarantamassa vakavalla tavalla suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan. Te poraatte isoa reikää hyvinvointiyhteiskunnan perusteisiin, kun te jätätte tekemättä vaikuttavat työllisyystoimet. Te käytätte rahaa paljon, hyviin kohteisiin. On tärkeää, että

koulutukseen ja hyvinvointiyhteiskunnan asioihin panostetaan, mutta sitä ei pitäisi tehdä pelkästään tulevien sukupolvien kustannuksella. [Ben Zyskowicz: Kuulitteko, ministeri Andersson? Tässä vastaus teille!] Velkaannutte, käytätte valtion omaisuutta, mutta se, mikä minua hämmästyttää ja mikä poraa kaikkein suurimman reiän, pääministeri Rinne, teidän luotettavuuteenne ja teidän lupauksiinne, on se, että vaikka laitatte rahaa vaikka kuinka paljon, niin miksi rahaa ei riitä hoitajien palkkoihin, miksi rahaa ei riitä hoitajamitoitukseen. Tulee henkilöstömitoitus — aprillipäivänä, [Puhemies koputtaa] kaksi viikkoa ennen vaaleja — [Puhemies: Aika!] ja paljonko teillä on rahaa hoitajiin? Ensi vuoden budjetissa taitaa olla 5 miljoonaa euroa. Montako hoitajaa tällä saadaan? [Puhemies: Edustaja, aika!] Kertokaa nyt avoimesti, paljonko aiotte laittaa rahaa hoitajamitoitukseen.

14.20 **Jukka Gustafsson sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tämän keskustelun uutinen on tuo kokoomuksen valitsema tyylilaji: ilkkuminen, ilkeily ja se, että tehtyihin kysymyksiin ei vastata. [Välihuutoja] Minun on suoraan sanoen ikävä kokoomuksen entisiä puheenjohtajia, Ilkka Suomista, Harri Holkeria, Pertti Salolaista — olivat herrasmiehiä, sivistyneitä poliitikkoja, joita saa nyt kissojen ja koirien kanssa hakea. [Välihuutoja] Te puhutte poraamisesta, mutta aivan kuten täällä on todettu, panostukset ikäihmisiin, koulutukseen ja lapsiin ovat tulevaisuuden panostuksia, ja on välttämätöntä tehdä ne nyt, ja ne kasvavat niille lapsille ja nuorille korkoa vuosien, vuosikymmenten päästä. Eli tämä hallitus on tulevaisuushallitus. Se korjaa sen epäoikeudenmukaisuuden, joka kokoomuksen johdolla viime kaudella tehtiin. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä kokoomuksen ryhmästä]

14.22 **Petteri Orpo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minäkin arvostan ja kunnioitan mainitsemianne kokoomuksen kunniakkaita puheenjohtajia. He ovat palvelleet Suomea. [Jukka Gustafsson: Sinne on pitkä matka teillä!] Kyllä minä kaipaan täällä myöskin Paavo Lipposta. [Naurua] Minä kaipaan niitä aikoja, jolloin SDP kantoi vastuuta Suomesta ja Suomen tulevaisuudesta, eikä ilkkunut. Siis me emme täällä ilku. Me olemme huolissamme Suomen taloudesta. Jos ekonomistit ovat huolissaan, jos valtionvarainministeriön virkamiehet ovat huolissaan, jos sanotaan, että rahat eivät tulevaisuudessa riitä hyvinvointiin, niin minä en ymmärrä tällaista puhetta.

14.22 **Mika Niikko ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sosiaalidemokraatit ja vasemmisto ja vihreät väittävät korjaavansa sen epäoikeudenmukaisuuden, mitä viime hallituksen aikana täällä tehtiin. [Paavo Arhinmäki: Muun muassa edustaja Niikon toimesta!] Puhutte esimerkiksi koulutuksesta. Kun katsoo budjettikirjaa, niin täällä puhutaan vaikkapa kohdissa ”Yleissivistävä koulutus ja varhaiskasvatus” sekä ”Ammatillinen koulutus”, että molempiin lisäätte 100 miljoonaa euroa, mutta ne ovat kertaluontoisia lisäyksiä. Missä ovat ne koulutusleikkauksien perumiset, mistä, edustaja Gustafsson, puhuitte koko viime vaalikauden ajan? Missä ne peruutukset ovat? Ette te lisää pysyviä tuloja niille opettajille, niille kouluille, jotka niitä tarvitsevat, vaan kertaluontoisesti yritätte korjata asiaa. [Välihuutoja]

Toinen kysymys on tämä työpaikkojen lisääntyminen, arvoisa pääministeri. Teidän keinonanne on lisätä palkkatukityöpaikkoja, mikä on sinänsä hyvä — kyllä kaikille kuuluu työpaikka ja kuuluu yrittämisen mahdollisuus — mutta lasketteko te nämä palkkatukityöpaikat niihin työpaikkoihin, joita te kuulutatte saavanne 60 000? Kyllä vai ei? Näillä on

keskeinen ero siinä, [Puhemies koputtaa] syntyykö aidosti pysyviä työpaikkoja vai ei tähän maahan.

14.23 **Antti Rantakangas kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Paljastan toisen uutisen perussuomalaisiin liittyen. Te puhutte täällä harvaan asuttujen alueitten puolesta ja olette puolustamassa harvaan asuttuja alueita. Mutta kun katsoo, puheenjohtaja Hallaaho, teidän vaalikonevastauksianne, [Perussuomalaisten ryhmästä: Voi ei!] siellä kysymykseen siitä, [Välihuutoja — Puhemies koputtaa] pitääkö kuntien valtionosuuksien tasausjärjestelmä säilyttää, [Jussi Halla-ahon välihuuto] te vastaatte, että se on vanhakantaista kepulaista aluepolitiikkaa. Se tarkoittaisi sitä, että suurimmassa osassa Suomen kuntia [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] peruspalvelut romahtaisivat. Nyt syksyllä tehdystä Helsingin Sanomien kysymyksestä, [Perussuomalaisten ryhmästä: Gallupit!] pitääkö Suomi pitää asuttuna, te olette täysin eri mieltä. Tämä on teidän vastauksenne, ja nämä ovat faktoja, jotka löytyvät vaalikoneista ja Hesarin vastauksesta. [Välihuutoja]

14.24 **Sami Savio ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eräs hallituksen tärkeimmistä tavoitteista on vauhdittaa työnteon ja yritystoiminnan edellytyksiä. Se on hyvä tavoite. Hallitusohjelmaan sisältyy myös kirjaus tutkimus-, kehitys- ja innovaatiorahoituksen noususta 4 prosenttiin bruttokansantuotteesta. Tämäkin on hyvä tavoite. Yrityksillä on erittäin tärkeä rooli näiden tavoitteiden saavuttamisessa, ja hallituksen onkin luotava tälle kaikelle edellytykset.

Arvoisa puhemies! Olennaista yritysten tekemien investointien kannalta on muun muassa talous- ja elinkeinopolitiikan pitkän tähtäimen johdonmukaisuus ja selkeys. Nyt valitettavasti näyttää kuitenkin siltä, ettei hallituksen sisällä ole yhtenäistä linjaa lähivuosien talous- ja elinkeinopolitiikasta. Kysynkin siksi pääministeriltä: pitääkö hän hallituksen sisäisiä näkemyseroja riskinä, joka voi vähentää esimerkiksi metsäteollisuusyritysten uskallusta tehdä koko maamme tulevaisuuden kannalta elintärkeitä investointeja ja lisätä tuiki tarpeellisten työpaikkojen valumista Suomen sijasta ulkomaille?

14.25 **Antti Kurvinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täytyy sanoa, kun on tästä liikenteestä keskusteltu, että kun eilen illalla rupesin kertaamaan noita kokoomuksen ympäristö- ja ilmastotavoitteita, niin yöunet meinasivat mennä, kun siellä luki, että ilmeisesti polttoaineverotus toistakymmentä senttiä kiristyisi [Timo Heinonen: Ei pidä paikkaansa!] teidän ilmasto-ohjelmillanne, mitä te olette autoilun hyväksi esittämässä. [Timo Heinonen: Antakaa sitaatti!]

Mutta se, mistä olen kokoomuksen kanssa samaa mieltä, on se, että nämä tehdyt työllisyyspäätökset eivät vielä riitä. Niin kuin hallitusohjelmassakin on todettu, tarvitaan lisää päätöksiä, ensi keväänä kehysriihessä, ensi syksynä budjettiriihessä. [Sari Sarkomaa: Ensi vuonna ja ensi vuonna!] Keskusta on valmis kääntämään kaikki kivet, jotta me saamme työllisyysasteen 75 prosenttiin, saamme 60 000 uutta työpaikkaa ja pidämme julkisen talouden tasapainossa vuonna 2023. [Ben Zyskowicz: Niitä odotellessa, edustaja Kurvinen!] Sen eteen teemme kaiken.

Puhemies! Pitää todeta, että en ymmärrä perussuomalaisten kritiikkiä siitä, että maahanmuuttoon laitetaan rahaa, että annamme Maahanmuuttovirastolle lisää resursseja käsitellä niiden turvapaikanhakijoiden asiat, jotka täällä maassa jo ovat — heistä on ilmeisesti 5 000 vielä teidän hallituskaudellanne vuonna 2015 maahan tulleita. [Välihuutoja perussuoma-

laisten ryhmästä] Niitä asioita käsitellään yhä. Se on kallista, jos ei ole aikaa käsitellä niitä hakemuksia.

14.27 **Ritva Elomaa ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus, talousarvionne ei ole järkevällä pohjalla, koska lupaatte monta hyvää, mutta uskottavia toimia monen hyvän konkretisoitumiseen ei ole. Jäljelle jää siis velanotto tai valtion omaisuuden myyminen. Te pyydätte aikaa puolesta vuodesta vuoteen. Armonaikaa on korkeintaan sen verran. Kysymykseni on: Mikä on kansanedustajaksi ja ministeriksi valitun vastuu vaalilupauksista? Siis kun lupaa varmasti hoitaa asian, mutta se jää tekemättä, [Välihuutoja vasemmalta] eikö se ole äänestäjien pettämistä? Hoitajamitoitus 0,7 tulee voimaan 2023 huhtikuussa. Se jää seuraavan hallituksen piikkiin. [Paavo Arhinmäki: Ei jää!] Myös tiedoksi, että nyt on Vanhustenviikko menossa. Omaishoito, kotiin vietävät palvelut, laitoshoito — huutava pula rahasta täällä kotimaassa. Eikö resurssit pidä kohdistaa kotimaan tarpeeseen?

14.28 **Sanni Grahn-Laasonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vakavin kysymys, johon meidän pitäisi tänään keskittyä, on se, miten nämä teidän puheenne ja tekonne kohtaavat, koska hallitus puhuu ihan oikein ja keskusta on nostanut esille työllisyysasteen nostamisen merkityksen hyvinvointiyhteiskunnan rahoittamiseksi kestävällä tavalla myöskin tulevaisuudessa, mutta ne työllisyystavoitteet eivät tule katetuiksi teoilla. Ei ole työllisyystekoja, ja tästä ovat myös asiantuntijat huolissaan, ja meillä ei ole varaa odottaa vuotta siihen, että näitä tekoja alkaisi kenties hypoteettisesti tulemaan.

Toinen asia on tämä hoitaja-asia: Meillä on kaikilla yhteinen huoli siitä, että vanhuksille tarvitaan lisää hoitajia ja meidän pitää huolehtia vanhuspalvelujen laadusta tulevaisuudessa, [Antti Lindtman: Mikä on kokoomuksen kanta?] mutta kun se teidän hoitajapuheenne ei näy täällä budjettikirjassa. Siellä ei ole varattu rahaa hoitajalupausten toteuttamiseen.

Kolmantena asiana: Meillä on kaikilla huoli täällä siitä, miten Suomi pärjää kansainvälisessä kilpailukyvyssä. Korkeaan osaamiseen pitää panostaa, ja yhteinen tavoite on nostaa Suomen tutkimus-, kehitys- ja innovaatiobudjetti neljään prosenttiin bkt:stä vuoteen 2030 mennessä. [Puhemies koputtaa] Ja ensi vuoden budjetissa paljastuu, että Suomen Akatemian, joka rahoittaa korkeinta tutkimusta tässä maassa, [Puhemies: Aika!] budjetista myöntövaltuutta leikataan 31 miljoonalla eurolla. [Petteri Orpo: Ei voi olla totta!] Miten tämä on suhteessa teidän puheisiinne koulutuksen ja tutkimuksen kunniasta?

14.29 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Lintilä täällä aivan oikein sanoi, että työllisyyden parantaminen on keskeistä — taisitte sanoa, että kaikki kaikessa — ja ilman sitähän meillä ei pystytä julkisen talouden kestävyyttä pitämään kunnossa ja se ei parane. Kaikkein tärkeintä on, että me pystymme sitä kautta sitten huolehtimaan yhteiskunnan heikompiosaisista, vanhuksista, vammaisista, lapsista. Mutta kun valtiovarainministeriön virkamiehet eilen esittelivät noita työllisyystoimenpiteitä, niin onko mikään näistä tällä hetkellä lähtenyt liikkeelle? Elikkä hehän sanoivat, että nyt tarvitaan työn tarjonnan lisäämistä, nyt tarvitaan kohtaanto-ongelmaan puuttumista, nyt tarvitaan rakenteelliseen työttömyyteen puuttumista, nyt täytyy olla toimenpiteitä, joilla aktivoidaan työvoiman ulkopuolella olevia ihmisiä töihin, tarvitaan kustannuskilpailukyvyn säilyttämistä ja sosiaaliturvan, ehkä työttömyysturvankin, uudistamista. Kaikkia näitä toimenpiteitä tarvitaan, ja ne ovat isoja rakenteellisia paketteja, mutta onko mikään näistä lähtenyt liikenteeseen? [Sari Sarkomaa: Niitä odotellessa!] Tämä on äärimmäisen tärkeää, ja

me emme voi jäädä odottelemaan vuosikausiksi, [Puhemies: Aika!] että joku toimenpide lähtee liikenteeseen.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Vastauspuheenvuoro, pääministeri Rinne, 3 minuuttia.

14.31 **Pääministeri Antti Rinne:** Arvoisa puhemies! Edustaja Essayah, voin vakuuttaa työministerin puolesta ja työministeriin luottaen, että nämä asiat ovat todellakin liikkeellä tällä hetkellä ja että koko se valmistelukoneisto, joka on käytettävissä työllisyysasteen nostamiseen, on käynnissä, ja se tulee tuottamaan tulosta sillä tavalla, että 2020 elokuussa voitte nähdä 30 000 lisätyöllistä päätösperusteisesti tehtynä. Se on 30 000 ensi elokuussa ja tämän vaalikauden lopussa 60 000, sen suhdanteisiin liittyvän 30 000 lisäksi, joka tällä hetkellä hallitusohjelmaan on selkeästi kirjattuna. [Ben Zyskowicz: Niitä odotellessa! — Sari Sarkomaa: Montako hoitajaa, pääministeri Rinne?]

Edustaja Savio, teidän kysymykseenne liittyen näihin investointeihin: Haluan viitata nyt tähän talouskatsaukseen, joka eilen julkistettiin. Täällä on todettu useammassa kohtaa, muun muassa sivulla 17, että vuonna 2021 bkt kasvaa 0,9 prosenttia ja tuotannollisten investointien näkymät ovat pidemmällä ajalla varsin valoisat ja Suomen taloudessa on valmisteilla monia suuria, miljardin euron hankkeita — ja täältä puuttuu se 600 miljoonan euron hanke, joka liittyy Googlen tuloon Haminaan. [Ben Zyskowicz: Vihreät vastustavat!] Täällä todetaan, että ennustekaudella 2020—2021 arvioidaan syntyvän suurhankkeista suurin piirtein miljardin euron investointikysyntä. Meillä on siis tällä hetkellä putkessa hyvin paljon ja hyviä investointihankkeita, joita hallitus vie eteenpäin vahvasti muun muassa sillä tavalla, että niiden edellyttämä infrastruktuuri huolehditaan — tarkoittaa väyliä, vesiväyliä, teitä, rautateitä. Näitten avulla suomalainen investointitaso tulee nousemaan. Tässä talouskatsauksessa on todettu useammassa kohtaa se, että tällä hetkellä investointien näkökulmasta kaikki näyttää kohtuullisen hyvältä tai erinomaisen hyvältä, ja sen takia on tärkeätä, että tätä kysyntää ylläpidetään ja tuetaan sitä, että Suomeen tulee investointeja ei pelkästään kotimaisilla pääomilla vaan myös ulkomaisilla pääomilla.

14.32 **Opetusministeri Li Andersson:** Arvoisa puhemies! Tässä on pidetty monta puheenvuoroa liittyen koulutuksen rahoitukseen. Viime vaalikaudella koulutusta kehitettiin valtion omaisuustuloilla rahoitettavilla kärkihankkeilla samanaikaisesti, kun tehtiin aika merkittäviä leikkauksia koulutuksen perusrahoitukseen. Tällä vaalikaudella koulutusta kehitetään sekä pysyvällä lisärahoituksella että väliaikaisella tulevaisuusinvestointirahoituksella. Eli kun me teemme toisesta asteesta maksutonta, kun me pidennämme oppivelvollisuutta, kun me palautamme kaikkien lasten oikeuden tasa-arvoiseen varhaiskasvatukseen, kun me vahvistamme oppilas- ja opiskelijahuoltoa ja kun me parannamme korkeakoulujen rahoitusta, niin me teemme sen pysyvän lisärahoituksen turvin. [Ben Zyskowicz: Eli velaksi! — Paavo Arhinmäki: Vastustaako kokoomus tätä?] Sen lisäksi käytämme tulevaisuusinvestointirahoitusta, jotta me voimme toteuttaa merkittäviä varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja ammatillisen koulutuksen laatua ja tasa-arvoa kehittäviä hankkeita. Miksi? Siksi, koska tämä hallitus on ymmärtänyt, että koulutuspanostukset ovat keskeisen tärkeitä [Mika Niikko: Paljonko te laitatte rahaa?] niin suomalaisten tasa-arvon, hyvinvoinnin kuin työllisyysasteen nostamisen ja työn tuottavuuden näkökulmasta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Jatketaan debattia.

14.34 **Toimi Kankaanniemi ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kuntatalous tekee tänä vuonna kaikkien aikojen suurimman alijäämän. Kunnat ovat todella vahvassa kriisissä, [Paavo Arhinmäki: Te, edustaja Kankaanniemi, olitte sitä tekemässä!] ja kymmenissä kunnissa käydään yt-neuvotteluja, [Jari Myllykoski: Onko huono omatunto?] veronkorotuksia suunnitellaan jopa toistasadassa kunnassa. Kuntatalous on siis hädässä, ja sitä kautta kuntien palvelut ovat suuressa vaarassa.

Herra pääministeri, te olette sanonut täällä kyselytunnilla ja muulloin, että valtio antaa ensi vuonna tässä budjetissa 1,1 miljardia euroa kunnille valtionosuuksia lisää. Se ei pidä paikkaansa. Siitä on ensinnäkin verotulomenetysten korvausta 312 miljoonaa, sitten on kikyyn liittyviä menonkorvauksia yli 500 miljoonaa, [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä] ja indeksitarkistukset, jotka eivät ole uutta rahaa kuntatalouden helpottamiseksi.

Arvoisa puhemies! [Puhemies koputtaa] Mitä keskusta ja sosiaalidemokraatit isoina kuntapuolueina sanovat niille kuntapäättäjille, [Puhemies koputtaa] jotka taistelevat tässä tilanteessa, kun tekevät ensi vuoden budjettia ja [Puhemies: Aika!] verotusta ei pitäisi kiristää?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Pääministeri Rinne haluaa saman tien vastata tähän.

14.35 **Pääministeri Antti Rinne** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! [Sari Sarkomaa: Montako hoitajaa, pääministeri Rinne?] Pitää muistaa, että meillä on kuntatalouteen, verotuksen muutokseen liittyviä asioita, jotka vaikuttavat tällä hetkellä verotulokertymään: ennakkoperintälain muutos ja toisaalta tulorekisterimuutos. Nämä kaksi asiaa vaikuttavat tällä hetkellä ei pelkästään kuntien vaan myöskin valtion verotulokertymään, ja niihin on valmisteilla, jos tarvitaan, kirjanpitolain muutos, joka mahdollistaa sen, että kuntien taloustilanne ei kirjanpidon näkökulmasta heikkene.

Sitten olen todennut sen, että tämä hallitus laittaa tänä vuonna 237 miljoonaa euroa lisää kunnille. Se on täällä lisäbudjettiesityksessä teillä mukana tämän päivän käsittelyssä. Sen lisäksi hallitus tulee kokonaisuudessaan näitten kahden vuoden aikana laittamaan yhteensä 1,1 miljardia euroa, muun muassa lomarahaleikkauksien kompensointiin yli 500 miljoonaa euroa. Se on nimenomaan sitä varten, että saadaan kuntataloutta vahvemmalle pohjalle. [Toimi Kankaanniemi: Ei pidä paikkaansa!]

14.36 **Arto Pirttilahti kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus todellakin satsaa uudistuksiin myös yrityspuolella ja edistää investointeja, kuten pääministerikin tässä sanoi.

On tärkeää huolehtia myös maa- ja metsätalouden perusteista, mikä on hallituksen budjetissa mukana. Eli on useita uusia toimenpiteitä, millä investointeja edistetään, muun muassa tuplapoistot ja innovatiiviset vähennysmahdollisuudet.

Tärkeää tässä kuitenkin on työllistäminen niin yrityssaralla kuin myös kuntanäkökulmasta, työllisyyden näkökulmasta kunnissa. Eli työllisyyspolitiikka on yksi vahva osa kuntien elinkeino- ja elinvoimapolitiikkaa, ja näenkin, että nyt työvoimahallinnon puolelta on useita toimenpiteitä tulossa, 25 toimenpidettä työllistämiseen ja myös kuntakokeiluja. Kysyisinkin tästä nyt työministeri Harakalta: onhan myös seutukaupungeilla ja pienemmilläkin kaupungeilla mahdollisuus olla mukana näissä työllisyyskokeiluissa?

14.37 **Wille Rydman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edellisen hallituskauden aikaan tosiaan syntyi 140 000 uutta työpaikkaa. Mutta se ei tarkoita sitä, kuten joissakin puheenvuoroissa täällä on sanottu, että nyt olisi sitten varaa sen ansiosta lähteä jakopolitiikan linjalle. Julkinen talous on kuitenkin edelleen rakenteellisesti alijäämäinen. Alijäämä ei ole poistunut edes korkeasuhdanteen aikana. Heikkenevä talouskasvu ja kasvava epävarmuus kohdataan tilanteessa, jossa julkisen talouden menot ylittävät tulot ja velan suhde bruttokansantuotteeseen on 60 prosentin tuntumassa.

Hallitus, teidän omassa julkisen talouden suunnitelmassanne todetaan, aivan oikein, että valtiovarainministeriö arvioi kestävyysvajeen olevan runsas 4,5 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen. Tämän mukaan julkista taloutta on sopeutettava pysyvästi runsas 4,5 prosenttia suhteessa bkt:hen tai tulevaisuuden menopaineita hillittävä rakenteellisin uudistuksin, jotta tulot ja menot olisivat pitkällä aikavälillä tasapainossa. Kuitenkin tällaisessa tilanteessa te lisäätte julkisia menoja pysyvästi noin 1,4 miljardilla eurolla. Koska on korjaavien toimenpiteiden aika sen mukaan kuin hallitusohjelmassa sanotaan?

14.39 **Johanna Ojala-Niemelä sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tätä keskustelua kuuntelee, niin välillä kyllä tuntuvat opposition puheenvuorot siltä, että onko tätä keltaista kirjaa luettu ollenkaan [Perussuomalaisten ryhmästä: On!] vai onko se tuuli, joka huulia heiluttaa, kun teidän puheissanne niin kaukana reaalitodellisuudesta on ensi vuoden talousarvio ja siltä puuttuu uskottavuus — sanotaan näin kaiken kaikkiaan.

Mutta hyvä on, että nyt siirrytään viimein leikkausten tieltä investointien tielle. Kokoomus pakotti viime hallituskaudella ihmiset valitsemaan lääkkeiden ja leivän välillä. Tämä oli sitä teidän tekemäänne politiikkaa. Te leikkasitte kaikkein eniten vähäosaisilta ja köyhiltä. Nyt tähän tulee onneksi korjaus ja perusturvaa parannetaan 20 eurolla. [Ben Zyskowicz: Ja leipäjonot poistuvat, vai poistuvatko! — Paavo Arhinmäki: Toivottavasti ainakin lyhenevät!] Lisäksi pienimpiä eläkkeitä parannetaan, lapsiperheiden asemaa parannetaan, ja monia muita, jotta ostovoima lisääntyisi.

Sitten näistä työllisyyshankkeista sanon, että meillä on vireillä monia hyviä hankkeita — Metsä Groupin hanke Kemissä, Rauman saha tulossa, Ilomantsin aktiivihiilitehdas, Googlen hankkeita sekä Kajaaniin että Haminaan — [Puhemies koputtaa] ja tästä meidän talouden pyörät pyörivät jatkossakin. [Oikealta: Mitkä ne työllisyysvaikutukset ovat?]

14.40 **Arja Juvonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä minä olen huolissani suomalaisista hoitajista. Tehyläiset hoitajat marssivat ulos Päijät-Hämeessä ja myös Pohjois-Savon sairaanhoitopiirissä, kun uhkana ovat irtisanomiset. [Paavo Arhinmäki: Kiitos teidän hallituksen!] Olen erittäin huolissani siitä, mitä suomalaisille hoitajille tapahtuu. Te olette luvanneet nyt tämän hoitajamitoituksen, ja minä haluaisin kuulla vielä kerran sen, keille hoitajille tulee työtä tulevaisuuden Suomessa, ja sen, millä mitoituksella niitä ihmisiä hoidetaan ja kuinka paljon kaiken kaikkiaan maksaa sen hoitajamitoituksen aikaansaaminen, [Sari Sarkomaa: Montako euroa?] koska mitään selkeitä summia me emme ole kuulleet — tiedämme vain sen, että teidän varaamanne raha on täysin riittämätön. Sehän on valtavan pitkä lista, keitä kaikkia hoitajia siihen mitoitukseen luetaan sitten tulevaisuudessa. Muistan hallituksen luvanneen, että ainoastaan ammattikoulutetut hoitajat olisivat siinä mitoituksessa, niin että siinäkin mielessä te olette nyt syöneet sananne. Kyllä tämä huolestuttaa, ja en minä ihmettele, että hoitajat lähtevät ulosmarssille, mutta onhan sen ennenkuulumatonta. [Jari Myllykoski: Edellisen hallituksen jäljiltä!]

14.41 **Paula Werning sd** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Lämpimiä terveisiä eiliseltä Tehyn ammattiosaston kokoukselta. Tehyllä ja SuPerilla on yhteensä semmoiset 250 000 hoitajaa. Se on kyllä jännä juttu, että perussuomalaiset ja kokoomus ovat hirveän huolissaan tästä, kun 250 000 hoitajaa on erittäin onnellisia tästä kirjauksesta, mikä vihdoin ja viimein lähtee parantamaan myös kentän olosuhteita. Eikö näillä ammattilaisten sanomisilla ole mitään sanaa — ainoastaan teillä? [Jukka Gustafsson: Kentän ääni kuultiin!]

14.42 **Mia Laiho kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen kyllä erittäin hämmästynyt tuolta vasemmasta laidasta tulleesta huomiosta, että kaikki hoitajat olisivat tyytyväisiä. Se ei todellakaan pidä paikkaansa. Saimme esimerkiksi tänään Sairaanhoitajaliitolta huolestuneen viestin, jossa sanotaan, että ala ei houkuttele nuoria ja samaan aikaan kokeneet sairaanhoitajat turhautuvat, väsyvät ja siirtyvät pois kotihoidosta ja kotisairaanhoidosta. [Paavo Arhinmäki: Sen takia ollaan tekemässä hoitajamitoitusta!] Sairaanhoitajia ahdistaa se, että erityisesti ikäihmiset jäävät aivan liian yksin ja turvattomina koteihinsa, [Paavo Arhinmäki: Näitä kokoomuksen jälkiä nyt korjataan!] ja ihmiskohtaloita on pakko sulkea pois ajatuksista, että jaksaisi tehdä työtänsä.

Me haluamme uudistaa vanhuspalveluita kokonaisuutena, niin että ketään ei jätetä heitteille. Sen takia meidän pitää katsoa kaikkea, sekä kotihoidossa että hoiva-asumisessa olevia vanhuksia, ja muistaa myös omaishoitajat.

14.43 **Iiris Suomela vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä salissa on pohdittu, mistä niitä lapsia oikein tulee, ja vastaus on, että ihmisethän niitä lapsia saavat. Lapsi ei synny tai kasva tyhjiössä, vaan nyt perheellistymistä harkitsevat juuri ne ikäluokat, jotka olivat lapsia silloin 90-luvulla, kun nimenomaan lapsilta ja lapsiperheiltä leikattiin. Samalla pääomatulojen verotusta kevennettiin, ja näin luotiin niitä kuuluisia reikiä hyvinvointivaltion pohjaan.

Vasta nyt näemme siis niiden 90-luvun päätösten tuloksen, kun sen ajan lapset istuvat täällä jo ministeriaitiossa. Vasta nyt näemme sen pahoinvoinnin, vasta nyt näemme ne mielenterveysongelmat, [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] nyt näemme sen, että syntyvyys heikkenee. Tämän tähden politiikkaa on tehtävä pitkäjänteisesti. On pystyttävä katsomaan kymmeniä vuosia eteenpäin, jotta tiedostetaan, että jos nyt päätetään leikata, jos nyt päätetään heikentää lasten asemaa, niin se näkyy sitten 30—40 vuoden kuluttua.

Ei tässä ole kyse nyt muutamasta vuodesta, vaikka muutamaan vuoteen niin hanakasti keskitytään. Tässä on kyse tämän maan tulevaisuudesta.

14.44 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Talousarvion suuri linja on eriarvoisuuden kaventaminen ja julkisten palveluiden vahvistaminen, ja on selvää, että tämä linja ei ole kokoomuksen mieleen, ja sen me olemme tänään saaneet kuulla.

Pieniä eläkkeitä, sairauspäivärahaa, työttömyyspäivärahaa korotetaan, työttömiä epäoikeudenmukaisesti kurittava aktiivimallin leikkuri poistetaan. Nämä ovat merkittäviä parannuksia pienituloisten toimeentuloon. Kuitenkin yhtä lailla tärkeitä ovat panostukset julkisiin sosiaali- ja terveyspalveluihin. Hoitajamitoitus jäi kokoomukselta ja perussuomalaisilta viime hallituskaudella tekemättä, mutta tämä hallitus tekee sen. [Ben Zyskowicz: Ei tee! — Paavo Arhinmäki: Kannattaako kokoomus hoitajamitoitusta?]

Arvoisa puhemies! Me tiedämme, että perusterveyspalveluiden saatavuudessa on ongelmia. Terveyskeskukset ovat pahoin ruuhkautuneita, eikä matalan kynnyksen mielenterveyspalveluita ole usein saatavilla. Ongelmat ovat isoja, me tarvitsemme sote-uudistuksen, mutta tämä budjetti antaa myös helpotusta. Kymmeniä miljoonia euroja on tulossa perusterveydenhuollon hoitotakuuseen, ja sitä myötä voidaan terveyskeskusten jonoja purkaa ja myös mielenterveyspalveluita vahvistaa.

14.45 **Kai Mykkänen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin täällä edustaja Suomela viittasi syntyvyyskysymyksiin. Yksi mielenkiintoinen näkökulma, joka on tullut esiin viime päivinä myös tutkijoilta, on se, että itse asiassa, kun katsotaan syntyvyyttä, pitkäaikaiseen työttömyyteen nuorena ajautuminen indikoi vähäisempää lapsilukua. Tässäkin mielessä se, että meillä rakennetyöttömyys jää liian korkealle — ihmisiä on työttömänä, varsinkin nuoria miehiä on paljon työttömänä — on asia, johon meidän pitää puuttua. Siis, ministeri Harakka ja hallitus, nopeasti niitä työllisyystoimia!

On ihan ok, että siirretään kunnille vastuuta. Ehkä kahden vuoden päästä siirretään ne maakunnille, mutta eihän sillä 60 000 työpaikkaa tule, että kenen logo on siellä työvoimapalvelun luukulla, vaan tarvitaan aidosti kannustinloukkujen purkamista ja palkkaamiskynnyksen laskemista aidolla paikallisella sopimisella.

Ministeri Andersson, totta kai meille käyvät oikein hyvin ne vähät pysyvät menolisäykset koulutukseen, jotka tässä budjetissa ovat. Valitettavasti tosin esimerkiksi yliopistojen lisäyksistä puolet rahoitetaan leikkaamalla Akatemian tutkimusvaltuuksia 30 miljoonalla eurolla. [Hälinää — Sari Sarkomaa: Koulutusleikkaus! — Puhemies koputtaa] Mutta keskeinen ongelma on se, että ammattikouluihin tulee 80 miljoonaa euroa palkkarahoja kertaluontoisista menoista, jotka poistuvat. [Puhemies koputtaa] Tässä suhteessa olisi reilumpaa tehdä nyt investointeina ne asiat, jotka sopivat kertaluontoisiksi investoinneiksi — isot ratahankkeet, pääomitus korkeakouluihin, joka on pesämuna. [Puhemies: Nyt on kertaluontoinen puheenvuoro käytetty!] Nyt te käytätte palkkakuluihin kertaluontoisia rahoja yli 700 miljoonan euron verran, [Puhemies: Edustaja Mykkänen, aika on täynnä!] ja se loppuu pian.

14.47 **Riikka Purra ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on jälleen täällä mainostanut, että kaikkien käytettävissä olevat tulot nousevat paitsi kahden ylimmän tulodesiilin. Tämäkään ei monien arvioijien mielestä pidä paikkaansa, mutta nyt haluaisin kiinnittää huomiota näihin kahteen ylimpään tulodesiiliin. Mihin desiiliin hallituksen jäsenet nimittäin itse arvelevat kuuluvansa?

Pääministeri Rinteen hallitus ei jatkanut edellisen hallituksen leikkauksia omiin palkkoihinsa. Vasemmistoeliitti ei suostu laskemaan palkkojaan pienituloisten, ilmaston eikä minkään muunkaan hyväksi. Pääministerin palkka nousee kaksi ja puoli tonnia. Paitsi että palkkoja on korotettu, niistä on myös poistettu alennus. Kuka muu tässä maassa voi kuvitella saavansa tällaisia palkankorotuksia? Onko hallituksen linjana ”rikkaille poliitikoille reippaasti ja köyhille kansalaisillekin vähän”? [Välihuutoja]

14.47 **Jari Myllykoski vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Palkoista, niitten jäädyttämisestä ja niitten leikkaamisesta näin ammattiyhdistysliikkeen edustajana sanon, että jokainen työtä tekevä henkilö, teki sitten politiikkaa tai muuta, on palkkansa ansainnut.

Minä en ole kuullut kyllä perussuomalaisten osalta sitä yhteistä vetoomusta, minkä puheenjohtaja olisi allekirjoittanut, että me perussuomalaiset kansanedustajat alennamme palkkojamme, jotta tässä yhteiskunnassa vähempiosaiset [Toimi Kankaanniemi: Populismia!] saavat meidän palkkojemme osalta enemmän kuin nyt. Me tarvitsemme nyt jotain konkretiaa sen suuntaan, ja jos joku haluaa tehdä politiikkaa sillä, että ministerit laskevat palkkaansa, niin se on minun mielestäni ala-arvoista oppositiopolitiikkaa. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Meidän pitää puhua yhteiskuntavastuullisesti niistä asioista, joita me olemme täällä edustamassa, ja koettaa parantaa vähempiosaisten asemaa, [Puhemies koputtaa] mitä tämä hallitusohjelma lupaa. [Hälinää]

14.49 **Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varmasti moni pienituloinen ottaisi tosiaan sen 2 500 euroa mielellään vastaan, edustaja Myllykoski, [Paavo Arhinmäen välihuuto] joka ei teille merkitse mitään ja josta mielellänne ette haluaisi puhua.

Mutta täällä on kysytty sen perään, mitä vaihtoehtoja voisi olla, ja perussuomalaiset ovat kiinnittäneet huomiota siihen, että muun muassa tuolla menopuolella kehitysapuun lisätään 100 miljoonaa, luonnonsuojeluohjelmiin 100 miljoonaa — tarvitaanko sinne niin paljon? — ja sitten on 85 miljoonaa jonkintyyppiseen tasa-arvo-ohjelmaan. Laskujeni mukaan se tekee 285 miljoonaa. Jos sitä ei laitettaisi, niin siinähän olisi jo ylikin sen hoitajamitoituksen verran rahaa.

Samaan aikaan te otatte tavalliselta autoilijalta, sieltä maaseudun asukkaalta, miinus 250 miljoonaa polttoaineverokorotuksina. Nämä ovat arvovalintoja. Te mieluummin syydätte muualle rahaa kuin suomalaisiin, vaikka täällä puheissa muuta teette. Ja en luota nykyiseen hallitukseen, koska viime hallituskauden jälkeen SDP:n ja vasemmiston johdolla tuli 100 000 uutta työtöntä [Puhemies koputtaa] ja myitte muun muassa Carunan.

14.50 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Rantakangas aivan oivallisesti kuvasi tuossa äskettäin, miten perussuomalaiset ovat kuntien valtionosuuskehityksen nähneet. Se on oikeastaan heidän huippupopulisminsa aallonhuippu. [Naurua] Luin pari iltaa sitten lehdestä seuraavan kannanoton: perussuomalaisten kanta on, että maataloustuet tulisi lopettaa kannattamattomina ja vetäytyä eurooppalaisesta maatalouspolitiikasta. [Perussuomalaisten ryhmästä: Höpö höpö!] Sehän johtaisi siihen, että koko suomalainen maatalous romahtaisi ja 300 000 työpaikkaa elintarviketuotannosta menisi. Millä te nämä meinaatte maksaa? Minä olen aina pitänyt teitä hyvinä matemaatikkoina, teillä on paljon sivistynyttä väkeä, mutta tässä teidän matematiikkanne kyllä menee aivan naamalleen ja komeasti. Kannattaisi muistaa se, että me olemme yhteisessä eurooppalaisessa talousalueessa mukana ja nyt jos me irrottaudumme sieltä, se johtaa myös meidän rakennerahastorahojen menettämiseen. [Jussi Halla-aho: Suomi on nettomaksaja!] Ja miten tehtäisiin aluepolitiikkaa sen jälkeen? Teillä on loistavia ideoita, mutta tavoitteena on päästä otsikoihin ja asiat siinä kyllä jäävät hoitamatta, mutta sehän on toisten puolueiden murhe sitten se. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä]

14.51 **Jussi Halla-aho ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän keskustelun aiheenahan pitäisi olla tämän konkurssihallituksen konkurssibudjetti, mutta keskustalaisia ei täällä puhuta juuri mikään muu kuin perussuomalaiset — mikä on tietysti ihan ymmärrettävää, kun ajatellaan, että kunnallisvaalit lähestyvät ja kylmä kyyti odottaa.

Tässä edustaja Rantakangas sanoi, että perussuomalaisten mielestä koko Suomea ei tarvitsisi pitää asuttuna. Meidän ohjelmassamme tämä asia on muotoiltu niin, että koko Suomi on pidettävä asumiskelpoisena. Koska me olemme vapaiden ihmisten puolue ja vapauden kannattajia, me emme tietenkään kannata sitä, että ketään väkisin asutetaan jonnekin tai pidetään siellä kenties piikkilankoja käyttäen. [Jukka Gustafsson: Mahtaako täällä kukaan kannattaa? — Paavo Arhinmäki: Seli seli!] Mutta se, että Suomi pysyy asumiskelpoisena, edellyttää, että kautta maan meillä on riittävä perusinfrastruktuuri, meillä on teollisuudella toimintaedellytykset ja ihmisillä mahdollisuus asua, jos he eivät halua muuttaa kaupunkeihin.

Keskusta on jatkanut vuosikausia [Puhemies koputtaa] maaseudun kurjistamista käytännön politiikallaan. Meillä on siihen toisenlainen vaihtoehto.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Rantakangas mainittiin.

14.52 **Antti Rantakangas kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä arvostamani kansanedustaja Kankaanniemi kiinnitti huomion kuntien talouteen ja vaikeuteen, mutta jos kuntapolitiikkaa harrastettaisiin puheenjohtaja Halla-ahon linjausten mukaan, joissa hän ilmoittaa, että kuntien valtionosuuksien tasausjärjestelmästä pitää luopua — se on täällä vaalikoneessa, ja se on faktaa, se ei ole minulta — [Jussi Halla-aho: Mitkäs vaalit oli kyseessä ja millä vuosikymmenellä?] niin se tarkoittaisi käytännössä miljoonan suomalaisen pakkomuuttoa, 250 kunnan ajautumista kurjuuteen. Tässä mielessä oli tärkeää nostaa tämä asia esille. Kun te puhutte konkurssihallituksesta, niin jos teidän linjanne kuntapolitiikassa toteutuisi, ei siellä olisi Keski-Suomen pieniäkään kuntia enää sen jälkeen. [Leena Meri: Tämähän oli mielenkiintoista!] — Tämä on tosiasia. [Leena Meri: Vai niin!]

Mitä tulee sitten aluepolitiikkaan, niin te olette vaalikoneessa kertoneet, että ei tarvitse pitää koko Suomea asuttuna. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Te vastaatte äärilaitaan. Siinä todetaan, että te olette täysin eri mieltä. Nyt te selitätte, että teillä on lievempikin linja. [Sanna Antikainen: Päivittäkää tietonne!]

Selvittäkää asiat keskenänne ja toimikaa niin, että se on uskottavaa. Te olette tehneet vuosikymmenten sumutuksen äänestäjille. Te olette antaneet kuvan, että te puolustatte maakuntia, [Puhemies koputtaa] ja te olette antaneet kuvan, että te olette pienten ihmisten puolella, mutta toimitte aivan päinvastoin. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Vielä edustaja Halla-aho.

14.53 **Jussi Halla-aho ps** (vastauspuheenvuoro): Niin, äskeinen puheenvuoroni meni nyt joko yli edustaja Rantakankaan ymmärryksen tai hän ei kuunnellut sitä omilta ajatuksiltaan. Meidän ohjelmassamme lukee — hän voi lukea sen sieltä internetistä — [Paavo Arhinmäki: Mutta mikä on teidän oma näkemyksenne?] että koko maa on pidettävä asumiskelpoisena. Me emme väkisin voi asuttaa ketään mihinkään. Me emme ole kannattaneet maataloustukien lopettamista, [Anne Kalmarin välihuuto] mutta täytyy ymmärtää se, että Suomi on EU:ssa nettomaksaja. Mitä tahansa koheesiorahaa me saamme sieltä, mitä tahansa maataloustukia me saamme sieltä, me saamme takaisin osan rahasta, jonka olemme itse sisään laittaneet. Suomi siis kustantaa paitsi omat maataloustukensa myös muiden maiden maataloustukia, ja meidän mielestämme tämä on väärin ja maataloustuet pitäisi ottaa pois EU:n kompetenssista ja siirtää kansallisiin käsiin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt muitakin mukaan.

14.54 **Kimmo Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Meri toi esille niitä asioita, joista voitaisiin leikata, ja hän viittasi kehitysyhteistyöhön, että siihen on pantu 100 miljoonaa, jotka voitaisiin ottaa pois, ja hän viittasi, että luonnonsuojeluun on pantu 100 miljoona lisää ja se on liikaa ja että johonkin kummalliseen tasa-arvo-ohjelmaan on 85 miljoonaa. [Leena Meri: Se on teidän ohjelmanne!] Minusta oli erinomaista, että avasitte oman arvopohjanne. [Välihuutoja] Sen takia me istumme salin eri laidoilla. Luonnonsuojeluun te ette halua rahoja, te ette halua globaalin köyhyyden ongelmia ratkaista, millä autettaisiin myöskin sitä, että ihmiset tulisivat toimeen siellä omissa maissaan eikä tarvitsisi tulla tänne tekemään töitä, vaan töitä voitaisiin tehdä omissa maissa. Ja tasa-arvo: Suomalaisen yhteiskunnan perusankkuri on se, että me olemme yhteisvastuullisessa, tasa-arvoisessa yhteiskunnassa. Siihen kannattaa satsata. Meillä arvopohjat ovat erilaisia, ja me katsomme budjettia nimenomaan eri kulmasta.

14.55 **Anders Adlercreutz r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Edustaja Mykkänen puhui siitä, että työllistyminen tai yleensäkin tulevaisuudenusko on ehto sille, että yleensä haluaa perustaa perheen. Perussuomalaiset puolestaan ovat puhuneet sen puolesta, että Suomen pitäisi valita näivettymisen tie — että meidän itse pitäisi valita näivettymisen tie, joka on hyvinkin ristiriitainen näkemys tulevaisuudesta. Meillä on erilainen tulevaisuus tässä hallituksessa. Haluamme rakentaa sitä, haluamme panostaa osaamiseen, tutkimukseen, koulutukseen. Kun puhutaan yrittäjyydestä, niin on kiistattoman selvää, että jos hallitusohjelma toteutuu, jos Hetemäen lista toteutuu, jos työllisyysohjelma toteutuu, niin kyllä tässä Suomessa on huomattavan paljon parempi, helpompi ja kannustavampi yrittää neljän vuoden kuluttua kuin tänään. Nämä ovat kiistattomia tosiasioita.

14.56 **Ville Vähämäki ps** (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Me emme siis todellakaan ole viemässä Suomea näivettymisen tielle, vaan kysymys on siitä, että näinä kansainvälisesti vaikeina, sumeina talouden aikoina täytyy tehdä ennustettavaa ja vakaata talouspolitiikkaa ja myöskin talouspolitiikasta viestimisen tulisi olla ennustettavaa ja johdonmukaista. Me kannatamme tällaista ennustettavaa ja vakaata talouspolitiikkaa myös oppositiossa. Valtiontalouden mitoitus on sinänsä ihan ok, mutta julkisen talouden puolella meillä on ongelmia etenkin kuntataloudessa, jossa kuntapäättäjät ovat todella vaikeissa ongelmissa. Täytyisi saada kuntatalouteen myöskin jonkunlainen kehittämisohjelma ja ennen kaikkea nostaa tuottavuutta.

Me jakaisimme kakkua siten, että panostuksia enemmän tuottavuuskasvuun ja sinne työllisyyteen. Se on se keskeinen huomio. Samaan aikaan me olemme vaikeassa ongelmassa, jossa toisaalta meidän pitää pitää kansalaisten ostovoimasta kiinni mutta toisaalta viennin kilpailukyvystä ja kustannuskilpailukyvystä täytyy myöskin pitää kiinni, ja tässä myös meidän poliitikkojen [Puhemies koputtaa] ehkä pitäisi osallistua jollain tasolla myöskin näihin palkkaneuvotteluihin, [Puhemies koputtaa] tehdä jonkunlainen kehys, minkä sisällä voitaisiin pysyä.

14.58 **Pia Lohikoski vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu kuntataloudesta. Niin kuntatalouden kuin myös monen palkansaajan talous kärsii johtuen edellisen hallituksen ajamasta kiky-ratkaisusta. [Toimi Kankaanniemi: Korjatkaa!]

Tämä hallitus peruu edellisen hallituksen leikkauksia myös koskien kuntataloutta. Tämä hallitus ei tee reikiä hyvinvointivaltioon, kuten täällä salissa on väitetty. Me emme leikkaa vanhuksilta emmekä lapsilta — edellinen hallitus leikkasi. [Sari Sarkomaan välihuuto — Ben Zyskowicz: Te leikkaatte lapsilta ottamalla velkaa!] Leikkaukset kohdistuivat muun muassa varhaiskasvatukseen, koulutukseen ja sosiaalietuuksiin, kuten lapsilisiin ja opintotukiin, mutta nyt enää ei leikata! Pienimpiin eläkkeisiin ja etuuksiin tehdään nyt tuntuvat korotukset, [Välihuutoja] ja koulutusleikkauksille laitetaan loppu. Lapsiperheiden palveluita parannetaan. Lapsiperheköyhyyttä torjutaan. Ensi vuonna suomalaisista 70 prosentilla jää enemmän rahaa käteen kuin tänä vuonna. [Puhemies koputtaa] Pienennetään tuloeroja. [Ben Zyskowicz: Te leikkaatte lapsilta!] — Emme leikkaa. [Ben Zyskowicz: Kyllä leikkaatte!]

14.59 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä on vähän niin, että te otatte lapsilta ja sitten annatte lapsille ja kerrotte olevanne suuria hyväntekijöitä. [Paavo Arhinmäki: Höpö höpö!]

Menen tähän hoitajamitoitukseen: Kokoomus ei vastusta hoitajamitoitusta. [Välihuutoja] Ministeri Kiuru sanoi, että hoitajamitoitus on tuntien työ, yksi lause lakiin riittää, ja se on kunnossa. Mutta nyt on käynyt selväksi, että hoitajamitoitusta ei tule [Paavo Arhinmäki: Tuleehan!] — ei tule tällä vaalikaudella — ja henkilöstömitoituskin tulee aprillipäivänä kaksi viikkoa ennen vaaleja. Te jätätte senkin seuraavalle hallitukselle. [Paavo Arhinmäki: Ei!] Nyt toimittajat tarkkana, jos saan ministeri Lintilän vastaamaan: Paljonko tässä kirjassa on vuodelle 2023 varattu rahaa hoitajien palkkaan, eli kuinka monta hoitajaa Suomessa on lisää vuonna 2023? [Päivi Räsänen: Ei ole rahaa ollenkaan! — Paavo Arhinmäki: On siellä rahaa!] Hoitajamitoitus, henkilöstömitoitus 0,7 tarkoittaisi 4 400:aa hoitajaa. Onko täällä se raha, ministeri Lintilä?

15.00 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos jokin puolue kantaa vanhustenhoivan huonosta tilanteesta tässä salissa vastuun, niin se on kokoomus, [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Täsmälleen, yksiselitteisesti!] joka vuodesta toiseen on vastustanut ja estänyt mitoituksen kirjaamisen lakiin [Sari Sarkomaa: Voi tätä vastuun välttelyä!] ja sen lisäksi tehnyt kymmenien miljoonien leikkaukset vanhuspalveluihin ja vielä lisäksi ajanut hoitajien lomarahojen leikkauksia, kun ei päässyt käsiksi sunnuntai- ja ylityökorvauksiin.

Arvoisa puhemies! En ole nyt varma, tuliko tässä uutinen. Nimittäin tähän päivään asti kokoomus on vastustanut sitovan mitoituksen kirjaamista lakiin. [Kokoomuksen ryhmästä: Ei!] Edustaja Mykkänen, voitteko te nyt vahvistaa sen, mitä teidän talousasiantuntijanne edustaja Heinonen täällä sanoi? Kannattaako kokoomus lakiin kirjattavaa sitovaa hoitaja- tai henkilöstömitoitusta? Kannatatteko te lakiin kirjattavaa sitovaa mitoitusta vai ette?

15.01 **Kai Mykkänen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jo hallituksen julkistaessa tämän henkilöstömitoituksen totesimme, että mielestämme uskottava polku siihen, että saadaan sitova henkilöstömitoitus toteutettua, on hyvä asia, ja me kannatamme sen eteenpäinviemistä. Oleellistahan tässä on nyt huomata, että tämä ei toteudu kynällä vaan se toteutuu rahalla ja houkuttelevalla hoitajan työllä, johon saadaan palkattuja hoitajia. Sen te olette vielä jättäneet järjestämättä — tosin edustaja Heinonen kysyi oleellisen kysymyksen Lintilältä ja toivottavasti saa siihen vastauksen.

Tärkeää on katsoa kokonaisuutta, ja kuten esimerkiksi edustaja Laiho on meidän puoleltamme tuonut esiin, kysymys on myös kotihoidosta ja kysymys on siitä, miten nämä laitokset kokonaisuudessaan toimivat. 0,7 tai joku muu luku ei ole lääke kaikkeen, vaan kokonaisuus ratkaisee, mutta henkilöstömitoituksen luominen on kannatettava tavoite, kunhan siihen luodaan kestävä polku. [Ben Zyskowicz: Osana kokonaisuutta kyllä!]

15.02 **Merja Kyllönen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suuressa osassa meidän kunnista... [Hälinää] — No niin, voitteko nyt olla mölisemättä siellä hetken aikaa. [Puhemies koputtaa]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Hyvä huomio.

Arvoisa puhemies! Hetken aikaa mietin jo, että jos joku kuuntelee tätä keskustelua, niin varmaan kaikki lapsentekovehkeet ovat jäätyneet. Tämä ei ainakaan lisää uskoa siihen, että Suomen tulevaisuus on jollakin tavalla rakentava ja kestävä. Ja toivoisin, että tämä keskustelu jotenkin veisi sitä ajattelua eteenpäin.

Arvoisa herra puhemies! Osassa kuntia yli 75 prosenttia kaikesta rahasta menee tänä päivänä soteen, ja se ei millään tavalla ole kestävä kehitys. Jotta me saamme systeemisen muutoksen aikaan, meidän täytyy katsoa koko meidän palvelujärjestelmää kokonaisuutena. Ei mitään hoitajamitoitusta pelkästään, ei lääkehuoltoa pelkästään, ei sosiaali- ja terveyspalveluita, vaan kokonaisuutta, myöskin sitä ikääntymistä ja sitä väestökehitystä, mikä meidän maassa on [Puhemies koputtaa] ja miten siihen vastataan. Toivon, että pääministerin johdolla me kykenemme Suomessa tähän systeemiseen muutokseen.

15.03 **Arto Satonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä keskustelua on ihan liikaa hallinnut se, mihin kohteisiin hallitus nyt lisää rahoja — kyllä ne kohteet ovat pääosin järkeviä, eikä meidän sitä keskustelua mielestäni kannata käydä. [Vasemmalta: No hyvä! — Välihuutoja] Mutta vakava kysymys on se, että tässä on jo puhuttu, että meitä uhkaa 5,5 miljardin alijäämä vuonna 2023, ja työllisyysaste tämän kirjan mukaan on 73,1. Kun tähän lisätään se, että te olette de facto alistaneet työllisyystoimet kolmikantaan, mikä ei kovin hyvää lupaa, ja sen lisäksi meillä on maailmantalouden haasteita — on brexitiä, meillä on kauppasotaa, monta muuta merkittävää tulossa siellä — ja meillä on erittäin vaikea työmarkkinasyksy, joka saattaa vaikeuttaa merkittävästi meidän kilpailukykyä ja näihin tavoitteisiin pääsemistä, niin kysyisin valtiovarainministeri Lintilältä: Onko tämä nyt niin kuin Eva ennustaa, että kun seuraava hallitus tämän jäljiltä aloittaa, niin se lähtee juuri siitä samasta, josta me silloin lähdimme, kun Sipilän hallitus aloitti, eli että 10 miljardin vajeesta lähdetään liikkeelle? Tuhlataanko nyt koko se perintö, mikä on saatu aikaan? [Jukka Gustafsson: Eihän tuohon voi vastata mitenkään! — Kokoomuksen ryhmästä: Miksei? — Timo Heinonen: Kyllä kai poliitikot rahaa osaavat jakaa!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Pääministeri Rinne, ministeri Lintilä sekä ministeri Harakka ovat pyytäneet puheenvuoron. Riittääkö 3 minuuttia?

15.05 **Pääministeri Antti Rinne:** Arvoisa puhemies! Edustaja Satonen, kehotan nyt lukemaan tämän talouskatsauksen tarkkaan. [Arto Satonen: Minulla on se jo, kyllä minulla on!] Tämä on nimittäin erittäin hyvä, tämä valtiovarainministeriön laatima talouskatsaus syk-

syltä 2019, 7.10. Tämän asiakirjan mukaan se, jos hallitus ei tee mitään, johtaa siihen 5,5 miljardin alijäämään, ja tämä hallitus, niin kuin useasti tässä tilaisuudessakin tänään on todettu, tulee tekemään toimenpiteitä, joilla työllisyysaste tulee nousemaan. 60 000 uutta työllistä tämän vaalikauden loppuun mennessä [Arto Satonen: Näkisi vain!] on tämän hallituksen tavoite, josta me pidämme kiinni ja jota viemme eteenpäin. [Ben Zyskowicz: Sitä odotellessa!]

Tämän hallituksen keskeinen talouspolitiikan perusta on se, että työllisyysaste nousee, mutta sen lisäksi on hyvä huomata, että täällä on 750 miljoonaa euroa veronkorotuksia vuoteen 2023 ja 200 miljoonaa euroa uudelleenkohdentamisia, joilla rahoitetaan pysyvistä menoista valtaosa, 950 miljoonaa euroa siitä 1,2 miljardista eurosta, joka on pysyviin menoihin arvioitu tämän vaalikauden aikana lisättäväksi. Elikkä meillä on jo valtaosa, ehdoton enemmistö, käytettävissä siitä rahasta, joka on pysyvien menojen lisäykseen. Sen lisäksi meillä on nyt päätettynä 1,35 miljardia kertaluontoisia menoja investointeihin, joilla vahvistetaan talouden pohjaa, jolla huolehditaan siitä, että suomalaisessa yhteiskunnassa hyvinvointi paranee, että saadaan parempaa koulutusta ja laadukkaampaa varhaiskasvatusta kaikille suomalaisille ihmisille.

Olen todella tyytyväinen siihen, mitä totesitte puheenvuoronne aluksi, että nämä menokohdat, jotka täällä on valittu hallituksen toimesta, vievät yhteiskuntaa eteenpäin ja ovat tärkeitä tälle yhteiskunnalle viedä eteenpäin ja niistä ei kannata kauheasti keskustella. Se on hyvä asia. [Ben Zyskowicz: Totta kai poliitikot osaavat rahaa jakaa!]

Haluan sanoa, että kannattaa perehtyä hallitusohjelmaan, koska se osoittaa sen, että tämän asian eteenpäinvienti on kestävällä pohjalla. [Ben Zyskowicz: Se ei toteudu!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Lintilä. Samoin 3 minuuttia varmaan riittää.

15.07 **Valtiovarainministeri Mika Lintilä:** Arvoisa puhemies! Tässä taisi useampikin edustaja kysyä tästä hoitajamitoituksesta ja siitä, onko budjettikirjassa rahoitus tähän hoitajamitoitukseen. Siis meillä on julkisen talouden suunnitelmassa rahoitus 1 300 hoitajan lisäämiseen. [Ben Zyskowicz: Ja 4 400 tarvitaan! — Perussuomalaisten ryhmästä: Ei riitä!] Jos otetaan se 4 400:ko se nyt on, niin muistaakseni 230 miljoonaa oli hoitajakulut ja 140 miljoonaa koulutus, [Timo Heinonen: Tähän ei ole rahaa!] ja tähän tehdään sitten, mikäli tähän mennään, erillinen rahoituspäätös. [Paavo Arhinmäki: Kyllä, juuri näin! — Ben Zyskowicz: Eli ei ole rahaa, kuulitteko?] — Siis tällä hetkellä ei ole varattu.

Jonkin verran tässä on keskusteltu myös omaisuusmyynnistä näiden yksittäisten menoerien rahoittamiseksi. Viime kaudella omaisuutta myytiin noin 1,3 miljardia, ja pitää muistaa, että meillä taisi viime kaudella omaisuus nousta vajaa 9 miljardia. Käytännössä se tuli kolmen yhtiön kautta, mitä valtion omaisuus nousi.

Edustaja Satonen otti erittäin hyvän näkökulman ja palautti mieleen tämän kestävyysvajeen ja sen merkityksen. Kyllä tämä on sellainen, mikä meidän pitää kaikkien muistaa, ja tämä ei ole vain tämän hallituksen haaste, vaan tämä tulee olemaan seuraavan ja tämä tulee olemaan sitä seuraavan hallituksen haaste. Sen vuoksi kyllä mielelläni kävisin täällä keskustelua myös näitten investointien puolelta, koska me tarvitsemme nyt sitä tuottavuuden parantamista. Täällä on aika paljon puhuttu työllisyyden parantamisesta ja erilaisista kulueristä puoleen ja toiseen mutta harmittavan vähän tuottavuuden parantamisesta. Tuottavuuden parantaminen on se, jolla me pystymme kestävyysvajetta ajamaan kiinni. Se on lä-

hes yhtä tärkeä kuin tämä työllisyysasteen nostaminen, ja tämä jää nyt meidän keskustelussa aivan liian pieneen rooliin, ja toivon, että siihen voitaisiin enemmän panostaa. Se on äärettömän tärkeä niin julkisella sektorilla kuin yksityisellä sektorilla.

15.09 **Työministeri Timo Harakka:** Arvoisa puhemies! Parlamentti-sanahan tulee sanasta puhuminen, ja olisi tietysti edullista, jos myös kuunneltaisiin. Ihmettelen, että työministeriä tässä moitittiin tekemättömyydestä juuri muutama minuutti sen jälkeen, kun olin kertonut, että tänään lähti kaikille Suomen kunnille kutsu osallistua kuntakokeiluun, joka on merkittävä työllisyyspalveluiden uudistus. Miksi näin? Edustaja Mykkänen epäili, että tämä ei ole kovinkaan merkittävää, [Sari Sarkomaan välihuuto] mutta kun vertaillaan suurten kaupunkien työttömyysjaksoja — jotka siis ovat suurissa kaupungeissa maan keskiarvoa pitempiä — niin Tampereella, jossa oli tämä kuntakokeilu, oli Helsinkiin verrattuna alle viisikymppisten työnhakijoiden työttömyyden kesto viisi viikkoa lyhyempi, ja samoin Vantaalla, joka oli tällainen yhteistyökaupunki, lähes kolme kuukautta lyhyempi, mutta kun puhutaan yli viisikymppisistä työnhakijoista, näitten kokeilu- ja yhteistyökaupunkien työttömyyden kesto on jopa puoli vuotta lyhyempi kuin Helsingissä. Tässä on aivan selvä viite siihen, että nämä kuntakokeilut isoimmissa kaupungeissa johtavat siihen, että työttömyysjaksot lyhentyvät, ja jokainen ymmärtää, että se tarkoittaa myöskin merkittävää työllisyyden parantumista. Siksi ihmettelen, että oppositio ei taida vieläkään ymmärtää, mistä tässä on kysymys.

Edustaja Pirttilahdelle totean, että tässä on tiettyjä väestöpohjan kriteereitä, samoin kuin se lähtökohta, että maksimissaan noin 40 prosenttia asiakaskunnasta voisi siirtyä työvoimaviranomaisilta kuntiin. Mutta tässä toki voidaan lähteä siitä, että onnistunut Tampereen kokeilu voisi sellaisenaan haluttaessa jatkua.

Lisäksi edustaja Juvonen esitti erittäin tärkeän kysymyksen siitä, mistä näitä hoitoalan työntekijöitä saadaan. Meillä on akuutti pula — arvioiden mukaan nyt jo viiden vuoden sisällä on kysymys siitä, että meillä on 20 000 hoitoalan henkilön puute — ja tähän olemme yrittäneet ministeri Anderssonin kanssa löytää nopeaa vastausta siten, [Sari Sarkomaan välihuuto] että opetus- ja kulttuuriministeriö yhdessä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa käynnistää täsmäkoulutuksia tällä ja monilla muilla aloilla, joilla kysyntää on, tavalla, joka vastaisi nykyistä paremmin — nykyistä paremmin — siihen ennakointiin, mikä on tämän hetken ja tulevaisuuden työvoiman tarve. Ja tässä uskallan luvata tuloksia ihan lähiaikoina.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Jatketaan debattia.

15.12 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vanhuspalveluiden ja kotihoidon tilanne on juuri niin huono kuin edustaja Laiho täällä aiemmin Sairaanhoitajaliiton selvityksestä meille referoi, ja juuri tämän takia tämä hallitus tekee näitä korjaavia toimenpiteitä, ja näihin korjaaviin toimenpiteisiin Tehy on ilmaissut olevansa tyytyväinen. Eli näinpäin tämä menee. [Ben Zyskowicz: Mutta seuraavan hallituksen pitää hoitaa!]

Arvoisa puhemies! Työllisyystavoitteiden saavuttamiseksi pitkäaikaistyöttömyyden kovan pohjan vähentäminen on koko Suomelle elintärkeää, ja siksi on tärkeää, että hallitus lisää panostuksia palkkatukeen ja TE-toimistojen resurssien vahvistamiseen. Me olemme esimerkiksi paljon Ruotsia jäljessä työnvälityksen resursoinnissa ynnä muissa tämmöisissä toimenpiteissä. Ja nyt tulevat resurssit mahdollistavat henkilökohtaisemmat ja sitä kaut-

ta myöskin vaikuttavammat toimet työnvälityksessä. Palkkatuki on taas monelle pitkäaikaistyöttömälle [Puhemies koputtaa] ja osatyökykyiselle kortti takaisin työelämään. Ilahduttavaa on myöskin, että kolmas sektori huomioidaan työllistämisessä paremmin kuin edellisellä kaudella.

15.13 **Sakari Puisto ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Rinne nosti esiin valtiovarainministeriön virkamiehet, valtiosihteeri Hetemäen ja osastopäällikkö Spolanderin, antaen ikään kuin ymmärtää, että ainakin isossa kuvassa valtiovarainministeriön virkamiesjohto olisi samoilla linjoilla. Kuitenkin varsinkin ennen eduskuntavaaleja — 4. helmikuuta itse asiassa — ministeriön virkamiesjohto esitti huomattavan kriittisen talousnäkemyksen ja syvää huolta julkisen talouden kestävyysvajeesta. Uutisissa puhuttiin jopa valtiovarainministeriön virkamiesten madonluvuista. Tilannekuva on kovin erilainen kuin hallitusohjelmassa. Itselleni jäi outo maku tästä teidän kommentistanne, ikään kuin VM:n virkamiesten nimissä itsellenne antamastanne tuesta, koska tilannekuva ja käsitys vastuunjaosta ihan julkisen talouden perusasioissa ovat niin erilaiset — ihan muistutuksena teille.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Pääministeri Rinne haluaa heti vastata.

15.14 **Pääministeri Antti Rinne** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On järkevää erottaa pari asiaa toisistaan. Ensimmäinen on tämä tämänhetkinen budjettitalouden tilanne. Sitten on tämä pitkän ajan kestävyysvaje, jossa huoltosuhde — työikäisen väestön suhde muuhun väestöön — ja ikäsidonnaisten menojen kasvu on aivan keskiössä. Ja tuossa talouskatsauksessa, jota on käsitelty nyt tässä parin päivän aikana sen julkistamisen jälkeen, todetaan, että tästä syystä meillä on noin 4,5 prosentin kestävyysvaje olemassa suhteessa bkt:hen.

Valtiovarainministeriö esittää selvitettäväksi erittäin paljon minun mielestäni järkeviä toimenpiteitä tässä talouskatsauksessa. Siellä on sivulla 99 taulukossa 30 pitkä lista tehtäviä, joiden kautta voidaan kestävyysvajeeseen puuttua, ja niin kuin totesin tuossa aikaisemmin, näissä asioissa hallitus on jo käynnistänyt toimenpiteitä, että päästään niissä eteenpäin ja estetään kestävyysvajeen toteutuminen, joka vaikuttaa siihen 5,5 miljardiin siellä 2023 ja siitä eteenpäin olevana aikana.

Pitää erottaa siis kaksi asiaa — tämänhetkinen suhdanteeseen pohjaava taloustilanne ja investoinnit, joista on puhuttu tänään, ja sen lisäksi pitää pystyä erottamaan tämä tuleva kestävyysvaje, joka liittyy ikäsidonnaisten menojen kasvuun ja väestön ikärakenteen muutoksiin. Niihin asioihin meidän täytyy löytää yhteisiä toimenpiteitä, joilla kestävyysvaje taklataan, ja siihen työhön kutsuin myöskin opposition mukaan.

15.16 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kun kuuntelin edustaja Lindtmanin ja edustaja Saramon ja muiden vasemmistoedustajien ryhmäpuheita ja muita puheenvuoroja siitä, miten tämä hallitus tekee täyskäännöksen edellisen hallituksen politiikkaan, niin nyt ministeri Kulmuni pitää kysyä teiltä: Pidättekö te pääministeri Sipilän hallitusta hyvänä hallituksena vaiko pääministeri Rinteen hallitusta hyvänä hallituksena, koska niiden politiikka kuulemma eroaa toisistaan kuin yö päivästä? Mahtaa olla aika skitsofreeninen tunnelma teidän kansanedustajillanne, kun he joutuvat tuolla kentällä kehumaan molempia hallituksia.

Kun minä nuorena pelasin jalkapalloa ja olin kentällä, niin joskus kaverit sieltä laidalta huusivat minulle, joka en osannut pelata — toisin kuin edustaja Arhinmäelle, joka osasi pelata — että ”Ben tule pois kentältä, siellä on peli”. Nyt minä sanoisin teille, ministeri Kulmuni: tulkaa pois sieltä, siellä on sosialistihallitus.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Muun muassa edustaja Arhinmäen nimi mainittiin.

15.17 **Paavo Arhinmäki vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiistän jyrkästi edustaja Zyskowiczin tulkinnan siitä, että olisin erinomainen jalkapalloilija, korkeintaan hyvää keskitasoa ollut ja silloinkin keskivartalosta aika paljon vähemmän tukevana. Vieressäni istuva edustaja Gustafsson sen sijaan on minua korkeammalla tasolla edustanut. [Naurua]

Arvoisa puhemies! Se, mikä on ollut iso ja tärkeä uutinen tässä keskustelussa, on se, että kaikkien näiden vuosien jälkeen, kun kokoomus on jarruttanut vanhuspalveluissa henkilöstömitoitusta, nyt myös kokoomus on sillä kannalla. Muistan, että kun vanhuspalvelulakia säädettiin, silloin viisi hallituspuoluetta kannatti sitä, yksi — kokoomus — sen torppasi. Luvattiin, että 2015 se tulee voimaan — ei tullut. Todennäköisesti kokoomus torppasi sen Sipilän hallituksessa. Viime keväänä kaikki muut eduskuntapuolueet kannattivat sitä paitsi kokoomus. Nyt kun se tulee, niin siihen pitää löytyä rahat [Sari Sarkomaa: Ei löydy!] siinä vaiheessa kun on lainsäädäntö täällä. Se on selvä. Ja minusta on hyvä, että nyt on täällä yhteinen näkemys kaikkien puolueiden välillä siitä, [Puhemies koputtaa] että se toteutetaan ja toteutetaan niin, että siihen myös riittää hoitajia. [Ben Zyskowicz: Ei puutu kuin rahat ja hoitajat!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Myös keskusta mainittiin äsken monta kertaa.

15.18 **Mikko Kärnä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Rantakankaan tavoin olen kyllä hyvin järkyttynyt tästä opposition suoranaisesta maaseutuvihamielisyydestä, mikä täällä salissa leijailee useitten puheenvuorojen jälkeen.

Hämmästelen myös sitä, että annetaan kritiikkiä siitä, että maahanmuuton kustannukset laskevat. Eikö ole, perussuomalaiset, niin, että teidän tulisi kiitellä hallitusta, että näin on tapahtunut, teidän tulisi kiittää hallitusta?

Mutta eniten minua hämmästyttää tämä hoitajamitoituksesta esitetty kritiikki. Arvon oppositio, teiltä puuttuvat nyt keinot siihen, miten te tekisitte tämän nopeammin kuin tämä hyvä hallitus. Tiedän kyllä, että kokoomuksen ratkaisu on tuoda 5 000 filippiiniläistä hoitajaa — halpatyövoimaa — tähän maahan, mutta olen yllättynyt siitä, että tämä on ilmeisesti myös perussuomalaisten kanta ja perussuomalaisten ratkaisu, jos te haluatte hoitaa tämän tilanteen nopeasti, koska se on ainoa mahdollisuus. [Arja Juvonen: Ei ole! Se on väärä ratkaisu!] Olen kyllä hyvin hämmentynyt siitä, tämä on täyskäännös perussuomalaisten aiempaan linjaan. [Juha Mäenpää: Näetkö sen ainoana mahdollisuutena?]

15.19 **Sanna Antikainen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Arvoisa edustaja Gustafsson täällä aiemmin puhui ilkkumisesta. Viime viikolla tuli tämä lakiluonnos hoitajamitoituksesta, ja kun silloin kerroin huoleni sairaanhoitajana siitä, niin SDP:n ministeri Krista Kiuru ilkkui minun väittävän täällä erheellistä tietoa, ja nyt SDP:n edus-

kuntaryhmän puheenjohtajakin ilkkui ryhmäpuheenvuorossaan. Nähtävästi kyllä kalikka kalahtaa, kun arvoisat ministeri ja ryhmän puheenjohtaja älähtävät.

Arvoisa herra puhemies! Arvoisa edustaja Lindtman, kerroin viime viikolla, että kun lähihoitajan tilalle palkataan pienemmällä palkalla hoiva-avustaja, niin yleinen — toistan: yleinen — palkkataso hoitoalalla laskee. Edustaja Lindtman, toistanko tämän vielä, vai onko nyt selvä? Te laskette hoitoalan yleistä palkkatasoa ja yleistä koulutustasoa, [Puhemies koputtaa] kun lähihoitajan tilalle tulee vähemmän tienaava avustaja.

15.20 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Antikaisella tietysti ei ole vastuuta siitä, että hoitajien lomarahoja edellisellä kaudella vietiin, sen voi sanoa. Te ette ollut täällä. [Ben Zyskowicz: Toisin kuin teillä!] Mutta mitä tulee tähän hallituksen nyt julkaisemaan lakiluonnokseen, tuleeko se laskemaan yleistä hoitajien palkkaa, niin jos näin olisi, arvoisa puhemies, uskon, että kyllä silloin hoitajien järjestöt, lähi- ja perushoitajien liitto, JHL ynnä muut, olisivat huolissaan. [Arja Juvonen: Sepä se! Minä olen huolissani!] Mutta päinvastoin, oletteko te lukeneet esimerkiksi Silja Paavolan kommentteja, joka on kommentoinut, että tämä on merkittävä helpotus hoitajien työhön? Arvoisa puhemies, jos tämä olisi todella näin kuin täällä edustaja väittää, niin kyllähän tästä nämä hoitajajärjestöt olisivat älähtäneet, mutta päinvastoin he ovat kiittäneet tätä ratkaisua.

15.21 **Pia Kauma kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän hoitajakysymykseen: Kyllähän tilanne on se, että hoitajapula on niin suuri, että varmasti tarvitsemme kaikki keinot käyttöön. Me kokoomuksessa emme ole puhuneet mistään filippiiniläishoitajien tänne tuomisesta, mutta varmasti myöskin ulkomaalaista työvoimaa tarvitaan tätä pulaa helpottamaan.

Mutta varsinainen aiheeni oli se, että olen huolestunut siitä, että elämme velaksi tulevien sukupolvien piikkiin ja väestöennusteet ovat todella huolestuttavat, kuten edustaja Räsänenkin täällä aiemmin totesi. Kuitenkin tässä budjettiesityksessä on hyvin vähän mitään esityksiä lapsiperheille. Huomasin, että siellä on neljännestä ja sitä seuraavasta lapsesta lapsilisäkorotus 10 euroa, mutta kaikista meidän 562 000 perheestämme vain 5 prosenttia on sellaisia, joissa on näin monta lasta. Olen huolestunut tästä tilanteesta sen takia, että turvattu talous on kaikille kuitenkin se kaikkein tärkein kysymys siinä, uskaltaako perustaa perheen. [Puhemies koputtaa] Ministeri Lintilä, Ruotsissa 43 000 euroa [Puhemies: Aika täynnä!] vuodessa ansaitseva perhe saa käteen 2 000 euroa enemmän kuin Suomessa. Aiotteko korjata tilanteen suomalaisten osalta?

15.23 **Mari Holopainen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erikoista, että talous on perussuomalaisten puheenvuorojen mukaan alue, jossa mikään ei saa uudistua. Se on kuultu useita kertoja tässä salissa tänään ja aikaisemmin. Tämä esitys tuo pohjaa investoinneille ja työllisyydelle. Kokoomuksen näytöt koulutuksen osalta on valitettavasti nähty edellisessä hallituksessa, tai varhaiskasvatuksen osalta. Nyt satsataan lapsiin ja niihin kurahousuissa hiekkalaatikolla leikkiviin ihmisiin, joihin edustaja Mykkänen viittasi aiemmin. [Ben Zyskowicz: Nyt leikataan lapsilta!]

Kumpikaan puolue ei ole valmis panostamaan siihen, että suomalaisten osaaminen nousee ja tuottavuus paranee, mikä on aivan välttämätöntä talouden uudistumiselle. Tarvitaan myös uudistuksia suomalaiseen elinkeinopolitiikkaan, jonka pitää näkyä selkeämmin myös siinä osaamisessa, jota meillä on esimerkiksi TEMissä. Voi olla helppoa seurustella

muutaman toimialan kanssa, ja tämä näkyi esimerkiksi viime hallituksen ohjelmassa, mutta se ei ole kestävää. Liiallinen viennin keskittyminen ei ole kestävää. Me tarvitsemme rakenteellisia uudistuksia myös elinkeinopolitiikassa [Puhemies koputtaa] ja me tarvitsemme ymmärrystä siitä, että toimialat ovat uusia ja erilaisia kymmenen vuoden kuluttua. Alhaisen jalostusarvon tai vähäisten työpaikkojen...

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Täällä on minuutti nyt täynnä, arvoisa edustaja. Annetaan puheenvuoro seuraavalle.

...luonnonvaratalouden perässä juokseminen ei ole kestävää, ainakaan jos ne eivät toteuta hiilineutraalisuustavoitetta ja luonnon monimuotoisuuden edistämistä. [Ben Zyskowicz: Ettekö te vihreät ymmärrä, että te leikkaatte lapsilta? — Välihuutoja]

15.24 **Sari Multala kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ajattelin puhua koulutuksesta, ja on harmillista, että täältä molemmat koulutuksesta vastaavat ministerit poistuivat, koska olisin toivonut vastausta siihen kysymykseen, joka täällä jo kerran aikaisemmin esitettiin. Olin kuvitellut, että tämän koko salin yhteinen tavoite on nostaa Suomen tki-panostukset neljään prosenttiin bkt:stä. Paitsi että siihen tarvitaan julkisia panostuksia tki-toimintaan, myös totta kai yritysten osuuden tulee kasvaa. Viime hallituskauden lopulla tehtiin tämän vuoden budjettiin muun muassa 112 miljoonan euron pysyvät panostukset, joilla oltaisiin edetty määrätietoisesti kohti tätä neljän prosentin tavoitetta. Nyt kuitenkin näyttää siltä, että nämä korkeakoulutukseen tulevat rahat ollaan siirtämässä Suomen Akatemialta. Olisin halunnut tähän vastauksen: minkä vuoksi Suomen Akatemian myöntövaltuuksia ollaan leikkaamassa 31 miljoonalla? [Puhemies koputtaa] Se nimenomaan on sitä huippututkimusta, johon me tarvitsemme lisärahaa. [Eduskunnasta: Hallitus leikkaa tutkimuksesta!]

15.25 **Jussi Saramo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihmettelen, että kokoomus ja perussuomalaiset haluavat paluuta myötäsykliseen talouspolitiikkaan. Se on tullut todella kalliiksi. Huonona aikana olette syventäneet lamaa, ottaneet velkaa työttömyyteen ja myyneet tuottavaa valtionomaisuutta, ja sitten hyvänä aikana antaneet pelivaran kaikkein suurituloisimmille veronalennuksilla.

Kun kuuntelin ryhmäpuheita, ihmettelin kyllä valtiovarainministeriötä, joka on mennyt jakamaan perussuomalaisille täysin eri budjettikirjat kuin kaikille muille puolueille. Ehkä ne budjettikirjat perussuomalaisilla ovat heidän omalta hallitusajaltaan, ja netissä ja teltoilla voi varmaan väittää mitä sattuu, mutta ihmettelen, että täällä salissa teidän ryhmäpuheenvuorossanne tuli pitkä lista asioita, jotka eivät ole totta. [Perussuomalaisten ryhmästä: Esimerkiksi?] — Esimerkiksi sanoitte, että ei ole mitään ammatilliseen koulutukseen. Meidän mielestämme 80 miljoonaa on jotain. Se oli vain yksi esimerkki. Teillä tuli pitkä lista asioita, jotka eivät ole totta. Olisi reilua puhua kansalle asioista, jotka ovat todellisia. [Jukka Gustafsson: Miten te kehtaatte? Missä moraali? — Paavo Arhinmäki: Missä on perussuomalainen rehellisyys? — Ben Zyskowicz: Iivisniemessä!]

15.26 **Toimi Kankaanniemi ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin pyydän ministeri Lintilää kertomaan pääministerille, mikä on kuntatalouden tilanne ja mistä koostuu se ensi vuoden miljardi, mitä mainostetaan.

Arvoisa puhemies! Täällä on nostettu EU-rahoitus esille. Nyt täytyy muistaa, että Suomi on aina yhtä kahta vuotta lukuun ottamatta ollut nettomaksaja EU:lle. Nyt käydään rahoitusneuvotteluja seuraavalle kaudelle ja maataloudelta ollaan leikkaamassa rajusti jälleen, jälleen maataloudelta. On tulossa ekojärjestelmä, joka sitoo viljelijöitä entistä enemmän. Tämä on keskustan politiikkaa, joka ei ole suomalaisen maaseudun ja maatalouden etu. Perussuomalaiset pitkällä tähtäyksellä haluavat, että maatalousrahat otetaan kansalliseen päätösvaltaan ja turvataan suomalainen maaseutu, elintarviketalous ja omavaraisuus, jotka nyt ovat suuresti uhattuna. Suomi on siis nettomaksaja.

Turkki on pitänyt rajat kiinni niin, ettei ole tullut Suomeen turvapaikanhakijoita. Miljardeilla meidän rahojamme EU on pitänyt rajaa kiinni.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt annetaan vuoro pääministeri Rinteelle, ministeri Kulmunille ja ministeri Lintilälle.

15.28 **Pääministeri Antti Rinne:** Arvoisa puhemies! Valtiovarainministerin ei tarvitse kertoa minulle sitä, koska tiedän, mistä tämä muodostuu. [Toimi Kankaanniemi: Ei näköjään!] Kuntien valtionosuuksia ja verokompensaatiota maksetaan kunnille 2020 yhteensä 1,1 miljardia euroa enemmän kuin tämän vuoden taso on. Valtionosuuksista irrotetaan verokompensaatio-osuus, 2,5 miljardia euroa, omalle momentilleen. Verokompensaatiot kasvavat 285 miljoonaa euroa vuodelle 2020. Valtionosuutta maksetaan kunnille peruspalvelujen järjestämiseen vuonna 2020 yhteensä 7,3 miljardia euroa. Kuntien peruspalvelujen valtionosuus on 25,46 prosenttia. Varsinaiset peruspalvelujen valtionosuudet kasvavat vuoden 2019 tasosta yhteensä 787 miljoonaa euroa sisältäen kiky-sopimukseen liittyvän leikkausten lopettamisen, 264 miljoonaa euroa vuodessa, valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon tarkistuksen, 102 miljoonaa, ja kiky-leikkausten kertakompensaation, joka tulee tänä vuonna lisäbudjetissa, 237 miljoonaa, ja niin edelleen. Elikkä 1,1 miljardia euroa tulee lisää kunnille verrattuna tähän vuoteen. [Toimi Kankaanniemi: Ne on syötyjä jo kaikki!]

15.29 **Elinkeinoministeri Katri Kulmuni:** Arvoisa puhemies! Kuten aina, politiikkahan on paitsi kunnanvaltuustoissa myös eduskunnassa ja europarlamentissa yhteistyötä, ja keskusta on tottunut tekemään yhteistyötä niin oikeiston kuin vasemmistonkin kanssa. Monet niistä asioista, joita edellinen hallitus teki, ovat tuoneet meille mahdollisuuksia laittaa asioita liikkeelle tässä tilanteessa, missä ollaan, ja tämä hallitus tekee asioita sen puolesta, että myös seuraava hallitus ja seuraava eduskunta pärjäävät, joten kyllähän tämä on aina yhteistyötä yli puoluerajojen, ja pitkäaikainen parlamentaarikko edustaja Zyskowicz varmasti sen tietääkin. [Jukka Gustafsson: Hyvä vastaus heikkoon kysymykseen! — Naurua]

Arvoisa puhemies! Haluaisin kommentoida vielä myös näitä tutkimukseen, kehitykseen ja innovaatioihin keskittyviä kysymyksiä. Merkittävästi laitetaan panostuksia, vaikkapa 55 miljoonaa euroa vuodessa, sille, että pystyttäisiin Business Finlandin kautta kasvattamaan uusia ekosysteemejä tähän maahan. Tietenkin näiden kaikkien tutkimus-, kehitys- ja innovaatiopanostusten pohjalla on se, että talouden vireen täytyy olla hyvä. Muistisääntönä on se, että valtio laittaa noin yhden euron ja sitten firmat laittavat kaksi kolmasosaa, joten se, että meillä on vireä elinkeinoelämä, yrittäjyyttä ja vientiä ja kansainvälistä kauppaa, on tietenkin aivan keskeistä sille, että siihen 4 prosenttiin bkt:stä päästään tutkimus-, kehitys- ja

innovaatiopanostusten osalta vuoteen 2030 mennessä. Tämä hallitus rakentaa nyt sitä pohjaa ja tietä sille.

Lopuksi haluan vielä huomioida elinkeinoelämän rakenteen monipuolisuuden, mikä on tietenkin aivan keskeistä myös Suomen osalta, ja siksi luoviin aloihin tulee panostuksia, mutta iso osa myös uusista keksinnöistä tapahtuu olemassa olevassa yrityskentässä, joten ei sitäkään kannata vähätellä, miten sitä muutosta tapahtuu kohti hiilineutraalisuutta vaikkapa meidän teollisuudessamme tällä hetkellä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Vielä ministeri Lintilä.

15.31 **Valtiovarainministeri Mika Lintilä:** Arvoisa puhemies! Hyvin lyhyesti. — Ensinnäkin edustaja Kauma kysyi, aionko esittää oliko se 2 000 euron lisäystä lapsiperheille. En aio. Ei ole tässä kirjassa, mutta ihan mielelläni katson sitä teidän vaihtoehtobudjettianne, paljonko sen hinta on. Itselläni ei ole käsitystä, paljonko sen hinta on, mutta todennäköisesti melkoinen.

Sitten edustaja Multalalle, joka ehti jo poistua täältä: Itse asiassa ministeri Kulmuni jo osittain vastasikin tähän tki:n nostamiseen 4 prosenttiin. Tässä tuntuu nyt olevan Suomen Akatemian osalta jonkinnäköinen erilainen näkemys tilanteesta, nimittäin Suomen Akatemian rahoitus nousee noin 13,9 miljoonaa. Niiltä osilta, mitä siellä tapahtuu muutoksia, on se, että siellä on määräaikainen 25 miljoonan raha, joka laukeaa. Se on itse asiassa edellisen hallituksen ajalta, ja sitä ei ole uusittu. Ei se ole leikkaus, vaan se on määräaikaisena kirjattu sinne. Sitten siellä tapahtuu budjetin sisäinen siirto, eli tälle EuroHPC-koneelle. Siinä ovat ne ainoat, mitkä sieltä lähtevät.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Jatketaan sitten vielä debattia.

15.32 **Kristiina Salonen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viisas ihminen ei vaadi toiselta sellaista, jota ei itse pysty myöskään toiselle antamaan. Ajattelen, että samoin toimii viisas puolue. Minusta koko eduskunnalle on vähän noloa, että huudetaan täällä, että missä hoitajat, kun oma puolue on ollut valmis jopa alentamaan nykyistä laatusuositusta ja hoitajamitoitusta 0,4:ään ja nyt olemme tekemässä korotuksen. Aivan samoin noin kolme tuntia sitten edustaja Heinonen huusi täällä, että keskusta pakotti kokoomuksen koulutusleikkauksiin, siis sen kokoomuksen, jolla itsellään oli opetusministerin salkku. [Paavo Arhinmäki: Ja valtiovarainministerin salkku!] En tiedä, olenko järkyttyneempi tekemistänne koulutusleikkauksista vai siitä, miten kokoomus kertoo olevansa muiden vietävänä.

Edustaja Heinonen, ne leikkaukset eivät olleet vitsi, eivätkä ne ole vitsi tälle hallitukselle, ja siksi tämä hallitus tekee ne panostukset. Ehkä tulette siinäkin vielä hallituksen linjoille, aivan kuten hoitajamitoituksessa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ryhmäpuheenvuoron pitäneen edustaja Heinosen nimi mainittiin moneen kertaan.

15.33 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyse on siitä, mitä ministeri Kiuru kansanedustajana lupasi ja mitä SDP lupasi. He lupasivat, että tämä on muutaman tunnin työ, yksi lause lakiin ja Suomessa on 0,7:n hoitajamitoitus voimassa. Te

lupasitte tämän, te nousitte tällä Suomen suurimmaksi puolueeksi, ja mitä te teette nyt? [Jukka Gustafsson: Ei yksin sillä!] Te petätte tämän täydellisesti.

Kokoomus ei vastusta osana kokonaisuutta 0,7:n hoitajamitoitusta, mutta me olemme olleet alusta asti rehellisiä ja todenneet sen, että se vie oman ajan, [Kristiina Salonen: Ei, te olette vastustaneet nimenomaan! — Hälinää — Puhemies koputtaa] että ne hoitajat löytyvät. Nyt itse asiassa, arvoisa puhemies...

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Hiljaisuutta saliin. Edustaja Heinosella on nyt puheenvuoro.

Arvoisa puhemies! Nyt tässä on käymässä niin, että tämä Rinteen hallitus, ja etunenässä ministeri Kiuru, sumuttaa Suomen kansaa. He antavat koko ajan ymmärtää, että 1.1.2023 Suomessa on sitova hoitajamitoitus 0,7, ja hetki sitten [Puhemies koputtaa] ministeri Lintilä kertoi, että tässä kirjassa on vuodelle 2023 varattu vain 1 300 hoitajalle rahoitus. [Puhemies koputtaa] Missä on se rahoitus, että te täytätte tämän lupauksen? Myöntäkää, että te huijasitte suomalaisia. [Puhemies: Nyt tulee aikarajoitus! — Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Vastauspuheenvuoron tässä käyttää pääministeri Rinne.

15.35 **Pääministeri Antti Rinne** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Heinonen, minun on tosi vaikea pysyä perässä siinä, mikä on kokoomuksen kanta tähän kokonaisuuteen. Tämä mitoituskysymys on ollut todella vaikea kysymys kokoomukselle, ja on ollut vaikea seurata, miten teidän mielipiteenne ovat siinä muuttuneet.

Mutta haluan nyt selkeästi sanoa sen, että hoitajamitoitus tulee voimaan laissa tämän syksyn aikana. Hoitajamitoitus tulee lakiin tämän syksyn aikana [Arja Juvonen: Niin, 0,5! — Paavo Arhinmäen välihuuto] — voitte yrittää kaataa, mutta hoitajamitoitus tulee lakiin tänä vuonna [Välihuutoja oikealta] — ja tämä hallitus huolehtii siitä, niin kuin ministeri Lintilä totesi, että kun tulee mahdollisuus niitä hoitajia saada sieltä koulutuksesta ulos, kouluttaa niitä hoitajia, niin tämä hallitus tulee huolehtimaan siitä, että rahoitus riittää siihen mitoitukseen. Te tulette näkemään sen. [Ben Zyskowicz: Mutta hoitajat eivät riitä! — Välihuutoja] — No, tämä on vuoden 2020 budjettikirja. Ei tule ensi vuonna tämä. [Ben Zyskowicz: Onhan siellä JTS, joka ulottuu sinne! — Sari Sarkomaa: Uskomatonta!]

Arvoisa puhemies! Vastaus kysymykseen on selkeä: hoitajamitoitus tulee lakiin voimaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt otetaan muitakin keskustelijoita mukaan.

15.36 **Esko Kiviranta kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen toiminnassa on korostunut erityisen myönteisellä tavalla työllisyysasteen parantamiseen tähtäävien keinojen poikkeuksellisen systemaattinen hakeminen. Toiseksi hallitus on suhtautunut erittäin myönteisesti yrittäjyyteen, ei vähiten silloin, kun laadittiin hallitusohjelmaa tuolla Säätytalolla. [Toimi Kankaanniemi: Missä se näkyy?] Kolmanneksi hallituksen politiikassa on erittäin myönteistä merkittävien lisäresurssien ohjaaminen koulutukseen.

Hallitus tulee kannustamaan osaajia verolainsäädännön kautta. Yrittäjät tarvitsevat vakaan ja ennustettavan toimintaympäristön, jossa uskalletaan investoida. Kannustava toimintaympäristö on edellytys työpaikkojen säilymiselle ja pitkän tähtäyksen hyvinvoinnillemme. Yrittäjävähennyksestä on tullut pysyvä osa [Puhemies koputtaa] veronlainsäädäntöämme. Tällä vähennyksellä on paitsi taloudellinen merkityksensä myös suuri symbolinen merkitys yrittäjyyteen rohkaisemisessa.

15.37 **Satu Hassi vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu paljon kestävyysvajeesta. Huomauttaisin nyt kuitenkin, että se kaikkein suurin ja vaikein kestävyysvaje on ilmastokestävyysvaje. Viime perjantaina ilmastopaneeli piti tiedotustilaisuuden, jossa esitti oman arvionsa siitä, mikä on kaula tähän mennessä päätettyjen — käytännössä viime hallituksen toiminnan loppuun mennessä päätettyjen — ilmastotoimien ja yhtä lukuun ottamatta kaikkien puolueiden hyväksymien ilmastoneutraalisuustavoitteiden välillä. Se kuilu on aika suuri, ja aivan kuten esimerkiksi Sitran ilmastoneutraalin kiertotalouden johtaja Mari Pantsar huomautti, kaikki ne toimet, joilla valmistellaan ne ilmastotoimet, joilla oikeasti toteutetaan hiilineutraalisuus 2035, vaativat aikaa. [Puhemies koputtaa] Tässä budjettikirjassa ei ole läheskään kaikki tarvittava, mutta on kuitenkin alku.

15.38 **Veijo Niemi ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysymys liittyen ulkoiseen turvallisuuteen: Arvoisa puolustusministeri, olen ymmärtänyt, että olemme saaneet Rauman telakalle Laivue-hankkeen, mutta sieltä salin vasemmalta laidalta tuli jo joitakin aikoja sitten arvioita siitä, onko tarpeellista HX-hanke toteuttaa. Mielestäni itsenäinen valtio on sellainen valtio, jolla on uskottava puolustus myöskin muiden maiden suhteen. Onko, arvoisa puolustusministeri, toteutumassa täysimääräisenä tämä HX-hanke, kuten olen ymmärtänyt?

15.39 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Pääministeri Rinne, teidän vastauksenne kysymykseeni syntyvyyden romahduksesta osoittaa, että te ette ihan tunnista ongelman syvyyttä. [Jukka Gustafsson: Asiantuntija!] Te viittasitte budjettikirjan esityksiin, joissa todellakin on myönteistä se, että neljännen ja viidennen lapsen lapsilisiä 10 eurolla korotetaan, mutta näitä neljänsiä ja viidensiä lapsia koko lapsimäärästä on valitettavasti niin vähän, että se tarkoittaa käytännössä puolta prosenttia meidän lapsilisäsummasta, siis koko siitä budjetista. 99,5 prosenttia jää näiden korotusten ulkopuolelle. Joten kyllä nyt tarvittaisiin tuntuvia panostuksia, niin että lapsiperheet... Ensimmäisen lapsen kohdallahan on se suurin pullonkaula, että meillä tällä hetkellä ei synny niitä ensimmäisiä lapsia, jolloin siihen tarvittaisiin ehdottomasti myös korotus.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt on kysymykset sekä pääministerille että puolustusministerille. Minuutti riittää. Jos vaikka puolustusministeri tällä kertaa aloittaa.

15.40 **Puolustusministeri Antti Kaikkonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toden totta tuo Merivoimien hanke etenee aika pitkällisen neuvottelun jälkeen, ja se on tärkeä asia meidän meripuolustuksen kannalta. Seitsemän vanhaa alusta korvataan neljällä, ja todella päästiin ratkaisuun, missä ne rakennetaan Suomessa, Raumalla. Tämä on huoltovarmuuden kannalta hyvä ratkaisu, mutta totta kai myös suomalaisia työpaikkoja ja osaamista siinä niin ikään syntyy. Suunnittelu etenee, ja rakentaminen alkaa vuonna 2022.

Tässä toisessa hankkeessa, HX-hankkeessa elikkä Hornetien korvaushankkeessa, mennään hallitusohjelman mukaan, ja se hanke etenee myöskin suunnitelman mukaisesti, elikkä viisi vaihtoehtoa, joita ensi vuonna voi sanoa testataan ja vertaillaankin Suomessa, ja lopulliset tarjouspyynnöt lähetetään noin vuoden päästä syksyllä, ja vuonna 2021 tapahtuu valinnan tekeminen sitten.

On totta, että molemmat hankkeet ovat arvokkaita, mutta sen voin lohdutukseksi sanoa, että näin isoja investointeja ei tarvitse onneksi joka vuosikymmen tehdä, eikä edes joka toinen vuosikymmen, vaan näillä pärjätään pitkälle tuonne 2050—2060-luvulle saakka. Molemmat ovat välttämättömiä kansallisen puolustuksemme uskottavuuden kannalta.

15.42 **Pääministeri Antti Rinne** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jatkoksi tuohon puolustusministerin puheeseen, että hallitus on yksimielinen hallitusohjelman kirjausten takana tämän asian eteenpäinviemisessä.

Sitten, edustaja Räsänen, tuohon syntyvyyteen: Taisin olla ensimmäinen, joka 2010-luvulla puhui tästä asiasta, tunnetuin seurauksin. [Naurua] Lähtökohta on se, että meillä on ollut jo pitkään ongelmia syntyvyyden kehityksessä, ja siellä on monta erilaista taustaasiaa, jotka vaikuttavat tähän. Kun juttelen omien tyttärieni kanssa — kaikki ovat jo aikuisia tyttäriä, nuoria ihmisiä, ja kahdella on lapsia, kahdella ei — kyllä sieltä nousee esille pelko siitä, millainen maailma meillä on, nousee esille se, miten ilmastonmuutos tulee vaikuttamaan tulevaisuudessa lasten elämään ja millä tavalla oma työura tulee kehittymään, jos lapsia hankkii perheeseen. Mutta kyllä tässä keskeistä on se, että me tunnistamme yhteiskunnassa kokonaisuutena lapsiperheisiin liittyvät paineet: toimeentulo, palveluitten heikkous. Niihin asioihin puuttumalla — niin valtakunnan tasolla kuin kuntatasolla, jolla palvelut pääsääntöisesti tuotetaan — me löydämme semmoisen strategian, jolla voidaan kannustaa heitä, joilla on mahdollisuus ja halu sitä tehdä, hankkimaan lapsia ja myöskin huolehtia siitä, että yhteiskunta on lapsiystävällinen sillä tavalla, että täällä lapsien hankkimista arvioivat ihmiset kokevat, että tänne niitä kannattaa tuoda sen takia, että yhteiskunta on heitä tukemassa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja debattiin.

15.43 **Maria Guzenina sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä se näin on, että luottamus tulevaisuuteen on se, mikä vahvistaa myöskin perheiden luottamusta siihen, että tähän maailmaan voi niitä lapsia tuoda. Tämä on todella tärkeä asia, ja sen vuoksi tämä hallitus on nimenomaan halunnut kääntää tämän kehityksen ympäri, tehdä kurssimuutoksen politiikkaan, niin että me voimme hyvinvointivaltiona turvata sen, että perheillä asiat ovat hyvin.

Arvoisa puhemies! Lyhyesti haluan siteerata erästä viime hallituskauden vaikuttajaa. Hän totesi näin: ”Huoli vanhuspalveluista on oikea, mutta haluaisin sanoa sen, että kunnissa käydään erityisesti se lähitaistelu, miten vanhusten palveluja hoidetaan.” Paljastan heti, että tämän sanoi valtiovarainministeri Orpo. Nyt vetoaisin täällä salissa oleviin kuntapäättäjiin — täällä esimerkiksi kolme kokoomuslaista on oman kuntani Espoon valtuustossa, ja meillä budjettineuvottelut ovat lähestymässä — että hoidetaan kuntoon vanhuspalvelut omasta kunnasta, aloitetaan omasta tontista. [Puhemies koputtaa] Sen sijaan, että täällä kritisoidaan nyt hallitusta, katsotaan, mitä me voimme tällä hetkellä tehdä kunnissa tämän asian korjaamiseksi.

15.44 **Jani Mäkelä ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä siitä näkee, että tämä ilmastonmuutoskeskustelu on mennyt överiksi, jos ihmiset jo miettivät lastenhankintaa sen pohjalta, mitä ilmastonmuutoksen suhteen tapahtuu. Meidän vastuumme olisi saada ihmisiä järkevämpään suuntaan tässä asiassa ja lopettamaan moinen höpötys.

Mutta välillä voitaisiin puhua myös väylähankkeista. Hallitus kehuu lisäävänsä rahaa väylähankkeisiin ja kunnossapitoon. Sitä rahaa kuitenkaan ei ole juurikaan enempää kuin edellisen hallituksen aikaan. Se riittää pysäyttämään korjausvelan kasvamisen mutta ei sitä lyhentämään. Tiet ovat tämän kauden jälkeen yhtä huonossa kunnossa kuin ennenkin, kuten myös radat, eikä yhtään uutta ratahanketta aloiteta.

Nyt kun tämä osakeomaisuuden myynti on hallituksella niin lähellä sydäntä, voitaisiin miettiä, että jos sitä omaisuutta realisoidaan — ennen talouslamaa sehän voi olla jopa järkevää — niin missä se omaisuus parhaiten säilyisi ja tuottaisi. Entä jos se investoitaisiinkin Suomen väylähankkeisiin, niin saataisiin väyliä rakennettua kuntoon, työssäkäyntialueita laajennettua ja EU:n vastinrahaa niihin väyliin sillä rahalla, mitä me saisimme osakkeiden myynnistä? Olisiko tässä ajatusta hallitukselle?

15.46 **Jenni Pitko vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu leikkaamisesta lapsilta. Ihmettelen tätä puhetta, sillä tämä hallitus panostaa juuri lasten ja nuorten tulevaisuuteen. Olen yllättynyt, että se ei ole tässä salissa kaikkien yhteinen tahto. Jos näitä panostuksia ei tehtäisi, miten kävisi lasten? Leikkauspolitiikan ajan jälkeen mielenterveysongelmat ovat kasvussa, köyhyys syvenee, jopa 120 000 lasta elää köyhyydessä ja syrjäytymisuhan alla, koulutuksellinen epätasa-arvo on kasvanut ja oppimistulokset ovat heikentyneet. Tällaista tulevaisuuttako halutaan lapsille?

Nyt tämä hallitus panostaa koulutukseen varhaiskasvatuksesta korkeakouluihin, köyhyyden torjumiseen ja peruspalveluihin. Tämä luo aitoja mahdollisuuksia lapsille ja nuorille käyttää täysin oma potentiaali ja kurotella unelmia kohti. Tämä luo toivoa kaikille suomalaisille.

15.47 **Anne-Mari Virolainen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kun on kysymys toisten rahoista, niin niistä on pidettävä paljon parempaa huolta kuin omista rahoistaan, ja siitähän tässä valtion budjetissa on kysymys. Se myös edellyttää sitä, että meillä on realistinen tilannekuva ja me myös pystymme elämään ajassa ottaen huomioon nämä valtavat epävarmuustekijät, mitä ympäröivässä maailmassa tällä hetkellä on, kun puhutaan Kiinan ja Yhdysvaltojen kauppasodasta, brexitistä, Saksan talouden yskimisestä.

Tämä hallituksen työllisyystavoite, 75 prosenttia, on varsin kannatettava, mutta kysymys tulee siinä, millä keinoin se saavutetaan. Ministeri Kulmuni eilen A-studiossa puhui useaan otteeseen 60 000 uudesta työpaikasta. Tänään aamulla EK oli laskenut, että tarvittaisiin oikeammin 73 000 uutta työpaikkaa. Uskon ihan vilpittömästi siihen, että ministeri Harakka tekee hartiavoimin töitä eri keinojen löytämiseksi, jotta mahdollisimman paljon ihmisiä saadaan työllistettyä, [Puhemies koputtaa] mutta en millään jaksaisi odottaa ensi syksyyn. Arvoisa pääministeri, avatkaa nyt, mitkä ovat ensisijaisesti niitä vaikuttavimpia työllistämistoimia. [Ben Zyskowicz: Rinne on lähinnä sanonut, mitä ei tehdä!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kohta annetaan ministereille mahdollisuus vastata.

15.48 **Juho Kautto vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mukava saada puheenvuoro ja päästä tähän debattiin mukaan. Tuntuu näin ensimmäisen kauden kansanedustajana, että saattaa olla sisälukutaito jopa vähän parempikin kuin pitkään täällä istuneilla, tai ainakin pystyy sisäistämään tämän ohjelman vähän paremmin.

Mitä tulee vielä tämän ohjelman sisäistämiseen, [Sari Sarkomaa: Mikä ohjelma? — Ben Zyskowicz: Mistä ohjelmasta te puhutte?] niin edustaja Mäkelälle pieni muistutus siitä, kun en millään ymmärtänyt, että infra on jätetty jotenkin heitteille, kuten ryhmäpuheenvuorossanne asia esitettiin: 300 miljoonaa euroa pysyviä lisäyksiä sinne perusväylänkunnossapitoon ja ensi vuonna 362 miljoonaa.

Mitä tässä vielä haluan mainita, on se, että täällä ovat liikuttavasti kokoomus ja ehkä osittain jopa perussuomalaisetkin olleet huolissaan talouden kehityksestä ja työttömistä, mutta tämä ei ole kovin valtavan uskottavaa siinä mielessä, että kun mietitään edellistä kautta, niin ette ainakaan työttömistä olleet kovin valtavasti huolissanne, kun te leikkasitte nimenomaan heiltä. [Eduskunnasta: 140 000 työpaikkaa! — Puhemies koputtaa] Sanon tässä, että työntekijöillä ja työttömillä ei tule valtavasti ikävä kokoomusta eikä perussuomalaisia hallituksessa.

15.49 **Pauli Kiuru kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä työllisyystavoite on todellakin tärkeä. Minä olen sitä mieltä, että se yhdistää meitä. Mitä täältä talousarviokirjasta löytyy, löytyykö sieltä toivoa? Otan sieltä muutaman suoran sitaatin tai lähes suoran sitaatin: ”Uhkana on velan määrän kasvu hallitsemattomaksi... Puskuri seuraavan taantuman varalle on ohut... Talouden kasvu hidastuu 1 prosenttiin... Vientinäkymät ovat heikentyneet... Julkisessa taloudessa on kestävyysvaje.” No, tätä taustaa vasten tämä työllistämistavoite on todellakin oikea. Mutta kun siellä valtiovarainministeriön katsauksessa sanotaan, että 2022 työllisyysaste on 73,4 ja 2023 se on 73,1, eli se lähtee kääntymään huonompaan suuntaan, niin nyt rehelliseltä porvarilta, ministeri Lintilältä, kysyn: mitä ne keinot ovat? Ministerikollega Harakka sanoi, että työperäinen maahanmuutto ja sitten tämä kuntakokeilu työllistämisessä. Ovatko nämä niitä keinoja? Löytyykö teiltä lisää? [Puhemies koputtaa] Uskon, että teiltä rehellisenä porvarina tulee rehellisiä vastauksia. [Jukka Gustafsson: Merkittävä osa keskustalaisista ei tunnusta olevansa porvari! — Välihuutoja kokoomuksen ryhmästä]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt kysytään ministeri Lintilältä, mutta pääministeri Rinne nostaa käden. — Olkaa hyvä. [Hälinää] — Nyt on puheenvuoro pääministerillä.

15.51 **Pääministeri Antti Rinne** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kiuru, minä olen useampaan otteeseen tässä todennut, että tämä hallitus valmistelee nämä toimenpiteet, jotka liittyvät työllisyysasteen nostamiseen, huolella ja sillä tavalla, että niitten vaikutusarviot ovat tehtyinä siinä tilanteessa, kun niitä tullaan sitten esittelemään tänne eduskuntaan. Tämän hallituksen tavoitteena on, niin kuin todettua, 60 000 lisätyöpaikkaa, lisätyöllistä, vuoden 2023 tasossa, mistä välivaiheena ensi elokuussa 30 000 lisätyöpaikkaa. Sen lisäksi tuo perussuhdannekehitys, jonka tuossa äsken kuvasitte talouskatsauksesta, tarkoittaa noin 30 000:ta lisätyöpaikkaa nykytilanteeseen verrattuna. Olen todennut useampaan otteeseen, että tähän 30 000 työpaikan tavoitteeseen vastataan suhdanneluontoisin toimenpitein, kuten esimerkiksi kesäkuussa lisäbudjetissa tehtiin, kun kakkoslisäbudjetissa laitettiin 600 miljoonaa euroa infrarakentamiseen. Tämä 60 000 tulee edellyttä-

mään päätöksiä, joilla synnytetään niitä lisätyöpaikkoja, ja ne tullaan tekemään. [Kokoomuksen ryhmästä: Niitä odotellessa!]

15.52 **Riitta Mäkinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Etenkin kokoomuksen suunnalta nyt viimeiset kolme tuntia kestänyt mantra tästä budjetin vastuuttomuudesta on ollut kyllä hämmentävää kuunneltavaa. Me tuemme lapsiperheitä ja nuoria, vahvistamme suomalaista osaamista panostamalla vahvasti koulutukseen kaikilla sen eri asteilla, turvaamme viennin edellytyksiä ja tuemme yrittäjyyttä. Investoimme myös liikenneinfraan. Kaiken tämän lisäksi, toisin kuin kokoomus, me panostamme aktiiviseen ja vaikuttavaan työllisyyspolitiikkaan. [Sari Sarkomaa: Toisin kuin kokoomus!] Hallituksella on 25 kohdan toimenpideohjelma työllisyyden parantamiseksi jo nyt. Kokoomuksellakin on lista, mutta tavallisen suomalaisen työttömän näkökulmasta se on aivan kammottava. [Timo Heinonen: Nii-in!] Nyt vaikuttaa siltä, että kokoomusta harmittaa ennen kaikkea se, että aktiivimalli puretaan, että irtisanomissuojaa ei heikennetä [Sari Sarkomaa: Ei ihme, että työllisyyskehitys on pysähtynyt!] ja että veronkevennykset eivät kohdennu varakkaille ihmisille. En usko, että juuri nyt on oikea aika kokoomuksen asettautua vastustamaan kaikkea. [Puhemies koputtaa] En usko, että Suomella on siihen varaa.

15.53 **Sinuhe Wallinheimo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Emme me vastusta mitään niistä työllisyystoimista, mitä tällä hetkellä hallitus kaavailee — päinvastoin minä olisin kiittänyt työministeri Harakkaa tästäkin listasta. Mutta me tiedämme, että tämä lista ei ole tarpeeksi, ja nyt pitää keksiä niitä keinoja, jotka ovat paljon vakuuttavampia ja sitä kautta vaikuttavampia. Kysyisinkin nyt oikeastaan pääministeri Rinteeltä ja valtiovarainministeri Lintilältä: oletteko te tutustuneet siihen kokoomuksen 16 toimen listaan? Me tiedämme, että ne eivät ole mitään helppoja. Yhteiskunnassa varmasti tulee niistä montakin erilaista porua, jos niitä lähdetään tekemään, mutta tämänkaltaisia toimia me tarvitsemme. Ja kysyisinkin teiltä mielipidettä: mitä te olette näistä mieltä?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Otetaan vielä muutama debattipuheenvuoro, ja sen jälkeen annetaan ministereille mahdollisuus vastata, ja mennään puhujalistaan sen jälkeen.

15.54 **Lulu Ranne ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus jakaa siis olematonta hyvää. Se ei tule parantamaan taloudellista huoltosuhdetta, tuottavuutta tai korjaamaan kestävyysvajetta. Se ei tule synnyttämään uusia yksityisiä työpaikkoja. Sen sijaan hallitus tulee kasvattamaan julkisen sektorin menoja, verokiilaa ja velkaa. Tämä ei todellakaan kasvata luottamusta eikä rakenna tulevaa lapsille.

Toimenpiteet työllisyysasteen nostamiseksi koostuvat lähinnä palkkatuesta sekä nykyisten kaltaisten henkilöstöresurssien kasvattamisesta ja näistä kokeiluista. Konkretiaa tarvitaan lisää. Lisäksi paisutetaan julkista sektoria. Se ei paranna tilannetta. Näillä ei synnytetä yksityiselle puolelle laisinkaan uusia pysyviä työpaikkoja eikä rakenneta siis tulevaisuutta. Miten te aiotte saada aikaiseksi nämä välttämättömät yksityisen sektorin uudet pysyvät työpaikat ja pienentää verokiilaa?

15.55 **Ari Torniainen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olemme liki neljä tuntia käyneet tätä debattia, ja opposition puolelta ollaan kuultu huolia ja arvostelua koko ajan hallituksen toimenpiteitä kohtaan. Onneksi edustaja Satonen, joka on jo poistu-

nut täältä salista, kannatti näitä hallituksen toimenpiteitä. Se oli hyvä asia. Samoin myöskin kuultiin kokoomukselta ainakin väliaikaisesti selkeä linja hoitajamitoitukseen, tosin se edustaja Heinosen seuraavissa puheenvuoroissa hieman hämmentyi.

Kaiken kaikkiaan työllisyys ja työllisyysasteen nosto on tärkein asiamme, ja sen eteen tulee tehdä kaikkemme kaikkien meidän tässä salissa yhteisesti. Siihen tarvitaan kaikkien yhteistyötä. Keskusta on esittänyt seitsemän toimenpidettä, jotka tulee ottaa myöskin tulevaisuudessa huomioon. Itse toivon, että näin myöskin tehdään. [Timo Heinonen: Nimi mainittu väärin!]

Sitten edustaja Mäkelä kritisoi myöskin hallituksen infrahankkeita, satsausta perusväylänpitoon. En ymmärrä sitä. [Puhemies koputtaa] Sillä saadaan hankkeita, toimenpiteitä koko Suomeen.

15.56 **Veronica Rehn-Kivi r** (vastauspuheenvuoro): Värderade talman, arvoisa puhemies! Kestävä ja vastuullinen talouspolitiikka ja työllisyyden pysyttäminen korkealla tasolla ovat tietenkin hyvinvointivaltion ylläpitämisen edellytyksiä. Se on ihan selvää.

Kokoomus puhuu tässä lastemme ja lastenlastemme tulevaisuudesta, että he joutuvat maksamaan hallituksen talouspolitiikasta. [Timo Heinonen: Kyllä!] Minäkin kannan huolta meidän lapsista ja toivon, että niitä on tulevaisuudessa vieläkin enemmän, mutta näen asian hieman toisin. Hallitus haluaa katkaista oravanpyörän, jossa joudutaan korjaamaan kalliilla rahalla sellaisia ongelmia, joita ei olisi syntynyt, jos niihin olisi puututtu ennalta ehkäisevästi. Eli ei ole oikea-aikaisesti hoidettu esimerkiksi lapsia, joilla on oppimisongelmia, nuoria, joilla on mielenterveysongelmia, jotka johtavat taas vaikeuksiin opiskella ja työllistyä, työikäisiä, jotka ovat palamassa ihan loppuun, ja ikäihmisiä, jotka eivät ole saaneet riittävästi tukea hoitamaan itseänsä. [Puhemies koputtaa] Nyt esitetään tähän muutoksia ja samalla säästetään tulevaisuuden menoja.

15.57 **Pirkka-Pekka Petelius vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minua vähän ihmetyttävät nämä puheet lapsilta leikkaamisesta. Jos tämän hallituksen ohjelmaan kirjatut toimenpiteet — esimerkiksi varhaiskasvatuksen tasa-arvoisen saavutettavuuden vahvistaminen, pienituloisimpien perusturvan korotukset, 100 miljoonan panostukset luonnonsuojeluun ja satojen miljoonien eurojen panostukset ilmastonmuutoksen eli ilmastokriisin torjuntaan — eivät ole investointeja lapsiin ja tulevaisuuteen, niin sitten en ymmärrä mistään mitään. [Timo Heinonen: Totta kai ne ovat, mutta ne tehdään velalla!] Että nämä toimenpiteet eivät ole lapsilta leikkaamista. [Jukka Gustafsson: Te olette tehneet 120 miljardia velkaa!]

15.58 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on ollut aika kiivasta keskustelua, [Hälinää — Puhemies koputtaa] mutta haluaisin todeta yli hallitus—oppositio-rajan, että edustaja Vähämäki totesi jokin aika sitten, että valtiontalous on tässä talousarvioehdotuksessa oikein mitoitettu, ja vähän sen jälkeen edustaja Satonen totesi, että hänellä ei ole mitään huomauttamista niihin kohteisiin, joihin nyt ollaan kohdentamassa menoja.

Tässä 57 miljardin budjetissa on tietysti valtava määrä yksityiskohtia, mutta siellä on neljä isoa asiaa. Tietenkin iso asia on valtionvelka. Kun katsomme talousarviokirjasta sivua Y 13 sieltä yleisperusteluista, jokainen voi nähdä, että jokainen puolue on ollut vuo-

rollaan mukana hallituksissa, joiden aikana velka on kasvanut — ja valitettavasti ei olla vieläkään saatu velan kasvua pysäytettyä, vaikka suunnitelmissa näin on.

Toinen iso kysymys tietenkin on, niin kuin täällä monta kertaa on todettu, työllisyysaste. Elokuussa olimme jo 73,5:ssä, [Puhemies koputtaa] mutta kausitasoitettuhan on tietenkin 72,5. Sitäkin on täällä yhteisesti voimakkaasti tuettu. [Puhemies koputtaa] — Joudun tässä vaiheessa keskeyttämään puheenvuoroni, koska tämä oli lyhyt debattipuheenvuoro.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Me täällä keskeytämme koko debatin tässä vaiheessa. Annetaan ministereille 2 minuutin puheenvuorot, ja sen jälkeen mennään puhujalistaan.

16.00 **Pääministeri Antti Rinne:** Arvoisa puhemies! Tämä on ollut hyvin tärkeä keskustelu, jossa on tullut tärkeitä näkökulmia ja havaintoja siitä, missä meidän talous makaa ja millä tavalla sitä viedään tästä eteenpäin. [Sari Sarkomaa: 57 miljardia, eikä hoitajille riittänyt rahaa! — Välihuutoja — Puhemies: Pääministerillä puheenvuoro!]

Edustaja Wallinheimo, kysyitte äsken, onko teidän työllisyyteen liittyvät esityksenne luettu. Kyllä ne on luettu, ja siellä on itse asiassa semmoisia, joita kannattaa viedä eteenpäin, kehittää ja hakea ratkaisuja. Tässä tilanteessa, missä Suomi on tällä hetkellä työllisyyden näkökulmasta — joka on meidän kestävyysvajeen aivan keskeisiä korjausvälineitä, siis lisääntyvä työllisyys — tarvitaan sen tueksi kaikki mahdollinen ajattelu, jolla voidaan viedä asioita eteenpäin. Sen takia myös ne asiat, joita te olette esittäneet, otetaan vakavasti huomioon ja yritetään viedä yhdessä eteenpäin asioita.

Semmoinen rajaus on minulla henkilökohtaisesti ja edustamallani puolueella tässä, että ihmisten toimeentuloon negatiivisesti vaikuttavia asioita ei tulla käyttämään työllisyystilanteen korjaamiseksi. Tämä on haastavaa sen takia, että ne välineet, joilla valtiovarainministeriössä lasketaan näitä toimenpiteitä, ovat aika usein kiinni siinä, mitä tapahtuu sosiaaliturvalle, ja suuntaan tai toiseen sosiaaliturva vaikuttaa työllisyysasteeseen niitten laskelmien mukaan, joko parantaa tai heikentää. Sen takia meillä on nyt tärkeätä löytää myöskin laskentavälineitä, joilla voidaan tunnistaa muitakin tekijöitä kuin pelkästään sosiaaliturvan taso suuntaan tai toiseen, ja sen takia on äärimmäisen tärkeää, että yhdessä nyt mietitään, mitä toimenpiteitä viedään eteenpäin. Toivotan siihen työhön tästä eteenkinpäin mukaan opposition, jolta myöskin tulee hyviä asioita mukaan keskusteluun.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ministeri Lintilä, vastauspuheenvuoro, 2 minuuttia.

16.02 **Valtiovarainministeri Mika Lintilä:** Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin kiitoksia keskustelusta. Valitettavasti itse en voi huomenna ja ylihuomenna olla paikalla. Olen Luxemburgissa Ecofinin ja euroryhmän kokouksessa, jolloin voitte sitten käydä sektoriministereitten kanssa pääluokittain keskustelua.

Nämä viimeiset:

Itse asiassa pääministeri vastasi tuohon edustaja Wallinheimon kysymykseen. Siellä on paljon hyviä asioita, ja minun mielestäni on hyvä, että tuodaan erilaisia malleja, ja niistä pitäisi niitä parhaita suodattaa sitten jatkoon. On aina totta kai sitten poliittista valintaa, mitä sieltä otetaan, mutta pidän erittäin hyvänä sitä, että tulee esityksiä.

No sitten oli kysymys verokiilasta. Verokiila on tietysti siinä haasteellinen, että siihen kuuluvat kaikki maksutkin, eli sellaiset, jotka eivät ole vain hallituksen tai eduskunnan päätösvallassa vaan muuten, mikä tietysti tuo siihen vaikeusastetta.

Työttömyysturvan uudistamisesta työnhakuun paremmin kannustavaksi odotetaan tietysti esityksiä osapuolilta nyt sitten kevään riiheen, ja paikallisen sopimisen edistämiseen olisi kanssa tarkoitus saada esityksiä sinne kevään riiheen. Mutta edelleen korostan sitä, että vaikka nyt tässä puhutaan paljon kevään riihestä ja seuraavasta, elokuun riihestä, niin kyllä näitä toimia laitetaan nyt koko ajan liikkeelle, ja niitä tulee laittaa. Entistä enemmän meidän pitää panna painetta nyt siihen, että meidän työ- ja elinkeinokeskukset pystyvät palvelemaan työttömiä, ohjaamaan heitä työhön. Tällä hetkellä meillä kohtaanto-ongelma on edelleen se iso ongelma työllisyyden kehittämisen suhteen. [Ben Zyskowicz: Tämä on totta!]

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Nyt tämän pitkähkön debatin jälkeen siirrymme sitten ennalta varattujen puheenvuorojen puhujalistaan.

16.04 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Tässä talousarviossa suunta on muuttunut siinä, että nyt perinteisen talousajattelun rinnalle on tullut myöskin hyvinvointitalous. Oli jo aikakin oivaltaa, että liiallinen säästäminen terveyden- ja hyvinvoinnin edistämisessä, lapsiperheiden palveluissa, varhaiskasvatuksessa ja koulutuksessa tulee pidemmän päälle kalliiksi. Hyvinvointitalous on osa kestävää kehitystä, sillä kestävään kehitykseen kuuluu taloudellinen, ekologinen ja sosiaalinen kestävyys. Hyvinvointitalouteen kuuluvat hyvinvointi-investoinnit ja vaihtoehtoiskustannusten laskeminen eli sen laskeminen, mitä kustannuksia säästäminen väärissä kohdin aiheuttaa. Toisinpäin sanottuna: kun sijoitamme hyvinvointi-investointeihin, säästöt näkyvät tulevaisuudessa. Nyt meidän tuleekin pystyä katsomaan budjettivuotta pidemmälle, jotta voimme kestävästi ja oikeudenmukaisesti vahvistaa taloutta, työllisyyttä ja osaamista sekä ihmisten toimeentuloa.

Hallitus tulee palauttamaan subjektiivisen päivähoito-oikeuden. Kaikkien lasten tulee olla oikeutettuja kokopäiväiseen laadukkaaseen varhaiskasvatukseen vanhempien tilanteesta tai työmarkkina-asemasta riippumatta. Varhaiskasvatus yhdessä kodin kanssa tukee pienten lasten kasvua, sosiaalisten taitojen kehitystä sekä antaa valmiuksia astua kohti koulumaailmaa ja opintietä.

Meidän tulee tehdä koulutuksen, tutkimuksen ja elinikäisen oppimisen kunnianpalautus. Budjetissa hallitus kohdistaa lisärahoitusta yliopistoille 40 miljoonaa ja ammattikorkeakouluille 20 miljoonaa. Myös ammatilliseen koulutukseen, opetukseen ja ohjaukseen lisätään 80 miljoonaa. Tällä määrärahalla voidaan vahvistaa lähiopetusta palkkaamalla lisää opettajia ja tukihenkilöitä sekä kehittää opetusta pitkäjänteisemmin ja laadukkaammin. Viime kaudella tehdyt säästöt ammatilliseen koulutukseen saivat ammatillisen koulutuksen lähes kaaokseen. Suomen vahvuus on koulutettu työvoima ja osaavat työntekijät. Näihin edelleen panostamalla pärjäämme myös koventuvassa kansainvälisessä kilpailussa.

Puhemies! Perusturvan ja eläkkeiden korotus on inhimillistä, mutta se on myöskin järkevää. Ostovoiman kasvu hyödyntää yhteiskuntaa ja pienituloisten tulot menevätkin lähes kokonaan kansantalouden kiertokulkuun. Tuloeroja tasaava politiikka on paitsi oikeudenmukaista myös taloudellisesti ja työllisyyden kannalta järkevää. Valtiovarainministeriön laskelmien mukaan budjetin vaikutusten ansiosta jopa 70 prosentilla suomalaisista ostovoima kohenee.

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistustyö on käynnistynyt, mutta nyt kunnissa ei saa jäädä odottamaan uudistusta, vaan täytyy jatkaa toiminnan kehittämistä. Rakenneuudistus ei auta, jos samalla ei toimintatapoja muuteta. Nyt on haussa sote-sisältöjen kehittämiseen tarkoitetut rahat, jotka on tarkoitettu nimenomaan toiminnan kehittämiseen. Tähän liittyen on tärkeää kehittää näyttöön perustuvaa toimintaa sosiaali- ja terveydenhuollossa. Lääketieteellisen näytön lisäksi on kehitettävä myös näyttöön perustuvaa hoitotyötä ja näyttöön perustuvaa sosiaalityötä. Suurin osa sote-henkilöstöstä on hoitajataustaisia henkilöitä, ja siksi juuri näyttöön perustuvan hoitotyön kehittäminen on niin tärkeää.

Asia, josta olen nyt pahoillani tässä talousarvioesityksessä ja johon vilpittömästi toivon vielä korjausta, on Hoitotyön Tutkimussäätiölle kohdennettu rahoitus. Potilaiden hyvä hoito edellyttää laadukkaita palvelu- ja hoitoketjuja, jotka edellyttävät, että myös hoitotyössä käytäntöjä kehitetään näyttöön perustuen. Meillä ei ole varaa ”meillä on aina tehty näin” -malliin tai ”meistä tuntuu että tämä on oikein” -malliin. Täytyy olla tutkittua tietoa toiminnan taustalle. Väestön vanhentuessa ja hoitotarpeen lisääntyessä on ensisijaisen tärkeää, että varaamme tarvittavat resurssit myös hoitotyön tutkimukselle ja kehittämiselle. Tämä vahvistaisi niin terveydenhuollon vaikuttavuutta kuin potilasturvallisuutta sekä parantaisi myöskin työssä jaksamista. Nyt näyttää siltä, että rahoitus jopa vähenee, vaikka tarpeet ja odotukset toiminnalle kasvavat. Toivottavasti tämä on vain ajatusvirhe, joka saadaan vielä tämän syksyn aikana korjattua. — Kiitos.

16.08 **Ville Tavio ps:** Rouva puhemies! Vihervasemmistolainen taloudenpito on todella tuhlailevaa. Hallitus kasvattaa menoja 2,1 miljardia, ja samalla alijäämä kasvaa 2 miljardia. Luuleeko vasemmistohallitus, että raha tulee seinästä? Menojen kasvattaminen selvästi talouskasvua enemmän ei onnistu kuin velkaantumalla, valtion omaisuutta myymällä tai veronkorotuksilla, ja vihervasemmistohallitushan tekee nämä kaikki — voi hyvänen aika. Uutta velkaa otetaan 2 miljardia jo ensi vuonna. Tämä on Rinteen hallituksen arvovalinta. Arvovalinta on näin ollen elää tulevien sukupolvien piikkiin.

Ihmettelen myös sitä, miten pääministeri Rinne on esittänyt, että nämä menot ovat sidottuja työllisyystavoitteen toteutumiseen, tuon 75 prosentin työllisyystavoitteen toteutumiseen, mutta samalla kuitenkin nämä menot tehdään ennen kuin on tietoakaan työllisyyden paranemisesta. Tämä saa pohtimaan, oliko menojen sitominen työllisyystavoitteeseen pelkkä bluffi. Miten kertaluonteisia menoeriä olisikaan mahdollista leikata sen jälkeen, kun ne on jo käytetty? Tätä menoa Rinteen hallituskauden päätyttyä on valtion omaisuutta myyty, otettu lisää velkaa ja seuraava hallitus joutuu painimaan paisuneiden menojen kanssa entistä velkaisempana.

Perussuomalaiset eivät voi ymmärtää, että kiintiöpakolaisten määrää nostetaan nyt vähintään sadalla vuosittain. Emme ole vielä saaneet vastausta siihen, mistä nämä uudet kiintiöpakolaiset haetaan, mistä maasta meidän virkamiehemme heidät tänne Suomen hyvinvoinnin piiriin lennättävät. Nettokustannukset ovat Suomelle jopa miljoonaluokkaa yhtä tulijaa kohden. Turvapaikanhakijoiden lisäksi hallitus tahtoo siis lennättää tänne sata kiintiöpakolaista lisää joka vuosi. Otamme yhteensä Suomeen siis 850 kiintiöpakolaista, joiden nettokustannus on satoja miljoonia, lähentelee miljardia.

Hallitus heikentää tällä talousarviolla myös kotitalouksien ostovoimaa ja yritysten kilpailukykyä korottamalla polttoaineveroa 250 miljoonalla. Rahat hallitus näyttää käyttävän näihin uusiin pakolaisiin, ja toisen puoliskon se lähettää Afrikkaan.

Tässä talousarviossa on myös hyvää. Me perussuomalaiset kannatamme huolenpitoa työttömistä ja pienituloisista eläkeläisistä — takuueläkkeen ja kansaneläkkeen saajista — ja olemmekin näiden lisäpanostuksien takana.

On valitettavaa, että samalla hallitus on kuitenkin unohtanut työeläkeläiset, sellaiset yli 1 200 euroa tienaavat työeläkeläiset, jotka eivät kuulu näiden korotusten piiriin. Nämä työeläkeläiset ovat kuitenkin omalla työllään eläkkeensä ansainneet.

Hallituksen olisi tullut tehdä arvovalinnat ja tasapainottaa talous heti. Samoin ensimmäiset työllisyystoimet olisi tullut tehdä heti. Miksei hallitus auta suomalaisia pienyrityksiä nousuun? Miksei hallitus auta suomalaista teollisuutta nousuun? Perussuomalaisille suomalainen työ ja yrittäjyys tulee ensin. Perussuomalaiset tulevat esittämään oman vaihtoehtobudjettinsa, joka ottaa rahat maahanmuutosta ja kehitysavusta ja antaa ne suomalaiselle työssä käyvälle keskiluokalle.

16.13 **Heikki Vestman kok:** Arvoisa puhemies! Huoli isänmaan tulevaisuudesta on suuri. Jos pääministeri Rinteen hallitusohjelma on kuin kauniiden tavoitteiden satukirja, ensi vuoden budjettikirja on raju pudotus karuun todellisuuteen. Hallituksen esitys valtion ensi vuoden talousarvioksi on 2 miljardia euroa alijäämäinen — siis 2 000 miljoonaa euroa suoraa velkaa lisää. Viime vaalikaudella velkaantuminen taittui. Nyt hallituksen suunta on toinen. Velka kasvaa.

Hallitus on jäämässä kauas tavoitteestaan julkisen talouden tasapainosta. Valtion ja kuntien alijäämä kasvaa 5,5 miljardiin euroon vuonna 2023. Tämä on vastoin suomalaisten tahtoa. Tuoreen mielipidetutkimuksen mukaan lähes 60 prosenttia suomalaisista on sitä mieltä, että joko velanotto pitää lopettaa kokonaan tai velanottoa pitää vähentää ja kääntää velanotto kokonaan laskuun. Hyvä hallitus, jos te kieltäydytte kuuntelemasta meitä, kuunnelkaa edes vastuullisia suomalaisia. Suomalaiset eivät halua tätä osoittamaanne suuntaa kohti velkakuilua. Teidän omassa budjettikirjassakin todetaan suoraan: ”Talous kasvaa suurin piirtein potentiaalista vauhtiaan ja siitä huolimatta menojen kasvu ylittää tulojen kasvun.” Eivätkö teidän hälytyskellonne soi?

Samalla kun hallitus ottaa lisää velkaa, Suomi ikääntyy, syntyvyys romahtaa ja talouden kasvu hidastuu. Se velka, jonka nyt hallitus ottaa, uhkaa jäädä lastemme kannettavaksi. Hallitus siis leikkaa tulevilta sukupolvilta. Onko tämä teidän käsitys sukupolvien välisestä oikeudenmukaisuudesta?

Me muistamme sen, kun pääministeri Rinne eduskunnan edessä lupasi, että pysyviä menoja ei lisätä ilman, että on tietoa pysyvistä tuloista — niitä tuloja odotellessa, sillä uskottavat toimet hallituksen itselleen asettaman 75 prosentin työllisyysasteen saavuttamiseksi ovat haave vain. Teidän omat virkamiehennekin ovat arvioineet työllisyysasteen olevan kautenne lopussa vain 73 prosenttia. Teidän omat virkamiehennekään eivät usko suunnitelmiinne. Nyt hallitus käyttää siis rahoja, joita ei ole. Niitä ei ole vielä tienattu. Hyvät käyttökohteet eivät pyhitä edesvastuutonta taloudenpitoa. Esimerkiksi koulutukseen on ehdottomasti syytä panostaa, mutta kyse on siitä, miten nämä hyvät asiat, kuten panostukset koulutukseen, rahoitetaan. Velalla vai työllä? Te valitsitte velan, me haluamme valita työn. Hallitus, herätkää. Tuokaa vaikuttavat ja uskottavat toimenpiteet työllisyysasteen kasvattamiseksi, ennen kuin on liian myöhäistä. Niitä odotellessa tuemme teitä tässä työssä.

Arvoisa puhemies! Meidän pitää rakentaa ahkerien Suomea, jossa entistä useampi elättää itsensä ja perheensä omalla työllä ja yrittämisellä. Vain siten palvelut saadaan rahoitettua tulevaisuudessakin kestävästi. Työn tulee olla aina kannattavaa. Ahkeruudesta pitäisi

palkita eikä rangaista. Silti hallitus järjettömällä tavalla heikentää omaa työllisyystavoitettaan veropäätöksillään. Hallitus kehtaa mainostaa, että verotus kevenee, mutta työn verotushan todellisuudessa kiristyy 250 miljoonalla eurolla. Tämän hallituksen valintojen vuoksi ensi vuonna samasta palkasta jää keskituloiselle vähemmän käteen, Veronmaksajien mukaan kahden työssä käyvän perheessä 320 euroa vähemmän. Tämä hallitus asetti kaiken muun työtä tekevien suomalaisten edelle. Edellinen hallitus kompensoi sivukulujen nousun ja kevensi verotusta vielä päälle. Sosiaalidemokraattien johdolla tämä hallitus petti palkansaajat. On järjetöntä, että hallitus pitää kiinni kotitalousvähennyksen leikkaamisesta. Monelle seniorille ja lapsiperheelle kotitalousvähennys on tärkeä keino saada arjen apua. Sen leikkaaminen heikentää työllisyyttä ja kurjistaa pienyrittäjien, erityisesti naisyrittäjien tilannetta. Ainoa asia, jota tällaisella kateuspolitiikalla vahvistetaan, on harmaa talous.

Ja sitten tämä keskustan ja vihreiden pienin yhteinen nimittäjä: historiallinen, kaikkien aikojen suurin kertakorotus polttoaineveroon, lähes 400 miljoonaa euroa kokonaisuudessaan. Tällä kurmootetaan ahkeria autoilijoita, [Toimi Kankaanniemi: Ja maaseutua!] ja tämäkin lasku tulee työnteosta. Pienituloisiin se osuu rankimmin. Hyvä hallitus, teillä olisi ollut aidosti vaikuttaviakin ilmastotoimia käytettävänä, mutta te valitsitte juuri sen, joka iskee rankimmin työtä tekeviin ja yrittäviin suomalaisiin ja joka on ilmaston kannalta yhtä tyhjän kanssa. Asiantuntijatkaan eivät usko [Puhemies koputtaa] teidän ilmastopuheeseen. [Puhemies: Aika!] Päästöt vähenevät vain sen verran kuin työnteko vähenee.

16.18 **Eeva Kalli kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Hyvinvointiyhteiskuntaamme haastavat paitsi maailmantalouden sumuiset näkymät ja entisestään kiristyvän kauppasodan uhka myös kotoperäiset ongelmat, kuten rajusti laskeva syntyvyys ja siitä seuraavat väestökehityksen haasteet. Tuoreet tilastot ja ennusteet osoittavat, että vauvoja syntyy Suomessa nyt ennätyksellisen vähän. Samaten ne kertovat, että joka seitsemäs lapsi elää niukkuudessa. Samaan aikaan yhä useampi yritys eri puolilla maata kärsii osaavan työvoiman puutteesta, vieläpä samalla kun liian moni työtön on edelleen vailla työtä. Työ ja sen tekijät eivät siis kaivatulla tavalla kohtaa. Kasvaneista rekrytointivaikeuksista on tullut merkittävä kasvun pullonkaula esimerkiksi kotiseudullani Satakunnassa. Tekemistä olisi, mutta tekijöitä ei tahdo löytyä. Tämä on asia, joka hallituksen kannattaa ottaa vakavasti.

Kiitänkin hallitusta siitä, että se on tunnistanut nämä ongelmat ja esittää nyt parannuksia niin lapsiperheiden etuuksiin ja palveluihin kuin työllistymisen tukemiseen. Lapsiperheiden etuuskorotukset on nyt kohdistettu sinne, missä tarve on kaikkein huutavin. Tämä on oikea askel suuntaan, jolla on syytä jatkaa heti, kun näkymä sen sallii. Lapsiperheköyhyyden poistaminen yhdessä laadukkaiden lasten ja perheiden palveluiden kanssa luovat perustan yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvoinnille ja siten koko Suomen menestykselle. Tosin äsken käydyn keskustelun perusteella kaikki puolueet eivät ole tästä samaa mieltä. Esimerkiksi perussuomalaisten mielestä tämä on tuhlailua ja turhaa, kuten edustaja Tavion suusta äsken kuultiin. Keskusta on erimieltä. Politiikka on arvovalintoja.

Arvoisa puhemies! Koko Suomen elinvoiman kannalta on tärkeää, että liikenneyhteydet ovat kunnossa ja koulutusmahdollisuuksia löytyy eri puolilta maata. Tuen vahvasti hallituksen esitystä satsata merkittävästi aiempaa enemmän perusväylänpitoon ja turvata myös yksityisteiden kunnossapidon rahoitus. Kotimaakuntani Satakunta on kokoaan huomattavasti suurempi teollisuus- ja vientimaakunta, johon kannattaa satsata. Se kyllä maksaa itsensä takaisin koko Suomelle. Onkin hienoa, että hallitus ymmärtää tämän ja esittää

Pori—Mäntyluoto—Tahkoluoto-rataosuuden perusparannusta sekä tasoristeysten poistoa Pori—Tampere-rataväliltä. Nämä ovat tärkeitä investointeja paitsi elinkeinoelämän kasvun ja kehityksen myös laajemmin liikenteen sujuvuuden ja liikenneturvallisuuden paranemisen kannalta.

Arvoisa puhemies! Vahvan tuen ansaitsevat myös panostukset koulutukseen ja osaamiseen kaikille asteille aina varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen ja tutkimukseen. Laadukas perusopetus ja monipuoliset opiskelumahdollisuudet eri puolilla maata tarjoavat lapsille ja nuorille yhtäläiset mahdollisuudet opiskella ja ponnistaa elämässään eteenpäin haluamallaan polulla. Ammatillisen koulutuksen ja korkeakoulutuksen koulutuspaikkoja kohdennettaessa on jatkossa tärkeää arvioida myös sitä, missä yritykset investoivat ja missä työpaikkoja syntyy. Ei siis pidä tuijottaa pelkkiä väestökehitysennusteita, vaan myös sitä, missä yritykset kipeästi kaipaavat osaavaa työvoimaa ja valmistuville opiskelijoille on hyvät näkymät työllistyä.

Arvoisa puhemies! Hallitus esittää menolisäyksiä siis kohteisiin, joissa tarve on polttava ja lisäsatsaus perusteltu. Haluan kuitenkin alleviivata, miten tärkeää on samalla keskittyä toimiin, jotka rohkaisevat yrityksiä investoimaan, ottamaan riskiä ja rekrytoimaan, se kun on ainut tapa rahoittaa tämä kaikki. Tuplapoistojen määräaikainen mahdollisuus sekä aineettomiin investointeihin kannustava ylimääräinen tutkimus-, kehitys- ja innovaatioverovähennys ovat näistä erinomaisia esimerkkejä. Myös Finnveran takausvaltuuksien korottaminen on tervetullut ehdotus. Verotuksen on oltava ennustettavaa ja sääntelyn johdonmukaista ja pitkäjänteistä hallinnonalasta ja toimialasta riippumatta. Ylimääräistä hallinnollista taakkaa pitää välttää ja byrokratiaa mahdollisuuksien mukana karsia. Yrittäjän ja yritysten pitää voida keskittyä oman liiketoimintansa pyörittämiseen ja kehittämiseen, ei ylimitoitetun byrokratian kanssa painimiseen.

On selvää, että työllisyyden edistäminen edellyttää vielä paljon lisätoimia. On käännettävä kaikki kivet, jotta työ ja sen tekijät saadaan kohtaamaan entistä paremmin. Paikallista sopimista on edistettävä ja työttömyysjaksoja lyhennettävä. Näiden toimien etsiminen on nyt työn alla, ja työryhmien työltä on syytä odottaa paljon. Viimekätisen vastuun on tietysti oltava hallituksella, sillä yhtäkään työtä vailla olevaa ei saa jättää oman onnensa nojaa. Pidetään kaikki mukana.

16.23 **Emma Kari vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Täällä on tänään puhuttu paljon porista ja saksista. Täytyy sanoa, että minä itse muistan aika hyvin, kun nämä porat ja sakset olivat kokoomuslaisen valtiovarainministerin käsissä. Täytyy sanoa, että silloin, jos jolloin, oli kyllä huoli isänmaan puolesta. Silloin porattiin reikiä hyvinvointivaltion ja tasa-arvoisen koulutuksen perustaan, ja silloin kyllä leikattiin kaikesta siitä — kaikesta siitä — mitä tässä maassa pidetään arvokkaana ja tärkeänä. Meillä on meneillään kuudes sukupuuttoaalto, mutta silti suomalaisen luonnon suojeluun tehtiin historialliset ja massiiviset leikkaukset. Oppimistulokset heikkenevät, oppimiserot suomalaisten lasten välillä kasvavat, mutta silti, tässä tilanteessa, lapsilta, työttömien perheitten lapsilta, vietiin yhdenvertainen oikeus varhaiskasvatukseen ja lapsiryhmiä kasvatettiin. Tämän jälkeen jopa 1 600 opettajaa ammatillisista oppilaitoksista irtisanottiin, Helsingin yliopistolta jouduttiin irtisanomaan satoja ihmisiä ja kaikista köyhimmiltä ihmisiltä leikattiin. Tämän keskustelun perusteella ei voi muuta sanoa kuin että hyvä, että nämä porat ja sakset saatiin näistä käsistä pois, koska vaikuttaa siltä, että sama linja olisi jatkunut edelleen.

Arvoisa rouva puhemies! Tämän hallituksen tavoite on rakentaa ensimmäinen hiilineutraali hyvinvointivaltio, semmoinen valtio, joka pysäyttää luonnon monimuotoisuuden hupenemisen kymmenen vuoden sisällä. On ihan selvää, että näin massiivinen tavoite ei toteudu yhdessä budjetissa, mutta se, mitä tämä budjetti tekee, on se, että se ottaa tärkeitä askeleita eteenpäin, koska nyt suojellaan suomalaista luontoa. Ensi vuonna luonnonsuojelun määrärahat kasvavat yli 100 miljoonalla eurolla. Tällaista ei ole tapahtunut koskaan aikaisemmin, ja tämä on historiallinen satsaus luonnonsuojeluun. Näillä rahoilla suojellaan suomalaisille tärkeitä metsiä, soita ja niittyjä sekä elvytetään katoavia vaelluskalakantoja. Ja kun metsiä ja soita suojellaan, vahvistetaan samalla hiilinieluja. Ilmastonmuutoksen torjumiseksi hallitus tukee suomalaisia vähäpäästöisempiä ratkaisuja — ja täytyy kuitenkin sanoa, että tässä budjetissa ei vielä tule ilmastonmuutoksen torjunnasta valmista. Hallitus on kuitenkin sitoutunut siihen, että kaikki ne tarvittavat päätökset tullaan tekemään, joilla me pääsemme päästövähennyspolulle ja teemme, rakennamme sen reitin hiilineutraaliin Suomeen, koska se pitää tehdä.

Arvoisa rouva puhemies! Lapset ja nuoret ovat tärkein syy siihen, minkä takia ilmastotoimia pitää tehdä. Tärkeintä on se, että me voimme sanoa niille tulevaisuutensa puolesta huolissaan oleville nuorille, että kyllä me aikuiset tämän homman hoidamme, me teemme sen, mitä tehtävä on. Tämä talo tulee hoitamaan sen, että päästöt saadaan alas, nielut saadaan ylös ja ilmastonmuutos pysäytetään 1,5 asteeseen. Me hoidamme meidän velvollisuutemme, meidän osuutemme näissä talkoissa, kunnialla ja kunnolla. Samalla on kuitenkin tärkeää, että me pidämme huolta oikeudenmukaisuudesta. Kun polttoaineiden verotusta korotetaan, niin samaan aikaan, vastapainoksi, pieni- ja keskituloisten verotusta kevennetään ja perusturvaa korotetaan, koska ilmastotoimia ei saa maksattaa niillä, joilla on muutenkin vaikeaa.

Arvoisa rouva puhemies! Tässä maassa syntyi viimeksi näin vähän lapsia nälkävuosien aikana, ja minun mielestä on todella hyvä, että tämä on tuotu täällä toistuvasti esiin. Silti — silti, vaikka lapsia syntyy näin vähän — joka seitsemäs suomalainen lapsi elää köyhyydessä. Tämä budjetti vähentää köyhyyttä ja kaventaa tuloeroja, ja erityisen tärkeää on lapsiperheköyhyyden vähentäminen. Sen takia on tosi tärkeä asia, että nyt yksinhuoltajakorotusta korotetaan, samoin kuin lapsilisää. Samaan aikaan korotetaan myös elatustukea ja opintorahan huoltajakorotusta, koska oikeus yhdenvertaiseen ja hyvää lapsuuteen kuuluu joka ikiselle lapselle. On kuitenkin selvää, että tämäkään ei vielä riitä.

Arvoisa rouva puhemies! Ensi syksystä alkaen joka ikinen lapsi tässä maassa saa jälleen tasa-arvoisen oikeuden osallistua varhaiskasvatukseen. Enää lapsia ei jaotella heidän vanhempiensa perusteella niihin, jotka saavat olla mukana ja niihin, jotka jätetään ulos. Samalla ryhmäkokoja pienennetään. Edellisen hallituksen huonot päätökset perutaan, ja se on lasten etu. Etenkin se on niiden lasten etu, jotka tukea tarvitsevat kaikista eniten. Samaan aikaan peruskoulujen lisärahoitusta parannetaan ja lasten opintietä tasoitetaan. Me palautamme korkeakouluindeksin ja lisäämme yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen perusrahoitusta 60 miljoonalla eurolla. Nämä ovat kaikki tärkeitä rahoja, ja nämä tulevat kipeään tarpeeseen.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä budjetti on hyvä alku. Paljon jää vielä tekemättä, mutta ainakin nyt voi sanoa, että suunta on oikea. [Leena Meri pyytää vastauspuheenvuoroa]

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Mennään puhujalistaa nyt.

16.29 **Merja Kyllönen vas:** Arvoisa rouva puhemies! Ehkä viisi vuotta on pitkä aika olla poissa tästä salista, mutta hiukan hämmennyin seuratessani tätä ensimmäistä debattia, [Emma Kari: Et ole ainoa! — Leena Meri: Tervetuloa!] ja välitän nyt nämä omat terveiseni tässä puhemiesneuvostolle: Välikommentit ovat mielestäni ihan ok, mutta se välimölinä, mikä valtasi tämän salin, kun keskustelu alkoi, ei ole mielestäni fiksua. Jos vertaan sitä Euroopan parlamenttiin, jossa 751 parlamentaarikkoa kykenee kuuntelemaan toisten puheenvuoroja, niin toivoisin, että meillä täällä pystyttäisiin myös. Sanon tämän myös siksi, että kun on alentunut kuulo toisessa korvassa, niin oli aivan mahdotonta seurata sitä keskustelua. Ja ei se taida kyllä meille kunniaksi myöskään televisioruudun välityksellä olla, mitä tästä salista tänä päivänä ulos tuli.

Olen jo aikaisemmin sanonut, että me olemme pieni maa pienellä väestöllä varsin suuressa maailmassa, ja itse asiassa yhteistyökyky ja halu toimia yhdessä on aina ollut meidän ainoa vahvuus. Kun me olemme nyt todella suurten, väitän, ihan megalomaanisten systeemisten muutosten äärellä, niin sitä yhteistyötä ja kykyä tehdä asioita joukkueena tarvitaan enemmän kuin koskaan.

Esimerkiksi liikenteen käyttövoimat muuttuvat maailmalla kovaa vauhtia, ja se muutos tulee myöskin meille — ehkä hieman pidemmällä viiveellä kuin muualle, kun meillä ei laajamittaista omaa autoteollisuutta ole, mutta muutos tulee väistämättä. Koko liikenteen veropohja kaipaa remonttia: niin kaasu, sähkö kuin synteettiset uudet polttoaineet haastavat myös meidän veropohjan tänä päivänä. Me voimme huudella täällä ihan kaikessa rauhassa toisillemme dieselin ja bensan veron korottamisesta aivan loputtomiin, kun todellisuus on se, että me tarvitsemme pikaisesti työstettävän vero- ja maksuremontin koko liikennejärjestelmään — myös kuljetusalan toimijoiden tueksi, jotta Suomi pitkien kuljetusmatkojen maana selviää kansainvälisessä kilpailussa ja pystyy myöskin vastaamaan liikenteen eurooppalaisiin päästövähennysvelvoitteisiin. Toivonkin, että ministeri Lintilä oman esikuntansa kanssa liikennejoukkueen kanssa yhteistyössä pistää tämän kuvion eteenpäin vauhdilla eikä jäädä odottelemaan seuraavaa kymmentä vuotta, koska siirtymäajat ovat joka tapauksessa näissä muutoksissa pitkiä. On kyettävä huomioimaan kaikki liikennemuodot, koko kokonaisuus, kaikki maksut ja verot.

Sen lisäksi tämä keskustelu hoitajamitoituksesta, vanhuspalveluista ja sote-uudistuksesta tuntuu välillä hiukan absurdilta, kun me elämme tällä hetkellä sellaisessa tilanteessa, että kohta meidän pitäisi nykymallilla kouluttaa meidän kaikista nuorista hoitajia, ja sehän ei voi olla toimiva ratkaisu. Jos me mietimme tulevia vuosikymmeniä eteenpäin, niin eivät kaikki meidän nuoret voi olla hoitajia. Muitakin työntekijäryhmiä ja toimijoita tarvitaan. Sen takia haastan meidät kaikki miettimään, mitä meidän nykysysteemissä nykyresursseilla on jo pielessä, kun meillä on enemmän rahaa, meillä on enemmän tiloja ja meillä on enemmän henkilökuntaa kuin koskaan. Eivät meidän potilasmäärät niin valtavasti ole nousseet. Hoitotavat ovat totta kai parantuneet ja kehittyneet koko ajan ja sairauksia tunnistetaan ja hoitoja viedään eteenpäin, mutta meillä on myöskin jonotusta enemmän kuin koskaan ja meillä on myöskin tilojen tyhjäkäyntiä enemmän kuin koskaan.

Me puhumme työaikapelisäännöistä aika vähän, ehkä just sen takia, että se on kolmikantakysymys, mutta mielestäni sote-puolella pitäisi uskaltaa puhua myöskin työaikasuunnittelusta ja siitä, miten me mahdollistamme perheille enemmän aikaa yhdessä mutta myöskin teemme työaikasuunnittelua niin, että tehdään pidempiä vuoroja. Jos se onnistuu poliisilla ja pelastustoimessa, jos se onnistuu teollisuudessa, niin miksi se ei onnistuisi myöskin terveydenhuollossa?

Eli olemassa olevien resurssien fiksu käyttö, kaikessa. Ei pelkästään vain siinä, miten tämä meidän globaali maailma kehittyy ja miten meidän maapallon kaikki resurssit riittävät, ettemme me aina halua lisää, lisää ja lisää kaikessa. Rajansa on jokaisella resurssilla, olipa kyse sitten maapallosta tai sosiaali- ja terveydenhuollon rahasta. — Kiitos.

16.34 **Mats Löfström r:** Ärade fru talman! Om två år fyller den åländska självstyrelsen 100 år. Självstyrelsen är således nästan lika gammal som den finländska självständigheten.

För 100 år sedan arbetade Ålandsrörelsen på Åland för en återförening med Sverige. Finlands riksdag erbjöd då Åland en autonom status inom den nya republiken. Det här var ett erbjudande som ålänningarna förkastade eftersom en återförening med Sverige var det som Åland ville ha. Ålandsfrågan fördes därför till Nationernas Förbund, dagens FN, för att få en internationell lösning.

År 1921 avgjordes i Nationernas Förbund i Geneve att Åland skulle förbli en del av Finland som en autonom region men att Finland skulle garantera befolkningen rätten till det svenska språket, sin kultur och sina traditioner. Det här är grundstenen i Ålands självstyrelse och det är viktigt att vi minns hur självstyrelsen kom till. Att riksdagen för 100 år sedan var pådrivande för att Åland skulle bli självstyrt och inte bli återförenat med Sverige förpliktar nämligen också oss i riksdagen i dag att aktivt bidra till att självstyrelsen mår bra, hålls modern och kan utvecklas.

Självstyrelsen har de senaste 98 åren utvecklat sig mycket väl och i dag är de flesta ålänningar nöjda med att Åland blev självstyrt. Ålands självstyrelse är därför också ett mycket viktigt och fint exempel internationellt på hur en allvarlig konflikt kunde lösas. Det kan lika mycket i dag fungera som ett positivt exempel på hur andra konflikter kan lösas, vilket också regeringsprogrammet slår fast.

Ärade talman! Även om Åland i dag är annorlunda än för 100 år sedan har de underliggande faktorerna inte förändrats. Ålands självstyrelselag har de senaste 95 åren utvecklats i flera repriser. Den senaste självstyrelselagsändringen trädde i kraft 1995 då bland annat nuvarande ekonomiska system mellan staten och självstyrelsen trädde i kraft. Men det ekonomiska systemet har inte uppdaterats sedan dess och situationen med nuvarande system börjar för åländsk del bli allt mera ohållbar.

Enligt nuvarande system har staten lagstiftningsbehörighet i fråga om allmänna skatter och avgifter och skattskyldiga på Åland betalar samma skatt till staten på samma grunder som skattskyldiga i övriga landet. Den statliga skattegrunden är alltså precis lika på Åland som i övriga delar av landet. Skatterna på Åland uppbärs, i likhet med övriga landet, av skatteverket för att sedan gå in i den gula statsbudgeten för att finansiera sjukvård, utbildning, statsandelar, vägar och näringspolitik. Men på Åland finansieras de här verksamheterna inte av staten utan av landskapet Åland, i enlighet med självstyrelselagen. För att ha råd att finansiera det här, som hör till Ålands självstyrelse, får Åland tillbaka en andel av alla de statliga skatter man betalat in i budgetboken.

I självstyrelselagen från år 1993 bestämdes att Åland varje år får tillbaka 0,45 procent av statens samlade intäkter exklusive upplåning. Åland är en god skattebetalare då sysselsättningen är god, arbetslösheten under 4 procent och sysselsättningsgraden är över 80 procent. Därför har Åland också varit en nettobetalare av inkomst-, kapital- och samfundsskatter sedan systemet kom i kraft.

Vad är då problemet, ärade talman? Jo, problemet är att den här avräkningsprocenten inte har justerats sedan det här systemet trädde i kraft för 25 år sedan. Då var Ålands andel

av Finlands befolkning 0,49 procent. I dag är Ålands andel av befolkningen 0,54 procent. Sedan år 1993 har alltså Ålands befolkning vuxit i dubbelt så snabb takt som landets som helhet. Det här kan kanske låta futtigt i procent, men för Åland handlar det om en ökning av befolkningen med 19 procent eller med 4 687 individer. Det är en betydande ökning. Men trots att befolkningen ökat och fortsättningsvis förutspås att öka får Åland ändå tillbaka samma 0,45 procent i klumpsumma. Det här gör att Ålands offentliga ekonomi får ett underskott trots att sysselsättningen är mycket god, för ju större befolkning Åland får, vilket är bra för staten och hela Finland, desto mindre blir de offentliga inkomsterna per capita som Åland får tillbaka med nuvarande system. Det säger sig självt att detta inte fungerar utan leder till en ohållbar situation.

Ärade talman! Åland vill inte bli mindre. Åland vill växa. Vi vill ha tillväxt. Vi vill skapa nya företag och vara med och utveckla ekonomin för att bidra till ett framgångsrikt Finland med en hög sysselsättning, och för att kunna göra det måste också den offentliga ekonomin utvecklas i takt med den privata ekonomin, precis som på alla andra platser i landet, och så är det inte i dag.

Förra mandatperioden godkände riksdagen en ändring av självstyrelselagen som innebär ett nytt ekonomiskt system för Åland. För att den här ändringen ska kunna godkännas och vi ska kunna fortsätta med den övriga revisionen behöver vi nu säkerställa att den höjda avräkningsgrunden till Åland med 10 miljoner euro, som vi kom överens om under den förra mandatperioden, godkänns av riksdagen i höst efter att regeringen fört en sådan proposition till riksdagen.

Självstyrelsen är ingen konjunkturfråga. — Tack.

16.45 **Päivi Räsänen kd:** Arvoisa rouva puhemies! Tästä suuresta budjettikokonaisuudesta tartun tässä puheenvuorossa vain kahteen asiaan, vanhuspalveluihin ja sitten tähän lapsiperheiden tilanteeseen.

Tuossa debattitilanteessa kuulimme valtiovarainministeri Lintilältä toteamuksen, että mikäli tähän sitovaan hoitajamitoitukseen mennään — hän nimenomaan sanoi näin: mikäli siihen mennään — siitä täytyy tehdä erillinen rahoituspäätös. Ja todellakin: tässä budjettikirjassa, tulevan vuoden budjetissa ei tällaista rahoitusta ole. Tarvitaan siis sekä rahoitus että myös lisää hoitajia. Tämän suhteen olemme kyllä aika vaikeassa tilanteessa, nimittäin tällä hetkellä hoitajille annetaan hyvin ristiriitaista viestiä. Meillä monet kunnat ja kuntayhtymät ovat tällä hetkellä todella suurissa vaikeuksissa. Esimerkiksi omassa vaalipiirissäni Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä talousvaikeuksissaan irtisanoo kymmeniä työntekijöitä ja jakaa lomautuksia. Tämäkö on nyt se viesti, joka menee hoitajille? Että heitä ei tarvita ja kuitenkin heitä kipeästi samaan aikaan tarvittaisiin. Meillä ei ole varaa näitä hoitajia päästää nyt lähtemään muihin töihin.

Heidän lisäkseen tarvitaan vielä paljon, paljon lisää, että me saavutamme sen hyvän vanhustenhoidon tason ja tietenkin myös hyvän muun terveydenhuollon tason. Se täytyy myös muistaa, että ei puhuta pelkästään tästä ympärivuorokautisesta vanhustenhoidosta, joka on ollut suurissa ongelmissa, vaan myös vanhusten kotihoidosta ja sitten tietysti myös muusta terveydenhuollosta, jossa sielläkin tarvitaan hoitajia.

Sitten tämä toinen kysymys syntyvyydestä. Se on nyt todellakin laskenut jo yhdeksättä vuotta peräkkäin. Aina puolen vuoden välein meitä on herätelty, että nyt tulee jälleen uudet katastrofitilastot. Tämä aivan uusin tilasto kertoo, että meille on tänä vuonna syntymässä 4 000 vauvaa vähemmän kuin mitä vielä edellisessä arviossa arvioitiin. Meille syntyy

nyt niin vähän vauvoja kuin luultiin syntyvän vasta vuonna 2045. Eli on todellakin tapahtunut romahdus, ja siihen meidän kaikkien on herättävä.

Tämä syntyvyyshaaste, lapsiystävällisen yhteiskunnan rakentaminen — eivät ne valitettavasti tuossa hallituksen budjettiesityksessä juurikaan näy. On todellakin hyvä, että neljännestä ja viidennestä lapsesta maksetaan jatkossa sitten 10 euroa enemmän lapsilisää. On myös hyvä, että yksinhuoltajien lapsilisää korotetaan. Mutta nämä korotukset ovat hyvin pieni osa koko tuosta lapsilisämomentista. Näitä neljänsiä ja viidensiä lapsia on niin vähän, että koko korotus merkitsee vain 6 miljoonaa euroa vuodessa, kun koko tuo lapsilisäpotti on meillä 1,4 miljardia euroa. Eli valtaosa lapsista ja valtaosa perheistä jää siis ilman mitään korotuksia.

Suuri ongelma tällä hetkellä tässä syntyvyydessä on nimenomaan se, että niitä ensimmäisiä lapsia ei synny. Meillä yhä useammat jäävät kokonaan lapsettomiksi. Kun suomalainen ihminen täyttää 30 vuotta, niin tällä hetkellä naisista kaksi kolmasosaa ja miehistä peräti neljä viidesosaa on lapsettomia. Ja me tiedämme, että paras hedelmällisyysikä on 20:n ja 25 vuoden välillä, siis biologisesti. 35 ikävuoden jälkeen tämä hedelmällisyys todella jo lähtee rankasti laskuun.

Suurena ongelmana suomalaisten vastauksissa nousee esiin myös työelämä. Haluttaisiin enemmän joustoja, haluttaisiin enemmän aikaa perheelle, haluttaisiin enemmän osa-aikatyötä. Sen takia olen huolestunut myös näistä hallituksen perhevapaasuunnitelmista, ainakin monien puolueiden perhevapaasuunnitelmista, koska tuomalla kiintiöitä niissä jäykistettäisiin entisestään perheiden mahdollisuuksia valinnanvapauteen. Kyllä perheiden itsensä pitäisi saada päättää, ketkä hoitavat lapsia. Tämä oli myös viime syksynä Väestöliiton perhebarometrissä suomalaisten selkeä vastaus kysymykseen, halutaanko kiintiöitä perhevapaisiin. Eivät suomalaiset halua. He haluavat itse päättää, kumpi hoitaa lapsia. Miksi me emme luottaisi perheisiin.

Tässä yhteydessä haluan kyllä sen sanoa, että mielestäni on tärkeää myös rohkeasti ottaa esiin se, [Puhemies: Aika!] että meillä lähes 10 000 lasta abortoidaan ennen syntymäänsä. Meillä on merkittävä vaje syntynyt, [Puhemies: Aika on ylitetty!] yli 600 000 on aborttilain säätämisen jälkeen [Puhemies: Reilusti!] tullut vajetta.

16.51 **Kristiina Salonen sd:** Arvoisa puhemies! Hallituksen esittämä budjetti tuo kauan kaivattua toivoa ja inhimillisyyttä talouspolitiikkaan, jota ovat pitkään hallinneet toisenlaiset voimat. Leikkausten sijaan nyt pidetään huolta suomalaisista ja hyvinvointiyhteiskunnastamme. Kasvua ei voi syntyä, jos kasvun edellytyksiä — koulutusta ja ihmisten hyvinvoinnin tarpeita — ei huomioida. Tarvitsemme kriittisimmät investoinnit esimerkiksi osaamiseen ja infraan juuri nyt, jotta voimme vahvistaa pidemmän aikavälin kestävyyttä. Hallituksen vastasyklisellä talouspolitiikalla pyritään juuri tähän.

Panostukset infraan näkyvät budjetissa. Talousarvio tuo lisää kauan kaivattuihin liikennehankkeisiin. Nyt panostetaan muun muassa liikenneverkon parantamiseen, korjausvelan hallintaan sekä julkiseen henkilöliikenteeseen. Näillä parannamme koko maan kilpailukykyä ja ihmisten työssäkäynnin edellytyksiä.

Esimerkiksi Tampere—Pori-yhteysväliä nopeutetaan osoittamalla 40 miljoonaa euroa perusväylänpidon rahoitusta tasoristeysten poistoon. Kyseisen yhteysvälin heikko kunto on haitannut jo teollisuuden toimintaa, joten lisäys on erittäin tervetullut. Tavaraliikenteen raideyhteydet Satakunnan ja Pirkanmaan välillä parantavat myöskin elinkeinoelämän kul-

jetuksia. Lisäksi Pori—Mäntyluoto—Tahkoluotoon varataan 20 miljoonaa — kiitos näistä.

Toiseksi on myös iloittava siitä, että tämä hallitus panostaa suomalaiseen työhön ja esittää Puolustusvoimien Laivue 2020 -alusten tilaamista Suomesta Rauman telakalta. Suomessa tehtäviä tuotteita tarvitaan ihan jo huoltovarmuudenkin ylläpitämiseksi tai kansallisen turvallisuuden säilymisen näkökulmasta, kuten nyt Puolustusvoimien laivojen osalta on nähtävissä. Näin suurella hankinnalla on parhaimmillaan pitkäksi aikaa piristävät vaikutukset paikalliselle laivateollisuudelle ja sen alihankintaketjulle. Tärkeää on, että myös tästä syntyvät työt ja verotulot saadaan pysymään Suomessa.

Arvoisa puhemies! Hyvinvointipolitiikkaan tehtävät panostukset tulevat säästämään yhteiskuntamme resursseja pidemmällä aikavälillä. Hallitus on panostamassa kuntien järjestämään sosiaali- ja terveydenhuoltoon vajaan 100 miljoonan euron lisärahoituksella. Lisäys on tarkoitettu sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämiseen, jonka tavoitteena on parantaa peruspalveluiden saatavuutta, saavutettavuutta, vaikuttavuutta ja laatua. Juuri peruspalveluiden saatavuutta parantamalla voidaan tehdä merkittävät säästöt esimerkiksi erikoissairaanhoitoon ja sen tarpeeseen myöhemmin.

Arvoisa puhemies! Kovaa talouspolitiikkaa ei ole säästää lapsien ja perheiden palveluista. Se on vain ja ainoastaan hölmöä politiikkaa. Kovaa talouspolitiikkaa on panostaa lapsiin varhaisen tuen avulla, koska se säästää julkista taloutta tulevaisuudessa isoilta talousrasitteilta. Hyvinvoivat lapset ovat tulevaisuuden hyvinvoivia aikuisia. Juuri tällaiseen politiikkaan on tämä hallitus panostamassa. Budjetissa on lapset ja nuoret huomioitu laajasti. Lapsistrategian valmisteluun varataan määrärahoja, subjektiivinen päivähoito-oikeus palautetaan ja varhaiskasvatuksen ja peruskoulun laadun ja tasa-arvon kehittämiseen lisätään rahaa.

Lisäksi ammatilliseen koulutukseen ja opettajien palkkaukseen esitetään 80 miljoonaa lisäystä. Käytännössä lisärahat tarkoittavat sitä, että opiskelijat saavat lisää lähiopetusta ja yksilöllisempää ohjausta, josta on ollut suorastaan huutava pula edellisen kauden leikkausten takia. Opiskelijat tarvitsevatkin harjoittelunsa tueksi ohjausta ja neuvontaa. Kaikissa ammateissa ei ole helppoa mennä ilman osaamista harjoittelemaan. Esimerkiksi yksinyrittäjänä toimivan parturi-kampaajan on vaikea ottaa harjoitteluun opiskelijaa, jolla ei ole alan perustaitoja valmiiksi opetettuna. Koulussa pitää olla aikaa opetella esimerkiksi hiusten leikkausta, sillä asiakkaista kilpailevassa kampaamossa sitä ei ole. Työpaikalla oppimisen lisäämisen idea sinällään kuulostaa hyvältä, mutta jos toteutus tarkoittaa usein jo ylityöllistettyjen ammattilaisten muuntautumista opettajiksi, tilanne ei varmasti hyödytä opiskelijaa eikä yritystä. Lisäksi budjetissa on huomioitu toisen asteen maksuttomuudesta johtuvia ja oppivelvollisuuden laajentumiseen siirtymisestä tulevia hankkeita, ja niihin on varattu määrärahaa.

Aivan lopuksi: Tämä budjetti on hyvin arvolatautunut budjetti. Ne arvot, joita budjetin pohjana on käytetty, on minun helppo allekirjoittaa. Budjetti ei ole puolueiden kompromissi [Puhemies koputtaa] vaan yhteinen näkemys tulevaisuusteoista. [Sari Sarkomaa: Arvovalinta: ei rahaa hoitajamitoitukseen!]

16.57 **Arja Juvonen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Hyvät kansanedustajat! Julkisen talouden suunnitelma vuosille 20—23 lupaa paljon. Työllisyysaste nostetaan 75 prosenttiin ja työllisten määrä vahvistuu. Kansainvälisen talouden tilanteessa julkinen talous on tasapai-

nossa. Hallituksen päätöksillä eriarvoisuus vähenee ja tuloerot pienenevät, ja hallituksen päätöksillä Suomi myös kulkee kohti hiilineutraaliutta vuoteen 2035 mennessä.

Arvoisa rouva puhemies! Paljon aihioita — mutta siellä on myös asioita, joita ei välttämättä saada vietyä maaliin. Hallituksen työllisyystavoite, 75 prosenttia, on hyvin kunnianhimoinen. Tuon tavoitteen saavuttaminen on pitkän matkan päässä. Työllisyyden parantaminen on toki keskeinen tavoite meille kaikille, mutta maailmantalouden epävarmuus heijastuu väkisinkin Suomeen ja suomalaisiin. Ostovoiman kasvu uhkaa jäädä toteutumatta. Hallituksen lupaama vappusatanen pieniin eläkkeisiin on paljastunut puppupuheeksi, jolla saatiin eläkeläiset vaaliuurnille. Satasta ei ole tulossa, ostovoima ei ole kasvamassa. Puppugeneraattorista tuli myös lupaus hoitajamitoituksesta, joka matkalla muuttuikin henkilöstömitoitukseksi, joka ei astukaan voimaan heti vaan vasta vuonna 2023. Hallitus pesee törkeästi kätensä hoitajamitoituksesta siirtämällä sen voimaantulon vastuun seuraavien eduskuntavaalien alle, 1.4.2023. Tämä, jos joku, on julma aprillipila.

Arvoisa puhemies! Suomalainen yrittäjä palkkaa lisätyövoimaa tarpeeseen. Vienti on saatava vetämään entistäkin enemmän ja suomalainen tuote, tietotaito ja osaaminen on vietävä maailmalle. Suomalaisten tulisi voida työllistyä ja elää palkallaan, saada oikea-aikaista sosiaali- ja terveydenhuoltoa sitä tarvitessaan ja haaveilla ehkäpä siitä pienestä ylimääräisestä, joka kannustaisi jaksamaan päivästä toiseen arjen aherruksissa ja haasteissa. Ja jokaisen suomalaisen tulisi voida elää sitä arkea ilman pelkoa siitä, riittävätkö ne minun rahani myös huomenna ruokaan. Ostanko sen sijaan sittenkin lääkkeet, vai menenkö kenties sittenkin siihen leipäjonoon, jotta saisin ne molemmat?

Veronmaksajain Keskusliiton laskujen mukaan kansalaisten verot kiristyvät huomattavasti ja progressio kasvaa entisestään. Tämä oli Veronmaksajain Keskusliiton Teemu Lehtisen lausunto syyskuussa 2019, mutta hallitus kuitenkin väittää toista. Tänään SDP:n Antti Lindtman sanoi puheessaan, että lähihoitajalle jää käteen 500 euroa lisää palkkaa. Ja kyllä minä haluan nähdä tämän viisisatasen ja tietää, millä laskukaavalla tämä 500 euroa tulee lähihoitajan käteen.

Arvoisa rouva puhemies! Muutama sana vielä hoitajamitoituksesta. On todella ikävää, että hoitajamitoitus viivästyy sinne vuoteen 23 — tai henkilöstömitoitus, niin kuin hallitus sen nyt on kääntänyt ympäri. Yhteinen tahtotilahan on, että me tarvitsemme hoitajia sinne kentälle. Nyt on kuitenkin niin, että sinne hoitajamitoitukseen, tai henkilöstömitoitukseen, kuten hallitus sen on linjannut, lasketaan tulevaisuudessa — mikäli tämä laki astuu voimaan, mitä suuresti kyllä epäilen, nimittäin rahoitusta ei ole tulossa — hoiva-avustajat, hoitoapulaiset, viriketoiminnan ohjaajat ja muut vastaavat sosiaalisen toimintakyvyn ylläpitoon osallistuvat henkilöt ja myös opiskelijat silloin, kun heillä on tietty määrä opintoja takana ja he ovat työsopimussuhteessa. Tämä tarkoittaa kylmän raakasti sitä, että koulutettujen lähihoitajien ja sairaanhoitajien tilalle ja rinnalle, hoivatyön kentälle, vanhustenhoitoon tulee matalamman koulutustason työntekijöitä eli hoiva-avustajia ja hoitoapulaisia. [Sari Sarkomaan välihuuto] — Ja matalamman palkan saajia, ja tämä vie hoitoalan palkkatasoa alaspäin, ja olen erittäin huolissani, miten SuPer-liitto ja Tehy ovat voineet hyväksyä tällaisen esityksen. — Hoiva-avustajat ja hoitoapulaiset eivät toki voi olla yksin työvuorossa, riittää, että siellä on yksi lähi- tai sairaanhoitaja, jonka vastuulla on osasto ja yksikkö, ja sitten nämä muut työntekijät siellä rinnalla. Tämä heikentää potilasturvallisuutta ja aiheuttaa sen, että meillä on kriisi käsissä. Me tiedämme sen, että kun rahaa ei ole luvattu ja — niin kuin Lintilä täällä sanoi — tarvitaan erillinen rahoituspäätös, niin mistä ne

säästöt haetaan: kyllä ne haetaan palkkakuluista ja henkilöstöstä. Sieltä ne haetaan, elikkä palkat laskevat.

Arvoisa puhemies! Muutama hyvä sana. On hienoa, että hallitus antaa saattohoitoon 2 miljoonaa euroa lisää ja edelleen kehitetään hyvää saattohoitoa, mutta peräänkuulutan myös saattohoitolainsäädäntöä. Minun mielestäni se tulisi ehdottomasti olla Suomessa. Pidän myös hyvänä, että tutkimukseen kohdennetaan rahoja, erityisesti syöpätutkimukseen, koska se on hyvin lähellä sydäntäni ja toivon, että sinne annetaan kaikki mahdollinen, mitä voi olla. — Kiitos, puhemies.

17.02 **Sari Sarkomaa kok:** Arvoisa rouva puhemies! Kun olen nyt lukenut hallituksen budjettiesitystä ja tänä aamuna vielä valtiovarainministeriön virkamiesten laittamia tiedotteita, niin kyllä on sanottava, että ollaan hälyttävässä tilanteessa, kun valtiovarainministeriön keskeiset virkamiehet kirjoittavat hätähuutoja tiedotteisiin ja jopa huutomerkin kera. Eli jos yksi virke tämän päivän keskustelusta pitäisi sanoa teille, arvoisat hallituspuolueiden kansanedustajat, ja hallitukselle — jos se olisi vielä täällä aitiossa — niin sanoisin, että hyvä hallitus, palatkaa takaisin Säätytalolle, sillä budjettiriihi jäi täysin kesken.

Suomalainen hyvinvointiyhteiskunta on uhattuna. Te poraatte isolla poralla suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan perusteita. Näin on. Jos te katsotte tilannetta, valtiovarainministeriö on laskenut talousennustetta, ja työllisyyskehitys on jo pysähtynyt alkuvuodesta. Vastuunkannon sijaan Rinteen hallitus siirsi vaikuttavat työllisyystoimet tulevaisuuteen, ensi vuoteen. Vaikutusarviot koko budjettiriihestä salattiin. Miksi, kysyttiin. No, keskeiset ekonomistit ovat julkilausuneet, että siksi, että tynkäbudjettiriihen työllisyysvaikutukset valuivat pakkasen puolelle. Työllisyystavoite karkaa käsistä jo alkumetreillä. No, totta kai meille pienenä, avoimena kansantaloutena maailmantalous tuo mustia pilviä, sen me ymmärrämme myöskin entisenä pitkäaikaisena hallituspuolueena oppositiossa, mutta jos ollaan rehellisiä ja katsotaan tätä tilannetta, katsotaan tätä budjettikirjaa ja sen työllisyysvaikutuksia, niin tosiasia on, että suurin uhka hyvinvointiyhteiskunnallemme on Rinteen hallituksen vastuuton politiikka — tai ennen kaikkea se, että jätetään tekemättä. On todellakin täysin poikkeuksellista, että VM:n virkamiehet arvostelevat avoimesti ja kovin sanoin hallitusta todeten, ja nämä ovat suoria lainauksia: ”Keinoja kasvun ja työllisyyden lisäämiseksi on monia. Hallitus on jo päättänyt joistakin” — siis joistakin. ”Lisäksi hallitus on sitoutunut etsimään” — siis etsimään — ”lisää toimia yhdessä työmarkkinaosapuolten kanssa. Niitä odotellessa.” Näin siis kirjoitti VM:n virkamies.

Kukaan virkamiesten varoitustekstiä lukenut ei varmasti enää ihmettele kokoomuksen johdolla jätettyä välikysymystä ja epäluottamuslausetta hallitukselle. Kun VM:n virkamiehet yhtyvät meidän näkemykseen ja antavat laiskanläksyä — tai eivät laiskanläksyä, vaan jättävät hallituksen luokalle — niin silloin ainut johtopäätös voi olla se, että palatkaa, hallitus, takaisin Säätytalolle. Jos te ette kuuntele oppositiota, niin kuunnelkaa talouden asiantuntijoita. Kysymys on koko suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan pelastamisesta. Työllisyystoimet puuttuvat. Ja miksi kokoomus puhuu työllisyystoimista? Sen takia, että sieltähän se suomalainen hyvinvointiyhteiskunta rahoitetaan, kaikille suomalaisille tärkeät terveyspalvelut, vanhusten palvelut, koulutus, koko suomalainen hyvinvointiyhteiskunta. Jos meillä ei ole työpaikkoja, meillä ei ole mitään. Mutta korjaustoimia on tehtävä myös budjettiesityksen lisäpanostusten takia. Siellä on paljon hyviä lisäpanostuksia, mutta se, mikä meidän viestimme on ollut, on se, että tulopuoli puuttuu. Te teette panostukset rahalla, jota teillä ei ole, ja se raha otetaan meidän lasten ja tulevien sukupolvien taskusta.

Ja mitä vielä päälle? Te myytte kansallisomaisuutta, ja mihin se käytetään? Ne eivät ole todellisia tulevaisuusinvestointeja. Kun katsoo tuota budjettikirjaa, on sitten opposition tai hallituspuolueen kansanedustaja, niin kyllähän ne käytetään budjettikirjan tilkkeiksi. Eli ei ole ihme, että suomalaiset ovat huolissaan, eikä ole ihme, että valtiovarainministeriön virkamiehet kirjoittavat tiedotteisiinsa huutomerkkejä. Toisin oli edellisellä kaudella. Silloinhan maahan syntyi noin 140 000 uutta työpaikkaa, tuhansissa perheissä koettiin ilonhetkiä, kun äiti tai isä sai työpaikan, työttömänä ollut nuori pääsi ensimmäiseen työpaikkaansa, nuorisotyöttömyys väheni merkittävästi ja pitkäaikaistyöttömyys puolitettiin. Ja mikä oli ero edellisen hallituksen ja nykyisen hallituksen välillä? Se on se, että silloin uskallettiin tehdä. Silloin tehtiin, ja siihen kyllä hallitusta kannustan.

Ihan lopuksi vanhustenhuollossa hoitajana työskennelleenä sanon, että olen todella huolissani tästä arvovalinnasta, jonka hallitus on tehnyt. Todella moneen paikkaan on laitettu rahoja — puhutaan miljoonista, sadoista miljoonista, puhutte teidän miljardeista — mutta kuka oli se taho, joka hallituksessa esti sen, ettei hoitajamitoitukseen tullut rahaa? [Puhemies: Aika!] Toivon, että tähän vastataan.

17.08 **Antti Rantakangas kesk:** Arvoisa puhemies! Tämän edellisen puheenvuoron johdosta on syytä palauttaa mieliin, että edellisen hallituksen ensimmäinen toimi oli miljardin euron veronkevennys ja se tehtiin velkarahalla. Ei ollut sitä rahaa siellä budjetissa, vaan se tehtiin puhtaasti velkarahalla. Nyt on toisenlainen linja siinä mielessä, että nyt pannaan 1,4 miljardia euroa erilaisiin elvyttäviin toimenpiteisiin: pannaan pienituloisille, lapsiperheille ja eläkeläisille, laitetaan sivistykseen ja koulutuksen kaikille asteille ja panostetaan merkittävästi infraan, yrittäjyyteen ja luonnonvarojen hyödyntämiseen ja niin edelleen. Tämä ero tässä on. Kokoomuksen rakentama mielikuva siitä, että edellisellä kaudella oli rahat olemassa, ei pidä paikkansa, kun 5 miljardin alijäämä tuli. Tämä on syytä pöytäkirjoihin oikaista.

Sen sanon, että kyllähän Rinteen hallitus pääsee nyt helpommassa tilanteessa lähtemään liikkeelle, koska kyllä edellinen hallitus teki vaikeita päätöksiä. Oli pakko tehdä, kun silloin oltiin syöksykierteessä, työttömyys lisääntyi voimakkaasti ja valtio tosiaan velkaantui valtavalla tavalla. Nyt päästiin paremmin lähtemään. Saatiin hyvä hallitusohjelma viiden puolueen kesken. Minä voin sanoa näin, että tämä budjetti, mikä nyt on käsittelyssä, on hyvin alkiolainen budjetti, hyvässä mielessä alkiolainen budjetti: Otetaan köyhän asiaa huomioon ja pyritään parantamaan juuri sen heikommassa tilanteessa olevan ihmisen ostovoimaa. Sivistykseen panostetaan, kuten äsken sanoin. Alkio oli sivistyspoliitikko, niin kuin keskustakin on sivistyspuolue, se oli tärkeä lähtökohta, ja sitten aluepolitiikka oli tärkeää. Tämä hallitus on palauttanut aluepolitiikan lähtökohdan hyvin vahvalla tavalla, ja minä pahoittelen, jos perussuomalaiset loukkaantuivat minun vanhojen muistelusta tuossa äskettäin, mutta se oli tosiasiaa, että teidän puheenjohtajanne olisi tämän valtiollisen tasausjärjestelmän ollut lopettamassa, ja sehän tosiaan olisi dramaattinen tilanne valtaosalle Suomen kuntia. Meillä on muutama kymmenen kuntaa, jotka voivat kannatella itseään omilla verotuloillaan, ja se puheenjohtajanne sanonta siellä vaalikoneessa, että kuntien pitäisi tuottaa ne palvelut, mitkä ne itse pystyvät rahoittamaan, on muuten kova juttu. [Arja Juvonen: Mitä se Jäätteenmäki sanoi aikoinaan?] Se on kova juttu, ja se vesittää kaiken sen, mitä perussuomalaiset olette kentällä puhuneet. Minä sanoisin, että se vaalitulos, mikä oli, oli kaikkien aikojen sumutus. Ei Veikko Vennamokaan pystynyt siihen. [Leena Meren välihuuto]

Mutta sitten asiaan — lisäasiaan: Keskusta on esittänyt omia vaihtoehtoja. Me tiedämme, että nykyiset toimet eivät riitä. Meillä on haasteena se, että meillä on ensinnäkin yli 100 000 työpaikkaa auki ja meidän pitäisi tämä kohtaanto-ongelma ratkaista. Ministeri Lintilä hyvin kuvasi niitä toimia, joita tehdään, ja se on ykkösasia. Sieltä on helpoimmin saatavissa uusia työpaikkoja aikaan, ja se palvelee myös näitten yritysten etua, koska ne pystyvät varmistamaan kasvun. Sen takia ne toimet, mitä työministeriössäkin valmistellaan, ovat tärkeitä. Meidän näkemyksemme mukaan tarvitaan sellainen seitsemän kohdan paketti ainakin valmistelun pohjaksi yhteiselle, hyvälle hallitukselle, ja siinä se peruslähtökohta on, että ei saa romuttaa tätä kilpailukykyä, joka aikaansaatiin Sipilän johdolla.

Toinen on sitten paikallinen sopiminen. On aivan välttämätöntä, että me lisäämme paikallista sopimista ainakin niin, että lainsäädännölliset esteet, joita paikallisessa sopimisessa on olemassa, pyritään purkamaan ja mahdollistamaan sitä sopimista.

Me tarvitsemme Suomen mallin siihen, että paremman, korotetun perustulon omaaville henkilöille tulee velvoite ottaa joko työ- tai opiskelupaikka vastaan oman ammattitaustan tai asuinpaikan ulkopuolelta. Silloin liikkuvuus paranee.

Tarvitaan osatyökykyisten räätälöity ohjelma. Meillä on Suomessa naapurimaihin verrattuna osatyökykyisiä enemmän työelämän ulkopuolella.

Me tarvitsemme EU- ja Eta-alueen ulkopuolelta tulevan työvoiman saannin helpottamista, kun me tarvitsemme työperäistä maahanmuuttoa. Se on vain tosiasia, jos halutaan talouden kasvua ylläpitää. Joka maakunnassa on paljon avoimia työpaikkoja, ja sen takia työperäistä maahanmuuttoa tarvitaan. [Välihuutoja oikealta]

Me tarvitsemme investointien esteiden purkamista. Sanoin jo aikaisemmin, että Pohjois-Suomessa on 5 miljardin euron investoinnit biotalouteen, kaivannaisteollisuuteen ja tuulivoimaan, ja siinä mielessä pitää pyrkiä rakentamaan järjestelmä, että luvat näihin saadaan nopeammin ja sitä kautta ne investoinnit liikkeelle — siis miljardeja ja tuhansia ja tuhansia työpaikkoja.

Nuorten työllistämiseksi tarvitaan myöskin oma ohjelma.

Ja totta kai me kaikki toivomme ja vetoamme siihen, että työmarkkinoilla syntyy ratkaisu yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kesken, joka toisaalta vahvistaa kasvua ja kilpailukykyä mutta samalla totta kai turvaa ostovoimaa, joka on tärkeä asia tässä kokonaisuudessa.

Näillä ajatuksilla, arvoisa puhemies. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Käydään puhujalistaa läpi. Täällä on 93 varattua... [Leena Meri: Uskomatonta, suoria syytöksiä! — Sinuhe Wallinheimo: Tuli suoria syytöksiä!] — Täällä on aina puolin ja toisin tullut näitä pyyntöjä yhden puheenvuoron jälkeen, mutta meidän on pakko tätä listaakin selvittää eteenpäin.

17.13 **Tiina Elo vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Nuorten maailmanlaajuisen ilmastoliikkeen ja tuhansien suomalaisten nuorten ilmastolakkolaisten ääni ei ole kaikunut kuuroille korville. Hallitus laittaa ensi vuonna satoja miljoonia euroja lisää ilmastonmuutoksen torjuntaan ja historialliset 100 miljoonaa euroa lisää luonnonsuojeluun. Kiitos teille jokaiselle, jotka olette laittaneet itsenne likoon ja vaatineet sitkeästi tekoja, jotta Suomessa on tulevaisuudessakin lumitalvia ja saimaannorppia. [Sheikki Laakso: Silläkö ne korjaantuvat?]

Myös yritysmaailman tahtotila on selkeä. Yritykset odottavat meiltä tiukempia pitkän aikavälin tavoitteita ja ennakoitavuutta sekä selkeyttä keinoihin, joilla päästöjä vähenne-

tään. Näin kiritämme markkinoita päästöjä vähentäville ratkaisuille. Suomen teollisuus elää viennistä, ja tällä hetkellä ilmastoratkaisut on yksi merkittävimmistä globaaleista kasvualoista. Tämä on suomalaisille yrityksille valtava mahdollisuus. Meillä on runsaasti osaamista muun muassa energia- ja älyteknologioissa sekä energiatehokkuusratkaisuissa. Meidän vastuullamme täällä eduskunnassa on luoda toimintaympäristö, joka ohjaa ja kannustaa niin yrityksiä kuin kansalaisiakin ilmastotekoihin siten, että se on myös taloudellisesti kannattavaa.

Arvoisa rouva puhemies! IPCC-raportit osoittavat, että ilmaston lämpeneminen voidaan vielä rajoittaa 1,5 asteeseen, mutta se vaatii tehokkaita toimia viipymättä. [Sheikki Laakso: Ei yksin pysty!] Talousarviossa hiilineutraaliuteen liittyviä tavoitteita edistetään yhteensä 2 miljardilla eurolla. Se on noin 350 miljoonaa enemmän kuin tänä vuonna. Tämä on hyvä alku mutta ei riitä. Hallitus käynnistääkin ensi vuonna kestävän kehityksen verouudistuksen valmistelun. Meidän on myös jatkettava ympäristölle haitallisten tukien karsimista ja suunnattava tuet vauhdittamaan vähäpäästöisiä ratkaisuja. Kyse on noin 3,6 miljardin euron potista.

Arvoisa rouva puhemies! Liikenne aiheuttaa noin viidenneksen Suomen ilmastopäästöistä. Siksi on tärkeää, että hallitus panostaa raiteisiin ja joukkoliikenteeseen. Sen lisäksi olen iloinen, että hallitus tukee kävelyä ja pyöräilyä ensi vuonna 24,5 miljoonalla eurolla. Sillä saadaan liikkeelle monia tärkeitä pyöräliikenneinfran parantamishankkeita, kun rahaa ohjataan investointiavustuksina kunnille. Laadukkaat ja houkuttelevat hyvin opastetut pyörätiet sekä turvalliset pyöräparkit lisäävät tutkitusti pyöräliikennettä.

Arvoisa rouva puhemies! Ilmastokriisin ratkaisemisen lisäksi luonnon monimuotoisuuden hupenemisen pysäyttäminen on ihmiskunnan tulevaisuuden kohtalonkysymys. Luonnon monimuotoisuus köyhtyy ennennäkemättömällä vauhdilla, myös meillä Suomessa. Joka yhdeksäs eliölaji ja puolet luontotyypeistä ovat uhanalaisia. Tämä hallitus suojelee suomalaista luontoa. Ensi vuonna luonnonsuojelun määrärahat kasvavat 100 miljoonalla eurolla. Se on voitto suomalaiselle luonnolle ja luonnonystäville. Lisärahalla suojelemme meille rakkaita metsiä ja soita, parannamme vesistöjen tilaa, kunnostamme lintuvesiä, kosteikkoja ja perinneympäristöjä sekä elvytämme vaelluskalakantoja.

Lisärahalla kunnostamme ja kehitämme myös suosittuja kansallispuistojamme. Niiden kävijämäärät ovat kolminkertaistuneet viimeisen 20 vuoden aikana. Viime vuonna puistoissa vieraili yli 3 miljoonaa kävijää. Ilman kunnollisia pitkospuita, nuotiopaikkoja ja muita retkeilyrakenteita arvokkaat luontoalueet kuluvat käytössä. Kansallispuistoihin satsaaminen kannattaa myös taloudellisesti. Euron panostus tuo tutkimusten mukaan keskimäärin 10 euroa takaisin, ja matkailualueilla summa on vieläkin suurempi.

Arvoisa rouva puhemies! Ilmastonmuutoksen torjunta vaatii perustavanlaatuista muutosta tapaamme elää. Siksi muutos on toteutettava reilusti ja hyvässä yhteistyössä yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa. Ilmastotoimia ei pidä maksattaa heillä, joilla on muutenkin arjessaan vaikeaa. Siksi hallitus kompensoi esimerkiksi polttoaineen veronkorotuksia keventämällä pieni- ja keskituloisten verotusta ja nostamalla perusturvaa.

Meillä on käsissämme ratkaisun avaimet, vaikka se työ ei tule olemaan helppoa. Suomella on kaikki edellytykset toimia ilmastonmuutoksen torjunnan edelläkävijänä. Kääritään siis hihat, otetaan tutkitusti parhaat ratkaisut käyttöön ja ryhdytään yhdessä rakentamaan hiilineutraalia Suomea ja Eurooppaa. [Leena Meri: Kyllä vaadittaisiin Euroopastakin vähän taakanjakoa! — Sheikki Laakso: Harmi vain loppuu rahat!]

17.18 **Juho Kautto vas:** Arvoisa rouva puhemies! Perinne, jossa ketään ei jätetä, on ollut Suomen vahvuus kymmenet vuodet. Tämän perinteen avulla olemme nousseet pienenä kansakuntana yhdeksi maailman vauraimmista maista. Tämä perinne on ollut unohduksissa viime vuodet, mutta onneksi Suomen suunta on muuttumassa. Olemme rakentamassa jälleen yhteiskuntaa, missä pidämme huolen kaikista heikoimmista ja pienimmistä.

Raha on mielenkiintoinen väline. Sitä on välillä enemmän ja toisinaan vähemmän. Kun rahaa sattuu olemaan vähemmän, on sen jakamisessa oltava tarkkana. Tällöin on keskeistä, että niukkaa jakovaraa kohdistetaan heille, joilla rahasta on suurin puute. Näin hallitus tekee ensi vuoden budjetissaan. Hallituksen vuoden 2020 budjetti vastaa edes pieniltä osin pienituloisimpien hätään. Olemme korottamassa peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea 20 eurolla kuukaudessa. Se ei ole kellekään meistä täällä salissa suuri raha, mutta ennestään olemattomilla tuloilla kituuttaville sillä on oikeasti merkitystä. Olemme myös työttömien osalta lupaustemme mukaisesti lakkauttamassa järjettömän ja minun oikeustajuuni huonosti istuvan aktiivimallileikkurin. Tällä on myös — hyvät edustajakollegat — aivan konkreettinen merkitys työttömien ihmisarvoisempaan elämään.

Valtaisa eläkeläisköyhyys on eräs Suomen häpeäpilkuista. On kestämätöntä, että vuosikymmeniä hyvinvointimme eteen työtä tehneitä pakotetaan leipäjonoihin. Ensi vuoden budjetti antaa hallitusohjelman lupausten mukaisesti myös pientä, vaikkakin ehkä riittämätöntä parannusta heidän elämäänsä. Pienimpiä eläkkeitä korotetaan 34—50 euroa kuukaudessa. Tämä on hyvä alku sille, että nostamme köyhimpiä eläkeläisiämme ja annamme uskoa sille, että pidämme myös heistä huolen.

Arvoisa rouva puhemies! Kuuntelin eilen edustaja Kai Mykkäsen puheenvuoroa Maikkarilla mielenkiinnolla. Kokoomuksen ryhmäpuheenjohtaja oli toisaalta huolissaan liiallisesta velkaantumisesta mutta olisi mielellään nähnyt koulutukseen panostamisessa lisääkin euroja. Samoin kokoomus viimeviikkoisessa välikysymyksessään moitti hallitusta siitä, että se on pettänyt koulutuslupauksensa. Tämä oli suorastaan ironista kuulla kokoomuksen toimesta, kun muistamme edellisen hallituksen tekemät valtaisat leikkaukset juuri koulutukseen ja opiskelijoiden elintasoon. Vielä mielenkiintoisemman asiasta tekee se, että juuri vuoden 2015 vaalien alla kokoomuksen puheenjohtaja edustaja Orpo oikein kuvan kanssa lupasi, ettei koulutuksesta enää leikata. Tämä hallitus on palauttamassa koulutuksen jälleen sille kuuluvaan arvoonsa. Olemme panostamassa satoja miljoonia kaikille koulutusasteille ja varhaiskasvatukseen, jotta saamme turvattua lastemme tulevaisuuden ja hyvinvointivaltiomme rahoituksen pitkälle tulevaisuuteen. Oikeistohallituksen tekemien virheiden korjaaminen vie aikansa, mutta suunta on jälleen oikea. Vasemmistoliitossa haluamme, että jokaisella nuorella on mahdollisuus itsensä kouluttaa niin pitkälle kuin tahtoa ja rahkeita riittää, riippumatta vanhempien tulotasosta.

Arvoisa rouva puhemies! Laitan myös ilolla merkille hallituksen panostukset maakuntien elinvoimaisuuteen. Hallitus panostaa 362 miljoonaa ensi vuonna tie- ja rautatieverkkoon. Tällä kurotaan umpeen valtaisaa korjausvelkaa ja parannetaan inframme turvallisuutta. Jatkossakin on tulossa 300 miljoonan euron vuotuinen pysyvä lisäys aikaisempaan panostukseen nähden inframme kunnossapitoon. Tämä on erityisen tervetullutta maakunnille, joiden elinvoima lepää sujuvissa ja turvallisissa liikenneyhteyksissä. Myös keskeisten ratahankkeiden suunnittelun käynnistäminen on maakunnille tervetullut kädenojennus.

Olen myös erityisen huojentunut hallituksen nopeista toimista heikkenevän kuntatalouden osalta. Tänä vuonna kuntatalous sukeltaa pahemmin kuin ehkä koskaan. Hallitus onneksi korjaa edeltäjänsä virheitä ja antaa ensi vuonna kunnille panostuksia peruspalvelui-

den tuottamiseen ja korvaa menetettyjä valtionosuuksia ennätyssuurella summalla. Tämä otetaan ilolla vastaan kunnissa, sillä kunnat ovat kuitenkin keskeinen toimija ihmisten peruspalveluiden tuottajana.

Arvoisa rouva puhemies! Ensi vuoden budjetti ei ole ehkä täydellinen, ja olisi toki sinne halunnut paljon lisääkin. Budjetti on kuitenkin oikeansuuntainen, ja sitä on ilo olla puolustamassa. — Kiitos.

17.24 **Sandra Bergqvist r:** Värderade talman, arvoisa puhemies! I en tid där samhället förändras och det råder osäkerhet kring ekonomisk stabilitet och global utveckling är det viktigt att skapa en framtidstro. Det gör den här regeringen. I budgetpropositionen för år 2020 finns många väldigt bra saker som ökar på jämlikheten, skapar möjligheter och gör viktiga och tydliga satsningar på utbildning och forskning. Det är med hög utbildningsnivå och digert kunnande som Finland kan vara med och tävla på den globala marknaden. Därför måste vi också satsa.

Tämä hallitus nostaa oikeusvaltioperiaatteen tärkeyden etusijalle. Oikeusvaltioperiaate ei ole edes EU:ssa aina itsestäänselvyys. Oikeusvaltioon kuuluu riippumaton tuomioistuin, vahva nollatoleranssi naisiin ja lapsiin kohdistuvaan väkivaltaan ja voimakas ”ei” kaikkeen vihapuheeseen. On hyvä huomioida, että sananvapaus ja vihapuhe ovat kaksi eri asiaa.

Jag är speciellt nöjd över tre saker i regeringens budgetproposition. Den första är satsningarna på utbildningen, allt från småbarnspedagogik till forskning. Subjektiv rätt till småbarnspedagogik på heltid införs, gruppstorleken minskas, principen om närdaghem främjas och behovet av utbildning hos personalen ska ses över. Möjlighet till avgiftsfri hobby i skolan ska förbättras, finansieringsnivån för yrkesutbildningen höjs, högskolorna ska få en mer förutsägbar och långsiktig basfinansiering och det skapas bättre förutsättningar för forskning och utvecklingsverksamhet. På sikt ser också regeringen att småbarnspedagogiken ska vara avgiftsfri, något som kan främja kvinnors arbetsmöjligheter och förbättra jämställdheten på arbetsmarknaden. Detsamma gäller satsningarna på en ny familjeledighetsreform.

Toinen tärkeä asia on ymmärrys maaseudun ja saariston asioista. Koskaan aikaisemmin saaristoa ei ole otettu huomioon hallitusohjelmassa näin laajasti kuin nyt. Kaikki alueet näyttävät erilaisilta, mutta kaikilla on myös omat vahvuutensa. Niitä meidän pitäisi kehittää. Jotta Suomi voi hyvin, myös maaseudun on voitava hyvin. Meidän on muistettava, ettei kauramaito eikä lehmänmaito ole peräisin tehtaalta.

Vill vi kunna njuta av bra finländsk mat också i framtiden behöver vi också förutsättningar för att kunna producera den. Vill vi kunna ta del av skärgård och vackra fjällandskap, ja, då behöver vi lokalbefolkning för att upprätthålla den service vi alla sedan vill ha.

Kolmanneksi: Olen helpottunut siitä, että tämä hallitus ottaa vastuunsa maan kaksikielisyydestä. Ruotsinkielisenä minulla on samat oikeudet kuin suomenkielisillä. Ei enempää, eikä vähempää. Suomalaisena minulla on oikeus saada hoitoa omalla äidinkielelläni, saada viranomaisilta apua ruotsiksi ja saada hyvä koulutus, vaikka minulla on eri äidinkieli

kuin enemmistöllä. Valitettavasti kaikki eivät ymmärrä tätä. Juuri sen takia olen erittäin tyytyväinen siihen, että tämä hallitus on viestissään selkeä. Suomi on kaksikielinen maa. Tämän takia hallitus uudistaa kansalliskielistrategian, joka turvaa kaikkien oikeuden saada palvelua kansalliskielillä ja parantaa kieli-ilmapiiriä.

Bästa talman, arvoisa puhemies! För att kunna utveckla den välfärd vi har måste vi använda våra resurser rätt. Om resurserna blir mindre måste vi också rätta oss efter det. Det här är en viktig och utmanande balansgång. Om resurserna tryter måste vi också vara modiga och rätta oss efter det. Men en budget handlar inte bara om euro och cent. Det handlar också om värderingar och prioriteringar. Den här regeringen visar på en stark framtidstro, ett jämlikt samhälle och nya möjligheter. Det är så vi kan föra Finland framåt. — Tack.

17.28 **Niina Malm sd:** Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva budjetti on monelta osalta historiallinen. Se edustaa uutta ajattelua ja myös rohkeutta huolehtia heikommasta. Haluan itse nostaa budjetista erityisesti kolme kohtaa esiin:

Ensimmäinen kohta on lapset ja nuoret ja erityisesti heidän mahdollisuutensa harrastaa. Minulla oli viime viikolla ilo saada eduskuntaan tet-harjoittelija Veera Särkinen, joka on yhdeksäsluokkalainen nuori Imatralta. Veera kertoi minulle seuraavaa: ”Jokaisella lapsella ja nuorella on oikeus harrastuksiin. Oman tanssiharrastukseni ansiosta olen saanut onnistumisen tunteita, mutta myös oppinut tekemään töitä tavoitteiden saavuttamiseksi sekä hyväksymään epäonnistumisia. Onnistumiset taas ovat kohottaneet itsetuntoani. Olen saanut paljon hyviä ystäviä ja tuntea kuuluvani yhteisöön. Olen oppinut ilmaisemaan itseäni sekä tuntemaan itseni paremmin. Nuorten harrastustoiminnan tukeminen on yksi tapa, jolla pääsemme lähemmäs tasa-arvoista ja yhdenvertaista yhteiskuntaa.” Veera on asian ytimessä Islannin mallin kanssa.

Nyt budjetissa esitetäänkin merkittäviä panostuksia harrastustoimintaan. Aamu- ja iltapäivätoiminnan rahoitusta sekä koulupäivän yhteydessä tapahtuvan harrastamisen rahoitusta esitetään lisättävän neljällätoista ja puolella miljoonalla eurolla vuodesta 2021 alkaen. Lisäksi maksuttomien harrastusmahdollisuuksien edistämiseen koulupäivän yhteydessä ehdotetaan 5 miljoonan euron rahoitusta vuodelle 2020 Suomen Islannin mallin luomiseksi.

Arvoisa puhemies! Toinen asia, jonka haluaisin nostaa budjetista esille, on vesi, tuo elämän eliksiiri, jota me kaikki tarvitsemme. Erityisesti haluan puhua siitä, mitä siellä veden alla tapahtuu. Suomeen on nimittäin sotien jälkeen rakennettu vesivoimalaitoksia. Se on ollut ihan oikea ratkaisu siinä omassa ajassaan, ja niin on kuulunutkin tehdä. Energiaa on tarvittu teollisuuteen. Nykyisin saamme jo paljon tehokkaammin energiaa muista lähteistä, ja siksi meidän on tuettava vahvasti pienten vesivoimaloiden purkamista, jotka ovat aiheuttaneet luonnonmukaisille kalakannoille vakavia ongelmia. Uhanalaiset lohi- ja taimenkannat on saatava jälleen kutemaan luonnollisesti meidän joissamme. Esimerkiksi Hiitolanjoki on osoitus siitä, kuinka tässä voidaan onnistua. Toinen osoitus tästä on Imatralla oleva kaupunkipuro, jonka hinta oli alle 800 000 euroa. Sen rakentamista tukivat EU, valtio ja Imatran kaupunki. Nyt on lähes sukupuuttoon kuolleen saimaanlohen kanta vihdoin saatu elvytettyä. Tämä laji sinnitteli pikkuruisessa ojassa keskellä asuinaluetta 80 vuotta. Nyt saimaanlohella on edellytykset, joilla se voi elää vihdoin omassa ympäristössään ja kutea sorapohjaan. Hallituksen budjetissa on osoitettu 100 miljoonaa euroa luonnonsuojeluun, ja se on historiallinen teko. Todella toivon, että tätä rahaa saadaan myös kalateille.

Toivoisin myös, että saisimme nämä suuryhtiöt, jotka ovat padonneet joet aikanaan, osallistumaan luonnonsuojeluun kompensoimalla kalateitä, jotta pääsemme patojen ohi. Lähiruokakin voisi uida pöytään.

Arvoisa puhemies! Kolmas asia on työllisyys. Siihen on helppo johdattaa näiden kahden edellä mainitun teeman kautta. Suomeen tarvitaan uusia työpaikkoja. Matkailu ja palvelualat kasvavat koko ajan, mutta myös luontomatkailun rooli on merkittävä. Työntekijöitä tarvitaan leikkaamaan, hoivaamaan, auttamaan, palvelemaan, hitsaamaan ja valvomaan, mutta myös tässä ajattelussa meidän on otettava valtava loikka. Kun teollinen vallankumous 1900-luvun alussa tapahtui, kasvoi myös työn tuottavuus vauhdilla. Nyt puhutaan käytännössä samankaltaisesta vallankumouksesta ja työn murroksesta, mutta samalla tuottavuus ei kuitenkaan näytä kasvavan. Meillä on leikattu ja säästetty vuosikausia ilman, että missään olisi näkynyt, että nämä säästötoimet olisivat lisänneet tuottavuutta merkittävästi. Nyt on se hetki, kun työ odottaa murrostaan, ja nyt on myös keksittävä, miten työ saadaan tuottamaan — ja on tärkeää, että saadaan kaikki mukaan. Siksi on hyvä, että myös osatyökykyisten työkykyohjelmaan kohdennetaan 10 miljoonaa euroa. Tasa-arvo- ja samapalkkaisuusohjelmaan ehdotetaan puolta miljoonaa.

Tulevaisuusinvestoinneista kohdennetaan yritysvetoiseen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan sekä kiertotalouden ja toimialojen kasvun tukemiseen 88 miljoonaa euroa ensi vuodelle. Lisäksi alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman tukemiseen ehdotetaan 20:tä miljoonaa euroa. Työllisyysasteen nosto 75 prosenttiin ja työllisten määrän vahvistuminen vähintään 60 000:lla vuoden 2023 loppuun mennessä ovat kunnianhimoisia tavoitteita, mutta sellaista politiikan on oltavakin tässä tilanteessa: kunnianhimoista ja pitkänäköistä. Kun työllisyyteen panostetaan monella tapaa, niin uusien innovaatioiden kautta löydämme varmasti myös tuottavuuden kasvuun ne lääkkeet ja keinot, joita edellisinä vuosina ei ole löytynyt.

Hallituksen budjettiesitys antaa tukea ja toimintamahdollisuuksia näille kolmelle teemalle: lapsille ja nuorille, luonnonsuojelulle ja työllisyydelle.

17.34 **Toimi Kankaanniemi ps:** Arvoisa rouva puhemies! Muistuu mieleeni vuosi 1991, kun Holkerin hallitus päätti työnsä ja Ahon hallitus otti isänmaan hoitoonsa. Tuolloin maa oli katastrofissa. Työttömyys, velkaantuminen, ja kaikki mittarit osoittivat hyvin punaista. Holkerin—Liikasen hallitus oli ajanut hallittua rakennemuutosta, joka johti katastrofiin: rahamarkkinat vapautettiin ja niin edelleen. Tuolloin 1991 vastuu siirtyi ja jouduttiin siihen tilanteeseen, että oli pakko pelastaa isänmaa. Se tehtiin.

Vuonna 2015 oli samanlainen tilanne. Kataisen ja Stubbin hallitukset, sinipunahallitukset, olivat ajaneet valtakunnan, globaaleista syistäkin johtuen, siihen tilanteeseen, että Suomi oli aivan sillä hilkulla, ettei se kaatunut Euroopan unionin ja Kansainvälisen valuuttarahaston holhoukseen. Siinä tilanteessa oltiin neljä vuotta sitten. Silloin oli pakko puuttua asioihin voimakkaasti, ja hallitus puuttui. Se teki toki virheitäkin, mutta sillä politiikalla, jota vasemmisto oli harjoittanut edellisellä kaudella, olisi jouduttu aivan varmasti tuhon tielle lopullisesti.

Nyt tilanne on siis paljon parempi, koska viime kaudella kuitenkin talous kääntyi ja elettiin hyvää kasvun aikaa ja saatiin valtiontalous ei ylijäämäiseksi mutta tasapainoon. Tästä tilanteesta nyt sitten on lähtenyt Rinteen hallitus asioita hoitamaan, ja taas on se suuri vaara, että ajaudumme edessä olevalla kaudella tämän budjettiesityksen ja näiden suunnitel-

mien ja hallitusohjelman pohjalta hyvin vaaralliseen tilanteeseen, samantapaiseen kuin missä oltiin 90-luvun vaihteessa ja neljä vuotta sitten.

Menot toteutuvat aivan varmasti, mutta tulot eivät toteudu. Tulot ovat tältä hallitukselta täysin ilmassa, ne eurot, joilla pidetään palveluja pystyssä ja tarjotaan rahoitus niihin tarpeisiin, joita on. Nämä kohteet, joihin hallitus esittää lisäpanostuksia sosiaali- ja terveyspuolella ja koulutuksessa, ovat todella tärkeitä ja järkeviä, mutta menoja ei pitäisi kuitenkaan lyödä lukkoon ennen kuin on varmuus tuloista, joilla se rahoitetaan.

Toki velanotolla voidaan rahoittaa. Tuossa neljän vuoden suunnitelmassa on näkyvissä sivulla 16 taulukko, mistä näkyy muun muassa velkaantuminen vuodesta 2012 lähtien. Sitä tietä ei voida jatkaa loputtomiin. Jos mennään sille tielle, mille hallitus on nyt viemässä, olemme varmasti suurissa vaikeuksissa hyvin pian. Siksi nyt tarvitaan todella malttia ja todella vahvaa priorisointia näissä menoissa, joita uutena otetaan käyttöön tällä kaudella suunnitelman mukaisesti. Se tapahtuu nyt velanotolla, sitten tulevat eteen verojenkorotukset ehkä jo vuoden kuluttua, sen jälkeen tulevat eteen leikkaukset.

Työllisyys ei näillä hallituksen toimenpiteillä parane. Hallitus työnsi seitsemälle eri työryhmälle keskeisten työllisyystoimenpiteiden etsimisen. EK tyrmää siellä kaikki työntekijäpuolen esitykset ja työntekijäjärjestöt tyrmäävät EK:n esitykset, ja näin ollen sieltä ei ole odotettavissa mitään todellista — ehkä jotakin, mikä pantaisiin veronmaksajien vastuulle — ja se tie ei johda kestävään talouteen ja työllisyyteen. Näin ollen pohja putoaa.

Arvoisa puhemies! Täällä olen aikaisemmissa, lyhyissä puheenvuoroissa käynyt läpi kuntataloutta, ja totean kyllä, että Kuntaliiton hallituksessa työvaliokunnassa olen ollut käsittelemässä tätä budjettia 19. päivä syyskuuta, ja sieltä ilmeni aivan yksiselitteisesti, [Puhemies koputtaa] että tämä kuntatalouteen annettava 1,1 miljardia ei vahvista kuntataloutta niin kuin täällä on väitetty. Se on menneitten menetysten korvauksia.

17.39 **Sinuhe Wallinheimo kok:** Arvoisa puhemies! Valtion talousarviot ovat aina paikkoja, joissa kulloisenkin hallituksen politiikan sisältö ja arvovalinnat tulevat konkreettisimmin ilmi. Siinä suomalaisten työntekijöiden ja yrittäjien työstä kerätyt veroeurot kohdennetaan kulloisenkin koalition tahdon mukaisesti. Samalla kansalaisille syntyy mahdollisuus arvioida hallituksen onnistumista oman ohjelmansa toteuttamisessa.

Rinteen hallituksen ensimmäinen talousarvioesitys on tässä suhteessa paljastava. Toisin kuin hallitus vielä omassa ohjelmassaan lupasi, tässä budjetissa Rinteen hallitus pettää antamansa lupauksen sukupolvien välisestä oikeudenmukaisuudesta. Pikemminkin tulevien veronmaksajien piikkiin lastataan tässä esityksessä kohtuutonta taakkaa, kun hallitus on nostanut kädet pystyyn toistaiseksi tärkeimmän tavoitteen eli 75 prosentin työllisyysasteen tavoittelun osalta.

Kyse ei ole siitä, etteivätkö hallituspuolueet tietäisi keinoja, joilla voitaisiin nopeastikin pitää kiinni vastuullisemmasta talouspolitiikan linjasta. Esimerkiksi me kokoomuksessa esittelimme syksyn alussa 16 konkreettista keinoa, joilla VM:n arvioiden mukaan tuo hallitusohjelmassakin mainittu 60 000 uuden työpaikan tavoite voitaisiin saavuttaa. Hallitus ei ole valitettavasti tarttunut tähän. Samaan aikaan uutiset maailmantaloudesta vaatisivat meiltä juuri nyt kaikkien keinojen käyttämistä hyvän työllisyyskehityksen jatkamiseksi ja siten meidän hyvinvointiyhteiskuntamme rahoituspohjan varmistamiseksi. Meille kriittisen tärkeän Euroopan talouden yllä roikkuvat poikkeuksellisen synkät pilvet. Saksan ja Ruotsin talousnäkymät ovat juuri nyt poikkeuksellisen vaikeat. Pienellä viiveellä näiden keskeisten kauppakumppaneiden taloushaasteet näkyvät myös meillä heikompana kasvu-

na ja työllisyytenä. Sen seurauksena keskustan hallituksessa olon ankkuri eli tavoite valtiontalouden tasapainosta vuoteen 23 mennessä valitettavasti karkaa.

Kaiken lisäksi hallitus myös vähentää tulevien sukupolvien taloudellista liikkumavaraa myymällä miljardiluokalla yhteistä omaisuutta. Tässä ei olisi mitään vikaa, jos hallitus käyttäisi tästä saatavaa taloudellista liikkumatilaa todellisten tulevaisuusinvestointien tekemiseen. Kokoomus on tässä ehdottanut suunnitellun kolmen miljardin euron potin jakamista kotimaiseen korkeakoulutukseen ja meille tärkeiden raidehankkeiden toteuttamiseen. Ikävä kyllä Rinteen vasemmistohallituksen valinta on tässä toinen. Omaisuuden myynnistä saatavat tulot käytetään nyt lyhytaikaisiin menoihin ja juokseviin kuluihin. Tämä ei ole hyvää politiikkaa.

Arvoisa puhemies! Hallituspuolueiden edustajat ovat täällä tänään nostaneet esiin monia ensi vuoden budjettiin liittyviä parannuksia. Niiden takana on myös täältä oppositiosta helppo olla. Pienempien eläkkeiden tason nosto, korkeakouluille osoitetut lisärahat ja poliisien palkkaukseen annetut lisäresurssit ovat tällaisia. Silti, kun tietää, miten hataralle taloudelliselle pohjalle nämäkin hyvät hankkeet on rakennettu, ei tilanteeseen voi olla kovin tyytyväinen. Lisäksi veroratkaisujen puolella ihmetyttää hallituksen kova hinku iskeä kiinni harmaata taloutta vähentävän ja työllisyyttä parantavan kotitalousvähennyksen tasoon. Leikkaus kohdistuu kaikkein kipeimmin juuri niihin pieniin ja usein naisvaltaisiin yrityksiin. Toisaalta ihmetellä pitää myös hallituksen halua korottaa jälleen polttoaineen hintaa sekä kohdentaa yritystukien leikkaus parafiiniseen dieseliin. Maaseudulla omalla autollaan töihin pendelöivät tästä tuskin keskustaa kiittävät. [Toimi Kankaanniemi: No ei varmasti!]

Keski-Suomen osalta, arvoisa puhemies, mielenkiintoinen yksityiskohta budjettikirjassa on Jyväskylä—Tampere-raidevälin kehittämiseen ja suunnitteluun varatun rahoituksen määrä. Julkisuudessa paljon hehkutetun 18 miljoonan sijasta tässä keltaisessa kirjassa ilmoitettu varaus onkin 15 miljoonaa euroa. Olisi mukava tietää, mihin tuo 3 miljoonaa euroa on hävinnyt.

17.44 **Esko Kiviranta kesk:** Arvoisa puhemies! Vuoden 2020 talousarvioesityksessä on paljon hyvää. Keskusta kantaa hallituksessa osaltaan vastuuta mahdollisimman tasapainoisesta taloudenpidosta.

Yrittäjyyden kaikinpuolinen edistäminen on tärkeää. Suurin osa työpaikoista syntyy pieniin ja keskisuuriin yrityksiin. Hallituksen budjettiesitys on itse asiassa jatkoa pääministeri Juha Sipilän hallituksen yrittäjämyönteiselle linjalle. Rinteen hallituksen linjassa korostuu työllisyyttä parantavien keinojen ennennäkemättömän systemaattinen hakeminen.

Muun muassa hallitusohjelman verolinjauksissa näkyy yrittäjyyden arvostaminen ja merkittävien lisäresurssien ohjaaminen koulutukseen. Kasvuyritysten osaajia on tarkoitus kannustaa verolainsäädännön kautta. Yrittäjät tarvitsevat vakaan ja ennustettavan toimintaympäristön, jossa uskalletaan investoida. Tulossa on investointeihin kannustavia verolakiesityksiä, muun muassa irtaimen käyttöomaisuuden, siis koneiden ja kaluston, kahdenkertaisen poiston mahdollisuus neljäksi vuodeksi. Tämä koskisi tietysti vain uusinvestointeja. Tutkimusta ja tuotekehitystä vahvistetaan kannustamalla yrityksiä verokannustimella, jota kutsuttaisiin tutkimusyhteistyökannustimeksi. Tällä kannustettaisiin yrityksiä yhteistyöhön yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa.

Yrittäjävähennyksestä on tullut pysyvä osa verolainsäädäntöämme. Tällä vähennyksellä on paitsi taloudellinen merkityksensä myös suuri symbolinen merkitys yrittäjyyteen rohkaisemisessa.

Vuoden 2020 budjetin merkittäviin asioihin kuuluu perusväylänpidon rahoituksen pysyvä 300 miljoonan euron tasokorotus korjausvelan vähentämiseksi. Yksityisteiden avustuksiin ehdotetaan lisäystä tämän vuoden 17 miljoonasta eurosta ensi vuoden 20 miljoonaan euroon. Ennen vuotta 2019 kyseessä oleva summa oli useana vuonna vain noin 13 miljoonaa euroa.

Pienimpiä eläkkeitä korotetaan. Korotus kohdistuu verorahoitteisiin kansan- ja takuueläkkeisiin, joita korotetaan 34—50 euroa kuukaudessa. Korotusten pääpaino on, aivan oikein, alle tuhannen euron eläkkeissä.

Kuntien valtionavut kasvavat vuodelle 2019 budjetoidusta noin 8 prosenttia. Valtion toimenpiteiden nettovaikutus kuntatalouteen on noin 300 miljoonaa euroa vahvistava vuonna 2020, vaikkakin kuntatalous silti jää vuonna 2020 kansantalouden tilinpidon mukaan alijäämäiseksi.

Vuoden 2020 ympäristö- ja luonnonhaittakorvausten vaje, 130 miljoonaa euroa, paikataan hallitusohjelman mukaisesti. Myös uusia luomusopimuksia aletaan taas tehdä ensi vuodesta lähtien yhden vuoden tauon jälkeen, ja näihin uusiin luomusopimuksiin on varattu rahaa neljäksi vuodeksi vuoteen 2023 asti. Maatalouden pitkän tähtäyksen tavoitteita edistää merkittävä tulevaisuussiirto maatilatalouden kehittämisrahastoon.

Koulutusmäärärahojen tuntuva lisäys kaikilla koulutustasoilla on investointi tulevaisuuteen. Yliopistojen perusrahoituksen lisäys 40 miljoonalla eurolla ja ammattikoulujen perusrahoituksen lisäys 20 miljoonalla eurolla ensi vuodesta lähtien ovat tärkeitä. Lisäksi indeksikorotukset toteutetaan täysimääräisinä.

Muusta budjetin sisällöstä kannattaa mainita poliisien määrän kasvattaminen ja kertausharjoituspäivien merkittävä lisääminen.

17.49 **Saara Hyrkkö vihr:** Arvoisa puhemies! Totesin viime viikolla tässä salissa, että yhtäkään talouskeskustelua ei tänä päivänä pitäisi käydä puhumatta ilmastonmuutoksesta. Sama pätee myös laajemmin ympäristökriisiin, jolla on aivan perustavanlaatuisia vaikutuksia talouteemme ja elämäämme, siihen luontoon, jota me suomalaiset rakastamme.

Ilmastonmuutoksesta ja sen aiheuttamista uhista puhutaan joka päivä — ihan syystä. Vähemmän puhutaan kuitenkin siitä, mitä lajien sukupuuttoaalto ja luonnon monimuotoisuuden hupeneminen tarkoittavat meille ihmisille. Moni suomalainen on silti havahtunut luonnon hätätilaan ja tehnyt henkilökohtaisia valintoja luonnon hyväksi. Mutta kuten ei ilmastonmuutoksen torjuntaa, ei myöskään luonnonsuojelua voi tai pidä jättää yksittäisten ihmisten harteille.

Luonnon köyhtymisen vaikutukset ovat kuitenkin mitä suurimmassa määrin henkilökohtaisia. Jos ja kun esimerkiksi pölyttäjien määrä hupenee, hupenevat myös omenasadot, omatekoiset omenapiirakat ja mummolan hillopurkkirivistöt. Eri puolilla maailmaa on jo herätty pölyttäjähyönteisten määrän romahtamiseen, sillä se vaarantaa ruuantuotannon ja ruokaturvan. Joku voisi kuvitella, että pölyttäjissä on kyse vain pienistä pörriäisistä, mutta tosiasiassa pölyttäjät ovat malliesimerkki siitä, että luonnon monimuotoisuuden ja tasapainon näkökulmasta pienetkin asiat ovat kokoaan suurempia.

Suojelemalla luontoa varmistamme, että tällä planeetalla on hyvä elää myös tulevaisuudessa ja että tulevaisuudessakin Suomessa kaikilla lapsilla on mahdollisuus liikkua luon-

nossa ja rakastua siihen. Historiallinen 100 miljoonan euron lisäpanostus luonnonsuojeluun tulee kipeästi tarpeeseen, sillä suomalaista luontoa voidaan suojella vain täällä.

Arvoisa puhemies! Toinen tämän budjetin tärkeistä kulmakivistä on koulutukseen panostaminen. Satsaukset koulutukseen ja tutkimukseen ovat satsauksia paitsi tähän päivään myös tulevaisuuteen. Korkea osaaminen, laadukas tutkimus ja vapaa tiede eivät mene pois muodista.

Tämä hallitus uskoo, että jokaisella on oltava taustastaan riippumatta mahdollisuus kehittää osaamistaan ja oppia uutta läpi elämän. Siksi yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen perusrahoitusta lisätään ja indeksikorotukset toteutetaan täysimääräisinä. Ammatillisiin oppilaitoksiin saadaan lisää opettajia ja lukiokoulutuksen yksikköhintaa nostetaan.

Katse kannattaa luoda myös koko koulutuspolkuun ja etenkin varhaisiin vuosiin. Varhaiskasvatus on tutkitusti tehokas keino edistää lasten hyvinvointia ja kaventaa lasten taustoista johtuvia eroja. Siksi hallitus on asettanut tavoitteeksi, että yhä useampi lapsi pääsee laadukkaan varhaiskasvatuksen piiriin. Tämän toteutuminen edellyttää sekä esteiden poistamista että uudenlaista kannustamista.

Edellisellä kaudella tehty leikkaus lasten päivähoito-oikeudesta osui kovimmin juuri niiden lasten arkeen, jotka eniten tarvitsevat vakautta ja tukea kasvamiseen. Monessa kunnassa ja kaupungissa onnistuimme torjumaan leikkauksen, mutta nyt tuo rajaus poistetaan vihdoin koko maassa.

Hallituksen tekemät panostukset kaikille koulutusasteille luovat pohjan osaamistason nostamiselle. Siinä on kyse sekä kestävästä, pitkäjänteisestä työllisyyspolitiikasta että lapsiystävällisen yhteiskunnan rakentamisesta.

Lopuksi, arvoisa puhemies, haluan vielä palata keskusteluun syntyvyydestä, sillä täällä tänäänkin kuultujen puheenvuorojen perusteella tuntuu tärkeältä muistuttaa, että kyse on herkistä ja henkilökohtaisista kysymyksistä ja valinnoista. Kenenkään henkilökohtaisiin toiveisiin ei poliitikkojen kuulu puuttua. Meidän tehtävämme täällä on rakentaa sellaista lapsiystävällistä maata ja maailmaa, jossa toivottu lapsiluku toteutuu nykyistä paremmin ja jossa tulevaisuus on valoisa ja turvallinen. Esimerkiksi ilmastoa koskevien huolien vähättely ja ilmastokriisin torjuntaan tarvittavien toimien jarruttaminen on tästäkin näkökulmasta aivan vastuutonta. Samaan aikaan meidän on kuitenkin varauduttava siihen, että täyskäännöstä väestöennusteissa ei välttämättä tapahdu, ei ainakaan kovin nopeasti. Siksi tämän maan kannattaa jatkossa olla entistä avoimempi ja houkuttelevampi paikka myös ulkomailta tuleville osaajille ja tekijöille.

17.54 **Johannes Yrttiaho vas:** Arvoisa puhemies! Hallituksen talousarvioesitys sisältää useita erittäin kannatettavia ja odotettuja toimia muun muassa varhaiskasvatukseen ja koulutukseen. Monella alalla edetään oikeaan suuntaan. Talousarvioehdotus sisältää kuitenkin myös ongelmia. Nostan tässä puheenvuorossani esille muutaman.

Hallituksen alkukauden keskusteluja on hallinnut 75 prosentin työllisyysastetavoite, johon tämäkin budjetti kurkottaa. Työllisyyspoliittisessa keskustelussa vastakkain ovat olleet kaksi peruslinjaa: porkkana ja keppi. On hyvä, että hallitus esittää nyt yhden kepin eli työttömyysturvan aktiivimallin 4,65 prosentin leikkurin poistamista. Tätä on todella odotettu. Ikävä kyllä samalla esitetään leikkausta työttömyysturvan lisäpäiviin eli eläkeputkeen. Putkessa oli viime vuonna lähes 17 500 henkilöä. Se on tarjonnut monelle raskaassa työssä jo työkykynsä menettäneelle ikääntyneelle työntekijälle mahdollisuuden jäädä an-

siosidonnaiselle päivärahalle odottamaan eläkkeellepääsyä. Samalla nuoremmille ikäluokille on tarjoutunut lisää työmahdollisuuksia.

Varsin vähälle huomiolle työvoimapolitiikan kokonaisuudessa on jäänyt aktiivimallin leikkuriakin kovempi keppi, nimittäin työttömyysturvan karenssit — siis kokonaan korvaukseton aika, joka työttömälle voidaan määrätä. Sen käyttö on työvoimahallinnossa kasvanut hälyttävästi. Vuonna 2008 karensseja määrättiin reilu 33 000 kappaletta, vuonna 2018 jopa yli 118 000. Tänä vuonna määrä näyttää edelleen kasvavan. Elokuun loppuun mennessä karensseja oli määrätty yli 85 000. Tämä on siis sitä keppiä, johon työministeri ja pääministerikin ovat eri yhteyksissä viitanneet, että keinovalikoimassa on ja pysyy. Siinä missä aktiivimallin leikkuri on 4,65 prosenttia, on kokonaan korvauksetonta aikaa mahdollista määrätä aina 90 päivään saakka tai jopa toistaiseksi. Se on 100 prosentin leikkuri eikä se häviä mihinkään, vaan karensseja määrätään nyt ennätystahtiin. Hallitus siis ehkä pyristelee irti edeltäjiensä politiikasta, jossa keppi on korostunut, mutta tällä budjetilla se ei vielä onnistu.

Palkkatuen lisäys on toki tervetullutta rahaa, jolla voidaan työllistää ihmisiä kohtalaisen tehokkaasti. Siitä kiitos.

Arvoisa puhemies! Perusturvaan, kuten työmarkkinatukeen ja työttömien peruspäivärahaan, hallitus osoittaa 40 miljoonaa euroa lisärahaa. Tehdään 20 euron kuukausikorotus. Se on hyvä alku — jos se on alku. Melkoinen epäkohta on kuitenkin se, että perusturvan korotus leikkautuu pois toimeentulotuen saajilta. Kaikkein köyhimmät eivät siis saa mitään. Tämä on epäoikeudenmukaista. Tarvittaisiin korkeintaan parikymmentä miljoonaa euroa, jotta epäkohta voitaisiin korjata ja toimeentulotuen saajatkin voisivat korotuksesta hyötyä, mutta tätä summaa ei nyt budjettiesityksessä ole. Epäkohta on periaatteellisesti ja käytännössäkin hyvin merkittävä — vuonna 2018 toimeentulotukea sai 470 000 henkilöä ja yli 300 000 kotitaloutta.

Arvoisa puhemies! Rahaa ei löydy sosiaaliturvaan, mutta sitä näyttää löytyvän monin verroin suurempia summia aseisiin. Julkisen talouden suunnitelmassa puolustusmenot kasvavat ensi vuoden noin 3 miljardista eurosta 5 miljardiin euroon vuonna 23. Merivoimien alushankinnan laskuun tuli hiljattain lisäystä 100 miljoonaa euroa. Sen hankinnan koko hintalappu on nyt 1,3 miljardia. Pelkään, että tämä ennakoi myös tulevaa hävittäjähankintaa, joka tuskin pysyy sille asetetussa 10 miljardin euron raamissa. Tässä ensi vuoden budjetissa HX-hankkeen hallinnollisiin kuluihin, siis vuonna 21 tehtävän hävittäjähankintapäätöksen valmisteluun, osoitetaan kahdella eri puolustushallinnon momentilla yhteensä 20 miljoonaa euroa. Siis 20 miljoonaa euroa ensi vuonna pelkkään HX-hankinnan valmisteluun. Rahaa kuluu muun muassa konsulttitoimeksiantoihin. Saman verran maksaisi toimeentulotuen perusosan korotus niin, että perusturvaan tehtävä 20 euron lisäys ei leikkautuisi toimeentulotuen saajilta pois. Toivon todella, että ennen kuin tämä budjettiesitys tulee eduskunnan päätökseksi, tuo raha jostakin löytyy ja myös toimeentulotukeen tehdään tasokorotus. Se on paitsi toimeentulo-, myös mitä suurimmassa määrin oikeudenmukaisuuskysymys. — Kiitoksia, arvoisa puhemies. [Leena Meri: Repeääkö hallitusrintama?]

18.00 **Veronica Rehn-Kivi r:** Värderade talman! Då vi läser igenom statsrådets budgetförslag för år 2020 kan vi konstatera att beredningen av hur vi ska organisera vårt lands social- och hälsovård har kommit i gång i enlighet med regeringsprogrammet. Det framkommer tydligt att tyngdpunkten inom social- och hälsovården finns i tjänsterna på basnivå och

i den förebyggande verksamheten. Tjänsterna ska vara samordnade, vårdkedjorna ska vara smidiga och alla ska få behovsenlig och verkningsfull service vid rätt tidpunkt.

Svenska riksdagsgruppen och SFP vill ha ett samhälle som är socialt rättvist och vi vill se till att våra barn och de äldre får en trygg, kvalitativ och mänsklig vård. Situationen inom social- och hälsovården kommer att förbättras betydligt, och satsningar på förebyggande vård, på utvecklandet av barnrådgivningar, på försök med seniorrådgivningar, på större anslag för vaccinerings- och screeningsprogram finns nu med.

Det är viktigt att se till att människorna får vård på jämlika grunder och på sitt eget modersmål, och därför är det fint att åtgärder nu vidtas så att vård också i praktiken fås på svenska. Vasa centralsjukhus är ett konkret exempel, men minst lika viktigt är att också Käypä hoito-, de så kallade God medicinsk praxis-rekommendationerna, som behandlar viktiga frågor om finländarnas hälsa, hälsovård och förebyggande av sjukdomar, nu kommer att översättas till svenska.

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveydenhuoltoon esitetään nyt merkittäviä parannuksia. On hienoa nähdä, että hallitusohjelma nyt selvästi haluaa tukea niitä, jotka tarvitsevat eniten apua. Erityisesti eläkeläisten ja lapsiperheiden köyhyyttä ja köyhtymistä vähennetään kehittämällä samanaikaisesti etuuksia ja palveluita, ja konkreettisia toimenpiteitä esitetään niin eläkeläisten taloustilanteeseen kuin vanhuspalveluiden kehittämiseen.

Ensi vuoden talousarvioehdotuksen mukaan lapsiperheiden asemaa parannetaan korottamalla muun muassa lapsilisän yksinhuoltajalisää. Esitämme myös tärkeitä ja välttämättömiä panostuksia mielenterveyteen ja kiristämme hoitotakuuta ja panostamme hoitajamitoitukseen. Terveyskeskusten jonojen lyhentämiseksi lisätään lääkäreiden määrää.

Värderade talman! Genom förebyggande åtgärder kan vi tackla våra problem i ett tidigt skede och undvika att problemen hopar sig i framtiden. Detta kommer att kosta i början, men i framtiden kommer varje samhällsmedlem att gynnas av detta.

Av de förebyggande åtgärderna vill jag speciellt nämna det nationella vaccinationsprogrammet. Vårt nationella vaccinationsprogram utvidgas genom att vaccin mot TBE, det vill säga fästingvaccinet, i fortsättningen kan fås i flera områden än tidigare och genom att pojkar i fortsättningen också kan få HPV-vaccinet, det vill säga vaccin mot det cancerframkallande papillomviruset. För denna reform föreslås social- och hälsovårdsministeriet 2 miljoner euro. Det är viktigt att vaccinationsprogrammet utvecklas eftersom det hör till de absolut mest kostnadseffektiva sätten att motverka sjukdomar och onödigt lidande.

Jag vill också lyfta upp återinförandet av den subjektiva rätten till dagvård, som hör till de absolut bästa förebyggande och rättvisa åtgärderna med tanke på att barnen på så sätt ges jämlika grunder och sociala färdigheter som skolgång och arbetsliv förutsätter.

Arvoisa puhemies! Olen erityisen iloinen siitä, että hallitusohjelmassa nyt selkeästi panostetaan ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin sosiaali- ja terveydenhuollossa. Tämä maksaa yhteiskunnalle alussa, mutta tulevaisuudessa joka ikinen yhteiskuntamme jäsen tulee hyötymään siitä. Kun riskitekijät huomataan aikaisessa vaiheessa, vältymme ongelmien kasaantumiselta tulevaisuudessa. Tämä on kaikin puolin kustannustehokasta ja oikeudenmukaista politiikkaa. — Kiitos.

18.04 **Piritta Rantanen sd:** Arvoisa puhemies! Hyvät kuulijat! Olen alusta alkaen ajatellut, että lähtökohdakseni politiikassa otan avoimen, positiivisen ja tulevaisuuteen suuntautuvan asenteen. [Antero Laukkanen: Hyvä!] Toivon, että voimme kunnioittaa toinen toisiamme ja olla eri mieltä henkilökohtaisuuksiin menemättä. Toivon, että se politiikka, mitä tässä talossa tehdään, on ratkaisukeskeistä ja yhteishenkistä, tulevaisuuteen suuntautuvaa. Tässä demokraattisessa päätöksentekojärjestelmässä on varmasti niin, että kaikkea toivomaansa ei voi saada, mutta erittäin ylpeä olen siitä, että tämä hallitus on muuttanut politiikan suuntaa. Tässä talousarviossa halutaan panostaa eriarvoisuuden poistamiseen ja ihmisten hyvinvointiin ja tuloerojen pienentämiseen. Tämän budjetin keskeisin edistysaskel on kasvattaa pienituloisten ja eläkeläisten tuloja ja ostovoimaa. Se on arvovalinta kohti oikeudenmukaisempaa Suomea. Se on reilua politiikkaa. Valtiovarainministeriön laskelmien mukaan tämä budjetti nostaa käytettävissä olevia tuloja noin 70 prosentilla suomalaisista, siis 70 prosentilla kansalaisista on enemmän rahaa käytettävissä kuin aiemmin, siis parempaa hyvinvointia. Eikö se ole erinomaisen hieno asia?

Arvoisa puhemies! Ihmisillä käytettävissä oleva raha ei kuitenkaan ratkaise kaikkia ongelmiamme. Meidän nuoret tarvitsevat ammatillisen koulutuksen, ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen lisärahoituksen ja indeksikorotukset päälle. Me haluamme panostaa osaamiseen ja laadukkaaseen koulutukseen, lasten ja nuorten hyvinvointiin. Oppivelvollisuuden laajentaminen on myös saatu käyntiin. Oma poikani aloitti ammattikoulunsa syksyllä, ja tänä aamuna sain yli 300 euron laskun työvälineistä ja vaatteista. Oppivelvollisuuden laajentaminen mahdollistaa sen, että jokainen lapsi ja nuori voi opiskella siihen ammattiin, mihin haluaa, vanhempien tulotasosta riippumatta. Kyseessä on investointi tulevaisuuteen, ja se mahdollistaa ehkä meidänkin eläkkeiden maksun tulevaisuudessa.

Hyvät kuulijat! Maamme talouden kantokyky on riippuvainen työllisyysasteen kehityksestä. On päivänselvää, että jokainen tässä salissa toivoo parempaa työllisyysastetta ja että jokaisella on mahdollisuus tulla toimeen sillä palkalla, mitä työstä saa. Kaikista tänään kuulluista negatiivisista spekulaatioista huolimatta tämä hallitus tekee aidosti aktiivista työllisyyspolitiikkaa. Tämän työllisyyspolitiikan kulmakivinä ovat entistä paremmat ja yksilöllisemmät palvelut, palkkatuen voimakas lisääminen ja koulutukseen panostaminen. Me haluamme mahdollistaa osatyökykyisten paremmat mahdollisuudet työllistyä, ja panostamme työttömyysjaksojen lyhentämiseen. Osallisuus tässä yhteiskunnassa vähentää syrjäytymistä ja lisää hyvinvointia. Aktiivimallin leikkurin kaltaiset epäoikeudenmukaiset keinot ovat kuitenkin onneksi päättymässä vuodenvaihteessa.

Tässä talousarviossa ja hallitusohjelmassa on myös tänään kuulluista puheenvuoroista huolimatta tunnistettu alueellinen eriarvoistuminen ja otettu siihen vahvasti kantaa. Suomi on edelleen vahvasti riippuvainen viennistä, ja siksi hallitus käynnistää viennin ja kansainvälisen kasvun ohjelman ja panostaa siihen 13 miljoonan euron lisäpanostuksella. Merkittävät panostukset viennin kasvattamisen edistämiseen ja liikenneverkkoon tukevat työllisyyttä ja aluekehitystä. Ne parantavat yritystemme toimintamahdollisuuksia ja auttavat edistämään vientiä. Hallituksen panostukset raideliikenteeseen mahdollistavat työssäkäyntialueiden laajenemisen ja tasoittavat kiinteistöjen arvonkehitystä pitkällä aikavälillä, ja esimerkiksi merkittävä panostus biokaasuohjelmaan on panostus eri alueiden positiiviselle kehittymiselle. Tämän hallituksen aluepolitiikka on sitä, että saavutettavuus ja alueiden omat vahvuudet huomioidaan ja niitä tuetaan.

Arvoisa puheenjohtaja! Meidän hyvinvointimme ja palveluidemme saatavuus riippuu kuitenkin myös siitä, kuinka asuinseutujemme kunnat ja kaupungit voivat. Tässäkin koh-

taa voi huojentuneena lukea tätä vuoden 2020 talousarvioesitystä: kuntien leikkauspolitiikka päättyy ja indeksikorotukset palautetaan. Tämä sitoumus luo kunnille mahdollisuuden huolehtia omalta osaltaan kuntalaisten hyvinvoinnista. Politiikka, jota Suomen hallitus tekee, saadaan käännettyä oikeudenmukaisempaan ja reilumpaan suuntaan tällä talousarvioesityksellä.

18.10 **Vilhelm Junnila ps:** Arvoisa puhemies! Tulin juuri Afrikasta, joka mainitaan hallitusohjelmassa erityisenä painopisteenä. Tämä näkyy siinä, että puolet lainanotosta menee kehitysapuun, josta suurin osa menee Afrikkaan. Loppuosa menee muuhun monikulttuuriseen mamutukseen. Kehitysavun lisäämistä perustellaan muuttoliikkeen hillitsemisellä, mutta Afrikka-instituutin tutkimusten mukaan käy nimenomaan päinvastoin. Leopardi ei pääse pilkuistaan. Hallitukselle ei kelpaa Afrikkaa koskeva tieteellinen tutkimus, koska nigerialaiset tilinumerot ovat liian houkuttelevia. Jostakin syystä hallitus kuvittelee, että Suomi on koko Afrikan kokoinen. Samalla, kun alijäämä Suomessa ylittää 2 000 miljoonaa euroa, hallitus upottaa kehitysyhteistyömäärärahoihin 989 miljoonaa euroa. Vuoteen 2023 mennessä potti paisuu peräti 1 119 miljoonaan euroon — valtaosa Afrikkaan. Amerikassa on presidentti, jonka linjana on ”Amerikka ensin”. Meillä näytetään olevan paljon kansainvälisempiä, linjana ”Afrikka ensin”.

Eikä tässä vielä kaikki. Vaaleissa SDP rummutti työllisyydestä, työehtosopimuksista ja alipalkkauksesta. Nyt vain tuosta viimeisestä enää puhutaan, ja siitäkin vain osaajia hakiessa — nimittäin Ali-palkkauksesta. Ette kieltäneet polttomoottoriautoja vielä, mutta verotuksen keinoin autoilijaa Stadissa kohdellaan kuin vähemmistöjä Tšadissa. Hallitusta ei kiinnosta autoilija-Ari, kun vaihtoehtona on Afrikka-Ali. Esimerkiksi väyläverkon kehittämiseen ja raideyhteyksien suunnittelun rahoittamiseen laitetaan 115 miljoonaa euroa. Se on suurin piirtein saman verran kuin Suomi IFC:n kautta laittaa Afrikan tuulivoimahankkeisiin.

Vasemmistoliiton ryhmäpuhuja edustaja Saramo sanoi, että Suomi on tekemässä täyskäännöstä. Samalla, kun selkä kääntyy kohti suomalaista veronmaksajaa, olen jo kuulevinani rytmit Afrikan, vuvuzelan soinnin haikean. Olen vakuuttunut, että hallitus koosti budjettia Afrikan tähden pelilaudalla; noppaa heitettyä pahvisia laattoja käännettiin aarteiden löytämiseksi. Afrikan tähdessä kukin pelaaja saa kassasta 300 puntaa pelirahaa. Rinteen pelikassan Afrikka-rahoitus yltää liki 700 miljoonaan euroon. Alkuperäisten sääntöjen mukaan pelaaja joutui lainaamaan merimatkaa varten rahaa toisilta pelaajilta tai jäämään jumiin loppupelin ajaksi, jos hän käänsi saarella rosvolaatan ja menetti rahansa. Vaikuttaakin siltä, että sisäministeri Ohisalo on kääntänyt veronmaksajalaatan: rahat lainataan markkinoilta ja lahjoitetaan Afrikkaan, aarteet poimitaan Välimerestä ja laivataan Aurajoelle.

Arvoisa puhemies! Edustaja Kurvinen siteerasi täällä John F. Kennedyä. Jotta emme olisi vieraskoreita, aion vastineeksi siteerata Antti J. Rinnettä: ”Voitko hyvin? Tarvitsetko maitoa?” Edustaja Rinne, täällä maito on vielä pullossa, mutta Afrikassa jo läikkynyt maahan. Euphrase Kezilahabin runossa todetaan, että ”nyt, kun odotamme unelmia, joita emme enää voi toteuttaa, lopettakaamme iltatee puruilla, sylkemättä niitä, hymyillen”. Samaa voisi soveltaa nykyisen muotoiseen kehitysapuun. Maidon maahan kaatamisen on loputtava. Minulla on tässä kädessä nimellisarvoltaan 50 miljardin dollarin seteli Zimbabwesta. Hallituksen tulevaisuusinvestoinnit Afrikkaan ovat suurin piirtein yhtä tehokkaita. Kun sijoitamme miljardin Afrikkaan, mitä Suomen kansa siitä saa? Siis siirtolaisten lisäksi. Suu-

rin piirtein saman verran kuin tämän setelin absoluuttinen arvo eli noin 15 senttiä. Sillä ei saa maitoa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Muistutan arvoisia edustajia siitä, että erilaisten havainnointivälineiden tuominen puhujapönttöön on kielletty.

18.14 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Puheenvuorossani aion keskittyä puhtaasti Suomen valtion asioihin. Jätän noiden afrikkalaisten raha-asiat niiden päätettäväksi, keille ne kuuluvat.

Todellakin tämän hallitusohjelman, joka Rinteen hallituksella on, alkutahdit on lyönyt selvästi liikkeelle viime vaalikauden Sipilän hallituksen vahva talouspolitiikka ja se, että talous parani hurjaa vauhtia. 140 000 uutta työpaikkaa on niin raju luku, että se antaa pohjan tämän hallituskauden vahvalle työlle. Hallitushan etenee uudistuksissa täsmälleen aikataulussa ja asetettujen askelmerkkien ja selkeän suunnitelman mukaan. Ei ole minkäännäköistä perustelua sille, että olisimme menossa ikään kuin kaaoksesta kaaokseen. Ne ovat oppositiolta toki vahvoja puheenvuoroja mutta onneksi paikkansapitämättömiä.

Esimerkiksi tässä keskustelussa on vahvasti noussut esille monessa puheenvuorossa opposition taholta, että tämä parafiinisen dieselin tuen lopettaminen muka olisi maailmanloppu. Samaan aikaan tässä salissa puhutaan suureen ääneen siitä, että perusteettomat tuet pitää lopettaa. No, tämän parafiinisen dieselin osaltahan on käynyt niin, että nykyinen dieseltekniikka on ajanut jo ajat sitten ohi tämän polttoaineen käytöstä. Parafiininen diesel aikoinaan luotiin sitä varten, että taajamissa sen käry oli paljon pienempi kuin muun dieselin, ja sitä kautta tämä tuki annettiin, ja nyt kun autotekniikka on kehittynyt, tämä tuki on tarpeeton. Kun poistamme tarpeettomia tukia, niin kannattaa aina pitää muistissa, että huutaa sitten asiasta kun se on ajankohtaista. Menneen maailman perään tuskin kannattaa huutaa.

Sekin kannattaa opposition muistaa, että tämä hallitus on tehnyt vahvat linjaukset biokaasun käytön lisäämisestä. Sekin kannattaa muistaa. Kotimainen biokaasu varmasti on ympäristöystävällistä, ja sille on selvät kirjaukset hallitusohjelmassa. Tämä kannattaa muistaa.

Verotusta ja erilaisia järjestelmiä tälläkin vaalikaudella muutetaan niin, että noin 70 prosentilla suomalaisista käteenjäävä tulomäärä kasvaa. Sen pitäisi kyllä kelvata oppositiollekin. Se, että Suomessa on tällainen verojärjestelmä, joka ottaa niiltä, joilla on enemmän tuloja, ja jakaa niitä tasaisesti niille ihmisille, joilla tuloja on vähemmän, on mielestäni oikeudenmukainen ja perusteltu. Jos joku väittää sen olevan jotain muuta, niin haluaisin nähdä ne lukemat.

Takuueläkkeen määrä nousee nyt ihan nopeasti tämän 2020 budjetin aikana 50 euroa kuussa ja täysi kansaneläke 34 euroa kuussa. Kun ottaa huomioon viime vaalikaudella Sipilän hallituksen aikana kolmesti korotetun takuueläkkeen, ollaan nyt jo hyvin lähellä sataa euroa, minkä pieni eläkeläinen saa käteensä. Kun ottaa huomioon senkin, että siitä tulosta menee hyvin vähän veroa — valtionveroa ei ollenkaan, ja kuntaverokin on kovin pieni — niin se pieni eläkeläinen saa puhtaana käteen todella merkittävän rahan, jolla hän aidosti pystyy omaa elämäänsä parantamaan. Eli kun huutaa maailmanloppua ja pelottelee, niin kannattaa tosiasiat pitää aina mielessä.

Kuntatalous on kieltämättä ollut vaikeassa tilanteessa, ja nyt siihenkin tulee valtionosuuksien osalta 1,1 miljardin euron parannus, ja sitä paitsi siitä maksetaan tämän vuo-

den puolella jo 237 miljoonaa. Tämäkään ei vielä tietenkään kesää tee, mutta se on erittäin pitkä askel oikeaan suuntaan.

Arvoisa puhemies! Kun nyt tulee poliisille lisää määrärahoja ja tavoitteena on, että vuonna 2022 meillä olisi noin 7 500 poliisimiestä ja -naista tässä maassa kansalaisten turvallisuutta takaamassa, niin meidän on poliisien virkojen määrittelyssä pidettävä huoli siitä, että ne jaetaan eri puolille Suomea niin, että olkoon sitten maaseutukunta tai isompi kaupunki, niin niitä poliisivirkamiehiä löytyy tehtäviään hoitamassa joka puolella Suomea. Turvallisuudentunne on jakamaton asia, ja se kuuluu kaikille suomalaisille.

Arvoisa puhemies! Raidehankkeista haluan sanoa sen verran vielä, että on puhuttu paljon siitä, että ne ovat suunnittelussa. Totta kai miljardihankkeet pitää suunnitella, se ei voi olla mitään roiskimista. Esimerkiksi itäradan osalta selvitykset ovat parhaillaan käynnissä ja esimerkiksi itäradan tilanteen pitäisi tässä selvitä jo ennen ensi kevättä. Toivon, arvoisa puhemies, että tämä itärata-asia, joka on ollut koko itäisen Suomen kehityksen jarru, saataisiin vihdoin ja viimein liikkeelle. Sen radan vaikutuspiirissä asuu kuitenkin pitkälti yli miljoona ihmistä, ja se on näiden seutukuntien kannalta aivan henki ja elämä. Tässä asiassa toivon, että hallitus pystyy tekemään määrätietoisia päätöksiä ja ennen kaikkea tukemaan perusinfraa, joka näkyy muun muassa perusväylänpidon plus 300 miljoonan euron määrärahassa verrattuna aikaisempaan hallituskauteen. Se on merkittävä lisä.

Lopuksi, arvoisa puhemies, totean vielä sen, että kun tässä salissa on ilmastonmuutoksella ja maailmanlopulla peloteltu, niin siihenkään ei ole mitään perustetta. Suomi on oikealla tiellä ilmastonmuutoksen torjunnassa, ja samalla tiellä kun jatkamme, niin pystymme omaan huutoomme vastaamaan ja ennen kaikkea päästötavoitteissa pysymään.

18.20 **Veronika Honkasalo vas:** Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen koulutuspolitiikan punainen lanka on koulutuksellisen tasa-arvon parantaminen ja osaamistason nosto.

Alueelliset, sosioekonomiset ja sukupuolten väliset erot sekä koulutuksen periytyvyys näkyvät oppimisessa ja kouluttautumisessa entistä vahvemmin. Vuoden 2020 budjetista näkee, että hallitus on sitoutunut eriarvoistumisen vähentämiseen. Oppimiseroja kavennetaan, koulutuksen tasa-arvoa lisätään, lasten ja nuorten hyvinvointiin panostetaan ja koulutustasoa nostetaan.

Hallitus tekee panostuksia kaikille koulutusaloille ja on valmis suuriin rakenteellisiin uudistuksiin, kuten oppivelvollisuusiän nostamiseen. On hienoa nähdä, että koulutuspolitiikassa tehdään taas rohkeita ja pysyviä uudistuksia edellisen hallituksen hankerumban ja järkyttävien, noin miljardin koulutusleikkausten jälkeen.

Olemme saaneet huolestuttavaa tutkimustietoa siitä, että 2000-luvulla eri yhteiskuntaluokista tulevien nuorten oppimistulokset ovat erkaantuneet yhä jyrkemmin. Koulutettujen vanhempien lapset pärjäävät siis paremmin koulussa, ja lastenkotitaustan merkitys on alkanut taas kasvaa. Erot yhteiskuntaluokkien välillä oppimistuloksissa ovat suurempia kuin sukupuolten välillä, vaikka jälkimmäisestä paljon enemmän puhutaankin. Ehkä tällaiset tutkimustulokset alkaisivat vihdoin herättää niitä, joiden mielestä kaikki lähtevät Suomessa samalta viivalta ja meillä vallitsee mahdollisuuksien tasa-arvo.

Jotta lasten taustasta johtuvia eroja voidaan tasoittaa, koulutuspolun nivelvaiheisiin on kiinnitettävä enemmän huomiota. Varhaiskasvatuksen puolella tärkeää on, että hallitus palauttaa subjektiivisen päivähoito-oikeuden, jatkaa kaksivuotisen esikoulun pilotointia ja laajentaa viisivuotiaiden maksutonta varhaiskasvatusta. Jatkossa on mietittävä, miten esi- ja alkuopetuksesta saadaan vielä nykyistä joustavampi kokonaisuus.

Myös oppivelvollisuusiän laajentamisen valmistelussa vahvistetaan nivelvaiheen ohjausta, selvitetään koulutuksen keskeyttämisen syitä ja kehitetään toisen asteen valmistavia koulutuksia. Tärkeää on myös miettiä syitä sille, miksi lääkärin tai juristin lapsi opiskelee yliopistossa huomattavasti todennäköisemmin kuin lähihoitajan tai rakennusmestarin lapsi ja miksi tämä kehitys on voimistunut entisestään. Jos osaamistasoa halutaan aidosti nostaa, lasten taustoista johtuvia eroja on pystyttävä tasaamaan.

Arvoisa puhemies! Oppivelvollisuuden laajentaminen toiselle asteelle 18 ikävuoteen asti on yksi merkittävimpiä koulutuspoliittisia uudistuksia vuosikymmeniin. Uudistusta tarvitaan, sillä nykyinen järjestelmä ei pysty ajoissa ehkäisemään oppimisongelmia, koulutuksen periytyvyyttä, syrjäytymistä, peruskoulun eriarvoistumista tai sukupuolten välisiä oppimiseroja. Oppivelvollisuuden laajentaminen tarkoittaa, että samalla tehdään toisen asteen oppimateriaaleista maksuttomia, mikä on merkittävä muutos, sillä rahan puute on yksi merkittävä syy koulutuksen keskeyttämisessä toisella asteella.

Edellisen hallituksen kädenjälkeä ei pysty yksi budjetti täysin korjaamaan, mutta tämä työ saadaan hyvin alkuun, kun ammatillisen koulutuksen opettajien ja ohjaajien palkkaamiseen sekä opetuksen ja ohjauksen tukitoimiin ehdotetaan 80 miljoonan euron lisämäärärahaa. Eli rahoitusta on tulossa, toisin kuin perussuomalaiset omassa ryhmäpuheessaan väittivät. Opettajien palkkaamiseen hallitus on tulevaisuusinvestoinneissaan luvannut satsata myös ensi vuoden jälkeen.

Arvoisa puhemies! Vasemmistolle tärkeä ja historiallinen periaate, että kaikkien taustoista riippumatta on voitava kouluttautua niin pitkälle kuin haluaa, on ollut ja on edelleen myös arvo itsessään. Meillä ei ole pelkästään tavoitteena, että ihmisestä tehdään mahdollisimman hyödyllinen työmarkkinoilla, vaan arvostamme koulutusta myös ihan sen itseisarvon takia. — Kiitos.

18.24 **Antero Laukkanen kd:** Arvoisa herra puhemies! Täällä on tänään käyty vilkasta keskustelua ensi vuoden talousarviosta ja julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2020—2023. Tämä on Rinteen hallituksen ensimmäinen talousarvio sekä kehysbudjetti niistä varoista, joita on käytettävissä, ja mihin ne käytetään.

Joku on joskus sanonut, että valtion merkittävin arvobarometri on valtion talousarvio. Siinä arvotetaan varat ja ihmiset ja niiden keskinäinen suhde. En epäile, etteikö pääministeri Rinne pitäisi tätä esitystä hyvänä ja toimivana, mutta pieni ongelma on siinä, että kun meidän kaikkien pitäisi kokea samoin. Näin ei nyt käy. On totta, niin kuin täällä on jo todettu, että tämä esitys on erilainen kuin edeltäjänsä ja tämän hallituksen suunta on toisenlainen kuin edeltäjänsä suunta. Onko se hyvä asia, se selviää meille viimeistään ensi vuoden syksynä, kun tiedämme enemmän tästä kokonaisuudesta, joka tänään on käsittelyssä, ja mihin se sitten lopulta johtaa ja kuinka tarkkoja ovat nämä ennusteet, joiden pohjalle tämä on laitettu.

Pääluokkien käsittelyn yhteydessä tulen, puhemies, sitten kiinnittämään tarkempaa huomiota kaikkiin esityksiin. Nyt muutamia keskeisiä havaintoja Rinteen hallituksen ensimmäisestä talousarviosta.

Tässä talousarviossa on useita kansalaisten arkea parantavia toimia, ja sille pitää antaa siitä tunnustusta. Liikenteen peruskunnostuksiin, tienpitoon, merkittäviä lisäpanostuksia. Pienet korotukset — vaikka pienetkin, mutta korotukset — yksinhuoltajien tukiin, perheiden tukiin ja eläkeläisille, kaikki hyviä ja kannatettavia. Onko niillä sitten loppupeleissä merkitystä, jos saa 10 euroa kuukaudessa lisää, jos se sitten jollain haittaverolla viedään

moninkertaisesti? Tämä arviointi meille jää tehtäväksi, ja siinä sitten pitää olla rehellinen, ja se rehellisyys mitataan siinä, miten siinä lopulta kävi.

Tuloeroja pyritään vähentämään. Sekin on merkittävä asia. Tosin täytyy sanoa, että tänään käydyssä keskustelussa hieman ihmetytti. Vaikka olen erityisesti profiloitunut köyhien ja vähätuloisten auttajana, niin kyllä jonkin verran myös vierastan sitä, että täällä rikkaudesta ja vauraudesta puhutaan sillä tavalla, että ihan kuin se olisi jotenkin väärin, melkein että jos on rikas, niin se on syntiä. Ei nyt sentään. Kyllä omalla työllänsä tai jollain muulla tavalla vaurastumisen täytyy olla myös hyväksyttävää.

Ilmastonmuutosta torjutaan yhdessä. Se on hyvä. Tästäkin haluan yleisellä tasolla todeta, että varmasti tässä salissa kaikki jakavat nuorten, jotka viime perjantainakin Eduskuntatalon edessä olivat, huolen siitä, millainen tulevaisuus heillä on, mutta en kyllä jaa ihan kaikkia näitä toimenpiteitä, mitä ilmastonmuutokseen nähden täällä halutaan tehdä ja millä vauhdilla. Kun katselin tuota talousarviokirjaa, niin 2 miljardia on menossa erilaisiin ilmastonmuutoksen torjuntaan liittyviin toimiin, hiilineutraaliuteen ynnä muuhun, ynnä muuhun. Mietin vain, onko se summa nyt suhteessa siihen, minkälaista taloutta kohti me olemme menossa. Sitten voisi sanoa, jos olisi ilkeä — mutta kun en ole — että koko tämä asia rahoitetaan velalla. Mutta kyllä sekin pitää voida tässä salissa sanoa ääneen, että näitä arvotuksia tässä joudutaan tekemään.

Koulutukseen ja tutkimukseen panostetaan — investointeja tulevaisuuteen. Kehitysyhteistyöhön tulee merkittävä lisäys. Erityisesti iloitsen kansalaisjärjestöjen toiminnan tukemisesta, koska he tekevät laadukasta ja kustannustehokasta kehitysyhteistyötä.

Hallitus kiristää veroja, ottaa velkaa, antaa tarkoituksella valtiontalouden luisua alijäämäiseksi koko hallituskauden ajan. Kyllä tämä on asia, [Puhemies koputtaa] josta meidän pitäisi enemmän keskustella.

Arvoisa puhemies! Niin kuin totesin, niin sitten näihin yksityiskohtiin palaan, kun pääluokkakeskustelut avataan. — Kiitos.

18.30 **Lulu Ranne ps:** Arvoisa puhemies! Nyt, kun me olemme aloittaneet vuoden 2020 talousarvioesityksen käsittelyn, kannattaa muistella hetki pääministeri Rinteen hallituksen ensimmäisen lisätalousarvion käsittelyä noin kolme kuukautta sitten. Vuoden ensimmäisessä lisätalousarviossa helmikuussa Sipilän hallitus tarkasti verotuloarviota alaspäin, ja aivan oikein. Rinteen hallitus löysi kuitenkin tuossa kesäkuussa hatun, josta vedettiin 300 miljoonaa lisää verotuloja. Nyt olikin kyse siis poppakonstista, sillä talouskasvun hiipuminen ja tulorekisterin ongelmat olivat tuolloin jo tiedossa. Tuolla poppakonstilla Rinteen hallituksen ensimmäinen lisätalousarvio saatiin ylijäämäiseksi, ja sitten saatiin luotua kuvaa, että hyvä meno on päällä ja julkinen talous kestää. Poppakonsti pamahti sitten hallituksen omaan naamaan. Nyt savun hälvettyä hallitus joutuu käsillä olevassa kolmannessa lisätalousarviossa laskemaan verotuloja 443 miljoonaa. Hattu otettiin kouraan ja myönnettiin, että verotulojen kasvu ei voi jatkua, kun talouden kasvu hyytyy. No, onko tämäkään sitten lopullinen totuus, se selviää 19:n tilejä päätettäessä. Faktaa kuitenkin on, että toinen lisätalousarvio oli tyhjää täynnä.

Arvoisa puhemies! Puolueet tekevät oppositiossa jatkuvaa vaihtoehtobudjettia. Kohtuullinen odotus on, että kaikilla pääministeripuolueiksi pyrkivillä olisi edes jonkinlainen ajantasainen toimintasuunnitelma sille, miten maata ja sen taloutta johdetaan. Erityisen suuri odotus on sille, että kokeneella valtionhoitajapuolueella olisi edes jonkinlainen ajantasainen toimintasuunnitelma siltä varalta, että vastuu maan johtamisesta sille lankeaa. No,

miten tässä on käynytkään? Rinteen hallituksen alkutaivalta leimaa jonkinlainen analyysiparalyysi, silmiinpistävä kyvyttömyys reagoida ajoissa nähtävissä olleeseen taloustilanteen muutokseen ja käynnistää valtaan päästyään nopeita toimenpiteitä. Näillä näkymin vuoden 2019 nettolainanotto kasvaa jo noin miljardin alkuperäisestä talousarviosta yhteensä 2,4 miljardiin euroon. Rinteen hallitus on siis vasta neljä kuukautta vanha, ja se on siis lähes miljardin pakkasella — nyt jo. Verratkaa tuota kuin itsekseen syntynyttä miljardin aukkoa hallituksen poikkeustilanteeseen varaaman suhdannetasausmekanismin kokoon. Se on miljardi euroa, enintään puoli miljardia vuodessa. Tämä hätävara on yhtä tyhjän kanssa. Yhtä hyvin voisi heittää tavarajunaa kermakakulla. Kansalaisten, teollisuuden, kuntien ja valtion velkaantuessa ja verokiilan alati kasvaessa finanssipoliittinen elvytys ei vain enää toimi.

Arvoisa puhemies! Hallitus näyttää nyt todellisen suhdannepolitiikkansa suunnan kiristämällä verotusta. Vuoden 19 talousarviossa odotettiin verotulojen 4 prosentin kasvua talouden 1,7 prosentin kasvuennusteen turvin. Todellisuudessa talouskasvu on jäämässä 1,5:een ja verotulojen kasvu 3,4 prosenttiin. Vuoden 20 talousarvioesitys annetaan talouden kasvuennusteen ollessa vain 1 prosentti, ja tästä huolimatta verotulojen odotetaan kasvavan tämän vuoden toteutumaan verrattuna melkein 3,5 prosenttia. Lisäksi otetaan uutta velkaa se 2 miljardia. Verokiila ja velkaantuminen kasvavat — jarruttaen taloutta tehokkaasti ja paljon enemmän kuin hallituksen finanssipoliittisilla toimilla on mahdollista elvyttää. Hallituksen tavoite julkisen talouden tasapainosta vuonna 23 nojaa koko painollaan työllisten määrän ja työllisyysasteen kasvuun.

Viimeksi maanantaina 7.10. A-studiossa elinkeinoministeri Kulmuni vannoi, miten hallitus edistää työllisyyttä yrittäjyyttä tukemalla. Yrityksien sanoma on kuitenkin toinen. Yrittäjät kokevat hallitusohjelman, sen työllisyystoimien ja oppivelvollisuuden pidentämisen, loukkaavan. Hallitus on täysin pihalla yritysten ja yrittäjien todellisuudesta, ja siksi työllistämistoimet tulevat ainoastaan edelleen paisuttamaan julkista taloutta, verokiilaa ja velkaantumista.

Arvoisa puhemies! Hallitus näyttääkin valinneen strategiakseen start up -sloganin ”fail fast”, epäonnistu nopeasti. Tämän vuoksi hallituksen on vielä mahdollista ottaa oppia virheistään ja aloittaa nopeat toimet julkisen sektorin sopeuttamiseksi ja verokiilan pienentämiseksi. [Puhemies koputtaa] Valtiovarainministeriön kuolemattomin sanoin: niitä odotellessa. — Kiitos.

18.35 **Pia Kauma kok:** Arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu tänään muun muassa hoitajamitoituksista. Oma kantani on nyt ja on ollut koko ajan se, että 0,7 on ihan hyvä lähtökohta, mutta sellaisella varauksella, että sitä pitää voida hienosäätää sen mukaan, mikä on vanhusten hoitoisuuden taso juuri siinä hoivapaikassa. Meillä täytyy olla jonkin verran liikkumavaraa, jokin vaihteluväli, sen takia, että hoitajista on valtava pula, kuten tänään on täällä useissa puheenvuoroissa kuultu. Jos 0,7 on oltava silloinkin, kun sitä ei tarvita, niin se ylimääräinen käsipari on aina pois sieltä, missä sitä tarvittaisiin vielä kipeämmin. Nykyään vanhukset ovat todella monisairaita ja huonokuntoisia, kun he menevät hoivakoteihin, joten usein tuo 0,7:n lukema ei edes riitä. Uskoisin, että jokainen ymmärtää tämän.

Arvoisa puhemies! Julkisen talouden kestävyyteen kaikkein eniten vaikuttava asia tuottavuuden ohella on se, miten paljon meillä on ihmisiä töissä. Mutta vaikka meillä olisi joka ikinen työkykyinen töissä, ei sekään vielä auta, jos meillä ei ole tarpeeksi työikäisiä ihmisiä täällä maassa. Viime viikolla julkistetut syntyvyysluvut olivat todella synkkää kuulta-

vaa. Suomessa oli viime vuonna 562 000 perhettä, ja luku pieneni peräti 4 300 perheellä edellisvuoteen nähden.

Arvoisa puhemies! Tämä kehitys on käännettävä. Mutta nyt, kun katson, mitä toimia hallituksen budjetissa on ensi vuodelle, en ole kovin vakuuttunut. Neljännestä ja viidennestä lapsesta on luvattu kympin korotus lapsilisään, mutta tällaisia perheitä on vain 5 prosenttia kaikista. Eikö pitäisi kannustaa pikemminkin ensimmäisen ja toisen lapsen tekemiseen? Kun kysytään nuorilta ihmisiltä, mikä heidän perheenperustamissuunnitelmaansa vaikuttaa eniten, kyse on tietenkin siitä, löytyykö sopiva puoliso, mutta myös tulevaisuudenkuvasta: Onko talous turvattu? Millainen on ilmapiiri? Ja miten puhumme lapsista ylipäänsä? Meidän politiikkojen tehtävä on tietenkin poimia näistä asioista sellaiset, joihin me voimme osaltamme vaikuttaa.

Mutta nyt, kun katson noita toimia, mitä budjetissa on, puhemies, niin vaikutelma on se, että etenkin hyvin asiansa hoitavaa, ahkeraa, perheenperustamisiässä olevaan palkansaajaa rangaistaan: Asuntovelan koron vähennysoikeus poistuu asteittain kokonaan, kotitalousvähennys pienenee ja käteen jää palkkatulosta vähemmän rahaa indeksitarkistuksista huolimatta. Myös polttoainevero nousee 6—7 senttiä litralta, ja useinhan juuri lapsiperheet ovat niitä, joiden arjen sujuminen edellyttää autoa. Myös tuloverotus on kovalla tasolla lähes mihin tahansa muuhun OECD-maahan verrattuna.

Jos otetaan esimerkiksi keskituloinen henkilö, joka ansaitsee 43 000 euroa vuodessa, niin Ruotsissa hänelle jää käteen 2 000 euroa enemmän kuin Suomessa. Miksi? Ainakin itselleni herää kysymys, uskooko Suomessa hallitus todellakin, että valtio tietää aina paremmin, miten ihmisen tulee rahansa käyttää, sen sijaan, että palkansaajalle itselleen jätettäisiin enemmän käteen. Olen todella eri mieltä. Puhtaana käteen jäävää rahan määrää pitää kasvattaa. Lasten saaminen on suuri lahja, mutta se ei ole ilmainen lahja. Lapsista huolehtiminen edellyttää rahaa, ja sitä ei ole, jos verotus on liian tiukka.

Arvoisa puhemies! Meillä on puhuttu perhevapaauudistuksesta jo monta vuotta, mutta teot antavat odottaa itseään. Jos erityisesti naiset tietäisivät, että he voivat lapsista huolimatta jatkaa työuraansa, se toisi äsken mainitsemaani turvaa ja luottamusta tulevaisuuteen. Perhevapaauudistuksen ei pidä olla sellainen, että se pakottaa miehet kiintiöiden kautta jäämään kotiin silloinkin, kun perheet eivät sitä halua, vaan sen pitää olla sellainen, että kotona olemiseen voisi joustavammin yhdistää projektitöitä ja osa-aikatöitä. Silloin siirtyminen takaisin kokoaikaiseen työelämään voisi olla joustavampaa, eikä tarvitsisi pelätä, että osaaminen vanhenee tai että jää jostakin olennaisesta paitsi.

Työttömyysturvaan otettiin joitakin vuosia sitten 300 euron suojaosuus. Mielestäni tätä voisi soveltaa myös perhevapaisiin siten, että olisi esimerkiksi 300 euron kaltainen suojaraha, jonka saisi aina tienata menettämättä silti esimerkiksi kotihoidon tukea. Yksi selvitettävä asia olisi myös perheverotus, valinnaisena silloin kun lapset ovat pieniä. Nythän monessa perheessä isä on se, joka palaa töihin, koska isällä on yleensä isompi palkka, joten perheverotuksella tätä voisi tasata. Myös lapsivähennyksen uudelleen käyttöönotosta kannattaisi tehdä vaikutusarvio.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi: Me tarvitsemme uskoa tulevaisuuteen, lisää lapsia ja todellisia toimia. [Puhemies koputtaa] Tätä budjettikirjaa katsoessani en ole niin vakuuttunut. Työllisyystoimet, kannustava verotus ja syntyvyyden kasvattaminen jäävät vain haaveeksi. Velkaannumme lastemme piikkiin, vaikka tulevaisuus on täynnä epävarmuuksia.

18.41 **Pirkka-Pekka Petelius vihr:** Arvoisa puhemies! Tietoisuus ilmastonmuutoksen vakavuudesta on läpäissyt kaikki yhteiskunnan tasot niin meillä kuin kansainvälisestikin. Me elämme tosiasiallisesti jo keskellä ilmastokriisiä — mutta en aio puhua siitä.

Tämän meitä kaikkia koskettavan seikan jalkoihin nimittäin yleisessä keskustelussa tahtoo jäädä siihen linkkiytyvä luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen eli lajikato. Monimuotoisuus on itseisarvo. Se on yhtä kuin luonto. Hallitus on nyt tekemässä historiallisen 100 miljoonan euron panostuksen luonnonsuojeluun ensi vuodesta alkaen. Lisärahoituksella, kuten ollaan jo kuultu, muun muassa vahvistetaan metsien suojelua, ennallistetaan ja suojellaan soita, kunnostetaan lintuvesiä ja kosteikkoja sekä kartoitetaan ja kunnostetaan perinneympäristöjä, kuten niittyjä, ketoja, hakamaita ja metsälaitumia. Nämä ovat konkreettisia keinoja, joilla vahvistamme luonnon monimuotoisuutta.

Iloitsen siitä, että olen elämässäni ehtinyt kokea monta rikastuttavaa luontoelämystä. Kaikkia näitä en voi enää kokea, kuten esimerkiksi keltasirkun laulua, koska tuota kaunista lintua ei maamme pesimälinnustosta enää löydy. Muistan lapsuudestani myös käenpiian ja peltosirkun, joita en ole pariinkymmeneen vuoteen enää maassamme havainnut. Hälyttävää minusta on, että jopa meille kaikille tuttujen västäräkin, varpusen ja haarapääskyn kannat taantuvat kovaa vauhtia. Lapsuuteni runsaista kasveista kissankäpälää, ketoneilikkaa, kangasvuokkoa ja keltamataraa on enää todella vaikea löytää kesäisin. Nämä lajit ovat uhanalaistuneet tai silmällä pidettäviksi luokiteltuja.

Suomi on sitoutunut YK:n kansainvälisen biodiversiteettisopimuksen mukaisesti pysäyttämään maansa lajikadon vuoteen 2020 mennessä. No, kuten me kaikki tiedämme, emme pysty tätä sopimusta täyttämään. Päinvastoin viimeisimmän uhanalaisuuskartoituksen mukaan lajikatomme on entisestäänkin kiihtynyt. Nyt joka yhdeksäs laji on Suomessa uhanalainen, metsälajeista yksi kolmasosa. Tämä on seurausta siitä, ettei koko 2000-luvulla monimuotoisuuden tärkeyttä ole ymmärretty. Tutkimusrahoituksesta on tingitty, määrärahoja on leikattu, suojelutoimia on lykätty, biologeja vähennetty ja ympäristöhallintoa kurjistettu. Tämä luonnon monimuotoisuutta heikentävä kehitys on katkaistava.

Arvoisa puhemies! Uuden hallitusohjelman historiallisen suunnanmuutoksen merkitys monimuotoisuuden kannalta edellyttää kuitenkin, että sitä jatketaan ylihallituskautisesti, sillä luonnon rikkaus on satojen miljoonien vuosien evolutiivisten kehityskulkujen tulos ja sen palauttaminen edellyttää meiltä pitkäjänteisyyttä. Olemme sen luonnolle velkaa.

On ilahduttavaa havaita, että kansallispuistoverkostoa tullaan nyt laajentamaan sekä retkeilykohteita ja -reittejä kunnostamaan. Nämä toimet ovat omiaan palvelemaan huimasti lisääntyneitä kansallispuistojen kävijämääriä sekä vähentämään siitä aiheutuvaa rasitetta luonnolle.

100 miljoonan euron panostus luonnonsuojeluun on erinomainen uutinen suomalaiselle luonnolle. Kuitenkin edelleen katson, että parhaimmillaan luonnon monimuotoisuuden edistäminen ja lajikirjon suojelu tapahtuisivat niin sanottuja suojelualueverkostoja luomalla, siis pohjois—etelä-suunnassa olevia suojelualueita, jotka ovat lähellä toisiaan, niin että lajien liikkuminen alueelta toiselle tehtäisiin niille mahdolliseksi. Käsitykseni mukaan monimuotoisuuden painoarvon puute on osittain johtunut pitkälti siitä, että sille on vaikea laskea taloudellista arvoa, hintaa, kuten esimerkiksi metsäkadolle. Herätänkin kysymyksen: olisiko luonnonsuojeluverkostoja luomalla [Puhemies koputtaa] — esimerkiksi perinnemaisemien ja lajikohtaisten täsmäkohteiden rakentamisella — mahdollisuus edistää luontomatkailua samaan tapaan kuin nykyisin lintumatkailijat hakeutuvat Suomeen lapinpöllön ja sinipyrstön nähdäkseen?

Lopuksi, arvoisa puhemies: Näin monimuotoisuuden varjelemisen voisi kääntää taloudelliseksi toiminnaksi uusia lajikohtaisia luontokohteita rakentamalla, niiden erityispiirteitä kehittämällä ja kävijämääriä palvelemalla. [Puhemies koputtaa] Parhaimmillaan se paitsi lisäisi tuloja ja työllisyyttä myös koituisi ennen kaikkea luonnon parhaaksi. Yhtä kaikki tämä suuntaus, missä lajit ja kokonaiset populaatiot vuosimiljoonien kehityksen jälkeen yksi kerrallaan katoavat ja tuhoutuvat lopullisesti, tulee meille ihmisille todella kalliiksi. [Puhemies koputtaa] Nyt on aika toimia luonnon ja sen erilajisten yhteisöjen hyväksi, koska näiden yhteisöjen osana mekin olemme. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos, ja muistutan edustajia siitä, että koetetaan pitäytyä tässä annetussa aikarajassa.

18.48 **Mai Kivelä vas:** Arvoisa puhemies! Merkittävintä on, että tämä budjetti kääntää politiikan suunnan. Me siirrymme viimein eriarvoisuutta lisäävästä leikkauspolitiikasta oikeudenmukaisempaan ja kestävämpään suuntaan. Nyt ei tarjoilla lisäetuja rikkaimmille vaan jakoa tehdään reilummin. Nyt tavoitteena on eriarvoisuuden vähentäminen, ja erityisen hienoa on, että tämä budjettiesitys tosiaan kaventaa tuloeroja.

Kuten täällä on todettu, tämä budjettiesitys on hyvä. Se ei ole täydellinen, mutta se on hyvä. Perusturvaa ja pienimpiä eläkkeitä korotetaan, nöyryyttävälle aktiivimallille sanotaan nyt odotetut hyvästit, sosiaali- ja terveyspalveluihin annetaan lisää rahaa, vanhuspalveluja ja lasten ja perheiden palveluja vahvistetaan, sosiaali- ja terveyspuolella on monia merkittäviä valopilkkuja, kuten esimerkiksi lapsilisän yksinhuoltajakorotuksen ja elatustuen nosto, osatyökykyisten työkykyohjelma ja hoitotakuu, jonka ansiosta jatkossa kiireetöntä hoitoa saa viikossa. Erityisen tärkeänä pidän sitä, että me saamme kansallisen mielenterveysstrategian ja että mielenterveyspalveluiden saatavuutta parannetaan.

Perusturvan ja palvelujen parantamisen lisäksi meille vasemmistossa suuri voitto on myös se, että vuosien leikkaamisen jälkeen koulutukseen panostetaan nyt laajalla mitalla: subjektiivinen varhaiskasvatusoikeus palautetaan, perusopetuksessa ja toisella asteella vahvistetaan oppilas- ja opiskelijahuoltoa, ammatillisen koulutuksen opettajien ja ohjaajien palkkaamiseen sekä opetuksen ja ohjauksen tukitoimiin annetaan lisämäärärahaa, yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen perusrahoitusta vahvistetaan. Osaamiseen todella kannattaa investoida. Se on aito tulevaisuusteko.

Arvoisa puhemies! Tulevaisuuden kannalta polttavin kysymys on se, kuinka me onnistumme ilmastonmuutoksen torjunnassa. Suomi on sitoutunut Pariisin ilmastosopimukseen, ja hallitus on asettanut tavoitteeksi, että Suomi on hiilineutraali vuonna 2035 ja hiilinegatiivinen nopeasti sen jälkeen. Ilmastotavoitteet on yksinkertaisesti täytettävä, vaihtoehtoja ei ole. Tässä asiassa itse olisin toivonut vielä enemmän kunnianhimoa. Esimerkiksi maatalouden kasvihuonekaasupäästöt ovat pysyneet koko 2000-luvun samalla tasolla. Ilmastopaneelin mukaan sektorin päästöjä pitäisi laskea 28 prosenttia, mikäli vuoden 2035 hiilineutraaliustavoite halutaan saavuttaa. Onkin tärkeää, että budjetissa muun muassa maatalouden aloittamis- ja investointiavustuksiin lukeutuvista määrärahoista hiilineutraaliuden tavoitteita edistetään määrärahoilla, jotka parantavat ympäristön tilaa ja lisäävät uusiutuvan energian käyttöä edistäviä investointeja. Maatalouden ympäristötoimiin ja maankäyttösektorin ilmasto-ohjelmaan ohjataan rahoitusta. Myönteistä on myös se, että ilmastopaneelin rahoitusta lisätään merkittävästi. Tästä me saamme konkreettista hyötyä myös ilmastolain päivitystyössä, kuten ministeri Mikkonenkin on todennut. Myös asumisen

energiatehokkuuteen panostaminen on ilmastoteko. Kivihiiltä korvaavien investointien tukemiseksi ehdotetaan korotusta energiatuen myöntämisvaltuuteen. Autoilua ja joukkoliikennettä pyritään ohjaamaan ilmaston kannalta kestävämpään suuntaan, ja verotuksessa haetaan ilmastotavoitteita edistäviä ratkaisuja ja nopeutetaan siirtymää pois fossiilisista polttoaineista.

Nämä askeleet ovat vieläkin liian pieniä. Minä itse toivoisin lisää kunnianhimoa. [Sheikki Laakso: Valot sammuu!] Tästä huolimatta minä tunnen iloa ja ylpeyttä siitä, että luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttämiseksi budjetista löytyy asiallisen mittaisia askeleita. Luonnonsuojelun rahoitus nousee ensi vuonna ennätykselliset 100 miljoonaa euroa. Merkittävä osa tätä kokonaisuutta on uusi Helmi-ohjelma, jolla kunnostetaan, hoidetaan ja suojellaan luonnon monimuotoisuudelle arvokkaimpia elinympäristöjä, siis suojellaan ja ennallistetaan soita, kunnostetaan lintuvesiä ja kosteikkoja ja hoidetaan perinneympäristöjä ja metsäisiä elinympäristöjä. Myös Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelma Metson rahoitusta lisätään, ja myös vaelluskalakantojen elvyttämiseen on rahoitusta. Eläinten kannalta on hyvä myös se, että eläinsuojeluasiamiehen virka nyt palautetaan.

Arvoisa puhemies! Palaan tarkemmin ilmasto- ja ympäristöpolitiikkaan, kun ympäristöministeriön sekä maa- ja metsätalousministeriön pääluokkia käsitellään. Tähän lopuksi haluan kuitenkin vielä todeta, että valitettavasti avustukset järjestöille ja ympäristönhoitoon ovat budjettiesityksessä vähenemässä. Toivon, että me voimme tähän asiaan vielä vaikuttaa eduskuntakäsittelyn aikana.

18.53 **Ari Koponen ps:** Arvoisa puhemies! Hallituksen pitäisi näyttää taloudenpidossa esimerkkiä muille. Tällä hetkellä näin ei totisesti ole: tulonjakoa ja menojen kasvattamista veroilla, velalla ja omaisuutta myymällä.

Pääministeri Rinne nostaa kuukaudessa lähes 2 500 euroa enemmän palkkaa kuin edellinen pääministeri. Ovatko nämä niitä arvovalintoja ja esimerkinnäyttöä? Palkkioita on korotettu, ja samaan aikaan on poistettu aiempi 7 prosentin leikkaus. Mielestäni tämä 5 miljoonan euron lisäys ei todellakaan ole säästöjen poistoa, kuten aiheesta tiedotettiin, vaan räikeää menojen lisäystä. Tämän lisäksi ministereiden ja heidän valtiosihteeriensä ja erityisavustajiensa palkkausmenot kasvavat ensi vuonna peräti 77 prosenttia. Erityisavustajia ja valtiosihteereitä on tällä hetkellä hallituksella yli 80 kappaletta, kun edellisen hallituskauden lopussa erityisavustajia ja valtiosihteereitä oli yhteensä vain 47. [Välihuutoja — Sheikki Laakso: Valtava määrä!] Selityksenä tähän on kuultu pääministeri Rinteeltä muun muassa Suomen EU-puheenjohtajuuskausi. Kun kausi loppuu vuodenvaihteessa, niin kuka tässä salissa istuvista uskoo hallituksen valtiosihteerien ja erityisavustajien määrän laskevan? [Leena Meri: No ei laske!] En itse pidätä hengitystä tätä odotellessa.

Myös puoluetukeen on tulossa 6 miljoonan euron korotus. Tämäkin lisäys on täysin aiheeton. [Leena Meri: Turha!] Kyse on huonon esimerkin näyttämisestä, ja jälleen raha on pois niiltä ihmisiltä, ketkä sitä todella täällä tarvitsisivat, kuten vaikkapa eläkkeensaajilta, joille SDP:n vappuna lupaama vappusatanen ei tule toteutumaan. Silti pääministeri Rinteen itsetunto tuntuu olevan kuin pankkiirilla torstaina Kallessa.

Hallitus leikkaa kotitalousvähennystä 95 miljoonalla eurolla. Kotitalousvähennyksen leikkaaminen on selvässä ristiriidassa hallituksen omien harmaan talouden purkamiseen ja elintärkeän työllisyyden parantamiseen liittyvien tavoitteiden kanssa. Kotitalousvähennys auttaa perheiden arkea ollen elintärkeä myös tuhansille vanhuksille esimerkiksi kodin sii-

vouksen osalta. Tämä muutos tuo sadoille ja taas sadoille siivousta käyttäneille vanhuksille yli 200 euron lisälaskun vuodessa. Leikkaus kohdistuu juuri niihin ihmisryhmiin, jotka eivät ilman apua pärjää.

Arvoisa puhemies! Pääministeri Rinne kertoi 19.9. tässä salissa: ”Meillä on merkittävä satsaus suomalaiseen koulutusjärjestelmään monen vuoden jälkeen, merkittävä satsaus, miljardien satsaus tällä vaalikaudella koulutukseen.” Toivon sydämestäni, että sentään tämä pääministeri Rinteen lupaama miljardien satsaus suomalaiseen koulutusjärjestelmään tällä vaalikaudella toteutuu ja ettei sekin ole seuraava petetty lupaus, kuten vappusatanen tai ministeri Kiurun hoitajamitoitus, josta puuttuvat enää vain rahat ja hoitajat. Tai miltä kuulostavat lähes kaikkien hallituspuolueiden lupaukset ennen vaaleja yli 18-vuotiaiden itsenäisesti asuvien ei-huoltajien opintorahan lähes sadan euron korotuksesta? Totuus tässä korotuksessa tulee olemaan 2 euroa 46 senttiä.

Jatkuvasti kuulee puhetta siitä, miksi asioita laitetaan vastakkain. Ovatko maassamme vaikkapa vanhusten, veteraanien, vammaisten tai omaishoitajien asiat kunnossa? Pääsevätkö vaikkapa mielenterveyspotilaat avun piiriin tarpeeksi nopeasti? Jokaisella oppilaalla on oikeus turvalliseen oppimisympäristöön. Toteutuuko edes tämä? Oikeat vastaukset näihin kysymyksiin ovat: eivät ole, eivät pääse ja ei toteudu. No, mistä rahat? Tehdään nopea katsaus yhteen tämän talon tabuun, kehitysapuun. Hallitus tähtää pitkällä aikavälillä kehitysyhteistyöosuudessa 0,7 prosenttiin bruttokansantuotteesta, mikä tarkoittaisi yli 1,6:ta miljardia euroa vuodessa. Nyt budjetissa on varattu kehitysapuun noin 1 miljardi, ja sekin on liikaa. Moni varmasti kysyy salissa, minkä takia, koska kukaan ei tunnu oikeasti tietävän, mihin nämä valtavat rahavirrat konkreettisesti käytetään. Onko kuinka uskottavaa ajatella, että ulkoministeriöltä saadun tiedon mukaan Suomen antamasta vuosittaisesta melkein miljardin euron kehitysavusta vuonna 2018 vain 27 455 euroa on takaisinperinnässä väärinkäytön vuoksi, [Perussuomalaisten ryhmästä: Ohhoh!] kun kuitenkin YK:n väistynyt pääsihteeri Ban Ki-moon on myöntänyt, että noin 30 prosenttia kehitysavusta menee korruptiolle? Siinä olisivat rahat vaikkapa hoitajamitoituksen kuntoon laittamiseen.

Tuntuu, että hallituksen talouspolitiikassa kiivetään räikeän etupainotteisesti ja velkarahalla pitkin hattaravuorta, [Puhemies koputtaa] vaikka valtiovarainministeriö kertoi eilen hallituksen työllisyystavoitteen karkaavan ja talouskasvun hiipuvan. Ennusteen mukaan julkinen talous on vuonna 23 noin 3,7 miljardia alijäämäinen. [Puhemies koputtaa] Kaiken tämän jälkeen pelottavinta on, että pääministeri Rinteen sana ja lupaukset näyttävät pitävän kuin lukin seitti.

18.59 **Jenni Pitko vihr:** Arvoisa puhemies! Planeetan ja luonnon hyvinvoinnin merkitystä ihmiselämälle ei voi koskaan korostaa liikaa. Tässä budjettiesityksessä otetaan merkittävä harppaus elinkelpoisen planeettamme suojelemiseksi ja ihmiselämän ja ihmiskunnan kukoistuksen edellytyksien turvaamiseksi. Budjettiesityksessä panostetaan luonnonsuojeluun 100 miljoonalla eurolla aikaisempaa enemmän. 100 miljoonaa, jotka eivät tule hetkeäkään liian aikaisin. Ilmaston kannalta metsät ja maaperät ovat kriittisen tärkeässä roolissa hiilen sitojina. Budjetissa panostetaan myös näihin.

Näillä luonnonsuojelurahoilla tehdään todella tärkeää työtä. Niillä ennallistetaan soita ja muita luontotyyppejä, perustetaan uusia luonnonsuojelualueita, vahvistetaan ympäristöhallintoa, suojellaan vanhoja metsiä ja pidetään yllä kansallispuistojemme rakenteita. Hallitus myös leikkaa ympäristölle haitallisia tukia, tukee ympäristöystävällisempää energiaa ja energiaremontteja ja edistää ekologista liikkumista.

Panostukset ympäristön- ja luonnonsuojeluun eivät ole mitään enempää tai vähempää kuin kohtalon kysymys. Etenkään enää tänä aikana ei ole varaa ajatella, että ympäristö, politiikka ja luonnonsuojelu ovat jokin erillinen oma kokonaisuutensa. Luonnon monimuotoisuus ja ympäristön hyvinvointi liittyy kaikkeen. Ilman hyvinvoivaa maapalloa ei ole lopulta ihmiskuntaa. Ilman mehiläisiä ja muita pölyttäjiä meillä ei ole ruuantuotantoa eikä lopulta ruokaa. Ääri-ilmiöiden lisääntyessä ei ole enää samoissa määrin turvallisia asuinseutuja. Ilman monimuotoisia luontotyyppejä meillä on vähemmän elinkelpoisia asuinseutuja. Sen sijaan on lisääntyviä aavikoita ja pelkistyviä, asuinkelvottomia ympäristöjä. Jos ympäristöjen pilaantuminen, lajien kato ja maapallon kurjistuminen jatkuu, ei ole enää lopulta taloutta, yhteiskuntaa tai sivilisaatiota.

Luonto on rajattoman monimutkainen joukko keskinäisriippuvuuksia ja takaisinkytkentöjä. Muutokset voivat saada aikaan uusia, odottamattomia muutoksia. Esimerkiksi mainittu mehiläisten väheneminen johtaa luonnon monimuotoisuuden kapenemiseen, sillä paitsi viljelyskasvit, myös villit kasvit ovat riippuvaisia pölyttäjien läsnäolosta. Elinympäristöjen häviäminen ja luonnon monimuotoisuuden kapeneminen ovat puolestaan keskeinen pölyttäjiä uhkaava tekijä.

Arvoisa puhemies! Meidän on tehtävä kaikkemme, jotta tuhoisat kehityssuunnat saadaan pysäytettyä. Siksi on tärkeää ja arvokasta, että tämä budjetti tuo mukanaan merkittäviä luonnonsuojelun panostuksia. Luonnon monimuotoisuuden hupeneminen ei ole vain sademetsien ongelma. Myös meillä Suomessa metsäluonnon väheneminen on johtanut monien tuttujen kotoperäisten lajien harvenemiseen ja uhanalaistumiseen.

Samaan aikaan ilmaston lämpeneminen tuo maahamme uusia lajeja ja siirtää tuttuja lajeja uusille seuduille ja ajaa ne ahtaammalle. Muutokset lumihangissa vaikeuttavat pesimistä jo nyt, Pohjoisen lajeilla tulee vastaan Jäämeri. Ilmaston lämpenemisellä ja lajien kadolla on myös yhteys, joka kulkee molempiin suuntiin. Tämä kierre on aiheutunut ihmisten toiminnasta, ja vain määrätietoisilla toimilla sitä voidaan hidastaa ja katkaista.

19.03 **Pia Lohikoski vas:** Arvoisa puhemies! Luottamus on yhteiskunnalle erittäin tärkeä asia, luottamus siihen, että kaikista, myös pienimmistä ja heikoimmista, pidetään tässä yhteiskunnassa huolta. Pohjoismainen hyvinvointivaltio ja sen mukaiset universaalit etuudet ja palvelut ovat rakentaneet meille yhteiskunnan, jossa Suomi listataan parhaiden joukkoon muun muassa osaamisen, kilpailukyvyn ja onnellisuuden mittareilla. Samaan aikaan kun yksittäisten ihmisten näkökulmasta on tärkeää, että pienituloisten etuuksia nyt korotetaan, on hyvä muistaa myös laajempi kuva. Yhteiskunta, jossa ihmisillä on vahva luottamus toisiinsa ja yhteiskuntaan, on maailmalla ainutlaatuinen ja vaalimisen arvoinen. Tämän luottamuksen ylläpitämiseksi tarvitaan keppipolitiikan ja vihan lietsomisen sijaan politiikkaa, joka näkee kaikki ihmiset samanarvoisina.

Viime vuosien leikkaukset ovat osuneet suomalaisiin kipeästi, ja nyt tehtäviä panostuksia koulutukseen, tasa-arvoon ja hyvinvointiin on todella odotettu. Pienimpiin etuuksiin ja eläkkeisiin tehdään tuntuvat korotukset ja koulutusleikkauksille laitetaan stoppi. Ensi vuonna suomalaisista 70 prosentille jää enemmän rahaa käteen kuin tänä vuonna.

Arvoisa puhemies! Tämä budjetti ei ole täydellinen, mutta se on hyvä askel oikeaan suuntaan. Toivon, että saisimme vielä eduskuntakäsittelyn aikana tehtyä muutamia hienosäätöjä budjettiin. Pieniä lisäyksiä kaipaavia kohteita ovat esimerkiksi naisjärjestöjen, rauhanjärjestöjen ja ympäristöjärjestöjen tuet.

Arvoisa puhemies! Nostan esiin muutamia huomioita hallituksen budjettiesityksestä:

Oikeusministeriön hallinnonalalla tuomioistuinten toimintaa tehostetaan, jotta käsittelyajat lyhenevät. Perustetaan uusia tärkeitä tehtäviä, muun muassa naisiin kohdistuvan väkivallan raportoijan tehtävä ja vanhusasiavaltuutetun tehtävä. Ylivelkaantuneiden kansalaisten avunsaantia parannetaan.

Sisäministeriön hallinnonalalla maahanmuuttoviraston lupakäsittelyä nopeutetaan. Panostaminen Maahanmuuttoviraston oleskelulupakäsittelyyn käsittelyaikojen lyhentämiseksi on tärkeää. Venyneet prosessit ovat johtaneet turvapaikanhakijoiden osalta inhimillisesti kestämättömään tilanteeseen ja esimerkiksi työlupien kohdalla vaikeuttaneet merkittävästi myös yritysten kykyä rekrytoida osaajia. Turvapaikkaprosessien tehostaminen on paitsi inhimillistä myös taloudellisesti järkevää, koska prosessien venyessä hakijat ovat usein vastaanottokeskusten asiakkaina. Toisin kuin viime kaudella, tehostamisen on tapahduttava oikeusturvasta huolehtien.

Ympäristöministeriön osalta budjetissa on myös useita myönteisiä esimerkiksi asuntopoliittisia avauksia, kuten määräraha asunnottomuuden poistamiseksi sekä asunnottomuuden tilastoinnin kehittämiseen. Toki olisi suotavaa, että kohtuuhintaista vuokra-asuntotuotantoa toteutettaisiin vieläkin suuremmalla volyymilla.

Arvoisa puhemies! Subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden palauttaminen on erittäin tärkeää, sillä varhaiskasvatus on ennen kaikkea lapsen oikeus. Lisäksi varhaiskasvatuksen laatuun ja henkilöstön jaksamiseen panostetaan pienentämällä yli kolmevuotiaiden ryhmäkokoja. Oppivelvollisuuden laajentaminen toiselle asteelle 18 ikävuoteen asti on yksi merkittävimpiä koulutuspoliittisia uudistuksia vuosikymmeniin. Oppivelvollisuuden laajentaminen tarkoittaa, että samalla tehdään toisen asteen oppimateriaaleista maksuttomia, ja tämä on hyvä asia. Edellisen hallituksen massiivisia leikkauksia ammatilliseen koulutukseen ei pysty yksi budjetti täysin korjaamaan, mutta tämä työ saadaan hyvään alkuun, kun ammatillisen koulutuksen opettajien ja ohjaajien palkkaamiseen sekä opetuksen ja ohjauksen tukitoimiin nyt osoitetaan lisämäärärahoja.

Arvoisa puhemies! Hallituksen talouspolitiikan päämääränä on hyvinvoinnin lisääminen sosiaalisesti ja ekologisesti kestävällä tavalla. Vuoden 2020 talousarvioesitys pienentää tuloeroja, ja tämän politiikan takana on erittäin helppo seistä.

19.08 **Eveliina Heinäluoma sd:** Arvoisa puhemies! Aivan ensiksi on tärkeää mielestäni todeta, että meillä on täällä tänään ollut historiallinen päivä, kun kokoomuskin on edustaja Heinosen äänellä ilmoittanut tässä salissa kannattavansa hoitajamitoituksen kirjaamista lakiin, ja sitä täytyy tietysti ilolla tervehtiä. Näin ei ollut vielä ennen vaaleja. Toinen asia, josta lähetän terveiset oppositiossa olevalle kokoomukselle ja erityisesti edustaja Satoselle, joka totesi täällä salissa aikaisemmin tänään, että hallituksen kohteet ovat budjettiesityksessä pääosin hyviä: tämä on mielestäni erittäin hienoa ja rakentavaa oppositiopolitiikkaa.

Arvoisa puhemies! Haluan myös kiittää hallitusta onnistuneesta budjettiesityksestä. On selkeästi havaittavissa, että politiikan suunta on nyt muuttunut. Kyse ei ole enää lyhytkatseisesta kilpailukyvyn varmistamisesta vaan kauaskantoisen politiikan rakentamisesta, Suomen rakentamisesta, jossa jokainen pidetään mukana.

Kävin vaalikevään aikana paljon keskusteluita huolestuneiden helsinkiläisten kanssa politiikan nykysuunnasta. Oma tulevaisuus arvelutti, vanhusten palveluiden ja toimeentulon tila sekä tulevien sukupolvien pärjääminen ilmastonmuutoksen ja koulutusleikkausten ympäröimänä herättivät huolta. Olen iloinen siitä, että nämä huolet on huomioitu niin hallitusohjelmassa kuin ensi vuoden budjettiesityksessä. Laivan suunta on nyt käännetty, ja on

aika viedä näitä muutoksia eteenpäin. Vuoden 2020 budjetti vahvistaa ihmisten hyvinvointia. Talousarvioesitys sisältää merkittäviä tulevaisuusinvestointeja koulutukseen, lähiöohjelmaan, suomalaisten hyvinvointiin ja turvallisuuteen sekä luonnonsuojeluun.

Vaikka kokoomus yritti kovasti toisin viime viikolla väittää, harjoittaa uusi hallitus aktiivista ja vastuullista finanssipolitiikkaa. Hidastuvan talouskasvun näkymiin on reagoitu kasvua ja kokonaiskysyntää tukevilla, lievästi elvyttävillä finanssipolitiikan toimilla. Tämä linja on saanut tukea myös arvostetuilta talouspolitiikan asiantuntijoilta.

Arvoisa eduskunta! Meillä on käsissämme tulevaisuusbudjetti. Kyse on ennen kaikkea talouskasvun edellytyksiä vahvistavista investoinneista, joilla tuetaan koulutusta, vähennetään eriarvoisuutta ja turvataan luonnon monimuotoisuus. Hyvinvointi kuuluu kaikille, ja olenkin tyytyväinen siihen, että hallituksen päätöksissä korostuu sosiaalinen oikeudenmukaisuus. Erityisen iloinen olen siitä, että nyt vanhuspalveluita parannetaan sekä pienimpiin eläkkeisiin tullaan tekemään korotukset.

Arvoisa puhemies! Haluaisin kiinnittää vielä huomiota kahteen keskeiseen asiaan, koulutukseen ja alueiden kehittämiseen:

Haluan kiittää hallitusta siitä, että koulutusjärjestelmää halutaan kehittää aina päivähoidosta jatkuvaan oppimiseen asti. Hallitus palauttaakin subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden, edistää määrätietoisesti varhaiskasvatuksen ja peruskoulutuksen laatua ja tasa-arvoa sekä laajentaa oppivelvollisuusiän aina 18 ikävuoteen asti.

Tämän lisäksi hallitus aikoo käynnistää lähiöohjelman, ja sille on erikseen varattu ensi vuodelle 4 miljoonaa euroa. Tämä on hieno teko. Suomen väestökehityksen suuntautuessa suuriin kaupunkeihin, kuten Helsinkiin, on keskeistä, että kaupunkeihin muodostuvista alueista pidetään huolta. Alueiden eriarvoistuminen on herättänyt paljon huolta täällä Helsingissä, ja nyt siihen hallituksestakin suunnataan toimia.

Arvoisa puhemies! Arvostettu pitkän linjan talousvaikuttaja Sixten Korkman on todennut tämän lokakuun alussa: ”Olennaista on, että elvytys toteutuisi panostamalla tulevaisuuteen. Kyse voi olla tie- ja ratahankkeista, ympäristönsuojelusta tai koulutuksesta ja tutkimuksesta. Nuorten koulutustasoa pitää nostaa. Se on avain pärjäämiseen.” Näin hallitus juuri pyrkii tekemään. [Sheikki Laakso: Kuulostaa liian hyvältä ollakseen totta!]

19.13 **Sakari Puisto ps:** Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman talouslinjauksista syntyy vaikutelma, että ensin on linjattu, että rahaa jaetaan. Kertaluontoisia ja pysyviä menolisäyksiä perustellaan kasvutavoitteilla, jotka nykyisessä taloustilanteessa ja hallitusohjelmaa ajatellen ovat vähintään hypoteettisia. Tietysti sopii toivoa suotuista talouskehitystä — erityisesti, koska pääministeri Rinteen hallituksen talouspolitiikan linjaa ei ole laadittu niinkään talousrealiteettien perustalta, ainakaan siinä määrin kuin julkiselta taloudenhoidolta pitää edellyttää.

Pääministeri Rinne on aikaisemmin kertonut noudattavansa vastasyklistä finanssipolitiikkaa. Kuitenkin hallitus on päättänyt keväällä hallitusohjelmassa lisätä tuntuvasti julkisia menoja. Samalla julkisen talouden kestävyyden laskelmat perustuvat oletettuun talouden ja työllisyyden jatkuvaan kasvuun. Kyse on ollut siis lähtökohtaisesti myötäsyklisestä taloussuunnitelmasta, jossa päätetyt menolisäykset on saatettu tehdä keväällä korkeasuhdanteessa tai itse asiassa jopa aivan suhdanteen huipulla. Nyt muutamaa kuukautta myöhemmin kasvuennusteet ovat selvästi heikenneet tai ainakin tasoittuneet alhaisemmalle tasolle. Merkit ovat toki olleet ilmassa jo koko tämän ajan ja vielä pidempään. Myös puheet ministeriaitiosta ovat käyneet selvästi varovaisemmiksi. Hallitus saattaakin siis päätyä te-

kemään nimenomaan vastasyklistä talouspolitiikkaa, ainakin lisäämään julkisia menoja, mutta heikkenevässä talouskasvun tilanteessa. Silloin kuitenkin jo valmiiksi alijäämäisen julkisen talouden kestävyys voi revähtää, koska lisämenojen rahoituspohjana hallitusohjelmassa on oletettu olevan nimenomaan kohentunut talous- ja työllisyystilanne.

Asetelma on kummallinen: ensin kertaluontoisia menoja päätettiin tehdä 3 miljardilla ja pysyviä julkisen talouden menoja lisätä 1,4 miljardilla. Menot rahoitetaan kasvavalla alijäämällä, siis velaksi. Taantumaa varten talousohjelmassa kerrotaan puolestaan mekanismista, joka mahdollistaa miljardin euron ennalta määritellyt menolisäykset poikkeuksellisen vakavan suhdanteen tilanteessa. Herää kysymys, mikä logiikka tässä on. Menoja päätetään lähtökohtaisesti lisätä 3 miljardia kertaluontoisesti ja 1,4 miljardia pysyvästi, ja jos ja kun todennäköisesti taantuma iskee, siihen on varattu yhden miljardin, vain miljardin, menolisäykset. Vastasyklistä talouspolitiikkaa ajatellen lukujen mittasuhteet ovat hyvin erikoiset, kun menoja on siis nostettu niin vahvasti etupainotteisesti.

Hyvät edustajat! Taloussuunnitelmaan sisältyy riskejä, joita on vielä syytä nostaa esiin erikseen. Ensinnäkin jo suhteellisen pieni taantumariskien toteutuminen heittää talouslaskelmat pahasti allikkoon tarkastelujakson aikana. Jo prosentin tai vajaan lasku bruttokansantuotteessa suhteessa perusuraan lisäisi julkista velkaa ja alijäämää merkittävästi vuoteen 2023 mennessä. Sivulla 76 julkisen talouden suunnitelmassa on esitetty näitä laskelmia. Toiseksi Suomen kotimarkkinoiden kehitys on pitkään laiminlyöty, vaikka tarvitsisimme selvästi elinvoimaisempia kotimarkkinoita myös kasvualustaksi yrityksille ja sitä myöten työllisyydelle. Elinvoimainen talous edellyttää väistämättä sekä vetäviä vientimarkkinoita että vetäviä kotimarkkinoita. Tätä kroonista suomalaisen yhteiskunnan epäkohtaa ei ole korjattu. Kolmanneksi emme voi sulkea pois poikkeuksellisiakaan tapahtumia finanssimarkkinoilla, jotka johtuvat rahapolitiikan poikkeuksellisen laajamittaisista ja historiallisista vääristymistä.

Arvoisa puhemies! Kaiken kaikkiaan kyseessä on monessa mielessä hutera taloussuunnitelma tuleville vuosille. Tämä kehitys näyttää valitettavasti olevan huonoa jatkoa sille, mitä Suomen talouspolitiikassa on tapahtunut jo pidempään. Kuluneen reilun kymmenen vuoden aikana Suomen velkaantumisnopeus on ollut huimaa — velka on lähes tuplattu sitten finanssikriisin. Nyt julkista velkaa ja alijäämää lisätään noususuhdanteessa ja suhdannehuipullakin. On syytä myös muistuttaa, että taloussuunnitelma on räikeässä ristiriidassa ennen eduskuntavaaleja esitetyn valtiovarainministeriön oman virkamiesjohdon näkemyksen kanssa.

19.18 **Raimo Piirainen sd:** Arvoisa puhemies! Tänä päivänä täällä on puhuttu hyvin paljon valtiontalouden kestävyydestä ja työllisyydestä, ja minä nyt lainaan sitä, mitä valtiosihteeri Hetemäki on todennut siitä, mitä esimerkiksi palkkatuella saataisiin aikaiseksi: Elikkä meillä olisi 91 000 ihmistä enemmän töissä, jos ikääntyvien työllisyys olisi sama kuin Ruotsissa, ja myönteinen vaikutus olisi noin kaksi ja puoli miljardia euroa julkisen talouden jäämää. Elikkä meillä ei olisi yhtään hädän päivää. Muissa Pohjoismaissa työllisyys on paremmalla tasolla, koska noissa maissa panostetaan palkkatukeen ja palveluihin. Näin Rinteen hallitus tulee tekemään, ja tämä on yksi mahdollisuus, mikä myös parantaa työllisyyttä ihan merkittävästi.

Arvoisa puhemies! Antti Rinteen hallitusohjelmassa lähdetään muuttamaan politiikan suuntaa. Kansa halusi muutoksen politiikan suuntaan vaaleissa äänestäessään sosiaalidemokraatteja. Vuoden 2020 budjetti vastaa hallitusohjelmakirjauksia ja parantaa pienitu-

loisten asemaa sekä luo uskoa tulevaisuuteen. Se on sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä. Rinteen hallitus palauttaa jo tämän vuoden kolmannella lisätalousarviolla kiky-leikkauksen menetykset kunnille, 237 miljoonaa euroa, ja sitten se toinen osa, 260 miljoonaa, tulee 2020 budjetissa. Kuntien valtionosuuksia lisätään vuodelle 2020 noin 1,1 miljardia. Myös varhaiskasvatuksen lisäkustannukset korvataan kunnille.

Tämä kulunut vuosi on mennyt ja tulee menemään edelleenkin edellisen hallituksen esittämin toimin. Kun täällä on kuunnellut näitä puheita, niin jotenkin tuntuu, että Rinteen hallitusohjelma ja budjetti olisivat jo nyt voimassa, mutta nyt mennään edelleenkin edellisen hallituksen budjetilla, lukuun ottamatta sitä toista lisätalousarviota, jolla pistetään liikkeelle liikenneinfraa kehittäviä hankkeita parantamaan henkilöiden ja tavaroiden liikkumista Suomen väylillä. Investoinnit infraan ovat parhainta aluepolitiikkaa koulutuksen lisäksi.

Arvoisa puhemies! Hallitus näkee investoinnit osaamiseen ja koulutukseen keskeisenä Suomen hyvinvoinnin, työllisyyden ja kansainvälisen kilpailukyvyn vahvistamisena. Rinteen hallitus tekee erilaista talouspolitiikkaa kuin edellinen. Tämäkin voi joitakin hämmentää. Talouspolitiikan päämääränä on hyvinvoinnin lisääminen. Haluamme, että talouskasvu hyödyttää kaikkia, ei vain niitä, joilla menee jo valmiiksi hyvin.

Lisäksi tämä hallitus toteuttaa aktiivista finanssipolitiikkaa, joka mitoitetaan suhdannetilanteen edellyttämällä tavalla. Hallitus panostaa niihin tekijöihin, jotka lisäävät hyvinvointia ja vahvistavat talouskasvun edellytyksiä pitkällä aikavälillä. Esim. koulutukseen lisätään ensi vuonna noin 350 miljoonaa ja etuuksia ja palveluita vahvistetaan. Esimerkiksi takuueläkkeeseen tulee 50 euroa lisää ja kansaneläkkeeseen 34 euroa kuukaudessa. Perusturvaan tehdään 20 euron tasokorotus. Indeksikorotukset tehdään etuuksiin ja palvelujen rahoittamiseen normaalisti neljän vuoden tauon jälkeen.

Arvoisa puhemies! Oppivelvollisuusikää nostamalla parannetaan nuorten tulevaisuuden työllisyys- ja tulokehitystä. Pelkän perusasteen suorittaneiden ihmisten työllisyysaste on vain noin 40 prosenttia, kun taas toisen asteen suorittaneiden noin 70 prosenttia ja korkeakoulutettujen yli 85 prosenttia. Koulutus parantaa merkittävästi työllisyyttä mutta myös työuran kestoa. Korkeakoulutettujen työurat kestävät jopa 15 vuotta perusasteen varassa olevia pidempään. Koulutustason nostaminen on välttämätöntä, jos haluamme nykyistä merkittävästi korkeampaa työllisyyttä. Samalla on kuitenkin huolehdittava siitä, että osaavaa työvoimaa on tulevaisuudessa myös teollisuuden ja palveluiden eri tasoilla.

Arvoisa puhemies! Vielä lyhyesti väylistä: Perusväylänpidon rahoitukseen ehdotetaan pysyvää 300 miljoonan euron tasokorotusta tie-, raide- ja vesiväylien korjausvelan kasvun pysäyttämiseksi ja korjausvelan vähentämiseksi. Kokonaisuutena se on tämän hallituksen ajalle [Puhemies koputtaa] 2,1 miljardia ja perusväylänpidossa 1,4 miljardia.

Näillä esityksillä tulemme menemään eteenpäin kohti parempaa työllisyyttä. — Kiitoksia.

19.24 **Ritva Elomaa ps:** Arvoisa puhemies! Hallituksen talousarvioesitys on juuri sitä, mitä alkukesällä julkaistu hallitusohjelma lupaa. Mutta odotukset 75 prosentin työllisyystavoitteen saavuttamisesta ovat täysin epärealistisia, koska hallitusohjelmassa ei tarjota uskottavia ratkaisukeinoja siihen, miten tavoite kyettäisiin saavuttamaan.

Tämä kuuluisa ”seitsemänvitonen” on se, minkä varaan myös budjetti on rakennettu. Kulupuoli kasvaa vuoden 2020 talousarviossa hieman yli 2 miljardia. Tämä on 4 prosentin korotus vuoden 2019 talousarvioon verrattuna. Yli miljardin pysyvien menojen korotus

varmistaa, että rahat valtion kirstussa hupenevat jatkossakin, ja 750 miljoonan kertaluonteiset tulevaisuusinvestoinnit eivät meitä pelasta hiipuvalta talouskasvulta. Valtionvelka tulee kipuamaan tämän budjetin myötä 109 miljardiin euroon. Eikä tässä vielä kaikki, vaan valtion tuottavaa omaisuutta ollaan lyömässä lihoiksi oikein urakalla. Eikö tämä ole vasemmiston perinteisen linjan vastaista, vai puhaltavatko sielläkin talouspolitiikan osalta uudet tuulet? Onko tämä vastuullista ja järkevää nykyisiä ja tulevia sukupolvia ajatellen?

En voi väittää liiaksi ikävöiväni Sipilän hallitusta, mutta kyllä sen talouspolitiikka oli vastuullisemmalla pohjalla verrattuna nykyhallitukseen. Hämmästelenkin suuresti, miten keskusta voi olla mukana tällaista löysää talouspolitiikkaa harjoittavassa hallituksessa, kun se vielä viime vaalikaudella pyrki vastuulliseen taloudenpitoon.

Toinen hallituksen ja erityisesti keskustapuolueen politiikkaan liittyvä asia on polttoaineiden neljännesmiljoonan veronkorotukset. Autoilu- ja lämmityskulut nousevat tämän myötä monilla suomalaisilla, ja tämä kohdistuu erityisesti maaseudun väkeen. Eikö hallitus välitä heistä, kun tällaista menee tekemään? Asumisen kalleus on Suomessa merkittävä ongelma. Ja yhä edelleen tämä maa pitkine välimatkoineen on paikka, missä auto on monille aivan välttämätön.

Arvoisa puhemies! Hyvää hallituksen budjetissa on yritys kohentaa köyhimpien eli pienituloisten eläkeläisten, työttömien ja opiskelijoiden asemaa. Luonnosta huolehtiminen on todella tärkeää. Tie- ja ratahankkeisiin panostaminen on kelpo asia ja sisäiseen turvallisuuteen panostaminen järkevää ja aivan välttämätöntä, kun uudentyyppiset turvallisuusuhat kohdistuvat maahamme. Arvonlisäverovelvollisuuden alarajan nosto on myös hyvä asia. Luettelin siis juuri monia hyviä panostuksia tässä budjetissa, mutta vakavaa pohdintaa ja huolta aiheuttaa se, että konkreettisten toimenpide-esitysten puuttuminen tulevien menojen kattamiseksi on todellista, elikkä niitä ei ole.

Siksi päätelmäksi jää, että valtion omaisuutta myydään ja lainaa otetaan — kasvatetaan siis valtion velkaa. Tiedossa on ollut jo kauan, että maailman talouskasvu on hiipumassa ja se tulee vaikuttamaan myös Suomen talouteen.

Mutta annetaan nyt sitä aikaa hallitukselle näyttää. Vuoden päästä tiedämme, miten hallituksen budjettiesitys on toiminut ja, ennen kaikkea, onko vaalilupaukset täytetty.

Ja koska tänäänkin on voimallisesti puhuttu 0,7:n hoitajamitoituksesta: Perussuomalaiset ovat, jo heti alusta lähtien, halunneet hoitajamitoituksen 0,7:ään. Meillä on paljon myös hoitajataustaisia edustajia, joihin itsekin kuulun. Tiedämme, että työ on vaativaa. Sitä, että hallitus siirtää tämän hoitajamitoituksen voimaantulon vuoden 2023 huhtikuuhun ja näin ollen seuraavan hallituksen kontolle, ei kukaan ymmärrä. — Kiitos.

19.29 **Anna-Kaisa Ikonen kok:** Arvoisa puhemies! Julkisessa taloudessa on edelleen kestävyysvaje, jota ei nähdäkseni ole vielä ratkaistu. Valitettavan vähän kuulen hallituksen puhuvan tästä. Valtionvelkaa kasvatetaan, vaikka väestön enemmistö tuoreen tutkimuksen mukaan odottaa velanoton vähentämistä ja lopettamista. Menoja kasvatetaan reippaasti, vaikka rahoituspohjaa ei ole varmistettu. Kunnille säädetään lisää velvoitteita, vaikka ne kyntävät syvällä jo nykyistenkin tehtävien ja historiallisen vaikean taloustilanteensa kanssa. Eilen kuulimme, kun valtiovarainministeriökin arvioi, että hallituksen työllisyystavoite karkaa ja talous hiipuu alle prosenttiin lähivuosina. Arvio kuului, ettei se riitä hyvinvointivaltion tarpeisiin. Tämä on huolestuttava tilanne, jonka pitäisi herättää meidät kaikki tässä salissa.

Olkoonkin että budjetissa on sinällään monia ihan hyviä lisäyksiä, huoli kuitenkin kohdistuu hallituksen talouspolitiikan isoon kuvaan, joka näkyy konkreettisesti tässä budjetissa. Jos hallitus todella tähtää kestävään yhteiskuntaan, miten tämä riski on otettu huomioon tässä budjetissa? Fiksuja panostuksia kannattaa toki tehdä, mutta niille on oltava rahoitus, ja tässä budjetissa se tarkoittaa esimerkiksi sitä, että työllisyystavoitteista pitäisi kiireesti päästä työllisyystekoihin.

Hallitus on hehkuttanut myöskin panostuksia tutkimukseen ja koulutukseen. Olen kuitenkin huolissani siitä, miten tämä tehdään. Lukuisia kertoja olemme tässäkin salissa puhuneet siitä, ettei toisen asteen ongelmia ratkaista palkkaamalla määräaikaisia opettajia muutamaksi vuodeksi. Onko mietitty, mitä sen jälkeen? Hallitus puhuu korkeakoulujen kunnianpalautuksesta ja hallituksen tekemästä arvovalinnasta. Korkeakoulutukseen on lisätty 60 miljoonaa, mutta se on hupenemassa lähinnä opiskelupaikkojen lisäämiseen. Ellei opiskelupaikkojen lisäämisestä aiheutuvia kustannuksia kompensoida korkeakouluille, uppoavat jo myönnetyt lisärahat lähes täysin näiden uusien vastuiden toteuttamiseen. Minkälainen kunnianpalautus tämä on? Entä rahoitetaanko lisäykset yliopistoille leikkaamalla Akatemian tutkimusvaltuuksia 30 miljoonaa vuonna 2020? Yliopistojen raha ei lisäänny siitä, että sitä siirretään taskusta toiseen. Tai miksei olla vielä rohkeampia ja kohdenneta tulevaisuusinvestointeja yliopistojen pääomitukseen, mikä loisi pidempiaikaisen ratkaisun? Tätä olemme kokoomuksena esittäneet. Entä onko edelleen tavoitteena saada nostettua tki-panostukset 4 prosenttiin bruttokansantuotteesta? Budjetin valossa ei tältä näytä. Tki-panos näyttäisi pysyvän 2,72 prosentissa bkt:stä.

Sitten pari sanaa sosiaali- ja terveyspalveluista: Terapiatakuusta, hoitotakuusta, mitoituksista puhutaan täällä kauniisti. Mikseivät ne näy talousarviossa kunnolla? Se näin ytimekkäästi.

Vielä liikenteestä: Tunnin junat vaativat selkeän tavoiteaikataulun. Tällä valmistelutahdilla huoli on, että emme ehdi kiinni seuraavaan EU-rahoitushakuun. Tämä on kriittisen tärkeä asia. Pirkanmaan osalta todettakoon, että on hienoa, että Hämeenkyrön ohitustielle on löytynyt rahoitus, ja Ysitiellä pätkän lisäkaista on hyvä alku, mutta sielläkin suunnittelua pitäisi tehdä laajemmin. Myös Vaitinaron risteysongelma valtatiellä 12 kaipaa ratkaisua. Ja jos ympäristöystävällistä liikkumista halutaan edistää, niin kaupunkipolitiikassa siihen olisi monenlaisia ratkaisuja, niin täällä pääkaupunkiseudulla kuin sitten vaikkapa Tampereella, missä ratikan uuteen haaraan tulisi varata valtionosuus. Vastaavasti joukkoliikennetukea olisi kasvatettava merkittävästi nykyistä enemmän. Se lisäisi positiivisella tavalla liikkumistapojen muutosta kaupungeissa ja olisi positiivista kaupunkipolitiikkaa. — Kiitos.

19.33 **Mikko Kinnunen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Olemme pieni maa, meitä on vähän, olemme pisara maailman meressä. Jotta selviämme ja menestymme, meidän tulee tehdä yhteistyötä ja puhaltaa yhteen hiileen. Yhteistyön rakentaminen lähtee siitä, miten puhumme toisillemme. Edustaja Rantanen peräänkuulutti täällä toisten kunnioittamista. Olen samaa mieltä: kilpaillaan siinä keskenämme. Meitä on täällä eduskunnassa erilaisia edustajia, mikä on rikkaus, meitä on erilaisia puolueita, mikä on rikkaus, ja meillä on arvomme, joiden pohjalta toimimme, teemme valintoja ja päätöksiä. Olen miettinyt tämän päivän keskustelun aikana, mitä yhteisiä arvoja meillä on. Voisiko yhteistä olla lapset ja yhteinen tehtävämme, lapsiystävällisen Suomen rakentaminen ja samalla syntyvyyden kääntäminen nousuun? Siihen liittyen olemme kuulleet monta hyvää puheenvuoroa.

Lapsissa on tämän maan tulevaisuus. Lapsiin panostaminen on tulevaisuuteen panostamista. Lasten eteen meidän kaikkien kannattaa tehdä yhdessä työtä, sillä jokainen lapsi on mittaamattoman arvokas. Monet suomalaiset pitävät perhettä ja lapsia tärkeimpien arvojensa joukossa. Perhemyönteiset arvot ja lapsiystävälliset päätökset rohkaisevat maamme nuoria sitoutumaan, perustamaan perheitä, saamaan lapsia ja kasvattamaan heitä tulevaisuuden vastuunkantajiksi.

Lapsia ja ympäristöä ei tule asettaa vastakkain. Kun suojelemme luontoa, hoidamme ympäristöä, huolehdimme luonnon monimuotoisuudesta, viljelemme ja varjelemme, teemme sitä lapsillemme. Edustaja Petelius kuvasi hienosti monimuotoisuuden varjelemista. Sillä on suuri merkitys esimerkiksi elinkeinoista matkailuelinkeinon kehittämiseen, ja se olisi Suomelle hieno tulevaisuuden mahdollisuus. Meidän aikuisten tehtävä on ratkoa ilmastohaasteet, ei lasten. Annetaan lasten olla lapsia. Suomi on jo hyvällä tiellä, kuten edustaja Hoskonen täällä sanoi. On paljon konkreettisia tekoja ja ratkaisuja, joita voimme tehdä ympäristön ja lajikadon eteen. Työtä riittää täällä Suomessa, ja siihen on varattu budjetissa rahoitusta.

Huolehditaan myös maataloudesta, että Suomessa on mahdollisuus kasvattaa puhdasta suomalaista ruokaa. Ruoka kasvaa maalla. Siksi koko Suomesta tulee pitää huolta. Meidän tulee auttaa erityisesti siellä, missä suurimmat päästöt tehdään. Siihen tarvitaan kehitysyhteistyötä, johon suunnataan myöskin rahaa. Meidän tulee kehittää teknologiaamme ja viedä sitä maailmalle. Se tuo meille lisää työtä. Tehdään tätä kaikkea lasten ja tulevien sukupolvien vuoksi.

Arvoisa puhemies! Budjetissa otetaan monia hyviä askelia perheitten tukemiseen: yksinhuoltajien lapsilisät nousevat, lapsilisät nousevat myös neljännestä lapsesta eteenpäin, pienimpiä vanhempain- ja sairauspäivärahoja korotetaan, päiväkotien ryhmäkoot pienenevät, lasten koulua kehitetään, koko koulupolkuun satsataan, jotta jokainen lapsi pääsee koulussa kehittämään vahvuuksiaan. Jokaiselle taataan yksi harrastus koulupäivän yhteydessä. Myös opiskelevien lapsiperheiden toimeentulo paranee, ja perhevapaauudistuksessa otetaan perheitten toiveet huomioon.

Arvoisa puhemies! Olemme hyvässä alussa. Tästä meidän tulee jatkaa. Seuraava askel voisi olla sitten lapsilisien reilumpi korottaminen, [Puhemies koputtaa] kuten Virossa on tehty. Lapset tekevät tulevaisuuden.

19.39 **Minna Reijonen ps:** Arvoisa herra puhemies! Meidän käsissämme on vuoden 2020 talousarvioesitys. Siellä on toki paljon hyvääkin, sitä ei voi kiistää, mutta tämä esitys ei ole kaikkiaan kestävällä pohjalla. Tuntuu oikeasti, että rahat eivät nyt millään riitä.

Valtion pitää huolehtia kansalaisistamme ja maastamme. On huolehdittava myös nykyhetkestä ja samalla luotava katsetta tulevaisuuteen. Maamme talouskasvun ennustetaan hidastuvan. Esityksessä mainitaan, että vientikysynnän kasvu hidastuu voimakkaasti.

Valtionomaisuuden myynti on vakava asia. Myyty omaisuus on aina myyty omaisuus.

Näyttää siltä, että liian kunnianhimoinen ilmastopolitiikka ja polttoaineveron korotukset ovat suomalaisen viennin ja vientiyritysten koetinkivi. Samoin kotimainen teollisuus ja maatalous tulevat varmasti kärsimään kunnianhimoisten tavoitteiden hinnasta. Minua kiinnostaa, miksi ihmeessä meillä on näin kunnianhimoiset ja näin kalliiksi tulevat ilmastotavoitteet. Miksi me teemme enemmän kuin muut ja samalla hankaloitamme kansalaistemme arkea? Liikennepolttoaineiden verotuksen korottaminen koskee suomalaisiin yrityksiin, kuljetuksiin ja ennen kaikkea myös maatalouteen. Haja-asutusalueillakin tulee päästä

töihin, terveyskeskukseen ja ehkä jopa harrastuksiinkin. Kun polttoaineen verotus kiristyy, käyvätkö kohta koneet, kulkevatko kuljetukset? Edustaja Antti Lindtman aikaisemmin sanoikin, että lapio lyödään maahan. Voidaanko siis rivien välistä lukea, että käytetään lapioita, kun koneiden käyttöön ei ole kohta mahdollisuutta kalliin polttoaineverotuksen takia? [Aki Lindén: Symbolinen ilmaus!]

Olen huolissani myös maatalouden pärjäämisestä ja kotimaisesta tuotannosta. Oli mielenkiintoista, että edustaja Iiris Suomela otti puheeksi espanjalaisen maanviljelijän. Kyllä nyt eniten kotimaisuudesta pitäisi olla huolissaan ainakin minun mielestäni.

Hallituspuolueet ovat kertoneet niistä asioista, jotka ovat talousarvioesityksessä. Toki on tärkeää puhua myös siitä, mitä siellä ei ole tai mitä sieltä puuttuu. Missä on panostus lähiruokaan? Millaisia verotuksen keinoja käytetään, että kotimainen ruoka on se ykkösasia? Vaikka keskustan hallituksessa ei lähiruuasta kovinkaan paljoa puhuta.

Hoitajamitoitus puhututtaa, ja se on tietysti saatava kuntoon, mutta nostaisin esille myös omaishoidon. Meidän oma maamme olisi pahassa pahassa liemessä, ellei meillä olisi omaishoitajia. Näitä arkisen työn ahertajia löytyy joka kunnasta ja kaupungista. Kuitenkaan tästä talousarvioesityksestä en löydä isoja omaishoitoon vaikuttavia asioita. Olisi jo aika laittaa omaishoito verottomaksi. Miksei vieläkään näin ole? Äskettäin oli mielenkiintoinen uutinen, että eduskunta oli laittanut rahaa omaishoitoon, mutta rahoja ei sitten ollutkaan kuuleman mukaan kaikkialla käytetty omaishoidon tarkoituksiin. Tähän seurantaan, että asioilla on vaikuttavuutta, on keskityttävä. Mitä se hyödyttää, jos paukutellaan henkseleitä, että laitettiin hyvään tarkoitukseen rahaa, vaikka se raha meneekin johonkin ihan muuhun?

Huoli, kaikilla meillä on huoli vanhuksista. Miksi meiltä valuu rahaa ulkomaille todella paljon ja samaan aikaan lähihoitajat juoksevat kellon kanssa? Yksi valtio, yksi kukkaro. Kyllä niitä asioita voi laittaa vastakkain. Tänään luvattiin, että lähihoitajille on tulossa 500 euron palkanlisäys. Toivottavasti tämä myös pitää ja tämä täytetään.

Vasta aloittaneena edustajana tässä keskustelussa olen oikeastaan todella yllättynyt ollut siitä, kuinka paljon hallituksen puolelta on kommentoitu juuri perussuomalaisia ja perussuomalaisten tekemisiä. Päättelen siitä, että ilmeisesti perussuomalaiset ovat saaneet siis jo aiemminkin asioita aikaan.

Täällä salissa on meillä tuossa takana Tulevaisuus-patsas, naisen sylissä lapsi, joka katsoo saliin. Sen pitäisi muistuttaa meitä edustajia siitä, että huolehdimme myös tulevaisuudesta. Vaihdetaan kotimaisuus ykkösasiaksi.

19.44 **Matias Marttinen kok:** Arvoisa puhemies! Olemme tänään aloittaneet valtion ensi vuoden talousarvion käsittelyn. Palaan hieman taaksepäin siihen tilanteeseen, kun tämä uusi hallitus aloitti. Tuolloin uusi hallitus ilmoitti talouspolitiikkansa tavoitteet, jotka olivat hyvin kunnianhimoisia: työllisyysasteen tulee nousta 75 prosenttiin, ja julkinen talous tulee saattaa tasapainoon vuoteen 2023 mennessä. Valtion menoja päätettiin hallitusohjelmassa lisätä puolueiden vaalilupausten kattamiseksi, mutta hallitus kuitenkin vakuutteli, että parantuvalla työllisyydellä ja veronkorotuksilla nämä uudet menot voidaan kattaa. Hallitus on myös korostanut, että tehtyjä menolisäyksiä arvioidaan uudelleen, mikäli riittäviä työllisyystoimia ei saada aikaiseksi. Tämä jää nähtäväksi.

Arvoisa puhemies! Hallituksen vakuutteluilta putosi pohja alta eilen, kun budjettiehdotus ja uusin taloudellinen ennuste julkaistiin. Ensinnäkin talouskasvu on hiipumassa tulevina vuosina alle prosentin. Emme voi puhua vielä taantumasta, mutta siihenkin pitää va-

rautua. Huolestuttavaa tästä kehityksestä tekee se, ettei Suomella ole käytännössä kerättynä rahaa sukanvarteen laihempia vuosia varten, vaikka takanamme on voimakas nousukausi. Huonoihin aikoihin varautumisen sijasta hallitus lisää budjetissaan valtion menoja 2 miljardilla eurolla. Meno tuntuu jatkuvan sellaisena kuin mitään huolia ei olisikaan. Tämän lisäksi valtion tuottavaa omaisuutta myydään ensi vuonna 1,3 miljardilla eurolla ja verotusta kiristetään, jotta vaalilupaukset voidaan lunastaa.

Meidän suurin huolenaiheemme tässä salissa on liittynyt hallituksen työllisyyspolitiikkaan, niiden 300 000 suomalaisen auttamiseen, jotka ovat tällä hetkellä vailla työtä. Hallituksen työllisyystavoite makaa valitettavasti hötteikön päällä. Kuvaavaa on, ettei hallituksen päätöksistä yhdellekään ole voitu laskea työllisyyttä lisäävää vaikutusta. Päinvastoin arvioiden mukaan hallituksen toimet vähentävät työllisyyttä jopa 16 000 hengellä. Näin ollen työllisyyttä pitäisi kauden aikana pystyä lisäämään yhteensä 75 000:lla. VM toteaa myös ennusteessaan, ettei hallitus pääse asettamaansa työllisyystavoitteeseen tällä haavaa — ja mikäli tämä työllisyystavoite jää saavuttamatta, samalla jää myös julkisen talouden tasapaino. VM:n arvion mukaan valtio ja kunnat ottavat uutta velkaa 5,5 miljardia euroa vuonna 2023. Julkisen talouden tasapaino on jäämässä näillä toimilla kauaksi ja velka taas tulevien sukupolvien maksettavaksi.

Kolmanneksi, arvoisa puhemies, hämmästelen hallituksen veropolitiikan linjaa. Tuntuu siltä, että tämä hallitus on unohtanut tavalliset palkansaajat, jotka nousevat joka aamu ja lähtevät töihin. [Välihuuto sosiaalidemokraattien ryhmästä] Monen palkansaajan verotus kiristyy ensi vuonna, kun palkan sivukulujen kasvua ei palkansaajalle kompensoida. Veronmaksajain Keskusliitto on arvioinut, että keskituloisen palkansaajan verotus kiristyy ensi vuonna 160 eurolla. Päälle tulevat lisäksi ankarat korotukset polttoaineveroon, kotitalousvähennyksen leikkaus ja asuntolainojen korkovähennyksen leikkaus. Käteen jää vähemmän, ja eläminen maksaa enemmän. Näin se, hyvät kollegat, menee.

Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeriön virkamiehet ovat myös ilmaisseet huolensa budjetista. ”Niitä odotellessa”, totesivat VM:n johtavat virkamiehet puhuttaessa hallituksen työllisyystoimista. Hälytyskellojen tulisi soida tässä kohtaa hallituksen päässä. Tämä budjetti kaipaa paljon korjaamista. Rohkeutta työllisyystoimien tekemiseen tarvitaan enemmän, jotta yhä useampi suomalainen pääsee töihin ja hyvinvointipalveluiden rahoitus voidaan turvata aidosti. Olemme valmiita tukemaan hallitusta jokaisessa päätöksessä, joka lisää työllisyyttä ja vie Suomen julkista taloutta kohti parempaa tilaa. Vielä nuo toimet loistavat poissaolollaan. [Leena Meri: Niitä odotellessa!]

19.48 **Hanna Huttunen kesk:** Arvoisa puhemies! Hallituksen ensimmäinen talousarvioesitys on nyt käsittelyssä. Se on viiden puolueen hallituksen tekemä sopimus, johon kaikkia tulevaisuuden päätöksiä nojataan. Se on sopimus siitä, että asiat tullaan hoitamaan yhdessä. Yksikään puolue ei ole määrännyt yksin hallituksen budjettiesitystä.

Talousarvioesityksessä on paljon hyvää. Keskusta haluaa, että nousukauden jälkeen näköpiirissä olevaa taantumaa torjutaan elvyttämällä etupainotteisesti. Se on suhdannepoliittisesti kiistatta järkevää. Toisaalta taloustilanteen nyt parantuessa, ja kun on edessäpäin suhdannenäkymiä, että asiat eivät aina etene niin hyvin kuin voitaisiin kuvitella, on aivan oikein, että kaikkein pienituloisimmatkin pääsevät kasvuun paremmin mukaan. Monen pienituloisen asema paranee, ja toivottavasti se tulee näkymään meille esim. ruokajonojen lyhenemisenä sekä asunnottomien ja toimeentulotuen saajien vähenemisenä.

Perustienpidon liikennehankkeisiin varataan vuositasolla noin 300 miljoonan euron korotus. Talvitienpitoon tulee 20 miljoonaa euroa vuositasolla ja yksityisteihin 13 miljoonaa euroa. Nämä kaikki ovat erittäin tärkeitä ihmisten liikkumiselle, paikalliselle elinkeinoelämälle ja erityisesti alueille, joilta puuttuu tai joilla on heikko julkinen liikenne. Savo-Karjalan alue, mistä minäkin tulen, on suurelta osin juuri tällainen alue. Liikennehankkeet myös työllistävät paikallisesti paljon ihmisiä ja ovat siksi tärkeitä kaikissa Suomen maakunnissa. Maakunnille tulevaa aluekehitysrahaa voidaan jakaa jatkossa nykyistä ketterämmin, ja se on tärkeää monissa maakunnissa, kuten kotimaakunnassani Pohjois-Karjalassa.

Arvoisa puhemies! Meillä on kiistatta maassa isoja haasteita siinä, kuinka saamme talouskasvun pysymään sellaisena, että nostamme työllisyyttä niillä 60 000 ihmisellä ja että saamme työllisyysasteen nostettua 75 prosenttiin. Nämä vaativat määrätietoisia toimia esimerkiksi yrittäjyyden suhteen, ja toivonkin hallituspuolueilta yli puoluerajojen — ja myös oppositiolta — että näitä toimia tullaan tulevaisuudessa miettimään vakavasti ja mietitään yhdessä. Työmarkkinajärjestöille toivon viisautta tehdä oikeasti työllisyyttä parantavia toimia ja toivon niiden miettivän myös sitä, että meidän kilpailukykymme säilyy. [Matias Marttinen: Miksette tee itse?]

Toinen tärkeä kysymys on syntyvyyden jyrkkä aleneminen. Tähän pitää miettiä yli puoluerajojen ratkaisuja. Lapsiperhearjen sovittamisen opiskelun ja työn oheen on oltava nykyistä helpompaa ja joustavampaa. Perhevapaauudistus on tehtävä tällä hallituskaudella, ja vanhempainetuuksia on korotettava mahdollisuuksien mukaan. Kaikkein tärkeintä on kuitenkin lapsiystävällisen ilmapiirin luominen maahamme. Siinä meidän kaikkien on oltava mukana, yli puoluerajojen.

Arvoisa puhemies! Toisen asteen koulutuksen ulottaminen kaikille kansalaisille on periaatteellisesti hyvä asia, samoin varhaiskouluun panostaminen. Hallituksen tehtävä on kuitenkin myös huolehtia siitä, että jo valmiiksi haasteellisessa taloudellisessa asemassa olevat kunnat eivät joudu näiden uudistusten maksumieheksi, ja tämä meidän on pystyttävä takaamaan.

Talousarvioesityksessä ja hallitusohjelmassa on paljon hyvää. Kunhan pidetään huolta työllisyydestä ja talouskehityksestä, monen ihmisen tilanne paranee tässä maassa ja Suomi tulee olemaan entistä parempi paikka elää ja yrittää.

19.52 **Jouni Kotiaho ps:** Arvoisa puhemies! Hallituksen talousarvioesitys ensi vuodelle on arvovalinta. Se unohtaa oman kansan. Hallituksen aloitettua työnsä pääministeri Antti Rinne lausui jotenkin niin, että Afrikan asia on meidän asiamme. Nyt budjetin julkaisun myötä sana näyttää muuttuneen lihaksi. Kehitysmäärärahoihin osoitetaan valtavia korotuksia tähän vuoteen verrattuna. Yhteensä satoja miljoonia euroja haaskataan ilman varmuutta siitä, millainen vaikuttavuus näillä rahoilla saadaan aikaan. Tämä on täysin vastuutonta omia kansalaisia kohtaan. Miksi joku Afrikka tai joku muukaan vieras maa olisi meidän asiamme?

Vuosikymmeniä Eurooppa ja Suomi ovat haaskanneet satoja miljardeja kehitysapuun. Mitä todellisia tuloksia sillä on saatu aikaan? Kuka näyttää tuloksen saavutuksista? Lista taitaa olla aika lyhyt. Suosittelen jokaiselle luettavaksi entisen kehitysaputyöntekijän Matti Kääriäisen kirjaa Kehitysavun kirous. Kirja osoittaa, kuinka tehotonta ja valvomatonta avun käyttö on. Vastikään jonkin maan syrjäytetyn diktaattorin patjan alta löytyi valtava määrä varastettuja kehitysapurahoja, ja aikanaan joku suomalainen huussiseura on rakennellut, onkohan Sambiaan, huusseja elikkä vessoja 14 000 euron kappalehintaan. [Leena

Meri: Oho!] Eivätköhän afrikkalaiset olisi tuonkin tarpeen osanneet itse hoitaa. [Eveliina Heinäluoma: Mennäänkö budjettiin! — Leena Meri: Eivätkö kehitysapurahat liity budjettiin?] Afrikan asia ei totisesti ole meidän asiamme. Eikö viimein asioiden hoito pitäisi antaa heidän omiin käsiinsä eikä auttaa heitä avuttomiksi, koska kuten on nähty, kannettu vesi ei kaivossa pysy.

Suomi haluaa näköjään olla sosiaaliturvan suurvalta. Siksipä rahkeita suomalaisten asioiden hoitoon ei enää riitä. Asiaan on myös ilmestynyt uusia kauhukuvia. EU:n suomalaiskomissaari sai hoidettavakseen vastasynnytetyn Afrikka-salkun. Pelkona on, että tämä komissaari Suomen mallioppilasroolia korostaakseen avaa vielä kaikille avoimen, uuden Kela-kortin.

Arvoisa puhemies! Arvoisa pääministeri Antti Rinne, antakaa Afrikka afrikkalaisille ja keskittykää oman kansan asioihin. Vain sitä varten teidät ja meidät on tänne eduskuntaan valittu.

Korviin jo koskee joka päivä, joka tunti ja kaikkialla hoettu sana ilmastonmuutos, joka suomennettuna tarkoittaa ’verojenkorotus’. Tämähän näkyy jo talousarviossa. Ilmasto on muuttunut ennen, nyt ja tulevaisuudessakin. Tämä on luonnon loputon ja normaali kiertokulku. Nyt vallitseva massahysteria on jotenkin yli käsityskyvyn käyvää, kun näennäisestikin järkevät ihmiset vauhkoontuvat mukaan. Tämä aika on synnyttänyt jo uusia jalustalle nostettuja messiaita, joita palvotaan. Eduskunnassakin kaikki puolueet perussuomalaisia lukuun ottamatta ovat niin sanottuja 1,5 asteen puolueita, jotka kakadulauman lailla hokevat tuon keksaistun lämpötilalukeman hirvittävyyttä, ja näillä syillä sitten onkin mukava lätkäistä lisää ilmastoveroja.

Lopuksi lohdutuksen sana: Maailmanloppu ei ole vieläkään näköpiirissä, ei ainakaan edellä mainituista syistä. Päivä se on vielä huomennakin. — Ei muuta.

19.57 **Pasi Kivisaari kesk:** Arvoisa puhemies! Olemme tänään täällä salissa käyneet hyvää keskustelua hallituksen esityksestä ensi vuoden talousarvioksi. Keskustelussa ovat hyvin käyneet ilmi asiat, joista olemme samaa mieltä ja joista eri mieltä. Hieman yleistäen: meillä kaikilla näyttää kyllä olevan sama päämäärä, mutta keinot vaihtelevat. Vaikka välillä on kenties nähtävissä tahallistakin väärinymmärrystä, voin kuitenkin sanoa, että ymmärrän monet näkökannat myös opposition puheenvuoroista. Uskon, että meillä kaikilla on vilpitön tahto rakentaa parempaa Suomea.

Talousarviota voi hyvin luonnehtia hallituspuolueiden näköiseksi. Siinä näkyvät arvot, joita puolueet edustavat. Keskustalaisena olen erittäin tyytyväinen siitä, että viime vaalikaudella aloitettu pienempien tukien korottaminen jatkuu nykyisessä hallituksessa. Esimerkiksi yksinhuoltajien ja monilapsisten perheiden lapsilisän ja opiskelevien vanhempien toimeentulon kohennuksilla on selvä ja kirkas arvopohja. Ne ovat asettautumista puolustamaan niitä, joiden arki on tiukkaa, joiden arki on taloudellista taistelua.

Lapsi- ja perhemyönteisyyden vahvistaminen yhteiskunnassa ja lasten ja perheiden palveluiden kehittäminen on erittäin tärkeää myöskin syntyvyyden laskiessa. Yhteiskunnan lapsiystävällisyydellä on merkitystä. Sillä todella on merkitystä, puhumattakaan pontevista koulutuspanostuksista, massiivisesta infrapaketista, veronalennusten kohdistamisesta pieni- ja keskituloisille, yritysten investointien tukemisesta, aluepolitiikasta ja niin edelleen. Uskon, että myös opposition puolelta saamme vahvan tuen näille hallituksen toimille.

Arvovalinta on myös se, että hallitus on nostamassa pienimpiä eläkkeitä ja korjaa vanhushoivan epäkohtia. Jokainen ihminen ansaitsee ihmisarvoisen ja inhimillisen hoivan.

Vaikka maailma ei tule valmiiksi kertaheitolla, sitä kohti voidaan askeltaa, ja näin tapahtuukin.

Budjetissa on myös suomalaisia koskevia kiristyksiä. Tämä on tietenkin valitettavaa, mutta maailmaa ei voida rakentaa niinkään, että mikään ei saisi muuttua. Yksikään hallitus koskaan ei ole voinut vain jakaa ottamatta mistään. Hallitus tekee sen kuitenkin mahdollisimman oikeudenmukaisesti. Kokonaisuus nostaa kaikkein huonoimmassa asemassa olevien toimeentuloa merkittävästi. Tämä tapahtuu nyt toisessa hallituksessa peräkkäin. Tästä olen hyvin tyytyväinen. Yhteiskunnan arvo mitataan sillä, miten se onnistuu huolehtimaan heikoimmistaan. Tässä budjetissa on, arvoisa puhemies, tulevaisuuden nimi ja tulevaisuuden leima. Budjetti on vastuullinen, maltillinen ja ihmisten asialla.

Puhemies! Jatkuvan möykän sijaan tarvitsemme tekoja, jotka rakentavat ihmisten luottamusta huomiseen. Sitä luottamusta voimme rakentaa vaikkapa sillä, että lopetamme maailmanlopun maalailun ja keskitymme lisäämään työtä, turvallisuutta ja toivoa. Sitä ihmiset tarvitsevat, ja sitä meidän kuuluu tehdä.

20.02 **Riitta Mäkinen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen budjettiesitys osoittaa, että työllisyydenhoidon ja investointien laiminlyönti on historiaa. Panostukset koulutukseen, tutkimukseen ja kehitykseen luovat edellytyksiä työllisyydelle, yrittäjyydelle ja talouden kasvulle. Panostukset kansalaisten perusturvaan, toimeentuloon ja palveluihin kertovat, että ihmisten tasa-arvoisuus, inhimillisyyden kunnioitus ja heikoimmassa asemassa olevien puolustaminen, siis sosiaalinen oikeudenmukaisuus, on istuvan hallituksen arvokeskiössä. Toisin kuin tässä salissa on väitetty, me emme syö lastemme tulevaisuutta. Päinvastoin me vahvistamme hyvinvointivaltion kivijalkaa, jotta kestävä kasvu turvaa hyvinvoinnin myös tuleville sukupolville. Ilman nyt tehtäviä panostuksia meillä ei ole syytä olettaa, että talous, työllisyys, hyvinvointi saati syntyvyys lähtisi nousuun.

Istuntokautta ehti kulua vajaa kolme kuukautta, kun oppositio jätti välikysymyksen talous- ja työllisyyspolitiikasta. Etenkin kokoomus on ollut kärkäs väittämään, että hallitusohjelmasta ja budjetista puuttuvat kaikki työllisyyttä parantavat toimet. Samaan hengenvetoon se omaan vanhakantaiseen, umpikapitalistiseen maailmankatsomukseensa nojaten väittää, että hallituksen talouspolitiikka on vastuutonta. Kokoomuksen mukaan investoinnit tulevaisuuteen ja työllisyyteen murentavat hyvinvointivaltion pohjan. Valtiosihteeri Hetemäki otti poikkeuksellisen vahvasti kantaa työllisyyskeskusteluun todetessaan, että Suomen tulisi ottaa mallia Ruotsissa ja Tanskassa tehdystä politiikasta. Sen kärjessä on aktiivinen työvoimapolitiikka, jossa panostetaan yksilöllisiin työllisyyspalveluihin, sekä uudistetun palkkatuen hyödyntäminen nykyistä huomattavasti laajemmassa mittakaavassa. Samalla kannustinloukkuja on vähennettävä ja työelämän joustavuutta lisättävä. Näihin ongelmiin on kuitenkin mahdollista puuttua tavallisia palkansaajia, työttömiä tai pk-kenttää kurittamatta. Luotan, että neuvotteluja käyvät työmarkkinaosapuolet löytävät ratkaisut näihin kysymyksiin.

Työttömiä rangaissut aktiivimalli poistetaan. Hallitus käynnistää uudelleen kuntakokeilun, jonka tulokset on kiistatta vahvistettu. Hallitus on tehnyt 25 kohdan toimenpidelistan, jolla työllisyyttä kohennetaan. Osa näistä on saanut oppositiolta kiitosta, mutta se kritisoi edelleen työvoimapalveluihin panostamista, koulutukseen ja liikenteeseen investoimista. Kokoomus lanseerasi viime viikon sloganinsa ahkerasta keskiluokasta. Hallituksen esitys parantaa ostovoimaa jopa 70 prosentilla suomalaisista. Pieni- ja keskituloisten verotusta kevennetään 200 miljoonalla. Kokoomusta kiukuttaa se, että kaikkein suurituloisimmat

jäävät näiden verohelpotusten ulkopuolelle. Slogan kiteyttää kuitenkin oikeiston todellisen ihmiskuvan: pienipalkkaisten alojen työntekijät, joista monien lapset elävät tänä päivänä köyhyydessä, eivät ole ahkeria. Sosiaalidemokraateille kaikki rehellinen työ on arvokasta, eikä työntekijöitä tule jakaa kahteen kastiin. Me emme halua lisätä tuloeroja halpatyövoimalla. Me edellytämme, että Suomessa jokaisella on oikeus tehdä työtä, jolla elättää itsensä ja perheensä. Me emme halua palata luokkayhteiskuntaan, jota kohti Suomea viime kaudella vietiin.

Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Hallitus on sitoutunut 75 prosentin työllisyystavoitteeseen normaalin kansainvälisen ja sen mukana elävän kotimaisen talouskehityksen oloissa. Vaikka talous kasvaa edelleen, hallitus varautuu heikentyviin näkymiin vientiä, kokonaiskysyntää ja kasvua tukevalla finanssipolitiikalla, joka sisältää myös elvyttäviä elementtejä. Euroopassa on alettu esittää voimakasta kritiikkiä vallalla ollutta talouspolitiikkaa kohtaan. Jopa yksi sen kovimmista kannattajista, Financial Times, on todennut, että kestävä kasvu edellyttää kapitalistisen järjestelmän uudelleen rakentamista. Tämä on merkittävä ja mielenkiintoinen kannanotto. Sixten Korkman totesi viime viikolla, että nyt kaivataan finanssipoliittista elvytystä, siis aikaisempaa vahvempaa otetta tilanteessa, jossa taloutta ja työllisyyttä on tuettava. Toimiakseen markkinatalous tarvitsee paitsi korkean työllisyysasteen, myös ihmisten luottamusta oikeudenmukaisuuteen ja tulevaisuuteen. Onko todella niin, että kokoomus jää yksin puolustamaan kovaa ja auttamattomasti jälkijunassa laahaavaa markkinaoppiaan, jonka tie nykyisessä muodossaan alkaa olla loppuun kuljettu?

Ensi vuoden budjetti on osoitus vastuullisesta ja aktiivisesta finanssi- ja talouspolitiikasta. Sen päämääränä on paitsi kestävä julkinen talous, myös hyvinvoinnin lisääminen kaikille suomalaisille. Talouskasvun tulee hyödyttää kaikkia, ei vain niitä, joilla menee jo valmiiksi hyvin. Tämä lieneekin sosiaalidemokraattien ja kokoomuksen välisen talouspolitiikan suurin ero.

20.07 **Jenna Simula ps:** Arvoisa puhemies! Hallituksen talousarvioesitys toimii karmealla tavalla todisteaineistona sille, ettei vihervasemmistohallituksen toimissa ole tippaakaan vastuullisuutta. Rahaa kylvetään niin kehitysapuna maailmalle kuin tehottomaan kotouttamiseen, eikä asioita tunnuta osaavan panna tärkeysjärjestykseen. Ensisijaisen tärkeää olisi huolehtia suomalaisten hyvinvoinnista ja työpaikoista. Sitä hallitus ei tee.

Hallitus on ohjelmassaan luvannut niin sanotusti kaikille kaikkea kivaa, ja sitä on sitten myös annettava. Mutta kun jaetaan roposia sinne tänne, kukaan ei lopulta käytännössä saa yhtään mitään, ja jos saa, niin korkeintaan hetkeksi. Hankkeilla, työryhmillä ja selvityksillä hallitus pyrkii lunastamaan vaalilupauksiaan mutta siirtää samalla vastuuta niin kunnille kuin seuraavalle hallitukselle. Huolestuttavaa nimittäin on se, että hallitus on tosiasiassa erilaisilla lyhytaikaisilla hankkeilla luomassa kunnille pysyviä kustannuksia jättäen rahoituksen kuitenkin vajaaksi tai väliaikaiseksi. Avustusten muodossa jaettava tuki kunnille hankkeisiin ei aidosti tue kuntien taloutta, vaan ne ovat hetkellisiä piristysruiskeita. Hankkeen loputtua kunnissa mietitään, millä toimintaa jatkettaisiin. Kaikessa kun on lopulta kyse rahoituksesta ja sen riittävyydestä tai jopa totaalisesta puuttumisesta.

Budjetti myös paljastaa sen, ettei osa hallituksen lupauksista saa taakseen minkäänlaista rahallista panostusta. Koulutukseen on luvattu isoja satsauksia, mutta lopputulos on varsin kehno. Niin ikään hallitusohjelmassa luvattiin myös vaikkapa panostuksia tietoliikenneyhteyksien parantamiseksi, mutta siitä huolimatta uutta rahoitusta laajakaistahankkeiden

eteenpäinviemiseksi on budjetissa tulevalle vuodelle pyöreät nolla euroa. Talousarvioesitys siis todistaa merkittävän osan hallituksen lupauksista pelkiksi mainoslauseiksi.

Arvoisa puhemies! Tuntuu ihmeelliseltä, ettei hallitus osaa priorisoida. Ihmetyttää myös se, miten hallitus ei tahdo tehdä vastuullista ja kestävää politiikkaa, jossa katsotaan myös vuoden, kahden tai neljän vuoden päähän, saati kymmenen. Vastuuttomuus paistaa kauas. Kaikille kaikkea kivaa -politiikka ei toimi, ja sen me tulemme tällä kaudella vielä näkemään.

20.10 **Pekka Aittakumpu kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Näen, että valtion vuoden 2020 talousarvioesityksessä keskeistä on se, että se pitää huolta pienestä ihmisestä, sellaisesta ihmisestä, joka ei kykene itse huolehtimaan itsestään. Samalla meille keskustalaisille erityisen tärkeän alkiolaisen ajattelun mukaisesti hallitus kannustaa ottamaan elämästä vastuuta. Hallitus kannustaa opiskelemaan, hallitus kannustaa tekemään työtä ja yrittämään. Nyt koulutus saa lisää rahoitusta ja yrittäjyyttä ja työn vastaanottamista helpotetaan. Hallitus luo mahdollisuuksia.

Arvoisa puhemies! Hallitus ei poraa reikiä hyvinvointiyhteiskuntaan, vaan hallitus tilkitsee niitä reikiä ja aukkoja, joita yhteiskuntamme turvaverkoissa on. Me emme poraa, me tilkitsemme. Aika on purkaa ja aika rakentaa. Nyt rakennetaan.

Arvoisa puhemies! Hallitus ei tee etuisuuksien, palveluiden ja liikenneväylien parannuksia tulevien sukupolvien kustannuksella vaan heitä varten. Nousin tänään kotonani 628 kilometrin päässä varhain aamulla 11 kuukauden ikäisen Aulis-poikani vierestä, olin nostanut hänet viereeni pinnasängystä niin kuin monesti ennenkin, ja tänään vaimoni lähetti minulle viestin, että Aulis oli ottanut tänään ensimmäiset askelensa ilman tukea. Kun ajattelen hallituksemme ohjelmaa ja ensi vuoden talousarviota, ajattelen juuri 11 kuukauden ikäistä Aulis-poikaani, joka juuri opettelee kävelemään, ja muita maamme lapsia, mutta myös tulevia sukupolvia.

Tänään keskustelemme talousarviosta, jolla parannetaan yhteiskuntamme pienimpien ja hauraimpien, juuri kävelemään opettelevien, sekä tulevien sukupolvien mahdollisuuksia, ja me luomme tällä talousarviolla valtiota. Näin minä ajattelen ja näen. Luomme sellaista valtiota, jossa jokaisella on mahdollisuus ja jossa jokaiselle tarjotaan riittävä tuki ja hoiva, niin lapsille kuin vanhuksille. Me luomme valtiota, jossa ketään ei pitäisi jättää yksin ja jossa monella tavalla siihen varaudutaankin. Me luomme valtiota, jossa kannattaa opiskella ja tehdä työtä ja kannattaa yrittää.

Arvoisa puhemies! Nyt hallitus korottaa lapsilisiä, opintotuen huoltajakorotusta ja pienimpiä eläkkeitä. Nyt pienennetään varhaiskasvatuksen ryhmäkokoja, turvataan jokaiselle lapselle ja nuorelle harrastus, parannetaan vanhustenhoitoa. Nyt laitetaan teitä ja ratoja kuntoon ja huolehditaan maataloudesta ja maanpuolustuksesta.

Arvoisa puhemies! Maamme suurin haaste tällä hetkellä on syntyvyyden suoranainen romahtaminen. Liian pitkään lapset ja lapsiperheen elämä on yhteiskunnassamme nähty usein enemmän ongelmana kuin voimavarana. Mutta ei ole mitään niin kallisarvoista kuin lapsi. Ei ole mitään niin toivoa luovaa kuin lapsi. Ei ole mitään niin selkeää ja kaunista kuin uusi ihmiselämä. Meidän on luotava lapsi- ja perhemyönteisempää yhteiskuntaa. Tämän sovimme hallitusneuvotteluissa ja kirjasimme hallitusohjelmaan. Nyt hallitus tämän talousarvion myötä lähettää perheille ja kaikille perhe-elämästä haaveileville suomalaisille myönteisen viestin.

Keskustalle oli erittäin tärkeää, että nyt tuemme hyvin merkittävällä tavalla perheiden, lasten ja nuorten asemaa. Kun perheet voivat hyvin, Suomi voi hyvin. Siksi hallitus korottaa pienimpiä vanhempainpäivärahoja ja turvaa vanhemmille valinnanvapauden lastensa hoitomuodon valinnassa. Kotihoidon tuki pysyy ja voi hyvin. Nyt hallituksen on tärkeää huolehtia, että myös lapsiperheiden kotipalvelun saatavuus saadaan kuntoon, kuten hallitusneuvotteluissa sovittiin.

Arvoisa puhemies! Meille keskustassa on erityisen tärkeää, että ihmisiä rohkaistaan opiskelemaan, tekemään työtä ja yrittämään. Kuten edustaja Kurvinen tänään totesi, me keskustassa olemme valmiit kääntämään kaikki kivet, jotta työttömät työllistyvät, koska työllisyyden nostosta riippuu se, että voimme jatkaa niiden aukkojen tilkitsemistä, joita meillä yhteiskuntamme turvaverkoissa vielä on. [Sheikki Laakso: Niitä Sipilän reikiä!]

20.15 **Heidi Viljanen sd:** Arvoisa puhemies! Käsissämme oleva Rinteen hallituksen talousarvioesitys vuodelle 2020 on perusta sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävämmän Suomen rakentamiselle. Tämä esitys kuvastaa mielestäni ennen kaikkea poliittisen suunnan muutosta: leikkauslinjalta on siirrytty uudistuslinjalle. Talouskasvun hyöty halutaan jakaa kaikille, ei vain niille, joilla menee jo valmiiksi hyvin. Talousarvio perustuu hyvinvoinnin lisäämiseen tähtäävään talouspolitiikkaan sisältäen merkittäviä tulevaisuusinvestointeja ja, mikä tärkeintä, investointeja ihmiseen, sillä mikään yhteiskunta ei voi menestyä, jos sen ihmiset voivat huonosti.

Hallituksen talousarvioesitys rakentaa sosiaalisesti oikeudenmukaisempaa yhteiskuntaa. Tästä kertovat monet toimet, joilla kavennetaan tuloeroja ja vähennetään eriarvoisuutta. Hallitus uskaltaa tehdä satsauksia hyvinvointiin, mikä vahvistaa talouskasvun edellytyksiä pitkällä aikavälillä. On tärkeää katsoa rohkeasti kauemmas tulevaisuuteen — panostukset hyvinvointiin kun tuottavat parasta tulostaan usein vasta vuosien päästä. Epäoikeudenmukaiseksi todettu työttömien aktiivimallin leikkuri poistetaan, pieni- ja keskituloisten verotusta kevennetään 200 miljoonalla eurolla, pienimpiä eläkkeitä korotetaan ja perusturvaan tehdään korotukset. Myös indeksikorotukset toteutetaan normaalisti, neljän vuoden tauon jälkeen. Voisiko sanoa, että jo oli aikakin?

Hallituksen esittämillä toimilla lisätään suomalaisten ostovoimaa. Valtiovarainministeriön laskelman mukaan vuoden 2020 budjetti nostaa käytettävissä olevia tuloja noin 70 prosentilla suomalaisista. Eniten ostovoima kasvaa nimenomaan pienituloisilla.

Arvoisa puhemies! Tavoite taloudellisesti kestävämmästä yhteiskunnasta edellyttää panostuksia työllisyyteen. Hallituksen tavoite 75 prosentin työllisyysasteesta on haastava ja vaatii isoja satsauksia työllisyyspalveluihin. Lisää haasteita tilanteeseen luo eilen julkaistu valtiovarainministeriön talousennuste. Helppoja ratkaisuja haastavaan tilanteeseen ei ole olemassa. Hallitus on kuitenkin sitoutunut tekemään vuoden 2020 aikana päätöksiä, joilla lyhennetään työttömyysjaksoja ja helpotetaan työnhakijan ja työnantajan kohtaamista. Hallitus lisää palkkatuen käyttöä yksinkertaistamalla ja nopeuttamalla palkkatukiprosessia. Yksinyrittäjiä ja mikroyrityksiä kannustetaan työntekijöiden palkkaamiseen madaltamalla palkkaamisen kynnystä ja palkkaukseen liittyviä riskejä. Yksi keskeinen keino työllisyystilanteen parantamiseksi on yksilöllisten työllisyyspalveluiden kehittäminen ja toisaalta yritysten toiminta- ja kasvuedellytysten turvaaminen.

Riittääkö pelkkä työllisyyspalveluiden kehittäminen ja yritysten tukeminen? Ei riitä. On panostettava ennen kaikkea koulutukseen ja osaamiseen. Koulutuksen osalta meillä ei ole varaa enää leikkauksiin. Se tie on kuljettu loppuun. Hallitus panostaakin koulutukseen ja

osaamiseen kaikilla koulutusasteilla. Ammatilliseen koulutukseen tulee lisärahoitusta 80 miljoonaa, ammattikorkeakouluille 20 miljoonaa ja yliopistoille 40 miljoonaa. Nämä ovat merkittäviä investointeja niin työllisyyden kasvua, Suomen kilpailukykyä kuin myös syrjäytymisen ehkäisyä ajatellen.

Paljon parjattuja veronkorotuksiakin tarvitaan, joita on 350 miljoonaa pysyvästi. Näin budjetin tärkeät satsaukset muun muassa koulutukseen, työllistämiseen, eläkkeisiin ja hoivaan saadaan rahoitettua. Näiden satsausten ansiosta valtaosalla pieni- ja keskituloisista ostovoima nousee, koulutuksen laatu paranee ja Suomi ottaa tiukemman otteen turvatakseen hyvinvointivaltionsa ja ollakseen jatkossakin maailman onnellisin maa.

Arvoisa puhemies! Puheenvuoroni — luonnollisesti, sosiaalitätinä — on keskittynyt talousarvion hyvinvointipanostuksiin, koska ilman niitä en näe yhteiskuntammekaan kehittyvän parempaan suuntaan. Eihän mikään työpaikkakaan tuota hyvää tulosta, jos työntekijät voivat huonosti. Haluan kuitenkin myös satakuntalaisena kansanedustajana esittää kiitokseni hallituksen panostuksista perusväylänpitoon. Pori—Mäntyluoto—Tahkoluoto-radan peruskorjaukseen varattu 20 miljoonan euron määräraha oli äärimmäisen tarpeellinen satakuntalaisen teollisuuden, Porin sataman ja koko maakunnan elinvoiman kannalta. On syytä muistaa Satakunnan merkitys teollisuus- ja vientimaakuntana.

Voisin puhua pidempäänkin. Koska aika on rajallinen, on vain todettava, että politiikan suunta on muuttunut inhimillisemmäksi. Vaikka politiikka itsessään on kova laji, ei politiikan tarvitse olla kovaa tuottaakseen odotettuja ja tarvittavia tuloksia. Huomenna voi olla paremmin kuin tänään.

20.21 **Riikka Purra ps:** Arvoisa puhemies! Vanhan maailman aikaan kaikki oli niin yksinkertaista. Vasemmisto piti heikompiosaisen puolta, demarit duunarin, kokoomus yrittäjän ja vihreät luonnon. Vanha maailma väistyi, tuli uusia asioita, uusia puolueitakin. Nyt mikään ei ole enää ihan niin.

Valtiomme menot ovat pysyneet tuloja suurempina jopa koko korkeasuhdanteen ajan. Nyt julkisen talouden alijäämä on edelleen kasvamassa. Siitä huolimatta hyvinvointijärjestelmämme näyttää rapautuvan. Se rapautuu jopa vihervasemmistolaisen hallituksen aikana. Eläkeläiset ja köyhät saavat kymppinsä, mutta siinäpä se sitten on. Ei se minua hämmästytä. Taloudelliset realiteetit olivat ja ovat sellaiset, että näidenkään puolueiden vaalilupauksia ei voida toteuttaa. Ei niitä ehkä toteuttaisi mikään muukaan puolue tällaisessa tilanteessa. Häikäilemätöntä onkin vain se, että ne väitettiin toteutettavan, kunhan kyseiset puolueet nostetaan valtaan.

Tässäkin salissa on moneen kertaan päivitelty, kuinka Britanniassa ja Yhdysvalloissa on voitettu vaaleja valheilla ja tyhjillä lupauksilla. Mitäköhän muuta hallituspuolueiden lupaukset olivat? Monet kansalaiset, etenkin vanhemmat ihmiset, äänestivät vanhasta tottumuksesta vasemmistopuolueita, vanhan maailman vasemmistopuolueita. Palautuuko hyvä Suomi? Voimmeko luottaa? Onko meillä todella sama suunta, turvaavat verkot, yhteinen tarina? Ei ole. Mitä tapahtuu kouluillemme? Miksi oppimistulokset laskevat? Miksi nuoret voivat pahoin? Miksi on vaikea päästä hoitoon, jos sairastuu, saada apua? Miksi mielenterveysongelmat ovat kansansairaus? Miksi hoitajat eivät viihdy työssään? Miksi hitsaaja on työtön? Miksi kaikkialla pelotellaan ikääntymisen ja lasten tekemisen mutta myös tekemättä jättämisen uhista? Miksi tärkeintä on, ettei kukaan loukkaannu toisen sanoista? Miksi tosiasioita piilotellaan? Miksi puhutaan arvoista, joita ei edes ole? Mihin katosi Suomi?

Jos kysyn hallitukselta näistä asioista, kuten olemme tänään moneen kertaan kuulleet, se aloittaa luettelemisen: toisen asteen maksuttomuuteen 22 miljoonaa, ammatilliseen koulutukseen 80 miljoonaa, nuorten työpajatoimintaan 2 miljoonaa, huono-osaisten perusturvaan 39 miljoonaa, sosiaali- ja terveydenhuoltoon 99 miljoonaa lisää. On sitä ja tätä projektia, selvitystyöryhmää, koordinaatiopaneelia ja valmisteluhanketta tasa-arvon, suvaitsevaisuuden ja yhdenvertaisuuden hyväksi. Onko näillä jotakin vaikutusta luettelemiini ongelmiin? Tuskin. Imagomiljoonien lykkiminen sinne tänne on metodina katala. Poliittinen energia kohdistuu vääriin asioihin: sanoihin ja siihen, miltä asiat näyttävät. Vanhat, hyvät asiat tuomitaan vanhentuneiksi. Ne vanhat, kuten että meidän pitäisi korjata konkreettisia ongelmia Suomessa eikä hoivata abstrakteja asioita maailmalla tai että meillä Suomessa on syytä ensisijaisesti auttaa suomalaisia, ei muunmaalaisia, tai että meillä olisi joitakin asioita, jotka ovat olleet aina ja joista ei pitäisi luopua, tai että ei, Suomen suurin uhka ei ole vihapuhe, dieselautot, sukupuoliroolit ja perussuomalaiset vaan rajattomuus, häilyvyys, epävarmuus, turvattomuus, yksinäisyys ja tyhjyys.

Arvoisa puhemies! Hallitus puhuu ylevästi ihmisoikeuksista mutta nyrpistää nenää, kun suomalainen vaatii kohtuutta, oikeudenmukaisuutta ja suhteellisuudentajua. Miljardit kehitysapuun ja maahanmuuton kuluihin eivät lisää globaalia, kestävää hyvinvointia, mutta paperilla ne näyttävät hyvältä — tai huonolta, riippuen mistä päin katsoo. Miksi joissain asioissa miljardit eivät ole mitään, mutta toisissa, edes vaalilupauksissa, niitä ei voidakaan toteuttaa, koska valtiovarainministeriö ärähtelee? Asioita ei tarvitse panna vastakkain — ne ovat vastakkain. Kun kokonaiskuva ja suuri suomalainen tarina puuttuvat, ei jäljelle jää taloudellisten realiteettien vallitessa kuin tympeä itsetyytyväisyys, jossa luetellaan momentteja ja miljoonia. Hallitus leikkii vasemmistolaista, mutta ei se edes ole sitä, mikäli ymmärrämme vasemmistolaisuuden kuten puheeni alussa kuvasin.

Vanhan maailman aikaan vasemmistopuolueet halusivat vähentää suomalaisten välistä eriarvoisuutta, nostaa suomalaisten koulutustasoa, parantaa suomalaisten elämää. Meillä ei ollut leipäjonoja, vanhuksia lattialla, yläkoulusta valmistuvia lukutaidottomia nuoria. Kukaan ei väittänyt, että mies voi synnyttää, että suomalaisen puolustaminen tarkoittaa vääristynyttä ihmiskuvaa tai että kestävä tulevaisuutemme edellyttää mahdollisimman kaukaisista kulttuureista tulevia ihmisiä siivoamaan roskamme ja tekemään meille ruokaa. Tuolloin muutkin puolueet tiesivät, että koska ne ovat suomalaisia, niiden tehtävä on huolehtia suomalaisista. [Puhemies koputtaa] Ehkä meillä oli silloin yhteinen tarina, kokonaisnäkemys. Nyt ei ole.

Arvoisa puhemies! Jos rahaa pannaan jonnekin, sitä ei voi panna enää jonnekin muualle. On tehtävä valinta, priorisoitava. On imagomiljoonia viskova hallitus, [Puhemies: Aika!] joka kuvittelee tekevänsä hyvää. On rajojen yli lisää huono-osaisuutta ja kustannuksia maahan haaliva hallitus. [Puhemies koputtaa] On hukattu yhtenäisyys, olematon tarina. On alijäämä, kasvava velka, kasvava ketutus. Ja kuten aiemmin lupasin, kasvava perussuomalaisten kannatus.

20.27 **Leena Meri ps:** Arvoisa puhemies! Jäin oikein istumaan tuohon kuuntelemaan puolueemme varapuheenjohtaja Purran mainiota puhetta, jossa oli monenlaista ajatusta. Haluan itse puhua muutamista asioista tässä yhteydessä, ja sitten myöhemmin kun käydään erilaisia luokkia läpi, tuon tarkemmin siellä, koska paljon olisi asioita.

Iso kuvahan on tosiaan se, että meidän valtiontalous jää alijäämäiseksi 2 miljardia, joista 1 miljardi katetaan omaisuuden myynnillä. Tuossa edustaja Kankaanniemi puhui aikai-

semmin siitä, missä tilanteessa olimme viime hallituskauden alussa, kun SDP:n, vasemmiston ja vihreiden johtama hallitus viimeksi sähläsi. Siitä tuli 100 000 uutta työtöntä, ja silloin tapahtui omaisuuden myyntiä, jota nytkin aiotaan tehdä. Silloin nimittäin myytiin Caruna, ja siitä on puhuttu sen jälkeen ja todettu, että se oli virhe. Suomalaisten sähkölaskut nousevat, ja ulkomainen sijoittaja nauraa ja hymistelee, että ne hölmöläiset myivät meille lypsävän lehmän — ja niinhän te teitte.

Tässä teidän budjetissanne laitatte maailmanparantamiseen hyvin paljon rahaa. Edustaja Laukkanen oli hyvin laskenut täältä, että ilmastonmuutoksen torjuntaan laitetaan 2 miljardia. Se on saman verran kuin meillä on alijäämäinen budjetti. Oletteko te vihreät, jotka tätä eniten ajatte, koskaan ihan aidosti miettineet, missä on eniten vaikuttavuutta? Itse olen erittäin eläin- ja ympäristöystävällinen ja olen aina ollut huolissani luonnon hyvinvoinnista, mutta olen myös sitä mieltä, että haluan tehdä niitä tekoja, joilla on vaikuttavuutta. Afrikassa on räjähdyksenomainen väestönkasvu. Miten te torjutte sitä tällä? Ette mitenkään. Te lähetätte sinne jatkuvasti lisää rahaa. Meiltä puuttuvat vaikuttavuusarvioinnit. Meillä on täällä vaikuttavuusarvioinnit, jos me teemme 10 miljoonan lisäyksen mihin tahansa asiaan, mutta te ette edes halua niitä, koska te annatte myös meidän nuorisolle tällä hetkellä sellaisen viestin, että lappamalla rahaa määrättömän määrän kehitysapuun, määrättömän määrän rankaisemalla suomalaisia ja nostamalla polttoaineverotusta maailma pelastuu. Näinhän se ei ole.

Esimerkiksi EU-pöydissä teidän ministereiden pitäisi vaatia, että ne maat, jotka saastuttavat, tekevät hommansa, mutta näinhän ei ole. Jos te olette perehtyneet esimerkiksi EU:n Pariisin ilmastosopimuksen sovellutukseen, niin Suomella, joka saastuttaa vähiten, on suurimmat päästötavoitteet. Onko tämä teidän mielestänne sellaista politiikkaa, josta suomalainen pitää? Tästä syystä, kuten meidän puolueen varapuheenjohtaja Purra sanoi, perussuomalaisten kannatus nousee, koska me olemme tuoneet auki keskusteluun sen, että meidän pitäisi tehostaa niitä vaikuttavia keinoja. Huomaan, että siellä joitakin hymyilyttää, ja minä olen henkilökohtaisesti ihmetellyt tätä joskus, että uskovatko ne edustajat, että kun Suomen osuus on promilleluokkaa, niin jos me oikein suomalaisia kidutamme ja rankaisemme, syyllistämme ja toteamme, että älkää syökö, älkää juoko, pyöräilkää ja tehkää kaikki minimalistiseen maailmanjärjestykseen, niin sillä me ratkaisemme koko maapallon ongelmat. Meillä on nuorilla paljon ilmastoahdistusta, mielenterveysongelmia. En ihmettele tämän pelottelun jälkeen.

Haluaisin vielä sanoa yhden asian: Tässä illan istuin ja kuuntelin puheenvuoroja, ja täällä on tuotu esille ihan hyviäkin menolisäyksiä, mutta esimerkiksi polttoaineverotuksen korotus olisi voitu estää sillä, että olisi toisella tavalla järjestelty asioita, joihin äsken viittasin. Moni edustaja totesi, että nyt puututaan vähävaraisten tilanteeseen todella tiukasti, mutta vasemmiston edustaja Yrttiaho totesi, että kaikkein köyhimmät eli toimeentulotukiasiakkaat eivät saa mitään, ja heitä on 470 000 henkilöä. Onko tässä nyt joku, minkä takia te muut edustajat ette ole kehdanneet tätä sanoa? Tämä oli erittäin ryhdikästä, ja itse asiassa mietin, kun hän puhui myös asehankinnoista, joista itse asiassa olen hänen kanssaan eri mieltä, että ovatko hallituksen rivit nyt jollain tavalla repeämässä, koska sieltä vasemmiston laidasta tuli tällaisia.

Olkaa kuitenkin näissä asioissa rehellisiä ja tehkää sellaisia toimia, joilla on vaikuttavuutta, ja älkää unohtako sitä suomalaista — me olemme suomalaisten kansanedustajia ensi sijassa.

20.32 **Hilkka Kemppi kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Meidän kansanedustajien pöydälle on vihdoin ilmestynyt tämä keltainen budjettikirja. Eduskunta aloitti valtion ensi vuoden talousarvioesityksen käsittelyn, ja tänään olemme jo kuulleet tunteja kestänyttä keskustelua täällä salissa. Pyrin tänään pitämään puheenvuoroni hiukan yleisempänä, jotta myöhemmin voidaan mennä vähän syvemmälle noihin substansseihin. Samalla haluan toivottaa kaikille hyvää Vanhustenviikkoa ja samoin myös hyvää Nuorisotyön viikkoa — näkykööt ne myös meidän keskustelussamme.

Arvoisa rouva puhemies! Aivan kuten teemaviikkojen myös hallituksen tavoite on suomalaisten arjen parantaminen. Viime vaalikaudella keskustan johdolla Suomen talouden perustaa laitettiin kuntoon, ja nyt erityisesti kansainvälisen talouden toimintaympäristön harmaiden pilvien alla investoimme siihen, että kaikki pääsevät tähän talouskasvuun mukaan. Ei ole mahdollista jakaa rahaa ottamatta mistään. Siksi Suomessa on verot. Emme kuitenkaan nosta ansiotuloveroja ja kiristä työn verotusta. On totta, että suurituloiset jäävät verohelpotusten ulkopuolelle, mutta työnteolla ansaitun tulon verotus ei kiristy. [Matias Marttinen: Ei pidä paikkaansa!] Jos menemme vielä suurempaan kuvaan, niin punamulta rakensi suomalaisen hyvinvointivaltion perustan aikanaan, ja punamultahallitus nyt tukee sen rakenteita niin, että kaikki pääsevät mukaan kasvuun. Me emme voi kieltää, etteikö esimerkiksi periytyvä köyhyys, turvattomuus tai monen kerroksen väki rasittaisi suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan rakenteita, ja sen vuoksi hallituksen elvyttävä budjetti on nyt kriittinen.

Keskustan tavoite on poistaa lapsiperheköyhyys. Tiedostan, että tämä tavoite ei toteudu pelkällä rahan jakamisella, ei lisäpalveluilla eikä yksittäisillä teoilla vaan esimerkiksi keskustan viime kaudella johtaman lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman kaltaisella kokonaisvaltaisella toimintakulttuurin muutoksella. Ollessani asiantuntijana lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmassa tulin todella vakuuttuneeksi siitä, että oleellisia ovat sosiaalialan ilmiöiden kampittamiseen tehdyt parannukset, muun muassa mielenterveyden tuen panostukset, kotitalouksien velkaantumisen lopettaminen ja syrjäytymiseen puuttuminen. Perheiden arkea parannamme tässä esityksessä muun muassa nostamalla perusturvaa ja pienentämällä varhaiskasvatuksen ryhmäkokoja. Pienimmät vanhempainpäivärahat sekä sairauspäiväraha nousevat. Myös lapsilisiä korotetaan niille, jotka niitä erityisesti tarvitsevat, esimerkiksi yksinhuoltajaperheille ja monilapsisille perheille. Ne eivät ole roposia, niin kuin täällä on ilkeämielisesti esitetty, vaan ne ovat isoja rahoja, jopa satoja euroja vuodessa.

Myös perheen perustamisen mahdollistaminen helpommin jo opiskeluaikana on tämän hallituksen tavoite. Ei ole tyhjää puhetta, että lapsia syntyy liian vähän. Toivon, että opiskelijoiden huoltajakorotus osaltaan kannustaa nuoria perheellistymään perheen perustamisen lykkäämisen sijaan. Olen itse asiassa järkyttynyt siitä, kuinka harvat harkitsevat perheen perustamista opiskeluaikoina. Huoltajakorotustakin saa tällä hetkellä vain 14 500 korkeakouluopiskelijaa. On kriittistä, että me myös kansanedustajina pidämme ilmoilla positiivista keskustelua perheellistymisestä ja kannustamme siihen opiskeluiden aikana.

Kuuntelin tänään ja viime viikolla oppositiopuolueiden ristiriitaisia kommentointeja tästä hallituksen budjettiesityksestä. Toisaalta sanotaan, että investoidaan liikaa, ja toisaalta nimetään miljardien arvosta uusia kohteita investoinneille. Kun perussuomalaisista tähän budjettiin ei ole varaa, niin onko meillä varaa jättää ihmisiä kasvun ulkopuolelle? Entä onko meillä varaa jättää esimerkiksi yrittäjä vaille näitä tukitoimia? Tai kun kokoomus kuvaa, ettei tekoihin ole varaa, niin jättäisittekö te pois tiestön korjausvelan panostukset, po-

liisien määrän lisäämisen ja varhaisen tuen panostukset? Luulen, että ette, ettekä puheissakaan ole näin antaneet ymmärtää.

Hallitus investoi koulutukseen, hallitus investoi tiestöön, hallitus investoi poliisien saamiseen. Työllisyyttä sen sijaan lähdemme lisäämään nostamalla ensimmäisten 25 toimenpiteen voimin sitä ylöspäin. Mutta kuten valtiovarainministeriön eilinen ennuste kertoi, lisätoimia ja rohkeutta todella tarvitaan. Jotta julkisen talouden tasapainotavoite saavutetaan, [Puhemies koputtaa] keskusta on valmis kääntämään jokaisen kiven. — Kiitos.

20.38 **Marko Asell sd:** Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on valtion budjetti tulevalle vuodelle. Ollaan tässä yhdeksän tunnin ajan sitä käsitelty, ja puhetta on tässä salissa piisannut. Budjettia on opposition taholta moitittu kovasti monin lennokkain sanankääntein ja sutkautuksinkin. Mielikuvituksella ei ole ollut rajaa monissa puheenvuoroissa, ja välillä tuntuu ja kuulostaa siltä, että täällä on menossa jokin roastaustapahtuma, jossa kohteena ovat hallituksen ministerit ja hallituspuolueiden edustajat, ja toki sanan säilä viuhuu tietysti toiseen suuntaan myös. On toki ymmärrettävää, että ensi vuoden budjetti ja hallituksen ja opposition erilaiset linjat nostavat tunteita tässä salissa. Niistähän me päätämme tänä syksynä.

Olin kahdeksan vuotta tuossa pois, ja täytyy sanoa, että kun on kysytty, mikä on muuttunut, niin ehkä isoin muutos on tämä väärinymmärrysten määrä, mikä on ehkä tuplaantunut, ja totuus näyttää olevan välillä ehkä enemmän joustava kuin aiemmin. Tähän edustaja Kinnusen aiemmin peräänkuuluttamaan asiaan, eli toistemme kunnioitukseen ja rakentavaan otteeseen tässä salissa, voi enemmän panostaa, ja siihen on hyvä ja helppo yhtyä.

Arvoisa puhemies! Hallitus siirtyy Rinteen johdolla leikkauslinjalta uudistuslinjalle, elikkä edellisen hallituksen leikkauslinjalta nykyisen hallituksen uudistuslinjalle, jossa painopistettä siirretään hyvinvoinnin edistämiseen, osaamiseen ja koulutukseen sekä luonnonsuojeluun, johon budjetoidaan historiallisen paljon — ilmastonmuutoksen torjunta, luonnon monimuotoisuuden turvaaminen ja pelastaminen. Edustaja Petelius täällä hyvin kuvasi myöskin monimuotoisuuden katoamista ja sitä kautta myöskin sen pelastamista ja sitä kautta meidän lastemme ja lastenlastemme, elikkä jälkeläistemme, tulevaisuuden pelastamista tällä pallolla. Turvataan tulevaisuutta, esimerkiksi tänään ensiaskeleensa ottaneelle Aittakummun Aulikselle ja muille vastaaville lapsille.

Arvoisa puhemies! Hallitus alentaa pieni- ja keskituloisten ansiotuloverotusta, nostaa perusturvaa ja nostaa muitakin perusturvaan vaikuttavia tukia, kuten opintotuen huoltajakorotusta ja lapsilisän yksinhuoltajakorotusta, lapsilisää tulee kymmenen euroa neljännestä lapsesta ja siitä eteenpäin ja aktiivimalli heitetään roskakoppaan. Se poistetaan — ei enää keppiä työttömille, vaan toki velvollisuuksiakin, mutta enemmän kannustusta. Pienituloisten ostovoima siis kasvaa. Eläkeläisille on luvassa 50 euron korotus takuueläkkeeseen ja 34 euroa kansaneläkkeeseen, ja se, mitä Rinne aiemmin lupasi — vappusatasesta puhutaan — on monen vuoden tavoite. Nyt on jo aika hyvällä tolalla tämä tilanne. Oikeudenmukaisuus on siis ollut iso arvovalinta Rinteen hallituksella.

Lisäksi yksi jo vaaleissa luvattu SDP:lle tärkeä asia on ollut koulutuksen kunnianpalautus. Koulutukseen lisätään ensi vuonna noin 350 miljoonaa euroa. Täällä ovat edustajat aiemmin arvostelleet sitä, että mikä kunnianpalautus tämä on, mutta on se erilaista kuitenkin kuin se, että on leikattu miljarditolkulla rahaa viimeisten kausien aikana. Lasten ja nuorten koulutukseen ja osaamisen kehittämiseen panostetaan kaikilla tasoilla, varhaiskasvatuksesta perusopetukseen ja siitä toisen asteen kautta korkeakouluihin. Lähiopetukseen

sekä opetuksen ja kasvatuksen laadun kehittämiseen tulee myös resursseja. Itseäni lämmittää erityisesti ammattikoulun opetukseen tulevat 80 miljoonaa euroa, joka tulee aiemmin tehdyn 20 miljoonan euron päälle, joka toisessa lisätalousarviossa kesällä myönnettiin. Ammattikoulut tarvitsevat nyt panostusta, ja nyt tällä päästään hyvään alkuun. Oppivelvollisuusiän nosto on myöskin iso projekti ja kädenojennus erityisesti pienituloisille perheille.

Arvoisa puhemies! Vielä loppuun: olen myös tyytyväinen siihen, että hallitus haluaa edistää kansalaisten hyvinvointia lisäämällä resursseja liikunnan ja kulttuurin sektorille. Ihmisten liikkumisen edistämisellä voidaan vaikuttaa niin fyysiseen kuin henkiseenkin hyvinvointiin. Liikunnalla on todettu olevan positiivista vaikutuksia myös lasten teoriaoppimiseen kouluissa. Liikkumattomuudesta syntyy miljardiluokan menoerä sote-sektorille, joten kaikkia sairauksia ja pahoinvointia ennaltaehkäiseviä keinoja, kuten liikunnan tuomista vahvemmin ihmisten arkeen, pitää edistää. — Kiitos.

20.44 **Janne Sankelo kok:** Arvoisa rouva puhemies! Tämän päivän keskustelussa ovat jääneet varsin vähälle huomiolle budjettikirjaan liittyvät maaseudun elinkeinoihin liittyvät painotukset, jos ei niihin lasketa muutamia hallituspuolueiden tekemiä heittoja opposition suuntaan. Suomalainen maaseutu on muutakin kuin maataloutta. Se on selvä asia. Tässä puheenvuorossa avaan kuitenkin budjetin maatalouskirjauksia. Ja teen sen niin, että ensin hyvä uutinen ja sitten samasta asiasta huono uutinen.

Talousarvioesityksessä on panostusta maatalouden ympäristö- ja luonnonhaittakorvauksiin vuodelle 2020. Tämä on se hyvä uutinen. Huono uutinen on se, että kyseessä on kertaluonteinen erä. Jatkosta seuraaville vuosille vuoden 2020 jälkeen ei ole tietoa. Kertaluonteinen panostus kertakäyttöhallitukselta.

Kuten tiedämme, suomalaisilla aktiivitiloilla on käynnissä akuutti kannattavuuskriisi. Euroopan unioniin liityttäessä Suomessa oli lähes 110 000 maatilaa. Armon vuonna 2019 tilojen määrä on painunut alle 50 000:n. Tuotannon määrä eri sektoreilla on kuitenkin kyetty säilyttämään. Suomalainen maatalous onkin tehokkaampaa kuin koskaan aikaisemmin. Kertaluonteisuus ei siis nyt riitä maatalouden kannattavuuden korjaamiseen. Tarvitaan pidempivaikutteisia keinoja.

Samaan aikaan toisaalla käydään myös Euroopan unionin rahoituskehysneuvotteluja yhteisen maatalouspolitiikan osalta. Niistä tihkuvat tiedot eivät lupaa hyvää Suomelle. Esimerkiksi budjettikirjaan nyt lisäyksen ensi vuodelle saanut luonnonhaittakorvaus voi jatkossa jopa puolittua. Hallitus ei saa tyriä nyt tilannetta, ja sen pitää olla tilanteen tasalla ja huolehtia suomalaisten viljelijöiden edusta.

Arvoisa puhemies! Elintarvikevientiin on pieniä panostuksia budjetissa. Panostus on kuitenkin varsin muodollista tasoa. Nyt pitäisi pureutua kunnolla elintarviketeollisuuden kilpailukykyyn vientimarkkinoilla. Kokoomukselta löytyy reseptejä, miten se tehdään.

Päivän keskustelussa — pakko myös tehdä se huomio — käytiin keskustelua siitä, pitäisikö maatalouspolitiikka palauttaa kansalliselle tasolle. Voin lähteä mielelläni viivalle näihin keskusteluihin. Nimittäin kyllä yhteinen maatalouspolitiikka on kuitenkin ainoa tapa luoda rahoituspäätöksistä riittävän pitkäjänteisiä. Investoinnit maataloudessa ja suomalaisilla maatiloilla ovat sitä luokkaa, että jokasyksyinen kansallinen riitely maatalousbudjetista kaataisi loputkin nyt sinnittelevistä aktiivitiloista.

20.48 **Jukka Kopra kok:** Arvoisa rouva puhemies! Rinteen hallituksen talousarvioesityksen sisällöstä on syytä olla todella huolestunut. Talous on rakennettu tyhjän päälle, ja rahat

käytetään ennen kuin ne on tienattu. Hallitus kasvattaa valtionvelkaa ja siirtää laskun lastemme maksettavaksi. Talousarviossa on toki hyviäkin asioita, muun muassa koulutukseen panostaminen, tiestön korjausvelan torjunta ja turvallisuuteen satsaaminen. Tekemällä kuitenkin huolellisempaa työtä ja rakentamalla budjetti järkevälle pohjalle näitä asioita olisi mahdollista rahoittaa myös kestävällä tavalla. Ihmetyttää, miksei näin voida toimia. Sen sijaan hallitus haittaverottaa työntekoa ja pyrkii tekemään yritykset ja kansalaiset riippuvaisiksi tuista ja tulonsiirroista. Sekin on eräänlaista tämän päivän sosialismia — ihmisten tekeminen riippuvaisiksi yhteiskunnan avokätisyydestä sen sijaan, että jokainen voisi kehittyä ja kukoistaa omat kykynsä ja potentiaalinsa hyödyntäen.

Edellisellä hallituskaudella saatiin syntymään 140 000 uutta työpaikkaa, ja monen työttömän ja perheen asiat kohenivat. Nuorisotyöttömyys väheni, syrjäytyminen väheni, ja pitkäaikaistyöttömyys puolitettiin. Miksei nykyinen hallitus halua jatkaa näitä töitä? Ihan muistutuksena vain: Ei työllisyyden lisäämiseksi tarvitse enää miettiä, selvittää tai etsiä keinoja. Ei tarvitse kääntää kiviä, keinot on jo keksitty. Nyt pitää panna toimeksi. Olen huolestunut siitä, ettei hallitus kykene toimimaan tehdäkseen aitoja työpaikkoja lisääviä ratkaisuja vaan on selvästikin neuvoton ja näköalaton eikä uskalla toimia. Hallituksen keinot ovat enemmänkin hallinnollista kikkailua, omaa pikku puuhastelua vailla ymmärrystä mahdollisuuksista, ja osoittavat sen, etteivät asiasta vastaavat ministerit ole kartalla työnteon yhtälöstä alkuunkaan.

Julkisen talouden suunnitelmassa todetaan, että ”hidastuva talouskasvu ja talouden rakenteelliset ongelmat korostavat työllisyyttä ja tuottavuutta kasvattavien uudistusten tärkeyttä”. Tämän valossa hallituksen näköalattomuus, päättämättömyys ja empiminen vain korostuvat. Nyt on toiminnan aika, mutta ponneton on hallituksen yritys. Edelleen suora sitaatti riippumattomasta valtiovarainministeriön ennusteesta: ”Valtaosaa pääministeri Rinteen hallituksen finanssipoliittisista tavoitteista ei saavuteta ilman uusia työllisyyttä ja julkista taloutta kohentavia toimia hallituskauden aikana.” Toisin sanoen hallitusohjelmaa pitää rukata ja rajusti, jotta tavoitteisiin on mahdollista päästä.

Tällä menolla huolestuttavinta on, että lasku Rinteen hallituksen politiikasta siirretään nyt tylysti nuorempien maksettavaksi. Velaksi eläminen on leikkaamista lapsiltamme. Velaksi eläminen on tämän päivän sosialismia.

20.52 **Aki Lindén sd:** Arvoisa rouva puhemies! Palaan yksityiskohtiin lähipäivinä, kun käymme budjetin pääluokkia läpi. Nyt puhun tästä yleistilanteesta.

Olen kuullut täällä pitkän päivän aikana monia hyviä puheenvuoroja. Ne ovat olleet asiantuntevia ja paneutuneita, ja niiden eteen on nähty paljon vaivaa — enkä tarkoita nyt yksinomaan hallituspuolueiden puheenvuoroja vaan yhtä lailla monia opposition puheenvuoroja. Haluan mainita esimerkiksi edustaja Puiston puheenvuoron, joka oli varsin vakava arvio talouspoliittisesta kokonaistilanteesta, ja vaikka sen näkemykseen en yhdykään, niin siinä oli kuitenkin tällaista kokonaisvaltaista otetta. Debatissa myös edustajien Vähämäki ja Satonen puheenvuorot olivat hyvin rakentavia.

Toisaalta sitten olen myös kuullut puheenvuoroja, joissa budjettia on verrattu katastrofiin. On käytetty sanoja ”karmea” tai ”hallituksella ei ole tippaakaan vastuullisuutta” tai ”ei olla kartalla alkuunkaan” — sen taisin kuulla juuri äsken. Ei minusta nyt ihan näin mustavalkoinen tämä maailma eikä Suomen budjettitilannekaan ole. Millainen sitten olisi objektiivinen arvio hallituksen taloudellisesta linjasta? Tietysti meistä jokainen on osallinen tässä poliittisessa prosessissa, mutta itse toteaisin, että Rinteen hallituksen budjetti on tällai-

nen sosiaalinen, reformistinen elvytysbudjetti varsin vaikeassa, muuttuvassa kansainvälisessä taloudellisessa tilanteessa.

Otan neljä yleistä, isoa asiaa esille:

Täällä on paljon puhuttu velasta, siitä, kuinka turmiollista velka on. Kieltämättä 30 vuodessa valtionvelka on kasvanut 10 miljardista yli 100 miljardiin. Meidän budjettikirjassa, siellä yleisperusteluosassa sivulla Y 13, tämä on kuvattu graafisesti varsin selkeällä tavalla. Jokainen voi siitä kuvasta hahmottaa, mitkä puolueet ovat milloinkin olleet meillä hallituksessa, ja totean, että kyllä kaikki merkittävät puolueet ovat osaltaan olleet kasvattamassa valtionvelkaa, mutta on siinä nähtävissä selvät voimakkaan velan kasvun vaiheet, joita on ollut kaksi, 1990-luvun talouskriisin yhteydessä luonnollisesti ja sitten vuoden 2009 finanssikriisin jälkeen. Sitten tilannetta ollaan pystytty näiden jälkeen, varsinkin Lipposen kahden peräkkäisen hallituksen aikana, selvästi tasapainottamaan. Kuitenkin 50:tä prosenttia bruttokansantuotteesta lähenevä valtionvelka on haaste minunkin mielestäni, vaikka korkotaso tällä hetkellä on todella pieni.

Työllisyys on toinen keskeinen asia, ja se on tietysti täällä kaikkein eniten keskustelutanut. Nythän meillä on tällä hetkellä työllisyysaste 72,5 prosenttia. Sehän lasketaan 15—64-vuotiaasta väestöstä. Elokuussa tämä oli peräti 73,5 prosenttia, mutta elokuussa se yleensä on vähän korkeampi. Yksi prosenttiyksikkö tässä vastaa 27 000 työllistynyttä, mistä tulee tämä 75 prosentin asteen vaatima 60 000. Se tulee olemaan kova haaste. Uskon, en vain optimistina vaan aivan vakavasti, että me tulemme siihen yltämään. Erityinen haaste on yli 55-vuotiaan väestön työssäkäynnin lisääminen edelleen. Se oli aikanaan Suomessa vain noin 30 prosenttia, ja nyt ollaan jo päästy lähelle 70:tä prosenttia, mutta sen tulee edelleen tästä nousta. Kerroinkin tässä viime viikon keskustelussa, että itselläni oli mahdollisuus perehtyä Tanskassa työllisyyspolitiikkaan, ja sen olennaisin ero Suomeenhan oli se, että siellä työllistämistoimet olivat merkittävästi aktiivisempia kuin Suomessa. Tästä muuten viime viikolla eduskunnassa mainitsi myös edustaja Harkimo.

Bruttoveroaste on kolmas tärkeä kysymys. Sehän on Suomessa ollut pitkään jo yli 40 prosentin. 90-luvun laman aikana se nousi 45 prosenttiin, sitten se saatiin alenemaan jo lähelle 40:tä prosenttia, ja nyt se on 42,5 prosenttia, ja tätä ei ole tarkoitus hallituksen julkisen talouden suunnitelmassa olennaisesti tästä nostaa.

Viimeisenä asiana mainitsen, että nämä edellä olevat kuulostivat kenties vähän teknokraattisilta, mutta budjetissa on sisällä myös vahva ideologinen lataus, joka liittyy tulonjakoon, julkisten palvelujen kehittämiseen, tulonsiirtoihin ja verotuksen oikeudenmukaisuuteen, ja tämä kenties on nyt se kysymys, joka eniten jakaa tätä salia ja joka osaltaan sitten on synnyttänyt täällä hyvinkin [Puhemies koputtaa] voimakkaita kannanottoja ja kritiikkiä hallituksen budjettia vastaan. Itse juuri näissä asioissa pidän budjettia erinomaisena avauksena ja suunnanmuutoksena.

20.57 **Sheikki Laakso ps:** Arvoisa rouva puhemies! Hyvät hallituksen edustajat, te olette luvanneet täällä mielenterveyteen ja sitä kautta koulukiusaamiseen, lapsille, opiskelijoille, vanhuksille, kaikille näille hyvää. Sanon, että jos te heidät petätte, niin minä lupaan kyllä, että tulen puhumaan täällä niin paljon asiasta, että varmasti tulen teidän uniinne. Ja kun katsotte naamaani, niin arvaatte varmaan, että ne eivät ole kauniita unia vaan ne ovat painajaisia. Koettakaa pitää lupaus. Tämä on sellainen porukka, mitä ette voi oikeasti pettää ja olla tekemättä näitä juttuja, mitä olette heille luvanneet.

20.59 **Hanna Holopainen vihr:** Arvoisa puhemies! Olemme tänään käsitelleet Antti Rinteen hallituksen ensimmäistä budjettiesitystä. Budjettiesityksessä suojellaan suomalaista luontoa sekä aloitetaan toimenpiteet ilmastonmuutoksen torjumiseksi. Hallitus lopettaa koulutusleikkaukset ja satsaa lisää rahaa jokaiselle koulutusasteelle. Erityisen iloinen olen varhaiskasvatuksen saamasta lisärahoituksesta sekä subjektiivisen ja tasa-arvoisen varhaiskasvatusoikeuden palauttamisesta. Tiedämme, että laadukas varhaiskasvatus on erittäin tehokas tapa ehkäistä lasten syrjäytymistä. Budjetti myös vähentää köyhyyttä ja eriarvoistumista. Tämän budjetin myötä hallitus vie Suomea kohti ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävämpää tulevaisuutta. Siitä huolimatta hallitusta on tässä salissa lukuisissa opposition puheenvuoroissa syytetty vastuuttomaksi.

Tänään käyty budjettikeskustelu osoittaa, että meillä on totuttu jo pitkään käymään talouspoliittista keskustelua hyvin yksiulotteisesti. Monien talouspolitiikan termien, käsitteiden ja ilmiöiden käyttö on yksipuolistunut, ja on unohtunut, että talouspolitiikassa ja budjettivalmistelussa on aina kysymys arvovalinnoista. Olemme tottuneet kuulemaan, kuinka leikkauspolitiikalle ei ole vaihtoehtoja. Olemme tottuneet kuulemaan, kuinka leikkausten kohdistaminen juuri kaikkein pienituloisimpien ja heikoimpien sosiaaliturvaan ja palveluihin on kipeä ja vaikea päätös mutta aina niin välttämätöntä. Totuus on kuitenkin se, että aina on vaihtoehtoja. Tämä hallitus on nyt kääntänyt politiikan suunnan. Ensi vuoden talousarvioesitys siirtää Suomen uuteen aikaan. Hyvinvointivaltion kurjistamispolitiikka siirtyy historiaan.

Arvoisa puhemies! On vaikea sanoa, missä vaiheessa kurjistamispolitiikasta on tullut synonyymi vastuulliselle talouspolitiikalle. Olemme tottuneet sellaiseen retoriikkaan, että vain sosiaaliturvan leikkaaminen, työttömien kyykyttäminen ja palveluiden heikentäminen olisi vastuullista päätöksentekoa. Ihan liian harvoin sen sijaan nostetaan esiin esimerkiksi pienituloisten ostovoiman parantamisen positiiviset vaikutukset kysyntään ja työllisyyteen.

Tämän vaihtoehdottomuuden seurauksena hyvinvointiyhteiskunta on merkittävästi heikentynyt, eriarvoisuus kasvanut ja köyhyys lisääntynyt. Yhä useampi nuori on ilman toisen asteen koulutusta ja yhä useampi nuori aikuinen mielenterveyssyistä työkyvyttömyyseläkkeellä ja niin edelleen. Tähänkö meillä sitten on jostain syystä ollut varaa?

Arvoisa puhemies! Mielestäni tällaista taloudenpitoa, joka lisää syrjäytymistä, ei voida kutsua vastuulliseksi. Eikä sellaista yritystoimintaa voida pitää vastuullisena, joka heikentää luonnon monimuotoisuutta tai pahentaa ilmastonmuutosta.

Myös työllisyyskeskustelua vaivaa sama yksiulotteisuuden ongelma. Hallituksen toimenpiteitä moittivat väittävät, että vain työttömien kyykytys olisi tehokasta työllisyyspolitiikkaa. Kuitenkin on päivänselvää, että työttömien kyykyttäminen ei todellisuudessa koskaan synnytä yhtään uutta työpaikkaa. Edellisen hallituksen luoma nöyryyttävä aktiivimalli ei ole lisännyt työllisyyttä, mutta se on aiheuttanut stressiä ja ahdistusta tuhansille työttömille.

Tämä hallitus onneksi edistää työllisyyttä nyt huomattavasti aiempaa inhimillisemmin mutta ei todellakaan tehottomammin. Hallitus laajentaa palkkatuen käyttöä, lisää työllistymistä edistäviä palveluita sekä parantaa osatyökykyisten työllistymismahdollisuuksia. Tällaista budjettiesitystä on ilo tukea.

21.03 **Matias Marttinen kok:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä keskustelun aikana osa kollegoista on pyrkinyt maalaamaan kuvaa kokoomuksesta puolueena, joka olisi kiinnos-

tunut vain suurituloisista tai ajamaan suurituloisten veronalennuksia, tai siitä, että emme olisi kiinnostuneita ylipäänsä suomalaisten hyvinvoinnista. Ne ovat aika vakavia syytteitä, ja koen, että ehkä tässä näkyy pienehkö keskustan huolestuminen ylipäänsä tästä vahvasta kritiikistä hallituksen budjettia kohtaan ja se, että faktoissa, mitä myös edustaja Asell täällä hyvin korosti, ei kaikilta osin enää haluta pitäytyä vaan haetaan sitten perusteita muualta.

Ensinnäkin totean sen verran, että kun olimme hyvässä hallituksessa, pääministeri Sipilän hallituksessa, joka vei eteenpäin hyvää politiikkaa palkansaajan kannalta, niin sen aikana veimme läpi yhteensä 1,4 miljardin euron tuloveronkevennykset palkansaajille pieni- ja keskituloisia painottaen — pieni- ja keskituloisia painottaen. Me olemme uskoneet siihen, että kevyempi työn verotus tukee ennen kaikkea korkeampaa työllisyyttä ja ylipäänsä lisätuntien tekemistä ja työntekoa ylipäänsä. Meidän korkeaan tuloverotukseen ovat kiinnittäneet huomiota myös OECD ja Euroopan komissio, joten tämä huoli ei ole aivan aiheeton. Me olemme olleet nyt huolissamme myös tavallisista työtä tekevistä suomalaisista ja koemme, että tässä budjetissa heitä ei ole riittävästi huomioitu.

Edustaja Kemppi puheenvuorossaan väitti täällä, että pieni- ja keskituloisten palkansaajien työn verotus kevenee ensi vuonna. Se ei pidä paikkaansa. Se nähdään tilastoista, se nähdään laskelmista, että keskituloisen palkansaajan verotus kiristyy ensi vuonna, ja, edustaja Kemppi, se on eri asia kuin se, mitä taas VM on arviossaan laskenut siitä, miten eri tulodesiileissä tulot kehittyvät. Palkansaajien verotus kiristyy monella ensi vuonna, ja tämä on fakta, jota teidän hallitus ei pääse pakoon. Kuten totesin jo aikaisemmin, hallituksen veronkevennykset ovat niin maltilliset, etteivät ne riitä läheskään kattamaan näitä kasvavia palkansaajien sivukuluja. Toivon tosiaan, että veropolitiikan osalta budjettia korjataan, ja tähän olemme tarjonneet teille myös hyvät esitykset.

Mitä taas tulee tähän hallituksen työllisyyspolitikkaan, josta olemme tänään keskustelleet varsin paljon, niin koen, että tällä kritiikillä, mitä olemme hallitukselle esittäneet, on aidosti hyvät perusteet. Te ette ole ensinnäkään esittäneet yhtään vaikuttavaa työllisyystoimea, jolle valtiovarainministeriö olisi kyennyt laskemaan jonkin positiivisen työllisyysvaikutuksen. Itse asiassa päinvastoin, nämä toimet, mitä te olette nyt toimeenpanemassa hallitusohjelmassa, johtavat faktisesti siihen, että työllisten määrä vähenee ja se tavoite, mitä kohti te olette pyrkimässä, karkaa vain entistä kauemmaksi. Kun taas samaan aikaan te olette laskeneet hallituksenne talouspolitiikan pohjan sille, että tähän maahan saadaan korkea työllisyysaste, joka taas turvaisi julkisen talouden tasapainon, niin, hyvät hallituspuolueiden kollegat, tätä ei tulla näkemään ilman, että te aidosti ja rohkeasti ryhdytte tekemään toimia, joilla yhä useampi suomalainen pääsee töihin.

Arvoisa rouva puhemies! Haluan vielä loppuun todeta sen, että kun täällä on käyty keskustelua siitä, mitä edellinen hallitus on saanut aikaan ja mitä taas tämä nykyinen hallitus tulee tekemään, niin 140 000 työllistä enemmän on töissä verrattuna siihen ajankohtaan, kun edellinen hallitus 2015 aloitti työnsä. 140 000, se on valtava määrä. Ei liene kiistäminen sitä, että edellisen hallituksen talous- ja työllisyyspolitiikka on ollut varsin onnistunutta. Toisin kuin täällä joku kollegoista totesi, sitä ei selitä pelkästään noususuhdanne, kansainvälinen globaali noususuhdanne, vaan siinä on myös tutkimusten mukaan paljon vaikutusta sillä, millaista työllisyyspolitiikkaa edellinen hallitus on tehnyt.

Nyt, hyvät kollegat, on teidän aikanne ottaa tämä kapula vastaan ja jatkaa aidosti vaikuttavien toimien tekemistä, koska kuten VM:n uusimmassa ennusteessakin todettiin, näiden toimien osalta nähtäväksi jää, koska nämä nykyiset toimet eivät riitä. Eli paljon rohkeutta,

vauhtia, kirittämistä. Olemme valmiita tukemaan hallitusta kaikissa toimissa, jotka aidosti ja vaikuttavasti lisäävät työllisyyttä.

21.09 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa rouva puhemies ja läsnä olevat kollegat! Aloitan aiempien perussuomalaisilta tulleiden kysymysten ja väitteiden vuoksi kehitysyhteistyöstä ja toimista maailman eriarvoisuuden vähentämiseksi: En usko, että sellainen maailma, jossa tuijotetaan omaan napaan ja käännetään katse vain siihen — ja korostan: vain siihen — olisi onnellinen tai turvaisi pitkällä aikavälillä kenenkään hyvinvointia tai rauhaa. Tässä budjetissa vahvistamme varsinaisen kehitysyhteistyön määrärahoja noin 100 miljoonalla eurolla. Tämä summa ei ole suuren suuri, sillä olemme jääneet kovasti jälkeen siitä maaryppäästä, kuten muista Pohjoismaista, johon itsemme haluaisimme lukea. Kehitysrahoituksemme arvioidaan jäävän seuraavana vuonna 0,41 prosentin tasoon bruttokansantulosta. Valitettavan pienellä panoksella käynnistyvät myös kertaluonteiset hallitusneuvotteluissa sovitut panokset muun muassa kansainväliseen ilmastotyöhön ja innovatiivisiin koulutushankkeisiin. Tämä aikana, jolloin ilmastonmuutoksen vaikutukset ja maailmanlaajuinen pakolaistilanne koettelevat köyhimpiä maita ja alueita rajummin kuin koskaan elinaikanamme. Meidän kaikkien on syytä pohtia, kuinka saavutamme kauan tavoittelemamme 0,7 prosentin kehitysyhteistyörahoituksen tason, ja päättää tähän vaadittavat askeleet tämän hallituskauden aikana parlamentaarisesti.

Hallitusohjelma on kunnianhimoinen ulkopolitiikan osalta laajemminkin. Kehitysyhteistyöpanostusten lisäksi lisäämme rauhantyötä ja Suomen läsnäoloa maailmalla avaamalla neljä uutta lähetystöä. Työperäistä maahanmuuttoa helpotamme lisäämällä resursseja viisumihakemusten käsittelyyn. Soisi myös kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden, mutta työpaikan saaneiden, Suomessa pitkään jo olleiden ja suomen kieltä oppineiden muukalaispassien saannin ja työlupakäytänteiden helpottuvan, sillä uusien työpaikkojen lisäksi kaipaamme kipeästi myös uutta työvoimaa. Kysymys on myös inhimillinen, ja Suomen oman, huonosti toimineen lupaprosessin seurausta. Lupaprosessien laatu saa onneksi myös tässä budjetissa vahvistusta, ja turvapaikanhakijoiden oikeusapua vahvistetaan, jotta tehdyt päätökset ja lupakäsittelymme kestävät päivänvaloa. On kaikkien etu, että turvapaikkakäsittely tehdään alusta alkaen kunnolla ja jouhevasti, jotta odotusajat lyhenevät ja muutoksenhakutarve vähenee.

Arvoisa puhemies! Vaaleissa lupasimme koulutuksen kunnianpalautuksen, ja nyt pidämme siitä kiinni. Tämä budjetti kohdistuu paljolti aiempien leikkauksien purkuun eri koulutusasteilla.

Varhaiskasvatuksessa epätasa-arvoa luova lapsen subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden rajaus poistetaan. Lapsi saa oppia ja toimia ryhmässä yhtä lailla toisten kanssa, oli vanhempi työtön tai työllinen. Oikeus siihen on lapsen. Varhaiskasvatuksen hoitajamitoitus palautetaan. Muutoksista syntyneet kulut kompensoidaan kunnille. Maksuttoman esiopetuksen kokeilut laajenevat. Uutena avauksena käynnistetään kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu ja kehitetään erityisen tuen mallia myös varhaiskasvatukseen. Kaikki nämä toimet tähtäävät varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nostoon ja laadun vahvistamiseen. Tämän hallituksen yksi tärkeimpiä tehtäviä on kääntää oppimistulosten eriytyminen. Laadukas varhaiskasvatus ja kohonnut osallistumisaste ovat keinoja tähän tavoitteeseen pääsyksi.

Peruskoulun laatu- ja tasa-arvo-ohjelma vie kohti samaa tasa-arvotavoitetta sekä oppimistulosten yleistä parantumista. Jotta opetusryhmien riittävän pienet koot, inkluusion

edellyttämät avustajaresurssit ja hyvät koulutilat toteutuvat, on katsottava realistisesti kuntatalouksien tilaa ja huomioitava se valtionosuuksissa. Ministeri Paatero on kiitettävästi tätä budjetin kulmaa vahtinut, ja kuntatalouden leikkauksia perutaan tässä budjetissa merkittävästi. Kuten aiemminkin, on valtionosuuksien jaon uudistamiselle tarvetta. Esimerkiksi vieraskielisen väestön tuomien palvelutarpeiden paremmasta huomioimisesta saatiin yksimielisyys jo viime kaudella, mutta asian tulisi edetä pikimmiten.

Edustaja Laakso täällä manaili painajaisia kaikille lupauksien pettäjille. Toivon, ettei painajaisia tarvitse nähdä kenenkään kiusaamista pelkäävän lapsen tai nuoren, muttei myöskään kenenkään tehtäväänsä hoitavan kansanedustajan. Lasten ja nuorten harrastusten on todettu ehkäisevän yksinäisyyttä ja syrjäytymistä. Tämä sali kävi aiemmin laajan keskustelun kiusaamisesta ja nuorten syrjäytymisestä. Budjetti tarjoaa nyt mahdollisuuden kehittää harrastustoimintaa koulupäivän yhteyteen [Puhemies koputtaa] ja tarjoaa harrastuksen jokaiselle lapselle ja nuorelle ja näin ehkäisee yksinäisyyttä. [Puhemies koputtaa] Olen iloinen, että pääsemme kehittämään mallia, jolla nuorten hyvinvointi paranee.

21.14 **Pekka Aittakumpu kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Kyllä tämä valtion talousarvioesitys on tosiaan sellainen, ettei tämän takia kenenkään painajaisia tarvitse nähdä, mutta aivan totta on se puoli, että meidän on tiiviisti tarkasteltava päätöstemme seurauksia ja myöskin sitä, että me saamme nämä kaikki hyvät linjaukset täytäntöön, ja sehän edellyttää sitä, mitä täällä on hyvin tänään avattukin, että meidän on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että me luomme tähän maahan työtä ja toimeentuloa.

Haluan tässä vielä nostaa esille useissa puheenvuoroissa mainitun maamme alueiden hyvinvoinnin edistämisen ja maatalouden tilanteen. Meille keskustassa oli hallitukseen osallistumisen kynnyskysymyksenä se, että maatalouden kannattavuutta parannetaan, sekä se, että kaikkien päätösten tulee tukea alueiden elinvoimaa ja voimavaroja. Tämä näkyykin vahvasti tässä valtion talousarvioesityksessä. Talousarvioesityksen maa- ja metsätalouslinja on hyvin realistinen ja kannatettava. Me parannamme maa- ja metsätalouden kannattavuutta koko maassa, ja samalla me huolehdimme luonnon monimuotoisuudesta esimerkiksi sillä tavalla, että vapaaehtoinen metsiensuojeluohjelma Metso saa lisää rahoitusta. Meille keskustassa on tärkeää, että meidän lapsemme ja vanhuksemme ja me kaikki saamme hyvää, kotimaista ruokaa ja mieluusti lähiruokaa. Kotimainen ruoka on hyvää, terveellistä, turvallista ja ympäristöystävällistä.

Arvoisa puhemies! Keskustan linja on aina ollut koko maan tasapainoinen kehittäminen, ja siitä meidät tunnetaan. Nyt teiden, ratojen ja muiden väylien kunnostamiseen ja rakentamiseen tulee lisää rahaa, mikä tulee näkymään koko Suomessa. Poliisien määrää kentällä lisätään, ja on huolehdittava, että myös tämä poliisien määrän lisääminen näkyy ympäri meidän valtakuntaamme. Tässä yhteydessä on paikallaan kiittää keskustalaista elinkeinoministeri Kulmunia siitä, että hän on käynnistänyt selvityksen paikkariippumattoman ja monipaikkaisen työn lisäämiseksi, eli ajatuksena ja tavoitteena on selkeyttää ja selvittää tapoja, joilla työskentely, asuminen ja toimiminen useammalla paikkakunnalla olisi mahdollista, mikä tukisi sitä, että eri puolilla Suomea on mahdollisuutta ja mahdollisuuksia tehdä työtä.

Arvoisa puhemies! Yrityselämän kannalta on hienoa, että alueellinen kuljetustuki jatkuu ja siihen varataan 6 miljoonan euron määräraha ensi vuodelle. Kuljetustuki on tärkeä elinkeino- ja aluepolitiikan työkalu Pohjois- ja Itä-Suomessa. Jatkossa kuljetustukea on ehdottomasti tarpeen edelleen kehittää, koska tarvitsemme meidän yrityksillemme entistä pa-

rempia kasvun mahdollisuuksia, ja tällä tavoin voimme luoda myönteistä työllisyyskehitystä erityisesti niillä alueilla, jotka ovat kauempana keskeisistä markkinoista. Koko maan kehittäminen on keskustalle sydämen asia, ja se on tuoreen, julkisuudessa varsin runsaasti esillä olleen kyselyn mukaan myös suomalaisten laajan enemmistön tahto. Olemme hallituksen aluepoliittiseen linjaan erittäin tyytyväisiä.

21.18 **Saara-Sofia Sirén kok:** Arvoisa puhemies! Olen tutustunut tähän budjettiesitykseen kestävän kehityksen periaatteet mielessäni. Kestävä kehityshän tarkoittaa sitä, että huomioidaan päätöksenteossa niin sosiaaliset vaikutukset kuin vaikutukset ympäristölle, ekologinen kestävyys ja sitten talouden kestävyys, kaikki nämä kolme. Myös Rinteen hallitus on hallitusohjelmassaan puhunut kestävästä kehityksestä ja siitä, että hallitus toteuttaa kestävän kehityksen politiikkaa, minkä pitäisi toki näkyä myöskin tässä talousarvioesityksessä. Sosiaalisen kestävyyden osalta puhutaan esimerkiksi ihmisten hyvinvoinnista ja meille kaikille tärkeistä palveluista, ja ihan totta on, että hallitus on esittämässä lisäpanostuksia tähän sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen ja sosiaaliseen kestävyyteen, esimerkiksi perusteltuja lisäyksiä koulutukseen ja perusturvaan. Ekologisen kestävyyden osalta pitää kehua hallitusta esimerkiksi luonnonsuojeluun tehtävästä 100 miljoonan euron panostuksesta. Kestävän talouden osalta on vaikea löytää kehuttavaa, nimittäin hallituksen budjettiesityksen koko pohja ja koko hallitusohjelman pohja nojaavat 75 prosentin työllisyysasteen tavoitteluun, ja näitä toimia ei olla vielä nähty. Kestävä talous tarkoittaisi sitä, että ei velkaannuta eikä käännetä velkaantumisen kehityksen taittumista uudelleen kasvuun.

Hallitusohjelmassa hallitus on nimennyt paljon hyviä tavoitteita. Hallitus on esittänyt kunnianhimoisia tavoitteita, joita kestävän kehityksen kannalta löytyy lukuisia. Tavoitteet eivät kuitenkaan ole tekoja. Jos hallitus haluaa edistää tekemiään tavoitteitaan todeksi, budjetti on se paikka, jossa niitä tekoja tulisi edistää, ja valitettavasti tavoitteisiin nähden teot jäävät tässä budjetissa ohuiksi.

Sosiaalisen kestävyyden näkökulmasta muutamia nostoja: Hoitajamitoituksesta on puhuttu paljon. Nythän siitä on tullut henkilöstömitoitus, ja tätä kyllä edistetään, mutta rahoja ei näy eikä hoitajia ole tiedossa. Koulutuksen kunnianpalautuksesta on puhuttu, ja koulutukseen lisätään määrärahoja. Huomioitava on kuitenkin se, että esimerkiksi korkeakouluille tehtävästä lisäyksestä osa, ehkä jopa iso osa, menee siihen, että samalla korkeakouluille lisätään uusia tehtäviä esimerkiksi uusien aloituspaikkojen myötä. Tämä 80 miljoonaa, joka ollaan osoittamassa ammatilliseen koulutukseen opettajien ja ohjaajien palkkaamiseen, on varmasti perusteltu ja hyvä, mutta se tehdään kertaluontoisesti ja väliaikaisena lisäyksenä. Mitä tapahtuu näille opettajille, kun rahat loppuvat? Irtisanotaanko heidät sitten siinä vaiheessa?

Mainitsen vielä tuotekehityksen ja innovaatiot. Oli aika laaja yhteisymmärrys siitä, että t&k-rahoitusta lähdetään nostamaan 4 prosenttiin bruttokansantuotteesta, mutta tätä lisäystä ei nyt tässä budjetissa näy. Sen sijaan itse asiassa tutkimuksesta leikataan, kun Suomen Akatemialta lähtee 31 miljoonaa.

Erityisen suuria pettymyksiä aiheuttaa tämä budjetti ilmastotoimien osalta. Niin kuin sanottua, luonnon monimuotoisuuteen hallitus tarttuu esimerkiksi tällä 100 miljoonan lisäyksellä luonnonsuojeluun, josta noin puolet on kertaluontoista ja toinen puoli sitten pysyviä lisäyksiä, mutta ilmastotoimien osalta toivomisen varaa olisi ollut merkittävästi enemmän. Suomen luonnonsuojeluliitto on tänään arvioinut, että hallituksen ilmastotavoitteiden ja ilmastotoimien välillä on 19 miljoonan tonnin kuilu hiilidioksidissa mitattuna. Tätä kuilua ei

nyt näillä toimilla kurota umpeen. Esimerkiksi ympäristölle haitallisia yritystukia ei isoista puheista huolimatta leikata. Se 120 miljoonan leikkaus, mikä parafiinidieselin verotukeen tehdään, ei ole kyllä luettavissa ympäristölle haitallisen tuen leikkaukseksi, ainakaan kokonaisuudessaan. Eli paljon toivomisen varaa vielä jää.

21.24 **Hilkka Kemppi kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Kaikkein painavimmat viestit minulle keväällä kiertäessäni ja kesällä kiertäessäni ovat koskeneet varhaisen tuen tarpeita sekä työllisten löytymistä, osaavan työvoiman löytymistä. Erityisesti näin on ollut vaalipiirissäni Hämeessä. Työllisyyttä lähdemme lisäämään ensimmäisten 25 toimenpiteen voimin. Valtiovarainministeriön eilinen ennuste kertoi, että lisää toimia ja rohkeutta vielä tarvitaan tähän hallituksen talousarvioesitykseen. Keskusta on valmis kääntämään jokaisen kiven, ja niin tulee olla myös hallituksen. Hallitus on sitoutunut 75 prosentin työllisyysasteeseen ja siihen, että julkinen talous on tasapainossa vuonna 2023. [Matias Marttinen: Aika kaukana ollaan!]

Järkevä taloudenpito edellyttää yrittäjyyden tukemista, sillä suurin osa työpaikoista syntyy pk-yrityksiin. Näin myös tehdään. Siltä osin suunnitelmat seuraavat Sipilän hallituksen hyvin aloittamaa yritysmyönteistä linjaa. Rakennamme parempaa arkea yrittäjille helpottamalla investointien rahoittamista ja työvoiman saatavuutta. Yrittäjien verotus ei kiristy. Budjetissa tuetaan yrittäjien kasvua ja kansainvälisyyttä. Teemme jopa parannuksia ja uusia asioita: yrittäjyysvähennystä jatketaan, ja tuplapoistot sekä tki-kannustin tulevat uutena asiana. Odotan esimerkiksi paikallisen sopimisen jo aloitetun suunnittelutyön suuntaviivojen päättämistä tässä hallituksessa. Meidän tulee edistää paitsi paikallista sopimista myös osatyökykyisyyden tukea, nuorten ensimmäisen työpaikan saamisen edellytyksiä ja maahanmuuttajien työllistymisen edellytyksiä.

Yksi merkittävä työllistämistä edistävä teko lähtee käyntiin, nimittäin kuntien työllistymiskokeilu. Meillä on innostava esimerkki, Tampereen esimerkki, viime vuodelta siitä, kuinka nuoristyöttömyyttä ja pitkäaikaistyöttömyyttä kyettiin ratkaisemaan uusin keinoin.

Työn verotuksen kiristymistä tunnutaan sumuttavan täällä paljon, erityisesti kokoomuksen edustajien toimesta. Hallitusohjelmassa sovitun mukaisesti ansiotuloverotusta kevennetään 200 miljoonalla eurolla — hallituksen toimesta. Kevennys kohdistetaan pieni- ja keskituloisille palkansaajille, eläketulonsaajille sekä etuustulojensaajille. Ansiotuloverotukseen tehdään ansiotason nousua vastaava indeksitarkistus. Tällä estetään verotuksen kiristyminen palkkojen yleisesti noustessa.

Edustaja Marttiselle haluan alleviivata myös sen, että julkisuudessa esillä ollut ansiotuloverotuksen yleinen kiristyminen johtuu palkan sivukulujen korotuksista — tämä on toki ennenkin sanottu tässä salissa — jossa kyse on työmarkkinajärjestöratkaisusta eikä hallituksen tekemistä päätöksistä. Lähtökohta on se, että valtio ei voi lähteä maksumieheksi työmarkkinajärjestöjen päätöksille, vaan myös heidän tulee kantaa vastuuta kokonaisuuksista.

Perusturvaparannukset, kuten pienimpien eläkkeiden nostot, ovat kriittisiä tässä budjetissa, jotta kaikki pysyvät mukana.

Vanhustenviikon kunniaksi haluan kiittää teitä kaikkia hoitotyön ammattilaisia kovasta työstänne. En voi korvata usein kuvattua vuosikausia kestänyttä tunnetta siitä, että työtä ei arvosteta riittävästi, mutta toivon, että omalta osaltamme tällä talousarvioesityksellä otamme askeleita siihen suuntaan, että myös ikäihmisten turvallisuuteen panostetaan ja työn arvostus näkyy.

Ja kyllä, oppositioltakin on onneksi tullut tunnustusta tänään talousarviosta keskustellessamme. Muun muassa edustaja Satonen tuossa aikaisemmin tänään salissa kuvasi, että budjettilisäykset ovat oikein kohdennettuja ja niistä ei hän kantanut huolta. — Kiitoksia käydystä keskustelusta.

21.29 **Pihla Keto-Huovinen kok:** Arvoisa rouva puhemies! Heti alkuun täytyy todeta, että erityisesti oikeusministeriön osalta talousarvioesityksestä löytyy monta varsin kannatettavaa kirjausta, ja haluankin niistä hallitusta kiittää.

Kiitos ensinnäkin siitä, että naisiin kohdistuvaan väkivaltaan on kiinnitetty huomiota. On kansallinen häpeä, että armas kotimaamme löytyy kärkisijoilta, kun puhutaan naisiin kohdistuvasta väkivallasta. [Saara-Sofia Sirén: Totta!] Tutkimusten mukaan Suomi on EU:n toiseksi turvattomin maa naisille ja joka kolmas nainen kohtaa parisuhteessaan väkivaltaa.

Kiitos myös mielenterveyspalveluihin panostamisesta. Viime kesänä nuoret totesivat minulle SuomiAreenan tilaisuudessa, että huumeita saa helpommin kuin hoitoa. Aika pelottavaa, jos hoito on omissa käsissä ja ongelmia hoidetaan päihteillä. Tämä oli pysäyttävä sanoma, mihin pitää puuttua. Mielenterveyspalveluiden saatavuuden parantamiseen panostukset ovat todella hyvä asia niin yksittäisten ihmisten kuin yhteiskunnan näkökulmasta.

Arvoisa rouva puhemies! Huolissani olen kuitenkin siitä, että hallitusohjelmassa on ummistettu silmät järjestäytyneen rikollisuuden osalta, eikä ohjelmasta löytynyt toimenpiteitä sen torjuntaan liittyen, eikä nyt talousarvioesityskään suuremmin helpotusta tuonut. Tunnuksellisten rikollisjengien määrä on kuitenkin kasvussa, ja niiden toimintarakenteet ovat muutoksessa. Jengiytymisen myötä uhkailu, kiristys ja väkivalta yleistyvät. Yritystoiminnan rooli rikoksenteossa vahvistuu. Europolin mukaan laillisiin liiketoimintarakenteisiin liittyy lähitulevaisuudessa ennennäkemätön määrä rikollisuutta. Mielelläni kuulisinkin, miten hallitus on ajatellut vahvistaa järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa.

Arvoisa rouva puhemies! Syyttäjälaitokselle, tuomioistuimille, oikeusavulle ja Rikosseuraamuslaitokselle kohdistetaan yhteensä 5,2 miljoonan euron vuotuinen lisämääräraha. Tämä on positiivinen asia ja tarkoittaa sitä, että hallitus on ymmärtänyt resursoida poliisin lisäksi koko rikosketjuun ja näin rikosvastuu toteutuu paremmin. Vakava huolenaiheeni on kuitenkin, onko tämä loppuketjun lisäresursointi mitoitettu nyt vain kompensoimaan poliisien määrän kasvusta johtuvaa lisätyötä. Todellisuudessa tilanne on kuitenkin se, että jo tälläkin hetkellä esimerkiksi syyttäjien työpöydillä pinot ja jonot ovat täysin kestämättömällä tasolla. Syyttäjiä Suomessa on noin 370, ja vuosittain hoidettavia asioita on yli 90 000, ja määrä vain kasvaa. Jotta pääsisimme edes eurooppalaiselle keskitasolle, meillä tulisi saada nostettua syyttäjien määrä 600:aan. Tarvitsemme siis lisäresursseja tätä sumaa purkamaan, emmekä vain poliisien määrän kasvusta johtuvaa lisätyötä kompensoimaan. Olen toki tyytyväinen, että lisäresursseja koko rikosketjuun ylipäätään tulee, mutta henkselien paukutteluun tämä ei todellakaan vielä oikeuta.

Arvoisa rouva puhemies! Ymmärrän hyvin rajallisten resurssien tuoman dilemman ja koalitiohallituksen ja sen vaatimien kompromissien tuomat haasteet. Totuus kuitenkin on, että mikäli haluamme pitää huolta oikeusvaltiosta ja hyvinvointiyhteiskunnastamme, se vaatii panostuksia. Näitä panostuksia saisimme verovaroja uudelleen kohdentamalla ja työllisyysasteen nostamisella.

Tällä hetkellä monien muiden kollegoideni tavoin minua on huolettanut talousarvion tulopuoli. Jo hallitusohjelmassa linjattiin työllisyysasteen nostamisen 75 prosenttiin olevan koko hallitusohjelman tulopuolen keskeisin yksittäinen elementti. Merkittävät työllisyystoimet loistavat kuitenkin poissaolollaan, ja ”niitä odotellessa” totesivat jo valtiovarainministeriön virkamiehetkin.

Hallituksella onkin tuntunut olevan suurempi kiire päästä jakamaan rahaa kuin miettiä, mistä nämä rahat saadaan. Toisin kuin hallituspuolueet tässä keskustelussa ovat monesti väittäneet, emme vastusta näitä tärkeitä lisäpanostuksia. Olemme lähinnä vain huolestuneita siitä, kuinka tämä kaikki rahoitetaan. [Matias Marttinen: Hyvin sanottu!] Valtiovarainministeriön osastopäällikkö Mikko Spolanderkin jo totesi, ettei nykyinen kasvutahti riitä hyvinvointivaltion tarpeisiin. Talouden tasapainottamisesta meidän kaikkien tulisi olla huolissamme, ei sen takia, että se olisi itseisarvo, vaan jotta voimme turvata hyvinvointiyhteiskunnan ja oikeusvaltion tulevaisuuden. Pelkkä rahan jakaminen ei ole temppu eikä mikään, vaikka olisi kuinka hyviä ja tärkeitä kohteita. Todellinen temppu on se, kuinka tehdä tämä niin, että voimme samaan aikaan pitää huolta yhteiskunnastamme myös pitkällä aikavälillä.

Arvoisa rouva puhemies! Kesäkuun 11. päivänä [Puhemies koputtaa] eduskunnan täysistunnossa pääministeri Rinne totesi hallituksen lähtökohtana olevan, [Puhemies: Aika!] että pysyviä menoja ei lisätä ilman, että on tietoja pysyvistä tuloista. Nyt toivoisinkin, että hallitus vain noudattaisi pääministerin omaa linjausta — enempää en pyydä.

21.34 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Kokoomuksen puheenjohtaja Orpo tässä iltapäivän keskustelussa useampaan kertaan toi esille sen, että hallituksella on hyvä ohjelma, paljon aineksia ja niin edelleen, mutta missä rahat. Peräänkuulutettiin rahojen perään. Ei ole varaa, kuului useammastakin suusta kokoomuksen suunnalta. Minusta edustaja Heli Järvinen siinä keskustelussa vastasi hienosti, kun hän yhdessä lyhyessä puheenvuorossaan totesi, että on erikoista tämä keskustelu hyvinvointivaltion kriisistä ja rahoitusvaikeuksista tilanteessa, jossa Suomi on keskimääräiseltä kansantulolta rikkaampi kuin koskaan historian kuluessa juuri tällä hetkellä. Jossakin mättää, kun me olemme kuitenkin ikään kuin taloudellisessa kriittisessä kriisissä ja meillä ei ole voimavaroja.

Se on totta, että julkinen talous valtiontalouden puolelta on ollut alijäämäinen viime vuosina, parin miljardin euron tasolla se alijäämä on ollut sillä puolella, mutta eihän tämä valtiontalouden alijäämä mittaa koko julkisen taloutemme alijäämäisyyttä tai ylijäämäisyyttä. Mehän samanaikaisesti säästämme rajusti: Viimeisen 20 vuoden aikana eläkerahastojen — joihin me olemme työeläkejärjestelmän kautta kanavoineet — keskimääräinen kasvu on ollut joka vuosi 8 miljardia euroa. Se on keskimääräinen kasvu, koska se vaihtelee vuosittain johtuen pitkälti osakemarkkinoiden kehityksestä. Eli Suomi on niitä harvoja unionimaita, joissa tosiasiassa koko julkinen talous on ylijäämäinen, ja sehän näkyykin myöskin siinä, että meidän julkisen talouden velka-aste on Viron ja Luxemburgin jälkeen Euroopan unionissa alhaisin. Eli tämä pelottelu tästä velasta ja velkaantumisesta ja vastaavista asioista on tarpeetonta. Tarpeellista on tietenkin puhua ihan vakavasti siitä, että julkisen talouden pidemmässä juoksussa täytyy olla tasapainoinen, ja siltä osin keskustelu on ihan legitiimiä.

Velasta on paljon täällä puhuttu, mutta onneksi hallituspuolueiden edustajat ovat täällä puhuneet myöskin toisentyyppisestä velasta, joka on nyt syytä maksaa. Se on oikeuden-

mukaisuuden velka. Siinä meidän hallituksemme on aidosti tarttumassa uudesta kulmasta asioihin, ja me yritämme peittää tuota oikeudenmukaisuuden velkaa.

Edustaja Hilkka Kemppi poistui tuosta juuri. Hän omassa puheenvuorossaan nosti erään kulman, jossa tämä oikeudenmukaisuuskysymys tietysti mittautuu hyvin. Se mittautuu ehdottomasti muissakin kohdissa yhteiskunnassa, mutta minä otan yhden teeman esille, ja se on Suomen ikäihmisten tilanne, yli 65-vuotiaiden tilanne ja eläkeläisten asema.

Eläkeläisten etuuksia on viimeisten parinkymmenen vuoden aikana heikennetty enemmän kuin minkään muun yhteiskuntaryhmän Suomessa. Se on ollut aivan systemaattista sitten 90-luvun alun. Siellä on lukuisa joukko muutoksia — ja niitä ei tässä yhteydessä kannata ruveta luettelemaan — jotka ovat eläkeläisten elintasoa aidosti heikentäneet. Meillä on nyt ensi kerran neljännesvuosisataan hallitus, jonka hallitusohjelma ja myöskin tämä budjetti, jota tässä esitetään, tarttuvat vakavasti ikäihmisten ongelmiin. Se tarttuu vakavasti ikäihmisten ongelmiin ja lähtee kohentamaan ikäihmisten elinolosuhteita. Aidosti tämä tilanne on täällä tällainen.

Edellinen hallitus lähti omassa hallitusohjelmassaan kirjaamaan Suomen heikkouden numero yksi, ja se oli se, että Suomen taloutta ja kilpailukykyä hankaloittaa väestön ikääntyminen. Katsokaapa Rinteen hallituksen ohjelmaa: ikääntyneet nähdään yhteiskunnan voimavarana, kaikille halutaan taata arvokas vanhuus eikä ketään jätetä yksin, yhdenkään ikäihmisen ei pidä pelätä vanhenemista, kirjaa hallitusohjelma. Eli ikäihmiset ovat voimavara tässä nyky-Suomen hallitusohjelmassa. Konkreettisesti Sipilän hallitus oli valitettavasti se hallitus, joka teki kaikkein rajuimpia leikkauksia. Näin lyhyessä puheenvuorossa ei kannata niitä lähteä käymään lävitse.

Tämä budjettiesitys avaa kuitenkin aivan uusia kulmia. Siellä on se hoitajamitoitus tavoitteeksi asetettu. Siellä pyritään asteittain vahvistamaan kotihoidon resursseja, ja se on tärkeä asia. Hyvinvointitarkastuksesta syntyy seniorineuvolajärjestelmän itu, joka on sinne rakennettu. Vanhusasiavaltuutetun toimi tulee Suomeen tällä hallituskaudella. Iso joukko uudistuksia, jotka kaikki kohentavat konkreettisesti ikäihmisten tilannetta. Ja tietenkin siellä on myöskin se niin sanottu vappusatanen, sen vappusatasen ensimmäiset askeleet. Tässä budjettiesityksessä meillä on nyt 50 euroa takuueläkkeisiin [Puhemies koputtaa] ja 32 euroa kansaneläkkeen nostoon. Nämä kaikki ovat niitä, jotka kohentavat köyhimpien eläkkeensaajien eläkkeitä. — Jatkoa seuraa.

21.40 **Janne Sankelo kok:** Arvoisa rouva puhemies! Oli miellyttävä kuulla edustaja Kiljusen puheenvuoroa. Rahaa siis on, ja me jotka varoittelemme velkaantumisesta, olemme vain ilonpilaajia. [Kimmo Kiljunen: Pitää paikkansa!] Eli velka on voimavaramme — jos pystyisin jatkamaan tätä edustaja Kiljusen johdonmukaista linjaa. No, arvoisa puhemies, en tullut keskustelemaan tästä edustaja Kiljusen näkökulmasta tämän enempää vaan itseasiassa tulin kertomaan tyytyväisyyteni yhteen budjetin kohtaan, joka liittyy ammatilliseen koulutukseen.

Nimittäin ammatillinen koulutus on saamassa uutta rahoitusta budjetissa, tosin kertaluonteisena, niin kuin tässä on jo muutaman kerran tullut todettua, mutta joka tapauksessa se on tarpeen. Otan esimerkin tuolta kotiseudulta Etelä-Pohjanmaalta: meillä monet avoimena olevat työt edellyttävät vahvaa ammattiosaamista, esimerkiksi metallialalla. Samalla annan kuitenkin tämän kiitoksen ohella määrärahasta kehotuksen seurata, miten ammatillista opetusta tällä hetkellä Suomessa annetaan ja mikä on ammatillisen opetuksen laatu

tällä hetkellä. Nimittäin valitettava viesti koulumaailmasta on se, että on paljon opetuspäiviä, jotka ovat etäpäiviä, ja oppilaat ovat kotona puuhaamassa erilaisia etätehtäviä — ei näin synny kovan luokan CNC-koneistajia kauhavalaiseen metalliyritykseen. Kyllä siellä pitää olla opettajan paikalla ja kertoa, mitä tässä tehdään, näin tätä konetta käytetään ja näin tehdään hyvää jälkeä. Kyllä nämä ovat semmoisia perusasioita, jotka pitää ammatillisessa koulutuksessa saada kunniaan. Tässä asiassa nyt viestitän ja luotan Rinteen hallitukseen, että tämän määrärahan turvin myös tehdään vahvaa seurantaa siihen, mitä siellä kouluissa tapahtuu.

Nimittäin tähän lopuksi vielä niin kuin tämän asian tiivistämiseksi: Minulla oli tuossa pari vuotta sitten mahdollisuus käydä Etelä-Karjalan suunnalla, ja siteeraan Karjalan prikaatin komentajaa, jonka tapasin ja joka tiivisti ammatillisen koulutuksemme ongelmat seuraavalla tavalla: ”Meille tulee tänne varusmiespalveluun sellaisia autonasentajia, että ei edes autoa uskalla antaa ajettavaksi.”

21.43 **Jukka Kopra kok:** Arvoisa rouva puhemies! Me olemme täällä yleisesti ja yhteisesti tunnistaneet sen, myös hallitus on tämän todennut, että hallitusohjelman onnistuminen edellyttää sitä, että nämä hallituksen työllisyystavoitteet onnistuvat, tai muuten putoaa rahoitukselta pohja pois.

Nyt sitten kuitenkin hallituksen työllisyyttä lisäävät toimet loistavat poissaolollaan. Isossa mittakaavassa toki on näitä ministeri Harakan esittämiä palkkatukiasioita, osatyökykyisten työllistämisasiaa ja niin edelleen. Ne ovat tietenkin hyviä työllistämiskeinoja, mutta ne eivät ratkaise sitä meidän valtiontalouteen liittyvää työllisyyden noston ongelmaa, ja jotta se saadaan ratkaistua, meidän pitää saada työpaikkoja syntymään nimenomaan avoimelle sektorille huomattavasti enemmän. Joitain keinoja toki nyt hallituksella oli esittää, ja niitä edustaja Kemppi tuossa äsken luetteli, muun muassa tuplapoistot yrityksille ja niin edelleen, mutta ihmettelen syvästi, miksi lista on niin lyhyt. Erityisen ymmyrkäiseksi suu tässä menee — totesin tämän juuri vähän aikaa sitten — kun esimerkiksi työ- ja elinkeinoministeriö on itse tehnyt noin vuosi sitten raportin ”Uudistuva työ ja yrittäjyys, visioista toteutukseen” ja siellä on 45 konkreettista toimenpidettä, joilla yritysten toimintaedellytyksiä parannetaan ja joilla työllisyyttä voidaan lisätä, mutta kuitenkaan hallitus ei ota käyttöön näitä keinoja, joita omassa ministeriössä on esitetty. Tämä minua syvästi ihmetyttää, ja ehkä tähän joskus saamme vastauksen.

Mutta jotta nyt ei aivan menisi hallituksen moittimiseksi, niin on kyllä kehuttavakin hieman hallitusta: Erityisen hyvää työtä hallitus on tehnyt liikenteen infrastruktuurin saralla. Tämä 300 miljoonan euron korjausvelkaohjelma pysyy käynnissä. Ja täytyy tunnustaa, että esimerkiksi eri alueille on tehty hyviä tiehankkeita ja niitä rahoitetaan, kuten esimerkiksi tuonne Etelä-Karjalaan valtatielle 13. Pitkään ongelmana ollut Myttiönmäen mutka saadaan nyt hallituksen päätöksellä oikaistua, ja siitä hallitukselle suuri kiitos, että tämän asian vakavuus on ymmärretty ja nyt rahat myönnetty tälle mutkan oikaisulle. Toki siellä on vielä muun muassa Kuivasensaarentie ja Pulsan—Vilkjärven tie, jotka vaativat vastaavaa, ehkä ei ihan niin suurta panostusta, että nekin saadaan kuntoon. Onhan tässä vielä hallituksella aikaa näitä hyviäkin töitä yrittää tehdä.

21.46 **Matias Marttinen kok:** Arvoisa rouva puhemies! Vielä muutama huomio omalta osaltani keskustelun päätteeksi:

Täällä edustaja Kiljunen pohdiskeli puheenvuorossaan valtion velanoton vaikutuksia ja julkisen talouden kokonaisuutta ja sitä, onko sillä vaikutuksia ja pitääkö olla huolissaan. No, näin vuonna 1990 syntyneenä uutena kansanedustajana olen tavattoman huolissani. Olen huolissani sen takia, että meidän valtionvelka on kymmenessä vuodessa lähes kaksinkertaistunut, finanssikriisin jälkeen. Olen huolissani sen takia, että työikäisen väestön määrä jatkuvasti supistuu, ja olen huolissani siitä, että meillä huollettavia on koko ajan enemmän, meillä täytyy työssäkäyvän väestön pitää huolta meidän lapsista ja ikäihmisistä, omien vanhempieni ja isovanhempieni sukupolvesta. Ja tässä vielä totean sen verran, että sinänsä en näe siinä estettä, etteikö valtio voisi ottaa esimerkiksi keskeisiin infrahankkeisiin lainaa, jos meidän käyttötalous olisi kunnossa — mutta kun ei ole, ei edes siltä osin.

Yksi huomio vielä tähän kokonaisuuteen — mitä ei ole tuotu esille tämän päivän keskustelun aikana — liittyen valtion takaus- ja takuuvastuisiin, jotka ovat kasvaneet viimeisen kahdeksan vuoden aikana 23 miljardista 56 miljardiin: tämä tuo myös merkittävän häiriötekijän semmoisessa tilanteessa, että Suomi tulisi ajautumaan äkillisesti esimerkiksi globaalin talouden kriisin myötä taantumaan ja niihin riskeihin, mitä meidän julkiseen talouteen myös liittyy.

Arvoisa rouva puhemies! Täällä hallituspuolueiden edustajat toivat esille vielä juhlavasti, että tämä hallitus ei lisää yritysten verotaakkaa. No kuitenkin toin salissa viime viikolla esille, että UPM:n toimitusjohtaja Jussi Pesonen oli laskeskellut esimerkiksi UPM:n osalta, että kun hallitus on nyt suuressa viisaudessaan — tai en nyt oikein tiedä missä, ehkä lievästi häiriön hetkellä — todennut, että polttoaineverotusta kiristetään 250 miljoonalla eurolla, niin se tarkoittaa esimerkiksi UPM:lle 4 miljoonan euron vuotuista lisäkustannusta, joka vastaa yhden suomalaisen paperikoneen vuotuista liikevoittoa — vuotuista liikevoittoa. Eli kyllä, hallitus, näillä teidän päätöksillänne on paljon laajemmat vaikutukset myös meidän elinkeinoelämään ja vientiteollisuuteen ja siihen, miten ne pystyvät ylipäänsä täällä toimimaan.

Edustaja Kemppi on valitettavasti poistunut, mutta hän yritti tässä vähän heittää palloa työmarkkinajärjestöille, mitä tulee tähän työn verotuksen kiristymiseen ensi vuoden osalta. On totta, että tämä sivukulujen kasvu liittyy kilpailukykysopimukseen. Viime hallitushan aina vuosittain kompensoi palkansaajille nämä kasvaneet palkansaajan sivukulut. Tämä hallitus ei näin tee, ja sen johdosta ensi vuonna keskituloisten palkansaajien verotus kiristyy. Veronmaksajain Keskusliitto on tämän laskelmissaan tuonut esille, enkä lähde sitä nyt enää erikseen tässä toistamaan. Mutta ette te hallituspuolueissa pääse pakoon sitä teidän vastuutanne. Teidän tehtävänänne on valmistella budjetti, ja tämän talon tehtävänä on taas se käsitellä ja päättää, niin kuin tässä maassa kuuluu toimia. Eli ei se työmarkkinaosapuolille kuulu, vaan kyllä kuuluu tämän maan hallitukselle huolehtia siitä, että tässä maassa tehdään järkevää ja hyvää veropolitiikkaa. Siitä ei kannata nyt lähteä lipsumaan.

Aivan viimeisenä haluan todeta, kun on puhuttu paljon tästä julkisen talouden tasapainosta, että se on ehkä siinä mielessä hieman harhaanjohtavaa, kun tähän tarkasteluun otetaan huomioon myös esimerkiksi eläkerahastot ja niiden ylijäämät, että ei niistä ole hirveästi hyötyä valtiontalouden osalta, eikä kuulukaan olla, koska niiden tehtävä on jossain aivan muualla. [Kimmo Kiljusen välihuuto] Ja jos taas otetaan huomioon sitten pelkästään valtion- ja kuntatalous, niin kuten VM:n ennusteessa on todettu, vuonna 23 valtiot ja kunnat tekevät 5,5 miljardia euroa alijäämää. Elikkä kyllä siinä on vielä melkoinen savotta tällä talolla ja hallituksella tehtävänä.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Me päätämme tämän istunnon kello 22, ja siitä syystä yksi puheenvuoro mahtuu tähän. Sitten meillä on vielä liuta muita asioita, jotka täytyy ehtiä tänään käydä läpi.

21.51 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Näin pitkän päivän sisällä istuttuaan kaipaa jo ulos. Luonto on suomalaisille tärkeä levon ja mielen virkistyksen ja rentoutumisen paikka. Suomalaiset arvostavat omaa puhdasta luontoaan. Tämä ei ole kuitenkaan aiemmissa budjeteissa näkynyt. Ensi vuonna luonnonsuojelun määrärahat kasvavat 102 miljoonalla eurolla. Näitä rahoja on kaivattu pitkään. Luonnonsuojelun lisärahoilla torjutaan luonnon monimuotoisuuden hupenemista, suojellaan metsiä ja soita, parannetaan vesistöjen tilaa ja elvytetään vaelluskalakantoja. Tämä hallitus pyrkii luonnon monimuotoisuuskadon pysäyttämiseen.

Ilmastonmuutoksen torjumiseksi hallitus tukee suomalaisia vähäpäästöisempien ratkaisujen valitsemisessa. Vielä ei tule valmista, kuten edustaja Sirén totesi, vaan kunnianhimoa tarvitaan yhä. Hiilineutraalisuus vuoteen 2035 mennessä on hallituksen suuri tehtävä. Tämä muutos tulee tehdä reilusti, ja se vaatii myös jatkuvuutta. Kaikkien toimien tulee olla oikeudenmukaisia, mistä edustaja Merikin tuntui täällä olevan huolissaan.

Sitten muutama sana ammatillisesta koulutuksesta, josta täällä on puhuttu: Se oli yksi edellisen hallituskauden suurimmista kärsijöistä. Ammatillisia opettajia lisätään tässä budjetissa yhä, kuten jo lisäbudjetissa, ja samoin myös opinto-ohjaus vahvistuu. [Saara-Sofia Sirénin välihuuto] Olen edustaja Sankelon kanssa samaa mieltä siitä, että lähiopetuksen tarve on siellä ilmeinen. Tässä kyseltiin irtisanomisista. Tämä määrärahalisäys tehdään tämmöisenä harkinnanvaraisena lisämäärärahana perusrahoitukseen, jolloin sitä on mahdollisuus jaksottaa ja kohdentaa oppilaitoksen itsenäisesti, eli se ei tarkoita irtisanomisia.

Korkeakoulut saavat lisäksi perusrahoitukseen 60 miljoonan lisän, ja läpi linjan eri koulutusasteille tehdään indeksikorotukset. Suomen Akatemialle ei tule leikkausta, vaan aiempi kertaluontoinen rahoitus lakkaa tässä kohtaa.

Onnistuvat ja toimivat työllisyystoimet ovat muutenkin tämän budjetin ja tulevien budjettien tärkeä edellytys. Talouden tilan kiristyessä on tärkeää luoda yrittäjille mahdollisuuksia työllistää ja mahdollistaa helppo työn perässä muuttaminen. Jatkuvan oppimisen parlamentaarisessa työssä on pyrkimys löytää keinoja, joilla osaamista pidetään yllä. Näin yhä useampi voi jatkossa säilyttää työpaikan, vaikka työn sisältö muuttuisi ja eläisi ajassa.

Maahanmuuttajien työllistymisen edellytyksiä edistävään koulutukseen satsataan 2,5 miljoonaa. Tämä on tärkeä panostus yhteiskuntaan, jossa luodaan tasa-arvoa siten, että jokaisella on mahdollisuus päästä kiinni työhön.

Keskustelu ja asian käsittely keskeytettiin.